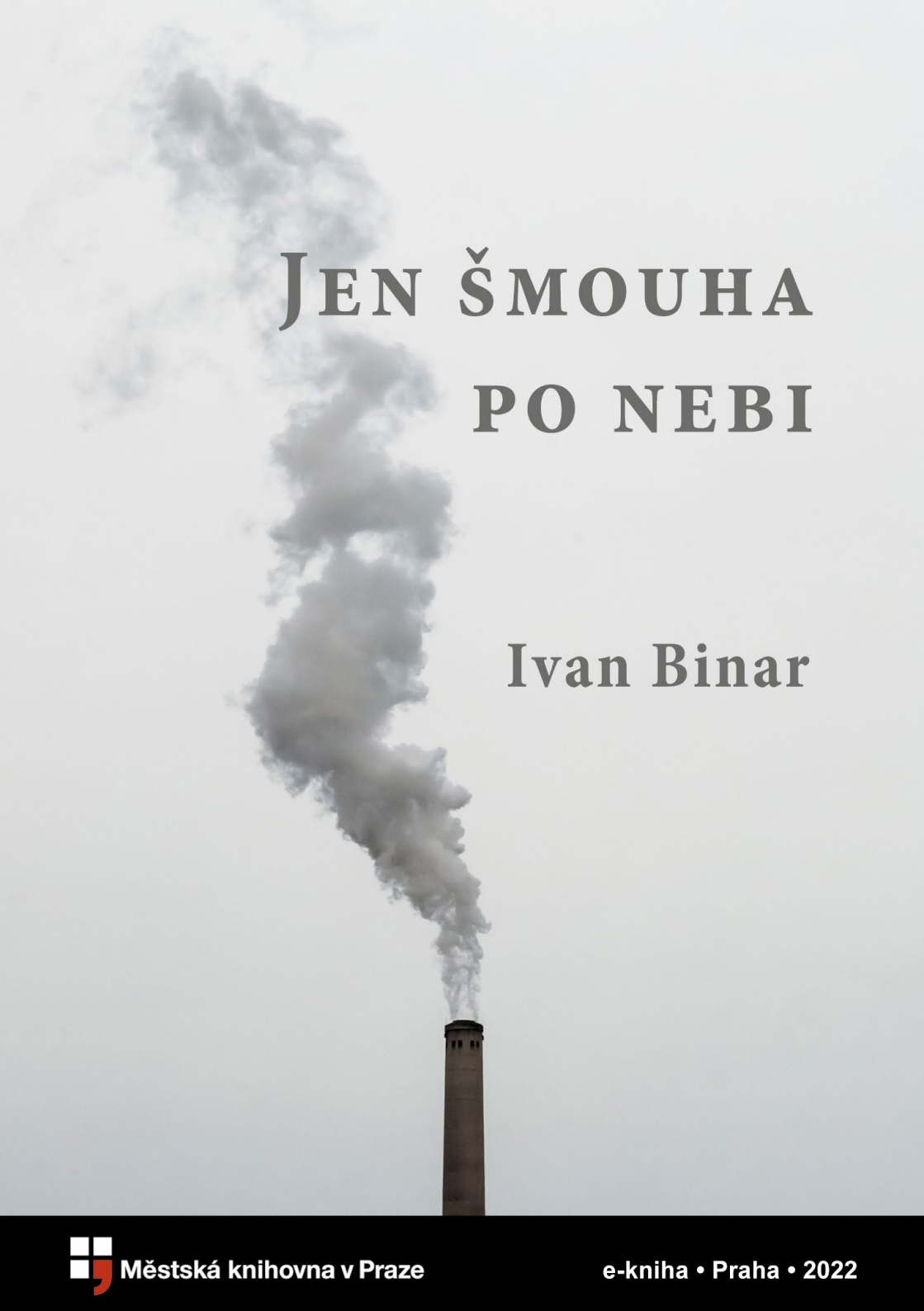

Jen šmouha po nebi

Ivan Binar

Městská knihovna v Praze

e-kniha • Praha • 2022

Hledáte místo, kde...

... můžete celý den studovat nebo pracovat?

... seženete knížku pro zábavu, do školy, k poučení?

... stahujete e-knihy, posloucháte hudbu, tisknete 3D?

... osobně potkáte české i světové autory?

... můžete zajít na koncert, filmy artové i 3D?

Právě jste ho našli!

Městská knihovna v Praze

**43 poboček, 3 pojízdné knihovny, 4 000 akcí ročně,
2 000 000 dokumentů, 60 Kč za registraci**

www.mlp.cz knihovna@mlp.cz

www.e-knihovna.cz www.facebook.com/knihovna

Městská knihovna v Praze

PRAHA PRAGUE PRAG

Jen šmouha po nebi

Ivan Binar

Znění tohoto textu vychází z díla Jen šmouha po nebi tak, jak bylo vydáno nakladatelstvím Torst v Praze v roce 2013. Pro potřeby vydání Městské knihovny v Praze byl text redakčně zpracován.

§

Text díla (Ivan Binar: Jen šmouha po nebi), publikovaného Městskou knihovnou v Praze, je vázán autorskými právy a jeho použití je definováno Autorským zákonem č. 121/2000 Sb.

Vydání (obálka, upoutávka, citační stránka a grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci Creative Commons Uveďte autora-Nevyužívejte dílo komerčně-Zachovejte licenci 3.0 Česko.

Verze 1.0 z 11. 3. 2022.

OBSAH

I 8
II 16
III 24
IV 37
V 48
VI 59
VII 72
VIII 80
IX 88
X 95
XI 101
XII 114
XIII 125
XIV 137
XV 150
XVI 162
XVII 175
XVIII 187
XIX 202
Ediční poznámka 212

Monsieur de la Palisse, pošklebovaI se Štěpán,
byl ještě patnáct minut před smrtí živ.
JAMES JOYCE, Odysseus

Létající ptáci mají na pařátku vlákno nekonečna.
VICTOR HUGO, Bídníci

Říkám jí Mňau, tak se představila; vztyčila ocas a začala se mi otírat o nohu, žlutozelené oči upřené k mé zjihlosti. Nezapochybovala, že jí z toho něco kápne. Poprvé to byl od úst odtržený kus trvanlivého salámu, pak už pravidelně třikrát denně kočičí strava ze supermarketu, čas od času syrová lahůdka, nejčastěji drůbeží jatýrka. Přichází se soumrakem a nasycena usedá na opěradlo medově a zeleně pruhovaného křesla, jemuž vytváří zrzavý límec, a pouští se do přástek. Přede kočičí pasti a chytá do nich noc rozhlížející se kradmě pokojem. Tlapky ochable svěsí jak čtyři nicotnosti, a kdo nic neví o kočkách, toho by oklamala.

Kočka se nekupuje, bylo by to otrokářství. Buď nalezneme zablešené ubožátko podstrčené pod vraty, nebo si nás kočka sama vyhledá. Jiný způsob je majetnický a nedůstojný, vztah, který takto vznikne, je nerovný. A to si žádná kočka nezaslouží. Ledaže bychom ji vykoupili z otroctví… S kočkou nelze nakládat libovolně, poroučet jí, peskovat a učit kouskům. S kočkou je třeba rozmlouvat jako s přítelem. Přišla a zůstává z vlastního rozhodnutí. Poctila mne svou přízní.

„Kdepak ses tu vzala?“

„Mňau,“ odpoví.

I

Do Spáleného jsem se vrátil, jako by mi nic jiného nezbývalo. Bylo to jako nutkání loupat si strup na téměř vyhojené ráně. Vracet jsem se nemusel, mohl jsem zůstat tam, kde jsem byl. Dařilo se mi dobře, nikdo mě odtamtud nevyháněl. Ale já jsem se chtěl vrátit zrovna do Spáleného. Teď sem vstupuji důstojně; dobrovolně, na základě vlastního rozhodnutí. Třeba zrovna tady je můj domov?

Počkal jsem si, až bylo po všem: girlandy strhány, konfety smeteny, hilzny z rachejtlí spolu se střepy lahví v popelnicích, zvratky vytřeny a vylity se špinavou vodou do výlevky. Hudební nástroje ve futrálech, třeštící hlavy zchlazeny, psi v boudách zalezlí, kočky na lovu. Za Němců se to jmenovalo Brennstadt. A tak jsme tomu začali říkat Spálené.

Už léta nepiju. Žádný doktor mi nic nenařídil ani nedoporučil, žádné drama se neodehrálo, sám jsem se rozhodl, po zralé úvaze. Deset let ani kapku a nic mi nechybí. Deset let jsem se nepozvracel, deset let mě nezabolela hlava a mé svědomí je čisté, žádné výčitky, žádná – s prominutím – kocovina… Nepij, Mňau, je to hnusné!

Na stará kolena jsem se vrátil do Spáleného. Jako vlaštovka do loňského hnízda, jenže po mnoha letech v teplých krajích… Jako bych bezděčně spolkl návnadu a kdosi cosi si mě přitahuje, navíjí navijákem a já se řítím tam, odkud jsem utekl. Jsem tu zas. Není to snaha uzavřít kruh a spojit konec s počátkem? Co když toužím po staré bolesti… Třeba jsem had, který se požírá od ocasu.

Město bylo plné lidí, všichni někam spěchali. Ale nespěchali tam spolu, nýbrž každý si za svým spěchal sám. Vzájemně se míjeli podle toho, jak se jejich směry křižovaly, vrhali na sebe kradmé, nevraživé pohledy. Měli na sobě plesnivé jeansové oblečky vyšlé z módy a igelitové tašky čímsi naplněné. Na náměstí stála ještě žulová socha

domobranného gardisty Neprojdou!, tvářila se stejně odhodlaně jako za mlada; místo tramvají vozily pracující do řetězárny trolejbusy, v divadle dávali Prodanou nevěstu s ukrajinským pěvcem v roli Kecala. Několik původních domů je strženo, co postavili v mé nepřítomnosti z betonových prefabrikátů, se drolí, zbořeniště zarůstají kopřivami, lebedou a pelyňkem černobýlem. – Ze světa jsem si přivezl trakař peněz a postavil z nich dům za městem, v dostatečné vzdálenosti od ostatních domů. Přece se nevrátím na náměstí ke Švarné šenkýřce do těsného pokojíku s litinovými kamínky. Taky jsem si přivezl keramického trpaslíka v nadživotní velikosti; má hnědé kalhoty, žlutou jupku, zelenou zástěru a na hlavě červenou trpaslickou čapku. Kolem krku jsem mu omotal červenou stužku. Takové si děvčata vázala do vlasů. Možná to ještě dělají… Nejvíc sluší černovláskám. Volám na něj Vezekmíne, ale ve skutečnosti se jmenuje Antonín – po mně.

Můj dům vězí ve volné krajině. V krajině zvlněné jako moře: mírné kopečky a mělké dolíky, smíšené lesy a pole plná kamení, lidí málo. Snad kvůli té krajině jsem se vrátil. Kvůli čemu se vracejí vlaštovky?

Povím ti, kočko, co se mi zdálo v noci na dnešek, abych nezapomněl. Měl jsem si to zapsat hned ráno, ale nenašel jsem tužku. Snové události se liší od skutečných, nestrpí odkladu. Mizí postupně jako Čínská Kočka Šklíba, couvají do nevědomí, zbude z nich jenom škleb, ale i ten se vytratí. Zdál se mi dům podobný kasárnům v Hranicích na Moravě, z ptačí perspektivy. Sídlí tam mladý muž, s nímž se musím neodkladně sejít. Co mi chce? – Ocitám se uvnitř. Chodby jsou přímé, od úběžníku k úběžníku, po stranách zotvírané dveře, prázdné místnosti s otřískanou omítkou bez oken, cihly vyhřezlé, ve vzduchu vápenný prach… Vím, že ho musím najít, je to otázka života a smrti. Čas plyne a já se zvolna sunu chodbou, nahlížím do pustých místností, na podrážkách mi ulpívá dehet, táhnu za sebou

černá vlákna, nemohu je přervat, stahují mě zpátky do šlépějí. Jsem uvězněn ve vlastních stopách. Mám dobrou vůli dostavit se včas, ale nemohu se odtrhnout. Teprve po hodné chvíli beznaděje si uvědomuji, že nikam nemusím, že se mi to jenom zdá.

Nic už nemusím. A přesto jsem se vrátil. Dřepím v křesle a vyhlížím Modrého smíška. Bál jsem se vrátit, a vida, žádná hrůza: stráně plné krav, na obloze párek zamilovaných krkavců, staří známí. Zbrusu nová kočka si mě sama našla a teď mi trpělivě naslouchá. – Ale čurat na koberec, tos nemusela, Mňau!

Vadí mi zima, pocit chladu; zima po těle, zima v duši. Studená chodidla, studené pohledy, husí kůže. Mráz nevadí, i když je nebezpečný a dokáže zabíjet; je nemilosrdný, zničující, ale nepředstírá. Mráz je jasný. Vadí mi zima vlezlá, mokvavá, ulpívající; nedostatečné oblečení, zkřehlé ruce, promáčené boty, vlhká pokrývka, vyškrtané zápalky, orosené zdi, zima pod kůží, v morku kostí. Taková zima sálá z Bydžovského a z jeho nohsleda Kvitka. Mají na mne spadeno.

Při prvním setkání, v dětství, jsem Bydžovského načapal v potupné situaci u řeky v Katerajnu. Jeho tata ho tam přivlekl, svlékl do červených trenýrek, namočil jak cíchu, namydlil jádrovým mýdlem a vydrhnul rýžovým kartáčem. Před mýma pobavenýma očima! Bydžovský ječel a žalostně vzlykal, ale svého tatíka neoblomil.

„Ty něchceš byč hajotem? Hajot se žimne vody něboji!“ smál se starý Bydžovský. Jako by si nevšiml, že válka už dávno skončila a s ní i Hitlerjugend; že zvítězila dělnická třída, skoncovala s vykořisťováním člověka člověkem a nastolila spravedlivý společenský řád.

Z Bydžovského se nestal hajot, nýbrž pionýr. A když se soudruh učitel Králíček v matematice zeptal, kolik je šestkrát šest, Bydžovský po zralé úvaze odpověděl:

„Dvanast!“

„Výborně, Bydžovský!“ zaradoval se překvapený učitel. „Téměř správně, hochu! Co jsi se stal pionýrem, rozbřesklo se ti. Hlehle, Bydžovský odpověděl! Bezmála ses trefil! Chválím, chválím, chválím, Bydžovský! Vidíš, není to s tebou marné: když se zamyslíš, dokážeš odpovědět i na velice obtížnou otázku. Snad z tebe, Bydžovský, někdy něco bude.“

Po prázdninách mi Bydžovský sešel z očí; propadl v počtech a naše cesty se rozešly. Jenže to nebylo napořád, Mňau, Bydžovský se jen tak neztratí. Bydžovskému nelze uniknout. Čas od času se vynoří a to nevěstí nic dobrého; zvláště poté, co se na něj přilepil Kvitko. Jakmile jsem je spatřil, jak se blíží s pytlem a motykou, otočil jsem se k výkladní skříni obchodního domu Průkopník a prohlížel si tepláky uvázané na nitích, aby vypadaly jako člověk v nich oblečený, a šeptal si zaklínadlo, aby mě nezahlédli, aby prošli kolem bavíce se o syslech. Měli zálusk na jejich zrní. Připlácl jsem se ke sklu a čekal, až přejdou a zamíří podél pivovaru k řece a pak za město do polí, k syslům.

„Le, Bydžovsky, Bartoš!“ zajásal Kvitko.

„Le, Kvitko, fakt, Bartoš,“ pohlédl na mne Bydžovský. „Chceš do pysku, Bartoš?“

„Nechcu, cype.“ – Řekl jsem mu „cype“ a nevěděl, co to znamená. Hned mi ale došlo, že jsem udělal chybu.

„Kdo je u tebe cyp, cype!“ řekl Bydžovský a piznul mě do pysku, až jsem hlavou křísl o výkladní skříň. A nohsled Kvitko mi plivl do pysku žlutý chrchel, aby nepřišel zkrátka. Pak vyrazili Pivovarskou ulicí dolů na Nákladní a po Švermově k řece, přes most do Katerajnu, až za Katerajn a kolem bunkru do polí rozkopávat syslům díry a krást jim nakřečkované obilí.

Hladím spící kočku – co když spánek jenom předstírá? – rukou vnímám pevnou, a přitom hebkou srst, bříšky prstů nabírám ukrývanou energii šelmího těla. Svádí mě to k nevázanému nezávaznému

žvanění; kočka nic nevyslepičí, kočce nevadí banalita, vybočení z vazby, nešikovná formulace, nakousnutý a nedořečený příběh. Když toho má dost, byť by to bylo uprostřed slova, odebere se na skříň, pod skříň nebo do koupelny… Kampak, kampak, milostivá?

Soudím, že je mi souzena. Není to přelud, ačkoli ji nikdo neviděl, jenom já. Všech jsem se vyptával, i naší Anky, když se vzdutými plachtami, celá modrá, vznešeně proplula modrou oblohou nízko nad zemí, od východu k západu – zprvu jenom nepatrná bezbarvá skvrna, nepatřičné cosi, zraková vada, ďučka na sítnici. Nikdo ji ani nezahlédl, ačkoli nám plula kousek nad hlavami. Jenom já jsem viděl na nebi modrou plachetnici.

Poprvé jsem ji spatřil z bunkru v polích za Katerajnem. Tenkrát ještě bývala zima zimou, vozovku nesolili, auta vyjela, jen když musela, pivovarští koně s vozy naloženými pivem v dřevěných sudech našlapovali opatrně a rolničky jim zvonily na postrojích; také koblížky, které za sebou trousili, mrzly v pádu a cinkaly o ledovku. Chodníky byly posypané popelem, aby se stařenky a stařečci nekáceli na ledu. Vlekl jsem za sebou sáňky s naší Ankou, na popelu se zadrhávaly a skřípaly. Anka práskala bičem nad hlavami poštěkávající smečce eskymáckých psů. Vyjeli jsme si za město sáňkovat. Stojí tam betonový bunkr, k němu ze severní strany, od státní hranice, navršili val. Široko daleko není vhodnější kopec k sáňkování. Sníh byl sněhobílý, čerstvě napadaný, obloha modřejší než v létě, bez mraků, stíny dlouhé, slunce nad obzorem. Děti sjížděly na saních i po zadku, některé klouzaly jen tak v botách po dráze vyklouzané do ledova. – Zimní radovánky.

Vrhli jsme se do víru dění, už jsem nebyl smečkou psů, nýbrž závodníkem. Seděl jsem za Ankou a patami řídil, ale řídit jsem nemusel, sáňky se řítily ve vyjetých kolejích i bez řízení, vítr svištěl kolem uší zaklapnutých klapkami, mráz štípal do líček a naše Anka ječela:

„Íííííííííííííííííííííííííí…!“

„Neječ! Řídím já, nic se ti nestane.“

Ječet nepřestala, protože to byl jekot radostný, a nebyla s tím sama, spousta ostatních děcek ječela jekotem podobným, zimní radovánky na bunkru za Katerajnem se bez jekotu neobejdou. – Dojeli jsme ještě kus po rovině a zastavili o zmrzlou brázdu černé hlíny s bílou čepicí.

„Le, Bydžovsky, něni to Bartoš ze segrum?“ ozval se mi za zády povědomý hlas.

„Je to Bartoš, Kvitko, ze segrum a maju fajne saňky. Rodle. A my enem klizave butky!“ ozval se mi za zády druhý povědomý hlas.

„A mokru řiť.“

„Poščaj nam, Bartoš, ty tvoje fajne rodle!“

„Aspoň na chvilu!“

„Něpoščam,“ řekl jsem jejich jazykem a dával si přitom pozor, abych neřekl cype jako posledně, aby neměli záminku piznut mě do pysku jako tenkrát.

„Něpoščaš, cype?“

„Ni!“ trval jsem na svém.

„Poščaš, Bartoš,“ řekl Bydžovský, urval klíč od bytu, který mi visel na šňůrce kolem krku, a hodil ho do závěje. Když jsem se pro něj shýbal, piznul mě do pysku, až jsem upadl tváří na klíč. Naše Anka na sáňkách začala znovu ječet. Teď ječela jinak než při sjíždění z bunkru, jinak, než ječely ostatní děti. Jenže v tom všeobecném jekotu naléhavost jekotu Ančina zcela zanikla. Strčil jsem klíč do kapsy a v tu ránu jsem schytal druhou. Z nosu mi začala téct krev. Shýbl jsem se pro sníh, abych krvácení zastavil. Toho využil statečný Kvitko a kopl mě do zadku tak mocně, až jsem spadl do závěje. Vrhli se na mne a začali mě krmit sněhem.

„Abysi nebyl hladny, cype!“

Kolem se vytvořil kruh přihlížejících. Sledovali událost mlčky, někteří podávali Bydžovskému a Kvitkovi hrsti sněhu, aby ho bylo

dost, kdyby sníh v závěji došel. Další drželi rozzuřenou Anku. Vrhala se na ty dva chasníky, mohla by jim ublížit.

Když čas valchování uplynul, Bydžovský a Kvitko popadli kořist, Ančina zuřivost byla zkrocena, vystřídal ji usedavý pláč. – Zatímco Bydžovský a Kvitko sjížděli na našich sáňkách a šetřili si svoje podrážky, vyškrábali jsme se nahoru na bunkr, krev se už zastavila, ale slzy tekly dál, i mně, zvalchovanému, slzy bezmoci. Pohlédl jsem k nebi, zvednout hlavu prý v takových okamžicích pomáhá.

A skrze slzy bezmoci jsem ji, Mňau, spatřil poprvé. Loď přece, tu modrou loď s modrými plachtami na modré obloze! Byl to koráb, trojstěžník jménem Modrý smíšek.

„Vidíš ji? Taky vidíš to, co já?“ ptal jsem se naší Anky na bunkru a ukazoval prstem, napřaženou paží, oběma pažemi, jako bych mohl tu loď zastavit.

„Co mám vidět?“ nechápala Anka.

„Loď přece, vždyť pluje přímo k nám…“

„Jakou loď? Obláček vidím,“ řekla naše Anka. „Jenom šmouhu po obloze.“ Otřela si mokro z tváře mokrým kapesníkem. Aspoň brečet přestala.

Ale copak naše Anka neměla dobré oči? Brýle nenosila, jak je možné, že neviděla Modrého smíška? – Po palubě se procházeli Lapuťané ve špatně padnoucích oděvech zdobených obrazy sluncí, měsíců a hvězd, protkané obrazy houslí, fléten, harf, trubek, kytar, spinetů a mnoha jiných hudebních nástrojů nám v Evropě neznámých. Na horní palubě pod modrým baldachýnem vyhrával big band Karla Krautgartnera, a když byl Modrý smíšek rovnou nad námi, chopil se Karel Krautgartner sopransaxofonu a začal hrát Real the Blues tak překrásně, až srdce usedalo. Ačkoli Anka nic neviděla a neslyšela, začala se usmívat. Lidé na palubě se opírali o zábradlí, pohlíželi dolů na bunkr a na sáňkující děti, naslouchali Karlu Krautgartnerovi, a když bylo sólo u konce, všichni na palubě mu zatleskali. Také já jsem zatleskal a Karel Krautgartner se

s noblesou uklonil. Byl si vědom toho, že si obdiv zaslouží. Někteří měli dalekohledy, jiní prostým okem shlíželi na zem pod sebou, na zasněženou krajinu a na bunkr, na mne s naší Ankou; viděli, jak mávám a jak Anka kroutí hlavou, co jsem to za blázna, co to tu vyvádím. – Lidé z paluby Modrého smíška na mne kývali, abych za nimi vylezl, abych vyskočil na palubu, že mi pomohou. Dokonce spustili provazový žebřík, už už jsem po něm sahal, už jsem ho skoro měl, jenže ti šprýmaři ucukli, povytáhli žebřík, a když jsem si povyskočil, povytáhli ho ještě a ještě výš, abych na něj nedosáhl, a smáli se jako děcka. Chvíli si takto se mnou pohrávali a dělali na mne dlouhý nos, někteří strouhali mrkvičku:

„Dnes ještě ne, Toníku Bartoši, na tohle jsi ještě moc mladý…“

Jak loď připlula, tak i odplula směrem západním, vzdalovala se zvolna, až se proměnila v modrou šmouhu, v nepatrnou bezbarvou skvrnu, nepatřičné cosi na obloze, přelud, zrakovou vadu, ďučku na sítnici, nic… A mně došlo, že za nimi na palubu nemůžu, protože mám tady na bunkru naši Anku a na mých sáňkách se neoprávněně vozí Bydžovský s Kvitkem. Takové krásné sáňky přece nemůžu nechat v jejich spárech a naši Anku opustit, zanechat ji i se sáňkami napospas živlům! – Když se nabažili, sáňky pohodili do zavátého příkopu a odešli páchat další dobré skutky do temných uliček v Katerajnu.

Jenom nechápu, Mňau, jak je možné, že Modrého smíška neviděla ani naše Anka, ani ostatní děcka. Jako by to byl přelud, jako by Modrý smíšek nebyl ze dřeva, kovu a plátna, živá loď z masa a kostí, jako by to byla jen moje představa.

II

Dnes ráno mi jako potvrzení našich nadstandardních vztahů přinesla kočka Mňau půlku mrtvé myši – sama ji ulovila, sama ji zahubila – a trvala na tom, abych ji spořádal. Byla to zadní půlka, ta lepší, obě kýty a ocásek. Sama si ponechala myší přední: hlavu a hrudníček s pacičkami. Už to měla v sobě.

„Neblázni, Mňau, mělas dělit podél, spravedlivě. Jak já k tomu přijdu, aby se mi podstrojovalo!" Jenže Mňau si to nechtěla dát rozmluvit. „Nuže dobrá, já se tedy na oplátku rozdělím s tebou o rajče. Pakliže tě to nevyvede z míry."

Vyvedlo ji to z míry natolik, že už na myši netrvala. Provedli jsme oboustranně výhodný výměnný obchod: já jsem dal Mňau svou půlku myši a ona mi oplátkou svoji polovinu rajčete.

Počátek nového příběhu se člověku vryje do mysli hlouběji než jeho průběh. Přestože je to tak dávno, mám všechno v živé paměti. Měli v tom pořádný zmatek. Bylo vidět, že to dělají poprvé, že s tím nemají žádné zkušenosti. V pozdním podzimu nás zahnali do Spáleného. – Tam je to pro vás, holoto, dobré dost!

Na vybombardovaném prostranství za divadlem shromáždili hrstku lidí, kteří k sobě nepasovali, těžko říct, podle jakého klíče, ani jsme se všichni navzájem neznali. Pokud jsme se znali, například já s panem profesorem Zarašovským a jeho dcerou Zuzičkou, a taky s panem Frostem, neměli jsme příležitost vyměnit si navzájem ani pár slov, svěřit se s obavami a pochybnostmi. Potrhlého chlápka v utahaném pracovním plášti s natrženou kapsou, staršího pána a jeho postiženého syna jsem viděl poprvé. Hlavu tříčlenné rodiny, vyzáblého dlouhána jsem znal od vidění z knihkupectví. Patřila k němu ještě boubelatá žena, předpubertální děvče a pes podobný lišce.

Všichni jsme se tvářili vyděšeně, protože jsme byli vyděšení, jenom ten postižený se řehnil, jako bychom se chystali na výlet. Byli jsme vyvlečeni z domovů bez jediného slůvka vysvětlení, bylo s námi smýkáno nevybíravým způsobem. Mne sem přivlekli dva chlapi s pistolemi; ani nezazvonili, rovnou vyrazili dveře a vtrhli k nám. Možná že zvonili, ale neslyšel jsem je, vyspával jsem totiž kocovinu. Promiň, Mňau, kocovina se koček netýká, je to lidský problém. Po tatínkovi zbyla ve spíži slivovice po dědečkovi, domácí, sedmiletá, plný demižon, a já jsem jí – přiznávám – přišel na chuť, ačkoli mi zpočátku smrděla a pálila mě v krku. Nejdřív jsem k ní přistupoval s ostychem, jako bych ji tatínkovi kradl, jako bych páchal něco nekalého, ale po několika doušcích se smrad změnil ve vůni a ostych ustupoval. Už jsem nebyl tak opuštěný jako předtím, náš velikánský byt jako by se naplnil, s tatínkovou slivovicí po dědečkovi už jsem nebyl sám. Jenom pak ta rána třeskutá…

Tvrdili o sobě, že jsou „domobranná garda“, a pídili se po mých rodičích. Bylo to divné, že zrovna oni nevěděli, kde je hledat – tatínka na hřbitově a maminku v blázinci. Na Anku se vůbec neptali. Mávali jakýmsi papírem, a když prošmejdili celý byt, zpřevraceli nábytek a rozpárali kudlou sofa v salonu, spokojili se se mnou a s demižonem. Ani jsem si nestačil ukrojit kus chleba na cestu, jenom jsem ze stolu sebral rohlík od včerejška. Jeden chlap mě popadl zezadu za límec a za kalhoty, zvedl nad zem a takto mě snesl ze schodů na chodník. Druhý se smál, protože našel slivovici a zhluboka se napil. Demižon byl objemný, z více než tří čtvrtin plný. Druhý gardista ho nesl jako první gardista mne: za krk a za zadek, ze schodů však sestupoval mnohem opatrněji.

Bylo nás osm lidí a jedno zvíře. Zdálo se, že víc nás už nebude. Měli jsme zakázáno mluvit, mířily na nás pistole a pušky. Stáli jsme na vybombardovaném prostranství u divadla a mačkali se k sobě obklíčeni kruhem domobranných gardistů, kteří si radostně a bezostyšně přihýbali z mého demižonu; chtěli jsme být co nejblíž pomyslnému středu, co nejdál od ozbrojenců. Byli jsme hromádka

strachu. Pak ještě přivlekli osobu v neforemných teplácích, s ušankou na hlavě, umouněnou od mouru. Vláčela se s otlučeným kufrem z hnědé lepenky, a když jí ho chtěli vzít a vyhodit, bránila ho jako tygřice mláďata. S poškrábanýma rukama a obličeji jí ho nechali. – A už tu byl Komandýr v brigadýrce.

Domobranní gardisté mu uvolnili uličku, aby mohl předstoupit před naši nesourodou hrstku. Přes prsa a záda byl přepásán složitou soustavou řemení, jako by měl být zapřažen ve spřežení. Ale nebyl to postroj, nýbrž znak jeho postavení, ve vojenských kruzích nazývaný „dohoda". Voják takto přepásaný není jen tak ledakdo, nýbrž někdo! Komandýr. Na řemeni z pravého ramene přes prsa k levému boku měl koženou brašnu nazývanou ve vojenských kruzích „rozumbrašna", protože takovouto brašnu smí nosit jen voják velící, jenž se bez rozumu neobejde.

„Ja kamandir, ja vam skažu i vy budětě paslúchať," řekl Komandýr zvučným velitelským hlasem. Bylo znát, že je zvyklý velet i za kanonády. „Vy byli stě vylasóvany kak neprjátěli naróda i naród vas zatóčit. My vas neuržezájeme galavíčky, my vam něstěrčímy v ťurmu, no my vam tólko vygónim."

Bylo nám jako po výprasku, hleděli jsme na Komandýra s oprávněnými obavami, jenom postižený chlapec se stále řehnil a řehnit se nepřestal, ani když se na něj Komandýr káravě zahleděl, ani když se domobranní gardisté už už chystali zakročit.

„On za to nemůže," omlouval ho vyděšený otec, „on je…"

„Ja razúmim," pokýval Komandýr chápavě hlavou, „on blbyj durák, inak on by něsmjálsa – I těpěr datázy."

„Kdepak jste se, pane Komandýre, naučil tak dobře česky?" zeptal se muž s utrženou kapsou na pracovním plášti a upřel na Komandýra psí oči. Vyděsilo mě to, obával jsem se, že za takovou nehoráznost ho na místě odprásknou. Kupodivu neodpráskli.

„V Frenštátě," řekl Komandýr hrdě. „No u mně ještčo nědastátky. Kak ty imenúješsa?"

„Klápště, prosím, Zdenko Klápště jméno mé.“

„Dalšája atázka?“

„Rád bych věděl, jak jste nás losovali?“ zeptal jsem se.

„To neni mojo dělo. – Jiščo vapros?“

„Říkal jste, že jsme byli vylosováni jako nepřátelé lidu?“ chtěl se ujistit pan profesor Zarašovský, zda rozuměl správně Komandýrovu tvrzení.

„Áno, vy razúměli správně.“

„Znamená to, že jsme opravdu nepřátelé lidu a ostatní, nevylosovaní, jsou lidu přáteli?“ pokračoval profesor Zarašovský. „Nebo také mezi ostatními, nevylosovanými, by se mohli ukrývat nepřátelé? Nebo že mezi námi vylosovanými nepřáteli lidu by mohli být i přátelé lidu? Ostatně, kdo je to ten lid? Nejsme my, vylosovaní nepřátelé lidu, také součástí lidu a zároveň jeho, tedy svými nepřáteli, když jsme byli vylosováni? Je vůbec možné být sám sobě nepřítelem? To by přece bylo velmi nebezpečné a v tom případě bych se ani nedivil, kdybyste nás zavřeli nebo nám uřízli hlavičky. V tom případě, pane Komandýre, obdivuji vaši velkorysost.“

„Jiščo nějaka atázka?“

„Kam budeme vyhnáni?“ zeptala se osoba s kufrem, v ušance a teplácích překvapivě měkkým mezzosopránem.

„To dozvitěs, až tam vy búdětě.“

„Kdo nás vylosoval?“ zeptal se otec postiženého chlapce.

„To neni mojo dělo. – Jiščo atázka?“

„A kdepak vy jste se tu, pane Komandýre, vzal?“ zeptal jsem se a všichni se ke mně otočili. Všichni z naší hrstky vylosovaných a všichni domobranní gardisté. Jako by nemohli uvěřit vlastním uším. Nastalo zlověstné ticho, ticho před vypuknutím čehosi strašlivého.

„Ha háha hahaha hááá!“ rozřehtal se chlapec, jehož vnitřní svět měl jiná pravidla nežli vnitřní světy většiny lidí.

„Pazór! Pržipravitsja!“ zavelel Komandýr velitelským hlasem a vytáhl z pouzdra revolver s neobyčejně dlouhou hlavní. Domobranní

gardisté se rozestoupili. „Agoň!“ vzkřikl Komandýr a vystřelil z pistole do oblak.

Dali jsme se do běhu. Uličkou gardistů kolem divadla, kolem kostela a po tramvajových kolejích na Olomouckou ulici, k Západnímu nádraží a pak dál a dál, minuli jsme nemocnici i výletní hostinec U Latarny… A už jsme je měli v patách, gardisty a lid. – Hnali nás před sebou až do vyčerpanosti; přes pole a luka, přes potoky i srázy, kolem vsí a lesíků, cestou necestou. Před klekáním už nemohli, celí schvácení a udýchaní plácli sebou mezi hroudy. My bychom ještě vydrželi, hnaní mají vždycky větší výdrž nežli ženoucí, hnaní mají k běhu nezpochybnitelnou motivaci, nemohou přestat, kdy se jim zamane, byli by dohnáni, a co pak? Dohnáni do krajnosti mohli bychom se třeba postavit na odpor… Odprásknout nás mohli hned na vybombardovaném prostranství za divadlem, i cestou měli k tomu spoustu příležitostí. Hned za městem mohli, aby to nebylo na očích, nebo někde v lese, měli k tomu hromadu prostředků. Jak se ukázalo, prostředky byly strašně těžké, zatímco my jsme si jen tak polehku s prázdnýma rukama, oni se vláčeli: s boxery, dýkami, meči i kuchyňskými noži; s puškami, kulovnicemi, brokovnicemi a vintovkami, se samopaly, automaty, kulomety, raketomety, plamenomety a světlomety; s bednami nábojů i handgranátů, měli také kanystry s benzinem; vlekli se s polní kuchyní a s proviantem, kromě toho už byli notně opilí tatínkovou slivovicí po dědečkovi a kdovíčím ještě. Jakpak nám mohli stačit, když jsme nic neměli! Jenom ten otlučený kufr… Nakonec mi došlo, že to byl záměr. Kdyby chtěli, mohli nás dohonit auty terénními nebo nákladními, obrněnými transportéry, a třeba i tanky. Jenže oni nás nechtěli dohonit, chtěli nás zahnat přesně tam, kde nás chtěli mít, a to se jim povedlo.

Doběhli jsme k bílé čáře nalajnované fotbalovou lajnovačkou přes celou krajinu, od lesa k lesu a taky v lese, přes pole a luka i přes potoky – toho vápna, co na to museli spotřebovat! – kolem celého Spáleného a okolních vesnic, abychom věděli, kam až ještě

a kam už ne. Jako když soudruh učitel Králíček zapíchne do tabule kružidlo, rozevře ramena co nejvíc a opíše kružnici skřípavou křídou. V tu chvíli zazněl zvon oznamující klekání. Když jsme překročili lajnu všichni, i ti dva poslední: pan Raus Vladislav se synem Vladislávkem, když jsme seděli v trávě a pára nám šla od úst, přiběhli první pronásledovatelé s vyplazenými jazyky, ale čáru nepřekročili. Proč by taky, vždyť úkol byl splněn. Měli jsme je téměř na dosah ruky, viděli jejich červeně naběhlé krky a tepny pulsující na spáncích, bílou pěnu v koutcích úst, pot řinoucí se zpod čepic. Nechali mezi sebou kolovat moji slivovici a zdálo se, že denní úkol je úspěšně splněn. Měli jsme pocit, že tady, za čárou, se nám nemůže nic stát, že je to pax, že jsme zapikaní, že jsme v bezpečí: tři korunky na hlavu, na honičku nehraju! A přesto se jim nikdo z nás nepoškleboval. Jenom Vladislávek se řehnil, ale ten se řehní vždycky, pokud nepláče. Ostatně už to nebude asi chlapec, ale jak odhadnout věk na tváři nepopsané? Dvacet, nebo sto let? Dívali jsme se na pronásledovatele s obavami.

„Však počkejte, hajzli, moc se nesmějte," volali na nás zadýchanými hlasy. „To ještě není všecko!" – Ale my jsme se ani trošku nesmáli.

Copak můžeme žít neustále ve strachu? Podělaní až za ušima? Můžeme, co bychom nemohli… Strach se do nás vryl a důvod, proč se bát, nepominul. I kdyby důvod pro strach pominul, strach nepomine. Možná zeslábne, tichý jako pěna ukryje se v útrobách, občas vyjukne a zalomcuje s námi; stačí vzpomínka na strach minulý – vzpomínkám se ubránit nemůžeme – a je tu zas. Co bylo možné kdysi, lze i teď. Byli jsme vylosováni jako nepřátelé lidu a s nepřáteli se nikdo nemazlí.

Když jsem si uvědomil, že Bydžovský ani Kvitko nebyli vylosováni s námi, notně se mi ulevilo, kdekdo o nich věděl, co jsou zač. Jenže co vím třeba o panu Rausovi a jeho zpomaleném Vladislávkovi… Mohu důvěřovat profesoru Zarašovskému a jeho andílkovi Zuzičce,

ačkoli o nich toho vím nejvíc? Co vím o těch ostatních? – Strach ze mě spadl; opustil pelíšek v mém nitru, prolítl útrobami a pryč! Kdyby nás chtěli zahubit, už bychom to měli za sebou. Třeba nás potřebují… Jsme na jedné lodi v nevlídných vodách, společný osud z nás činí spojence.

Sny nemají pevné obrysy, přesnost, uchopitelnost, protečou mezi prsty. Všechno je tu neurčité, prchavé. Krajiny se prolínají, pohlcují navzájem, proměňují se v prázdnotu. Osoby mění identitu i pohlaví, také čas plyne, jak si umane. Se snem nemůžeme nakládat, a přesto je naší součástí. – Měl jsem mít přednášku v hospodě s kuželnou. Proč? O čem? Sál s jevištěm se plnil, tolik lidí! – Procházel jsem se po zahradě a rovnal si myšlenky, přestože jsem si všechno sepsal, abych se nezasekl. Kus papíru a na něm klíč k pochopení světa. Držel jsem ho v ruce, hleděl do něj… A najednou byl pryč. Vyklouzl do trávy a zmizel i s myšlenkami, zem se po něm slehla… Rozhodl jsem se, že budu mluvit spatra. Vstoupil jsem do sálu a nikdo už tam nebyl. V kuchyni u plotny stála žena bez obličeje, kouřila dýmku a míchala jíšku. Ukázala vařečkou ke dveřím, za dveřmi byl most přes Arno a na něm moje manželka Růženka s dítětem v náručí, dívala se na mne pobaveně. Otočila se zády a zahodila dítě do hnědých vln řeky, jako by to byl kus něčeho k ničemu.

„Cos to udělala?“ křičel jsem na ni zděšen.

„Učím pacholíčka plavat. Jednou se mu to bude hodit…“

V tu chvíli jsem se probudil, vyskočil z postele a včas doběhl na záchod.

Ve Spáleném bylo pusto. Domy prázdné, některé zamčené, jiné s dveřmi dokořán. Ti, kdo tu byli před námi, jsou pryč. Odešli, aby nám uvolnili místo. Dokonce i kočky, a ty se dokážou zuby nehty držet domu, to víš sama nejlíp, odešly. Tramvajové koleje zrezivěly nepoužíváním. V parcích a v předměstských zahrádkách přerostlá tráva, také včely

vylétly z úlů a vedeny královnami odbzučely do vyhnanství. Jenom králíci vyhopkali z otevřených králíkáren a vyhrabali si nory, vesele skotačili, oddávali se promiskuitě. Věrní psi se staženými ocasy opustili boudy, přervali řetězy a někteří se i s boudami na řetězu vlekli po stopách svých pánů, odhodláni vzít je na milost.

V okolních vsích to bylo stejné: domy a chlévy prázdné, pole nesklizená. Krávy s vemeny plnými mléka se rozutekly do lesů a zdivočely. Nedojené bloumaly krajinou, prodíraly se houštinami, i za státní hranici se zatoulaly, kývaly hlavami a trkaly do kmenů, hledaly houbaře, aby se od nich daly podojit. Jenže houbaři, jakmile zaslechli temné bučení, odhazovali košíky a prchali před neznámým nebezpečím. Zoufalá dobytčata narážela také na domobranné gardisty, chrabré reky, ti před nimi nezdrhali. Postavili se šíleným dobytčatům s puškami a samopaly, s těžkým kulometem v posedu pro myslivce, a vítězili. Hovězí trofeje si odváželi z lesa na vlečkách traktorů.

Pan profesor Zarašovský se Zuzičkou obsadili vilu u řetězárny, přívětivou secesní stavbu s mnoha okny a terasou v přívětivém zákoutí s vodotryskem a pěšinami vysypanými bílým pískem z drcených mušlí a lastur vyvržených Atlantickým oceánem kdesi hodně daleko. Původně patřila majiteli řetězárny továrníku Vinz. Tlachovi, ale ten už se nevrátí… – Profesor Zarašovský, přírodovědec, světová kapacita přes vlaštovky, nemohl přece bydlet v pastoušce! Nafoukaní pávi se tam naparovali na krouceném zábradlí, jako by byli jeho součástí. Vyhoupli se tam vedeni snahou po zdobnosti. Proč neodešli s ostatními? Pýcha jim zabránila v překotných pohybech a zbrklých rozhodnutích. Když jim došlo, co propásli, bylo pozdě bycha honit. Ale i tak měli štěstí: profesor Zarašovský bude k nim laskavý, protože jsou ptáci, jako vlaštovky… – Také zlatí kapři zůstali, nikoho z vyháněných nenapadlo vzít je s sebou. Měli hladové pohledy a vláčné pohyby, nikdo je nekrmil, vystrkovali nad hladinu pysky. Rozdrobil jsem jim rohlík a zůstal o hladu. Třeba mi to někdy vrátí.

III

Na vybledlém nebi visí litera C. Měsíc už zase couvá. Je šest hodin, ve skutečnosti je jich pět, letní čas. Zavedli ho inženýři proti vůli přívrženců přirozeného plynutí. Mlčky jsme tomu přihlíželi a teď nezbývá než sklapnout a posunout hodinky o hodinu. Nikdy nevím jistě, jestli dopředu nebo dozadu. Inženýři se pletou do všeho, ničemu nedají pokoj, do všeho dloubají, ve všem se šťárají, a když to pokazí, už to nedá nikdo zpátky. Co se může pokazit, bude pokaženo. Na plot si sedl pták, vzácný pan vrabec, a švestka se dala do kvetení. Kdyby páni inženýři rozebrali vrabce a znovu ho bez chyby poskládali, lítat nebude. Je jaro, s tím se nedá šíbovat. Vrabec odletěl, chvilku neposedí…

Bílé chomáče v čerstvé krajině jsou rozkvetlé trnky, taky divoké třešně už začínají. Kravěnce od loňska ještě nezetlely, pokryla je šedá kůrka s dírkami a tráva kolem nich se zelená víc než tráva vzdálenější. Borovice má ležérně posazenou korunu, a nebýt jiných borovic, sama by do takové výšky nevyrostla, vytahují se jedna před druhou. Jenže ostatní nedávno sťali a jenom tuto nechali na semeno. Smrku u cesty sedřel stroj kůru, lepkavou smůlou tiše pláče. Nebo krvácí?

Měli jsme doma, Mňau, obraz Štramberské trúby od Reinekeho Fuchse, malíře Štramberských trúb. Tatínek ho koupil z humanitárních důvodů, aby měl umělec na pivo, a pověsil ho do dětského pokoje, protože v salonu viseli dva Úprkové a Kubínova krajina od Boskovic; Fuchsova Štramberská trúba, i když je pěkná, by vedle Kubína a Úprků vzbuzovala pozornost a údiv znalců, kdyby se v našem salonu ocitli. Takže jsme Trúbu měli na očích – já a naše Anka – celé dětství. Přilnul jsem k ní a rád bych měl něco takového ve skutečnosti, třeba na zahradě nebo opřené o dům: věž. Abych

na ni vylezl a dohlédl za třetí obzor, abych mohl lépe pozorovat krkavce.

Nad mým domem totiž létají krkavci, Lukáš s Gábinou. Létali tam už tenkrát, když nás do Spáleného přihnali, když se mi o vlastním domě ani nesnilo. Ano, krkavci! Nejsou to vrány ani havrani, nejsou to kavky ani kavčata, jsou to krkavci, spořádaný pár, ptáci monogamní, létají spolu, krkají si něžnosti, jako by cukrovali; letité manželství, a přesto se zjara znovu a znovu namlouvají, krkavci úžasní…

Probudil jsem se, Mňau, celý dolámaný – s tou postelí bych měl už něco podniknout – a slunce ne a ne vyjít. Obvykle vychází nad stěnou stromů nad žlebem, ale dneska se zaseklo. Jupiter už vybledl a stromy sebou melou ve větru. Bloudil jsem chvíli v perském vzoru koberce a nemohl se vymanit z osidel čar a tvarů, symbolů, jimž za mák nerozumím. Než jsem se probudil, zdálo se mi toto:

Šedivý sklep s nánosy jílu v tlustých provázcích. Nebyl to sklep, byl to důl na šedé bláto. Upatlaný havíř je nakládal do huntu, stékalo mu po lopatě, vycintal toho víc, než naložil. Byl nahý a zubil se na mne zlatým zubem. – Taky jsem byl nahý jako dlaň. Kráčel jsem městem a oblečenci si mě prohlíželi: lhostejně, pobaveně, s pohoršením. Choulil jsem se do sebe a zavíral oči, plížil se podél zdí ke koupališti, tam splynu s ostatními. „Tudy ne, pane, koupaliště je na druhou stranu!“ volalo na mne okaté děvče s ještěrkou na vodítku. – Koupaliště je na druhou stranu… – Je to správně? „Je mi to trapné, Antoníne, ale koupaliště je na druhé straně,“ řekla mi Růženka s cigaretou v levém koutku. Vypadala jako učitelka s letitou praxí, energická v pohybech a důležitá jak televizní zpravodajka. „Musíš s námi, truhlíku!“ dodala shovívavě a zmizela v davu učitelů a žáků hrnoucích se na veřejnou popravu. Dav mne strhl s sebou. – Lid se rozsadil v lavicích rozsetých po náměstí, bylo namačkáno, na mne vybyla jenom postel vedle významného

stolu. Sundal jsem si bundu – kde se na mně vzaly šaty? – položil ji na postel a usedl na krajíček. Pod pokrývkou ležel mladý muž a přívětivě se zubil. „To je lidu!“ řekl radostně. „Je to moje poprava,“ dodal s hrdostí. Ke stolu zasedlo pět mudrců v ošuntělých šatech, vysokoškolští profesoři v rozkvětu sil. Jeden měl pod nosem knír vypůjčený v baru od houslisty, utahaná vesta a vyboulené lokty na prskaném saku prozrazovaly učitelský stav; druhý měl řídký plnovous a bradavici na čele, svetr posypaný popelem z nešikovně ubalené cigarety. Zbývající tři nebo čtyři splynuli s pozadím, jejich pokašlávání a posmrkování svědčilo o chatrném zdraví. Profesor s knírem přednášel o významu T. G. Masaryka pro dnešek, a hned po třech větách začal zkoušet. Nevěděl jsem nic, ani kdy se narodil, ani kolik měl dětí. Nakonec jsem vykoktal, že jsem nebyl ve škole, když jsme ho brali. Jenže my jsme ho nikdy nebrali… „A ven!“ – Na kopečku jsem zahlédl Růženku. Měla odbarvené vlasy, vůbec jí to neslušelo. „Kde máš bundu, truhlíku?“ volala na mne. – Chtěl jsem za ní, přede mnou však stála nízká zídka, překážka zanedbatelná. Jenže to byl sen a ve snu nemusí být zanedbatelným každé zanedbatelné. Nemohl jsem se přes ni dostat. Nohy klouzaly, ruce křehly, cítil jsem se jak ochrnutý. Vtom přešla kolem nesourodá dvojice, snad otec s dceruškou nebo chlípník s nezletilou milkou: „Odvahu, Antoníne!“ – A najednou to šlo! Jak lehký atlet přehoupl jsem se přes plot rovnou do postele. U postele stál profesor s bradavicí a v rukou třímal věšák, na něm visely všechny mé bundy a kabáty, které jsem kdy měl: od námořníčka přes vojenskou blůzu, maturitní sako, kabátky od pyžama až po bundičku z trhu v Bolgheri. Profesor držel věšák, jako by to byla korouhev při procesí. – Měl bych padnout na kolena a začít se modlit. To by mě zachránilo. Zaťal jsem se však a na kolena nepadl. Profesor mávl ukazovátkem, z rukávu se mu vysypalo mračno křídového prachu: byl jsem sťat přeponou pravoúhlého trojúhelníka.

V tu chvíli jsem se, Mňau, probudil. Slunce nakukovalo oknem od žlebu, moje stará bunda z Bolgheri visela přes židli a vesele se smála.

Bez Vladislava Rause by bylo všechno mnohem těžší. Nikdo z nás totiž nebyl tak praktický jako pan Raus, otec uřehtaného Vladislávka. V domku po rasovi našel petrolejku. Byl to nález významný, Spálené odpojili od elektřiny. Ve světle petrolejové lampy objevil pan Raus pod kůlnou v temném zákoutí plnou káď vykvašených švestek a na půdě pod otýpkou slámy měděný přístroj na pálení slivovice. Kotel byl v černé kuchyni, buková polínka naštípaná v koši vedle topeniště. Vladislávek přikládal a řehnil se přitom, ani se nepopálil. A koštoval, jestli už, nebo až za chvilku.

„Už!“

Kdyby nevábnou hmotu přikrytou víkem objevil někdo jiný, nevěděl by, jak s ní naložit. Jakmile ukáply první krůpěje, poslal pan Raus Vladislávka, aby svolal všechny přihnance do rasovny.

„Pote šeci nám!“ volal Vladislávek a probíhal křížem krážem Spáleným. „Už to kape, už to teče!“ vykřikoval a smál se přitom jako blázen. Koho potkal, toho chytil za klopy nebo kolem krku, řehnil se, cenil lopatovité zuby a hulákal oběti do tváře: „Ty taky! Ty taky! Večílek, šecky!“ – Kdo by mu odolal…

Vyklubal se z toho večírek na uvítanou. První přiběhl Zdenko Klápště, muž v plášti s urvanou kapsou, celý udýchaný, zpocený a rozdychtěný, že bude míchat, aby dal najevo svoji užitečnost. Jenže pan Raus ho odehnal. Klápště se tedy spokojil se zametáním zametené podlahy. Pak dorazil šťastný pár.

„Prý se tady v rasovně koná seznamovací večírek, tak jsme…“ řekl on.

„… rádi bychom se…“ řekla ona,

„… seznámili,“ řekli oba,

„… s ostatními bychom se rádi," upřesnil. Ještě na sebe prozradili, že jsou šťastná rodina. Mají dceru Věru, uložili ji k spánku, a psa Dulinu, podobá se lišce, ten Věru ohlídá. První, druhou i třetí manželskou krizi už mají chválabohu za sebou. „A vidíte? Nic. Teď už na nás nečíhá žádné nebezpečí."

„Žádné?"

„Co se našeho manželství týče, samozřejmě. Jináč, co víme?"

Co kdo ví, co na nás číhá ve Spáleném… – Trochu jsem jim to, Mňau, záviděl. Byli dva a tulili se k sobě, patřili jeden druhému. Kdežto já jsem k nikomu nepatřil. Naše Anka v sirotčinci, maminka v Kroměříži a tatínek… Ještě mi tenkrát nebylo ani devatenáct. Ale nechme toho…

„Proč nemáte víc dětí?" zeptal se Klápště neomaleně.

„Víc se nám jich nenarodilo," řekla ona. Jmenovala se Soňa Mucišková a tam, odkud přišli, byla úřednicí. Dokázala psát na stroji všemi deseti, uměla „má dáti" a „dal", německy slovem a písmem i těsnopis, uměla zabít, stáhnout a vykuchat králíka, svedla bábovku a vlašský salát, vánoční cukroví, v sezoně nakládala okurky do lahví po znojemském způsobu. Také zavařovala ovoce a vařila marmeládu.

„Ale já ne, že bych neto… to vůbec ne," řekl on, abychom ho nepodezřívali. „Jedno přece stačí!" Jmenoval se Miloš Muciška, neuměl nakládat okurky, neuměl zabít králíka ani německy, neuměl těsnopis ani všemi deseti na stroji, stačí dvěma. Vyučil se knihkupcem a ve volných chvílích psal rýmované básně. Bez rýmů to dokáže každý. Měl ctižádost vydat sbírku knižně a prodávat ji zároveň s opravdovými knihami ve svém knihkupectví. Básní už měl napsáno habaděj, jde mu to jako po másle, hlava plná rýmů… – Knihkupectví tu bývalo, na náměstí pod podloubím: HERMANN BÜCHLER BÜCHER. Knihkupec Büchler zmizel i s knihkupcovou a knihkupčaty, zbyl po nich knížek plný krám, nadité regály, jenže německých. Sen Miloše Mucišky o knize plné veršů tady ve Spáleném sotva dojde naplnění. Není-li v knize, nemusí to ovšem znamenat, že je báseň mrtvá. Čiperné verše dokážou žít jenom tak, samy o sobě.

Zuzička Zarašovská se oblékla do bílého. Po tolika letech jsem se s ní opět setkal! Ona byla celá bílá, ona se mi líbila… Líbila se mi víc než před lety, kdy jsme se vídali jednou týdně. Ale to bylo jiné zalíbení, vždyť jsme byli děti. Jenomže už tenkrát byla sněhovou královničkou.

„Dobrý večer," pípla neslyšně a sklopila víčka. Nedala najevo, že mě poznává, a já jsem tomu byl rád. Třeba mě opravdu nepoznala, dost dlouho jsme se neviděli.

„Dobrý večer!" zaburácel profesor Zarašovský a puntíkovaný motýlek se mu pod krkem hýbal, jenom vzlétnout. „Pochopili jsme to správně jako pozvání?"

„Samozřejmě," ujistil ho pan Raus. „Všichni jsme se ocitli na jedné lodi."

„Tak," přisvědčil profesor Zarašovský, „musíme držet pohromadě."

„Dvě židle! Dvě židle!" vykřikoval Klápště, aby na sebe upozornil, aby si ho pan profesor a Zuzička všimli. Vytušil, že přišla honorace, a když přijde honorace, vrtí se ocáskem. Celý se vrtěl, jenže vhodné posezení pro honoraci nevyvrtěl. Se dvěma židlemi z rasovy parádní jizby se přihrnul uřehtaný Vladislávek. Také našel v Zuzičce zalíbení. Komu by se nelíbila Zuzička Zarašovská v bílém!

Měl jsem chuť zmizet, vyplížit se do tmy a tam se rozpustit. Jako bych se dopustil trapnosti, jako bych Zarašovským něco provedl. Každý z našeho města je znal, každý je potkával na korze, každý je zdravil, vždyť pan profesor byl ozdobou celé země – světová kapacita! A Zuzička byla jeho dcera. V divadle měli předplaceny premiéry v parteru v sedmé řadě vedle mých rodičů. Pan profesor nosíval už tenkrát motýlka, pokaždé jiného. Paní Zarašovskou neměli, umřela při Zuziččině porodu. V neděli odpoledne k nám Zarašovští chodívali na bábovku. Maminka dělávala mramorovanou a káva k ní byla pravá, doma pražená. V létě v altánku na zahradě, za nepřízně v salonu pod Kubínovou krajinkou a dvěma Úprky. Se Zuzičkou jsme si hrávali pod stolem a odháněli naši malou Anku. Jenže Anka se nedala, měla silný

hlas. Musel jsem jim kreslit prasátko s kníry, šlo mi od ruky líp než cokoli jiného. – S lety dospívání začala Zuzička ledovatět. A taky káva už nebyla k dostání pravá, jenom pražené žito a cikorka, chabá náhražka.

Potom u nás došlo k té katastrofě: tatínka odvedli v železech a pionýři Bydžovský s Kvitkem proti němu svědčili na policii. Druhý den to vědělo celé město a maminku odvezli do blázince. Od té doby jsem se s profesorem Zarašovským ani se Zuzičkou nesetkal. Ale co teď? Byl bych nerad, kdyby se o našem neštěstí dozvěděli také ostatní přihnanci ve Spáleném. Asi mě to bude pronásledovat až do smrti. Krčil jsem se v koutku černé kuchyně, abych byl co nejmenší, nejlépe žádný, ale zdravý rozum napovídal, že by to bylo zbytečné, protože potkávat se budeme každý den. Dovedeš si představit, jak mi bylo? – Ale nechme toho, nevím, proč bych měl zrovna tobě, přivandrovalé kočce, vykládat, co nás potkalo…

Vladislávek začal nalévat z první várky, ještě teplou. Skleničky byly zaplaťpánbůh malé, ty nejmenší. Zuzička pípla: pro ni ne, ona že jenom trošku bílého, Müller Thurgau nebo rýnský ryzlink. – Byla k zulíbání! První večer v přihnanství a ona by Müller Thurgau nebo rýnské, správně temperované a v patřičných sklenkách, že, Zuzičko! Dostala vodu se sirupem v plechovém hrnku po rasovi.

V okamžiku pozvedání vstoupila do černé kuchyně nádherná žena. To bylo něco, Mňau! Kde se tu vzala? V širokánské suknici černé a zelené, v červené blůze hluboce vystřižené, v ruce si pohrávala s rudou růží vyrobenou z krepového papíru a přidrátovanou ke špejli, jako by sem přišla od kolotoče, jako by růži pro ni vystřelil nějaký babral. Jednu! Celou střelnici měl vystřílet… Vkročila do místnosti s lehkou samozřejmostí. Neměl jsem tušení, že ji přihnali s námi. Až po chvíli mi došlo, že měla při tom honu na hlavě ušanku a teď si na večírek oblékla, co přivlekla v papundeklovém kufru s natrženým uchem.

„Prý se tu páše večírek," řekla měkkým mezzosopránem. „Smím?"

„Ano!“ zvolali všichni mužové dychtivě. „Samozřejmě!“ Jen aby si to nerozmyslela.

„Proč ne,“ řekla Soňa Mucišková a pátravě se zahleděla na manžela, jako by nesouhlasila s nadšením, které projevil. Zuzička pozvedla víčka a hned je zase spustila.

„Jmenuju se Klára,“ představila se příchozí a naznačila pukrle.

Zdenko Klápště nevěděl, co by. Vyskočil ze židle a nabídl ji Kláře s výrazem oddaného služebníka, sám se posadil na špalek a upřel na Kláru zrak. Ale hned zas vyskočil, popadl láhev čerstvě vypálené a nalil pro Kláru, až sklenka přetekla.

„Křtiny!“ zasyčel chlípně a olízl si politý palec.

„Ha!“ zvolala Klára a obrátila do sebe sklenku jako Černá Máry v hospodě U Antona. Pohlédla na Klápštěte se zájmem: „Snad nečekáte dítě?“

Když dozněl smích, nastala chvíle pro básníka. Seskočil ze stolu, na němž se tulil k manželce, stoupl si na mřížku odtokového kanálku a spustil:

„Klára Clarissima,
ta je vždycky prima.
Podpatky má vysoké,
srdíčko má široké…“

Nepochybně na tomto produktu pracoval od chvíle, kdy se dozvěděl Klářino jméno. Vladislávek se hlasitě rozřehtal. Zuzička tiše tleskla rukou o ruku, plaše se rozhlédla kolem, a když zjistila, že se nikdo nepřidal, přikryla pomněnkové oči víčky a schoulila se do sebe. – Báseň jak vznikla, tak zanikla, jen ta Clarissima se ujala. Klára Clarissima.

Vladislávek nalil všem podruhé, kořalka už byla chladnější, a pan Raus pronesl několik pochvalných slov na adresu člověka, který pro ně zanechal takovou hodnotu:

„Připíjím na rasovo zdraví!“ ukončil své laudatio.

„Kdo ví, třeba mu to někdy oplatíme," řekl profesor Zarašovský a přičinlivý Zdenko Klápště si jeho větu uložil v paměti. Napili jsme se podruhé. Byla dobrá, moc dobrá, nepálila v krku a ve skleničce řetízkovala. Valach by řekl: svaďbová!

A tak jsme tu slivovici ochutnávali a ochutnávali, jenom Zuzička byla stále zamrzlá a já jsem věděl, že bych měl myslet na něco jiného. Každý jsme z jiného světa. Naše světy se řítí prostorem a časem vedle sebe, a přece tak daleko, že se nikdy neprotnou, ani v nekonečnu. Když jsem vypil několik skleniček svatebního pití, vyštrachal jsem se ze svého koutku a zamířil k profesoru Zarašovskému, abych prorazil bariéru. Abych zjistil, jak na tom jsme:

„Pane profesore, já…"

„Antonín Bartoš! Zuzičko, to je přece Toník," zahalekal profesor Zarašovský a znělo to radostně. „Však jsem se pořád díval, co se to tam v koutku choulí, cosi povědomého, a on to mladý Bartoš."

„Hm," udělala Zuzička a štrejchla o mne pohledem jako po balvanu obrostlém lišejníkem. Ale teď nešlo o Zuzičku, teď šlo o mne a profesora Zarašovského ve Spáleném, dříve Brennstadtu, v přihnanství, v nových poměrech. A já jsem v tu chvíli pochopil, že od něj, přestože je vědoucí, nebezpečí nehrozí.

„Na zdraví, pane profesore!"

„Ať to všichni přežijeme, Toníku!" řekl pan profesor. „Určitě to není na věčné časy…"

Takto pěkně nám začal pobyt ve Spáleném. Pili jsme čerstvou slivovici přihnaného pana Rause a vyhnaného pana rasa v útulné rasovně. Bylo tu teplo, zatímco venku šustil podzimní chlad. Mohli jsme vypadat jako skupinka bezstarostných lidiček rozjařených kořalkou. Zvenku. Uvnitř sídlila úzkost; úzkost lidí zbavených domova, vržených do zimy, bez představy o tom, co přinesou následující dny. Zatím, v tuto chvíli, to není nejhorší…

Jako poslední, zrzavá kočko Mňau, se dostavil pan Frost. Při tom běhu jsem neměl příležitost prohodit s ním jediné slovíčko, každý si

hleděl svého, byl to bezhlavý úprk, ale teď jsme na seznamovacím večírku. Nejdřív se udělala ve dveřích škvírka, pak se otevřely ze čtvrtiny, útlý človíček by už mohl proklouznout, jenže by nesměl mít na zádech ruksak. Pan Frost musel aspoň napůl otevřít.

„G-guten A-a-a-," zašeptal, ale honem se opravil: „T-t-tóbry f-f-f-féčeh." To bylo všechno. Pan Frost toho nikdy moc nenamluvil. Asi proto, že mu to moc nešlo ani česky, ani německy. Jenom ve chvílích zoufalství řval bez koktání: „Gé, géé, GÉÉÉ!" a třískal proutkem v pravé ruce o levou dlaň, až mu zčervenala a natekla. Učil mě houslím, ale úspěšní jsme nebyli. Nic mě nenaučil a já dobře vím, že to nebylo jeho pedagogickým neumětelstvím. Chodíval ve čtvrtek ve čtyři a míval na hlavě rádiovku s anténkou. Také dnes měl na hlavě rádiovku s anténkou. Na zádech ve vybledlém ruksaku nosil akordeon, svoje úžasné housle zaklapnuté v černém pouzdře držíval křečovitě za rukojeť, až mu klouby zbělely. Připadá mi elegantnější nosit futrál s houslemi pod paží. Jenže pan Frost postrádal jakoukoli eleganci. Chodil zbrkle, často zakopával o drobné překážky, ale nikdy neupadl, aby nepoškodil nástroje. Jak byla koktavá jeho chůze, tak zadrhával v mluveném projevu. Jakmile však popadl kterýkoli z nástrojů, stal se z něj docela jiný člověk. Jakmile sáhl na housle, vyrostl a hlava se mu ztrácela v oblacích; když hrál na harmoniku, dokázal roztáhnout měch od východu k západu a celý svět udržel v náručí.

„Kdepak máte housle, pane Froste?" zeptal jsem se ho, když se mu podařilo vstoupit do rasovy černé kuchyně a sundat batoh s harmonikou.

„K-k-k-kaputt," řekl a rozhodil rukama. „Kaputt."

Jindy přeochotný Klápště přehlédl pana Frosta jako cosi, co pořádná kočka zahrabává. Ať si najde své místečko sám, nebo ať táhne k čertu, pomyslel si Zdenko Klápště, ochotný posloužit kdekomu, ale ne každému.

Nechoď tam, Kašpárku, je za rohem! Číhá na tě s paličkou, volají děti v loutkovém divadle na svého přítele, aby ho varovaly před nebezpečím. Ale Kašpárek nedbá jejich volání a jde tam, jako by je neslyšel. – Taky pan Frost šel, protože tudy vedla jeho cesta. Jenže na něj nikdo nezavolal: Tamtudy ne, pane Froste, číhají za rohem!

Po představení v divadle – druhé housle – dávali zrovna Carmen, odklopýtal pan Frost na druhou směnu do Orientu; v baru doprovázel Grišu Barryho, přes den lepiče plakátů Gustava Barana, v noci zpěváka šlágrů. Pan Frost ho doprovázel na harmoniku. V baru sedělo pár párů zoufalců, pili víno a poslouchali Grišu Barryho s panem Frostem, snad je to bavilo nebo jim bylo zatěžko se rozdělit, zvednout se už konečně a rozejít se do zákonem stvrzených manželství. Gríša Barry měl sladký hlas, zpíval právě: „Stejně jako žluté květy šafránu voní tvoje vlasy, Kristýnko…“ Nikdo netančil, páry se k sobě tulily v intimním šeru plyšových boxů a do baru Orient vstoupili Bydžovský s Kvitkem. Číšníci rázem zanechali toho, čím se zrovna zabývali, a odběhli do kanceláře pro boxery uložené v horním šuplíku šéfova psacího stolu. Kuchař zkontroloval, je-li dubový klacek na svém místě za lednicí, a za pás vetkl sekáček na maso. Skautské heslo, které si přivlastnili také pionýři – Buď připraven! –, má cosi do sebe. Kde se objeví Bydžovský s Kvitkem, kočko Mňau, jsou bdělost s ostražitostí namístě. – Objednali si po velkém rumu.

„Le, Bydžovsky, stary Frost tu hraje na harmonyku,“ řekl Kvitko.

„Fakt, Kvitko. Fajně hraje stary Frost. Jak to, že něni v rajchu odsunuty?“

„Bo tu hraje v Orienče po česky.“

„Čemu něhraje na husle stary Frost, Kvitko?“

„Bo hraje na harmonyku. Němože hrač na obojo vraz.“

„Němože? Muh by to vyskušač,“ řekl Bydžovský a v očích mu blýsklo.

„To by muh,“ souhlasil Kvitko, protože Kvitko nakonec vždycky souhlasí s tím, co řekne Bydžovský, protože Bydžovský je kápo

a Kvitko jeho nohsled. Vstali a odkymáceli se k pódiu. Nejdřív Bydžovský a po něm Kvitko.

„Stul pysk, cype!“ poručil kápo Gríšovi Barrymu a sáhl po panu Frostovi, za ramena ho pozvedl do stoje spatného. „Kaj maš husle, cype?“ zeptal se zdvořile.

Vyděšený pan Frost ze sebe nedokázal vypravit jedinou slabiku.

„Vytahni husle a zahraj nam na husle aji na harmonyku vraz. Už troubějí, už troubějí na horách jeleni! A ten cyp može zpivač.“

„A-a-aber…“ řekl pan Frost a hned se opravil: „A-a ale…“

Jenže v tu chvíli se Gríša Barry z barového zpěváka proměnil v lepiče plakátů Gustava Barana s rukama vytrénovanýma lepením a jednu Bydžovskému vlepil. A už tu stáli číšníci s boxery navlečenými a kuchař s bílou čepicí svíral v jedné ruce hůl a v druhé sekáček.

„Dobre, dobre, synci,“ řekl Bydžovský a ustoupil o krok. „Nic, nic…“

„Platim dva velke rumy,“ zahalekal Kvitko. „Fajny bar, hevaj v Orienče.“

„Dvě stovky!“ zformuloval vrchní nehorázný požadavek, aniž brvou pohnul. „To máte, chlapci, i s rámusenkou!“

Kvitko taky bez mrknutí vylovil z prkenice dvě stovky a položil je na dlaň vyztuženou železem. Oba šprýmaři vycouvali do tmy.

Když potom pan Frost s harmonikou na zádech a s houslemi v ruce klopýtal nad ránem domů, čekali na něj féroví synci za mostem. – Nechoď tam, Kašpárku, jsou za rohem! – Vytrhli mu housličky z ruky, vyndali je z futrálu a rozbili napadrť o rádiovku s anténkou…

Lidé, Mňau, jsou ve své zášti vynalézaví a neúprosní. Tohle vy, kočky, sotva pochopíte, něco takového se vám sotva vleze do hlavy.

„Tož nám něco zahrajte na tu harmoniku,“ požádala pana Frosta Klára Clarissima a uvolnila mu židli. Pan Frost vytáhl z pouzdra vystlaného červeným sametem akordeon značky Liedl vykládaný bílou perletí a řekl:

„R-r-rád.“ Navlíkl na sebe kšandy a roztáhl měch. Pan Frost dokáže roztáhnout měch od východu k západu a celý svět udrží v náručí. Seznamovací večírek v rasovně získal další rozměr. Za chvíli se už zpívalo, výskalo a tančilo… Ani jsme se ho nezeptali, jak přišel k takové pěkné harmonice. Ve Spáleném Brennstadtu se našlo věcí!

Veselili jsme se do chvíle, než přiběhl vyděšený Vladislávek. Nikdo totiž, ani jeho otec, nepostřehl, že odběhl s flaškou a vrací se s prázdnýma rukama zčervenalýma pobytem ve studené vodě. Slzy jako hrachy se mu koulely po tvářích, mezi vzlyky vyrážel naléhavou výzvu:

„Yby, yby! Pote šeci! Bateuku!“

Vladislávkovi bylo líto, že zlatí kapři v kašně mají hlad a rohlíky už došly. Slivovice kapala kap, kap, a chvílemi i čúrkem tekla, bylo jí dost i pro hladové ryby. Když kapři vyplavali břichy vzhůru na hladinu a dloubání prstem se jich netýkalo, přiběhl Vladislávek do rasovny s pláčem.

Shromáždili jsme se kolem kašny a pan Raus na tu zkázu posvítil baterkou. Stáli jsme tiše a dívali se na bílá břicha zlatých kaprů. Náhle vykřikl páv a k němu se přidali ostatní. Nebude to polnice, jednou nás svolá k poslednímu soudu pokřik pávů. Teprve pak zadují andělé do andělských trub. Vladislávek pochopil, že konec zlatých kaprů způsobil svojí dobrou vůlí, a dal se do vzlykotu.

„Krásná smrt, to se musí nechat,“ usmál se pan Raus, jako by těm oněmělým němým tvářím trošku záviděl. Pohladil Vladislávka po vlasech, a chlapec se znovu rozřehnil. Měl smích i pláč v jednom pytlíčku.

„Objevil jsem po panu Vinz. Tlachovi zapomenutou flašku,“ řekl profesor Zarašovský, „jmenuje se Hennessy a je jí smutno samotné.“

Ještě si dost dobře pamatuju, drahá Mňau, jak jsme vystupovali po schodech do vily, po nekonečném schodišti, na jehož zábradlí dřepěli temní pávi, jako by tam byli rafinovaným architektem vkomponováni. Nekřičeli, jenom se na nás dívali. Probudil jsem se na řetězech v řetězárně s hlavou bolavou a se Saharou v ústech.

IV

Ještě nebylo tři čtvrtě na čtyři odpoledne a mezi stromy ve svahu, mezi vysokými kmeny smrků, které zbyly po zběsilém kácení prý kvůli kůrovci údajně přemnoženému, jenže pravým důvodem je hrabivost, chtivost peněz za dříví, nic jiného –, mezi kmeny s čupřinou haluzí ve vršku se náhle vynořil úplný úplněk na ještě světlé, bledě šedomodré obloze.

Možná že by ta věž, o které sním stále častěji, nemusela být z kamenů a cihel, snad by stačila ze dřeva, těsně u domu. Měla by mít kruhový půdorys jako Štramberská trúba, dva vchody: jeden zvenku, ze zahrady, a druhý z mé pracovny, když bude pršet, abych nezmokl, a točité schodiště. Jenom jestli to vůbec půjde, nevzpomínám si, že bych někde potkal dřevěnou věž o kruhovém půdorysu. Není to pošetilé? Stavět si u domu dřevěnou Štramberskou trúbu…

V řetězárně jsem zalíbení nenašel, na řetězech jsem přespal jenom jednu noc, ale vždyť to žádná noc nebyla, bylo to ráno, pozdní ráno a celé dopoledne, přes poledne až do odpoledne po seznamovacím večírku v rasovně, do tvrda opilý čerstvou slivovicí šikovného Rause staršího. Celé tělo mě bolelo. Ostatní už si zřejmě nějaké bydlení našli, jenom já, lehkomyslný klučina, jsem se jak ptáče nebeské o zítřek nepostaral. Řetězy tlačily a studily a žízeň byla třeskutá. Tak strašně jsem se nikdy předtím neopil. Tenkrát jsem byl tuze mladý zajíc, sotva plnoletý. Naštěstí plnoletý! Jinak bych vězel s Ankou v sirotčinci. Tak děsivě jsem se neopil, ani když jsem pijával doma sám. Jako by mi na jazyku narostly chlupy a slepily se patlavým lepidlem. Ruce se mi třásly, celé tělo bylo rozechvělé, nejvíc žaludek, vibroval a hučel jako transformátor v zimě. Chmury na stonožčích nožičkách probíhaly zmateně rýhami po mozku sem a tam, osedlány neodbytnou výčitkou.

Jako kuře vykuchané a zmražené, nahé, s klouby vykloubenými vysoukal jsem se z řetězárny, mával křidýlky, abych se trochu zahřál, do Spáleného se vkrádal prosinec. Vodotrysk před vilou po Vinz. Tlachovi netryskal. Zlatí kapři! – Ryby otrávené dobrou vůlí starostlivého Vladislávka Rause. Naklonil jsem se přes okraj kašny… A hle! Kapři se mátožně potáceli u dna, obživlé hřbetní ploutve směřovaly vzhůru. Taky se – jako já – tloukli v třeskuté kocovině.

Loudal jsem se Spáleným a nevěděl, kam se vrtnout. Přece se nevrátím do rasovny! Pan Raus by mě snad nevyhodil a bude tam bezpochyby teplo, ale co když jsem v opilosti vyvedl něco nepěkného? – Taky mě napadlo, že bych měl zajít do vily k profesoru Zarašovskému. V příznivých dobách se naše rodiny navštěvovaly, se Zuzičkou jsme si hrávali v naší i jejich zahradě, v altánku i pod klavírem, v mém i jejím pokojíčku. Půjčoval jsem jí trojkolku a ona mně hrací strojek s Mozartem. Kreslil jsem pro ni prasátko s kníry na papír i na spodní stranu kulatého stolu v jídelně a ona se smála. Ještě jedno, ještě a ještě prasátko… Jak přišlo ke knírům? Jsou od povidel. Včera se nezasmála ani jednou. – V téhle situaci by se patřilo promluvit s profesorem o případném východisku nebo aspoň vyhlídkách. Rozverný večírek rozhodně nebyl příležitostí k vážnější rozmluvě. Právě pro tu včerejší rozvernost a svůj dnešní stav bych návštěvu radši poodložil. A pak Zuzička… Zuzička byla jinačí, než jsem ji znával, nevysvětlitelně odtažitá. Odrazovala, jako by kolem sebe zbudovala zeď. Taky zkrásněla od té doby, co jsem ji viděl naposledy. Té krásy na mne bylo trochu moc.

Vlekl jsem se Spáleným kolem prázdných pozamykaných i nepozamykaných domů, obchodů se zataženými roletami, zaklapnutými okenicemi, bez psů a koček, bez lidí. Jenom ptáci prozpěvovali v zahradách a uždibovali z nesklizených jablek na bezlistých větvích, z ozdob strašidláckých stromů, některá jablka se už pustila větviček a porostlá plísní uhnívají na zemi. Doloudal jsem se na náměstí s morovým sloupem, radnicí a prázdnými krámy v podloubí měš-

ťanských domů, do oka mi padl vývěsní štít hostince: ZU HÜBSCHER WIRTIN, namalovaný frakturou a pod tím drobněji Johanna Klajn. Dveře byly dokořán a z nich couval pěkný zadek v neforemných teplácích. Určitě to nebyla Johanna Klajn, kdovíkde je konec švarné šenkýřce… V neforemných teplácích se ukrývala Klára Clarissima. Zas měla na hlavě ušanku s rudou hvězdičkou a nepodobala se ani trochu zjevení ze včerejšího večírku. Stáhla mokrým hadrem tři schodky až k chodníku a bylo hotovo.

„Co koukáš? Ještěs nikdy neviděl švarnou šenkýřku?“

„Hm,“ udělal jsem, aniž bych dal rty od sebe.

„Máš zadrátovanou hubu?“

„Rezavým drátem,“ vysoukal jsem ze sebe opatrně, aby ten drát tolik nebolel.

„Nepij, když to neumíš!“

„Třeba se to naučím. Když budu pilný…“

„Hm,“ udělala Klára Clarissima. „Když myslíš…“

Nalila mi do půllitru pivo z láhve s porcelánovým uzávěrem utěsněným červenou gumičkou. Našla jich několik beden ve sklepě, ještě to bylo k pití. Když ve mně zmizel celý půllitr, dostavilo se vysvobození. Drát se vstřebal, po těle se rozlilo teplo, výčitka se uchýlila do zákoutí v prodloužené míše a usnula. Pošilhával jsem po dalším pivu.

„Ee,“ zavrtěla hlavou Clarissima, „lítal bys v tom znovu.“

V hospodě U Švarné šenkýřky v patře se pro mě našel pokojík s litinovými kamínky na prohnutých nožkách. Byla tam postel, stůl, židle a skříň.

V hospodě U Švarné šenkýřky jsem pár měsíců bydlel i po návratu z teplých krajin, než mi postavili dům ve svahu za potokem, daleko od lidí. Jenže se to jmenovalo Pohostinství a nikoho z dřívějška, Mňau, jsem tam nepotkal. Kdovíkam se zatoulala Klára Clarissima… Občas jsem zašel na staveniště dohlédnout, jestli se řemeslníci

neflákají. Dům už stál, střecha pokrytá, okna zasklená, ale ještě se v něm bydlet nedalo, ještě tam hvízdali řemeslníci, dodělávali podlahy a schodiště, taky dřevěné obložení stropu v patře. A když odešli, toulaví ptáci našli otevřené okno a prohánělí se prázdnými místnostmi, vráželi do zavřených oken, křivili si zobáky a padali na zem, tloukli křídly do podlahy a zpitomělí nárazem nemohli najít cestu ven. Byl by to, kočko, snadný úlovek. Nedůstojný, asi by tě to nebavilo. Tak se pusť do předení a já ti povím, co se mi zdálo, když jsem v našem domě spal poprvé, jen tak ve spacím pytli na podlaze.

Zdálo se mi, že jsem ve Spáleném a nesmím se vrátit domů, do Bolgheri, za Růženkou. Co si beze mne počne? Co si já počnu bez ní? Bez Růženky bych utéct nedokázal, a teď jsem tady a ona tam, ve voňavém Toskánsku.

Cypřiše vysoké a napřímené,
jež v Bolgheri jdou od San Guido spolu,
jako když mladých obrů houf se žene,
vstříc vyběhly a patří na mne dolů.

Copak je už nikdy neuvidím? Alej cypřišů od kapličky San Guido až k městské bráně… Popadli mě a vlekli Spáleným. To je on, ozývalo se ze všech stran, mířily na mne stovky ukazováků. To je on, už ho máme! Ano, byl jsem to já, už mě měli. Zkroutili mi ruce a nasadili pouta, lesklá, chromovaná. Dovlekli mě na louku za město, dali na krk obojek a uvázali řetězem ke kolíku. Napas se, pacholku, jako doma, jako doma! Utvořili kolem kruh a pustili se do skandování: Do-ma! Do-ma! Do-ma! Zuby jsem uškubl pár stébel, abych projevil dobrou vůli, ale nedokázal jsem to spolknout. Vzepřel jsem se, vytrhl kolík, prorazil kruh zkoprnělých přihlížejících a dal se do běhu. Kolík na řetězu mi klapal za patami. Chyťte ho! Chyťte ho! volali a pustili se za mnou. Zdálo se, že uniknu, podařilo se mi dorazit do cypřišové aleje:

Poznaly mne. Oh, že ses vrátil, hochu!
– s hlavami skloněnými šepotají –
„Což nevstoupíš? Nezdržíš se trochu?
Je svěží večer, ty se vyznáš v kraji…“

Jenže pak jsem klopýtl, z nebe se na mne sesypalo hejno uřvaných sojek, začaly mě štípat do obličeje. – Probudil jsem se, Mňau, ve Spáleném, v nedostavěném domě a na podlaze u zavřeného okna ležel mrtvý rehek.

Všechno tu bylo, když jsme dorazili, když nás hrstku přihnanců – zahnali za bílý kruh, do katastru města Brennstadt, všechno, co je zapotřebí k životu: obchody nevyprodané, truhly plné mouky, sýpky překypující obilím, ve sklepích brambory, soudky se zelím a okurkami, povidla v hrncích, marmelády a zavařeniny v policích; slepice na dvorcích pilně hrabaly, na noc se samy ubíraly do kurníků. Mučiškovi se podařilo polapit několik uprchlých a zdivočených králíků; nacpal je do prázdné králíkárny na dvorku knihkupectví, aby jeho žena Soňa měla co krmit a zabíjet. Pole po vyhnancích byla obdělána a oseta ozimy, nástroje, nářadí a stroje zůstaly na statcích v okolních vesnicích bez lidí. Bochníky chleba zabalené v šátcích byly okoralé, porostlé bujnou plísní, ve studnách se na hladině utvořila blanka. Z městského vodovodu tekla rezavá voda. Všude plno blahobytných myší a potkanů neochotných odklidit se z cesty. Pilných koček, Mňau, se tu nedostávalo. Přespávali jsme v cizích peřinách, vyjídali čísi zásoby – z komína uzené, ze spíží mouku, hrách, čočku a sušené švestky… Vždyť by se to zkazilo! Byli jsme jmelí na jabloni.

Domnívali jsme se, že bílý kruh, pokud ho budeme respektovat, nás ochrání. Byli jsme v leproserii pro nepřátele lidu. Zde budeme ponecháni sami sobě, abychom ostatní, zdravé občany nenakazili. Budeme tu vyrábět řetězy, orat a sít, pěstovat zeleninu, chovat zvířata, snad se uživíme. Člověk je tvor univerzální, všemu se naučí,

na všechno si zvykne. – Kruh vyznačující naši pochybnou jistotu bychom snadno překročili, ale žádný to neudělal, cítili jsme se tu vcelku bezpečně. Ale nepočítali jsme s vetřelci.

Přijeli na vozech žebřiňácích tažených ukořistěnými koňmi. Říkali si vítězové, ačkoli se neúčastnili žádných bojů, jenom rabování. Říkali si vítězové, protože vítězové mohou všechno a všechno zdůvodní vítězstvím. Ale copak vítězové vyhánějí poražené z domovů, rdousí neviňátka a kopou do toulavých koček?

Přikodrcali na náměstí a utvořili z žebřiňáků vozovou hradbu. Vypřažení koně škubali pozdně podzimní trávu prorůstající dlážděním. Hrkot žebřiňáků nás přilákal. Byla to první návštěva zvnějšku, byli jsme zvědaví. Ačkoli jsme se přišourali s prázdnýma rukama, návštěvníci se ukryli za vozy, mezi žebřinami vystrčili těžké kalibry. Vyčkávali, dopustíme-li se něčeho, brzy však pochopili, že oni jsou pány situace. – Byli to rozpuštění domobranní gardisté a s nimi další chátra, vítězové nad opuštěnými kravami. Obklíčili naši hrstku způsobem odkoukaným z válečných filmů a odvedli nás do gymnázia. Byli mezi nimi také dva moji známí.

„Le, Bydžovsky, Bartoš!“ poznal mě Kvitko.

„Ser na Bartoša, Kvitko. Něch ho cyp střeli!“ rozhodl Bydžovský o mém osudu, vždyť jsme byli spolužáci.

Zamkli nás v tělocvičně a Bydžovský doporučil, abychom se – než budou hotovi – točili na kolovadlech, prý je to *fajne*. Klíč hodili do kanálu a na stráž venku u dveří postavili zakaboněného pytláka vyzbrojeného brokovnicí s upilovanými hlavněmi, aby se mu vešla pod kabát. Teď ji držel veřejně a okázale. Hlídal bystře a oddaně, když jsem se pokusil vystrčit hlavu z okna, bez varování vystřelil. Naštěstí netrefil. Ale co kdyby? Zvědavost mě přešla, zkusil jsem to s kolovadly. Bylo to docela *fajne*, ale nikdo se ke mně nepřidal.

Byli jsme tam všichni: pan Raus Vladislav s Vladislávkem a Klára Clarissima – měla na sobě zase tepláky, plandaly na ní a z krásné ženy učinily hajdalácké neutrum s ušankou na hlavě; byli tu man-

želé Mučiškovi s dcerou Věrkou a psem Dulinou, jehož matka se zřejmě spustila s lišákem; byl tu ještě pan Frost bez hudebních nástrojů a pan profesor Zarašovský… bez Zuzičky. Zuzička chyběla.

„Kdepak máte Zuzičku, pane profesore?“

„Aby unikla pozornosti, schovala se do skříně.“

„Myslíte, že skříň unikne pozornosti?“

„Co by hledali ve skříni?“

„Svatá boží prostoto!“ spráskla ruce Klára Clarissima.

Neměla to říkat, pan profesor skočil ke dveřím a začal jimi lomcovat. Pytlák na hlídce znovu vystřelil. A tak se nediv, Mňau, že mne fascinace kolovadly opustila. Zato Vladislávek jim přišel na chuť, musel jsem ho roztáčet.

„Eště! Eště!“ volal a smál se jako blázen.

Samozřejmě došlo na to, co Klára nedořekla. Továrníkova vila se stala objektem největšího zájmu vetřelců. Všichni tam chtěli vtrhnout první. Nejrychlejší a nejrozhodnější byli průbojní mladí mužové Bydžovský a Kvitko. Ohnali se státním zájmem a zabránili ostatním plenitelům vstoupit. Právem silnějšího a jednoduchou lstí:

„Běžte, chlopi, do fabriky, je tam trezor plny zlata,“ blafoval Bydžovský a čvarga banditů mu skočila na špek. Trezor jim dal spoustu práce, než ho vyvalili z účtárny na dvůr a rozřezali autogenem z údržbářské dílny. Místo pokladů našli nesrozumitelné, německy psané papíry, dva svazky neplatných říšských marek a poloprázdnou láhev bylinného likéru.

Zlato nenašli ani Bydžovský s Kvitkem ve vile. V příborníku narazili na stříbrné příbory a poháry z bílého kovu, v zamčené vitríně objevili zlacený porcelán. Všechno brali, ačkoli nevěděli, co s tím. Na zarámovanou mazaninu připomínající obličej škaredé ženské vystřelil Kvitko z pistole. A trefil rovnou do čela. Posbírali ložní prádlo a peřiny, šatstvo a koberce, lovecké trofeje i lovecké zbraně a munici, sbírku motýlů… Zpřevraceli regály s knihami, v koupelně zulámali kohoutky v domnění, že jsou ze zlata.

Ukrytou Zuzičku našel Kvitko docela nahoře v pokoji paní továrníkové ve skříni s letním šatstvem. Ani nedutala, a přece ji tam spatřil mezi blůzkami, kostýmky a sukénkami. Chvíli uvažoval, že by si ji mohl nechat sám pro sebe, ale pak zvítězila subordinace:

„Pocem, Bydžovsky, baba ve skřyni."

„Fakt, Kvitko, pěkna děvuška… A jake ma cycky!"

„Macni se, Bydžovsky!"

„Co s ňum zrobime, Kvitko?"

„Ve skřyni ju něněchame."

„Vydělame ju ze skřyně ven."

„Věcej nic s ňum, Bydžovsky, nězrobime?"

„Fajny napad!"

Zděšená Zuzička se tiskla k zadní stěně, chtěla vykřiknout, chtěla křičet, řvát děsem, ale strach jí sevřel hrdlo; krčila se mezi šaty s otevřenými ústy a vytřeštěnýma očima. Bydžovský sáhl po Zuzičce, už se jí dotýkal… Vtom se zarazil a stáhl ruku zpátky.

„Žaden tu něni," řekl.

„Něsi varyjot?" nechápal Kvitko.

„Žaden tu něni!" zopakoval Bydžovský důrazně. Opatrně přivřel skříň, klíčkem však neotočil.

„Iděm!" zavelel a postrčil Kvitka před sebe, vyšťouchal ho ze dveří. – Svolali tlupu vykradačů, zapřáhli koně a s plnými žebřiňáky odtáhli ke kostelu svatého Antoníčka v lese za městem.

Z gymnaziální tělocvičny jsme se museli dostávat oknem, strážný pytlák odtáhl s ostatními a nechal nás tam zamčené.

Namrzlá zem, ojíněná tráva a slunce nízko na obzoru bije do očí. Stíny jsou protáhlé, útlé, gotické a naléhavé. Poutní kostel zasvěcený svatému Antonínovi v lese nad Spáleným ještě stojí; je zarostlý kopřivami, ostružiním, jeřáby a břízami už notně vzrostlými i přesto, že rodáci z Brennstadtu nasbírali nutnou sumu peněz na jeho záchranu. Kostel je opravený, přesto pustne dál. Nikdo tam nechodí.

Peníze nejsou všechno, víra chybí. – Jeho plenitelé před lety plenili pro radost z plenění. Obávám se, Mňau, že jejich pohnutkou nebyla ani tak nenávist, spíš to byla slast; orgasmus, jehož lze dosáhnout při ničení krásy. – Taky jsem se dopustil svatokrádeže: z trosek na podlaze rozmláceného kostela jsem sebral dřevěnou ruku; barokní ruku uťatou opatovi poustevníků, vítězi nad pokušením, svatému Antonínovi.

Led na kalužích je tenký a neobvykle kluzký, slyším zlověstné praskání, vidím trhliny pod nohama, ale jdu dál, jiná cesta tudy nevede. – O tom, co se odehrálo v horním patře vily po majiteli řetězárny, Zuzička nikomu neřekla.

Vypravil jsem se ke svatému Antoníčkovi na vršku nad Spáleným, k mému jmenovci. Tušil jsem, že to nebude pěkné. Přidal se ke mně Vladislávek dychtící po nevšedních zážitcích. Nebylo těžké zavděčit se Vladislávkovi; všechno, co prožíval, bylo nevšední: chleba s máslem, mrtvá moucha na okenním parapetu, ojíněná tráva, zamrzlá louže… Kráčeli jsme polní cestou s vyjetými kolejemi, se šlápotami kopyt zamrzlými v blátě.

„Kdy tam budem? Už tam budem?“ ptal se Vladislávek v jednom kuse, nebyla to nedočkavost, jenom si chtěl povídat.

„Ano, Vladislávku, už tam budeme.“

Netrvalo dlouho a byli jsme tam. Vladislávek se rozběhl, aby tam byl první.

„Puvní!“ zvolal radostně a vstoupil do kostela. Než jsem došel na palouk zdupaný kopyty, stál Vladislávek na prahu a hořce plakal. Ukazoval dovnitř. Zničeno bylo všecko, co se dalo zničit: sádrové a porcelánové sochy světců a vázy s květinami roztřískané o břidlicové dlaždice na podlaze, lavice pokácené a rozlámané, deskové obrazy křížové cesty rozštípané na třísky, na kazatelně hromada výkalů přikrytá mešními rouchy, na oltáři popel a ohořelé zbytky dřevěného Krista s rozpřaženými pahýly po pažích. Hřeby ohni

odolaly. Píšťaly vylámané z varhan, zohýbané a poházené v troskách pod kůrem. Na kůru byly také zbytky po ohni, pálily se tu zpěvníky a modlitební knížky, manuál varhan ožehlý, pokrytý sazemi. Tady už se nedalo nic zachránit.

„Nebreč, Vladislávku, Pánaboha nejde roztřískat."

Pak jsme uslyšeli krkavce. Lukáš s Gábinou na černých křídlech tančili nad kostelem valčík. Vladislávek přestal plakat a začal se smát. Po chvíli nám zakroužili nad hlavami, odlétli do lesa, zmizeli z očí. Vladislávek vylezl na kámen, aby dál dohlédl, prstem ukázal k východu:

„Támle. Loď!" řekl s očima údivem vykulenýma. „Vidíš, Toníku, modlá loď!"

Viděl jsem jenom nepatrnou ďučku, přelud, zrakovou vadu, ale blížila se k nám dost rychle, už se měnila v modrou šmouhu na modré obloze. Déjà vu!

„Ano, Vladislávku, vidím, je to naše loď, Modrý smíšek!"

Byl to Modrý smíšek, modrý trojstěžník s modrými plachtami a s Lapuťany ve špatně padnoucích oděvech zdobených obrazy planet a hudebních nástrojů na palubě. Už jsme slyšeli big band Karla Krautgartnera, vyhrával na horní palubě, pod velitelským můstkem. Karel Krautgartner mával do taktu, prošedivělé kučery měl vyčesány do udivující šešulky, a když byl Modrý smíšek nad námi, přiložil k ústům sopransaxofon a začal hrát Real the Blues tak krásně, až srdce usedalo. Lapuťané mávali z paluby nafouklými měchuřinami, ve kterých chrastil hrách a jemné oblázky. Kývali na nás, volali, abychom za nimi vylezli, abychom vyskočili na palubu, že nám pomohou. Dokonce spustili provazový žebřík, jenže na tohle jsem už jim podruhé neskočil. Zato Vladislávek vztahoval ruce v domnění, že se mu podaří vyšplhat na palubu, že se jen chvilku povozí a pak se vrátí na zem, k tatínkovi. Už už po žebříku sahal, už se dotýkal nejspodnější příčky, už ji skoro měl, jenže ti šprýmaři ucukli, povytáhli žebřík, a když Vladislávek povyskočil, povytáhli ho ještě a ještě kousek, a smáli se jako děcka.

„Ještě ne, Vladislávku Rausi, dneska ještě ne, Toníku Bartoši!“ volali na nás Lapuťané a Karel Krautgartner pod baldachýnem u velitelského můstku odložil sopransaxofon. Sáhl po klarinetu, aby nám zahrál Valčík na rozloučenou. Modrý smíšek proplul nad našimi hlavami a s plachtami vzdutými pokračoval přímo proti zapadajícímu slunci: plachty mu nejdřív zbělely, pak zežloutly, zoranžověly, zrudly a splynuly se slunečním kotoučem, rozplynuly se v jeho pohasínajícím jasu. – Zítra vyjde zas, Vladislávku, nic se neboj. Ještě se nestalo, že by nevyšlo.

„Ne abys o tom někomu vykládal, Vladislávku, Modrý smíšek není pro každého.“

„Tatínek?“ zeptal se a tvář se mu zakabonila.

„Tatínkovi můžeš, ale jinak nikomu! Stejně by ti nevěřili…“

Vladislávkova tvář se znovu rozjasnila. Ale tentokrát to byl, Mňau, docela jiný smích než obvykle. Tentokrát se Vladislávek zasmál smíchem Modrého smíška.

V

Taky ti, Mňau, vadí to střílení? Každou sobotu odpoledne spustí kanonádu a nepřestanou, dokud se nesetmí, dokud dohledí hledím na mušku. Nechci se ztrapňovat zbytečnými protesty, na myslivce je každý krátký, myslivci jsou elita. Na protější straně si pod opravenou kapličkou zřídili střelnici: zpod břehu porostlého trávou vymršťují asfaltové létací talíře a připravení střelci, nevědouce kdy a odkud talíř vylítne, číhají na ně s brokovnicemi odhodláni trefit. – Kromě toho nastavěli myslivci po celém kraji posedy, krytá stanoviště střelců na kůlech, aby měl každý svůj, aby se nemuseli handrkovat, který z nich se posadí, kdyby jich několik projevilo zájem posedět v tutéž chvíli v tomtéž posedu. Po krkolomném žebříku vylezou do budky, zachumlají se v dece a přihnou si z placaté láhve, aby se jim zbystřil zrak a zpevnila ruka. Zvířata střílejí z lásky ke zvířatům, aby jich nebylo příliš, aby ta, která zbudou, měla dostatek potravy a životního prostoru. Před několika dny přivezli fůru cukrovky a mláta a vysypali to pod posedem. Aby přilákali zvířata a poskytli jim poslední večeři. Pozor na ně, Mňau, mají spadeno i na kočky!

Zdenko Klápště se ubytoval na radnici – do bytu po domovníkovi – a vbrzku vyvěsil na stožár v průčelí státní vlajku. Sám ji ušil na šicím stroji Singer po domovnici. Z prostěradla ji ukutil, z červené nacistické vlajky zbavené haknkrajce a ze svých modrých trenýrek, dvoje byly zapotřebí, sešitých a přistřižených do klínu. Nic ukázkového, ale státní symbol by v tom poznal i poválečný prvňáček. Pachtil se s tím tři dny, aby bylo jasno, že nejsme žádní nacisti. Ačkoli jsme vylosovaní nepřátelé lidu a vyvržení přihnanci, neznamená to ještě, že nejsme vlastenci. Honosný nadpis RATHAUS nešlo jen tak odstranit, byl vrytý do omítky technikou sgrafita.

Ukutěná státní vlajka byla provizorním řešením. Jen aby se v kapsičce trenýrek neuhnízdili ptáci!

Co víme o Zdenko Klápštěti? – Že ho přihnali zároveň s námi, v první várce. Také on byl vylosován a nevěděl, čím si to vysloužil. Nikdo z nás si žádné zavinění nepřipouštěl; nikdo z nás si nebyl vědom, že by se dopustil něčeho špatného. Marně jsme se snažili přijít tomu na kloub. Proč zrovna my, proč já? A proč Zdenko Klápště? Byli jsme vylosováni… K čemu potřebují nepřátele?

Zdenko Klápště, Mňau, byl vrtichvost. Jako vrtichvost se projevil už na seznamovacím večírku v rasovně. Opili jsme se. Společné opití lidi spojuje, smazává rozdíly stavovské, intelektuální i mravní, spolupijáky srovnává, činí z nich bratrstvo. Ošidné bratrstvo z mokré čtvrti. Také Zdenko Klápště patřil k bratrstvu, nezbylo než přivřít oči nad jeho chvostem vrtěním. Jsou i horší věci…

Klápště našel na radnici šedivý pracovní plášť s velkými knoflíky, z nichž druhý shora visel na niti a hrozil utržením. Velmi se podobal plášti, který už měl na sobě, také s natrženou kapsou, byl však zachovalejší. Plný radosti se ho Klápště zmocnil, roztočil šicí stroj a opravil kapsu, pevně přišil knoflík, vypral plášť v mydlinkové vodě, vymáchal a netrpělivě čekal, až uschne. Do kapsičky na hruď zasunul viditelně plnicí pero a všechny patentní tužky nalezené v kanceláři přednosty úřadu. Nebylo to Klápště původně školníkem? Umím si ho představit, Mňau, jak ve tři čtvrtě na osm odemyká hlavní dveře, tyčí se nad schody a péruje žáčky, aby si řádně čistili podešve. Vrtichvost s duší domovníka a s utajovanými ambicemi.

Po obědě jsem si vlezl do indiánské hamaky v domnění, že budu pracovat vleže a moje myšlenky budou pestré. Po chvíli jsem usnul, zdálo se mi o létání:

Šlo to jak po másle. Najednou jsem byl ve vzduchu, nic pod nohama. Mávl jsem rukama, šlo to samo od sebe. Že jsem to neobjevil

už dávno? Doletěl jsem nad Slavkov, nad zámek a řepková pole, nad bojiště. Proti mně vyrazil mrtvý kůň, třmeny mu povlávaly podél boků, nozdry se dmuly, podkovy blýskaly. Když mě dostihl, vypoulil oční důlky a chtěl mrkvičku. Kde bych vzal ve snu mrkvičku? Cpal mi pysky do kapsy, a když nic nenašel, kopl mě do hlavy a odcválal do maštale. – Jako by se ve vzduchu roztrhl pytel s rozmanitými předměty: moje daňové přiznání, kredenc s rodinným stříbrem, taky tu poletovalo několik výkřiků: Chyťte ho! Nechte ho! Pusťte ho! Do toho! – Svištěla si tu čepice Karla Moudrého, červená s kšiltem, za ní šest husitů s cepy a jeden se sudlicí, sotva jsem stačil ucuknout. Za nimi králíkárna s dvanácti angoráky, kotva lodi Píďalka, dudák v sukénce… Chroupal jsem třešně srdcovky, ale neměly žádnou chuť, cvrnkal peckami do předmětů kolem: do čepice, kredence, dudáka, daňového přiznání, do husitů atd. Předměty vybuchovaly BUM! BUMBUM! BUMBUMBUM! a trosky z nich padaly na bojiště. Také já jsem vybuchl BUM! a rozsypal se do hamaky. – Odpolední spánek, Mňau, nestojí za nic.

Nastaly mrazy holomrazy, žádný sníh, nízko nad obzorem se plouživo unavené slunce a dělalo z lidí natáhlé stíny. Ptáci umrzali v letu: nejdřív jim zamrzl hlásek, pak zmrzl naráz celý pták. Ti, kteří zmrzli s roztaženými křídly, přistávali nehlučně klouzavým letem. Ti, kteří měli v okamžiku zmrznutí připaženo, padali jako důkaz přitažlivosti. Zlatí kapři plavali v kašně naplacato, s boky vodorovně se zamrzlou hladinou, protože vrstva ledu nad nimi spotřebovala většinu vody a bránila jim v přirozeném pohybu. Museli si připadat jako havíři v nízké sloji.

Prohledali jsme truhly, skříně a šatníky, oblékli se do zimního šatstva po vyhnancích a zatopili v kamnech. Také Zdenko Klápště si oblékl přes pracovní plášť ukořistěnou sobolí šubu a zatopil na radnici, v bytě po domovníkovi. Starostu jsme ve Spáleném neměli. Nezvolili jsme si ho, protože jsme žádného starostu nepotřebovali.

Klápštěti to bylo líto, moc rád by starostu na radnici měl, muže moudrého a rozšafného, který by svolával městskou radu a nechával hlasovat o tom, co vymyslel: o vodovodním řadu, mateřské škole, jeslích a klouzačce pro děti, o daních ze psů, koček a komínů, nařizoval by soupis drobného domácího zvířectva a organizoval kulturní akce, přednášky a tancovačky. Starosta by měl pod kontrolou činnost spolků: hasičů, včelařů, tělovýchovných jednot, zkrášlovacího spolku a klubu důchodců. Starosta by se také postaral o dostavbu před válkou rozestavěného a za války ani po válce nedostavěného krematoria. O veškerý veřejný život ve Spáleném by se měl starosta starat a o starostu by se staral Klápště: špicoval by mu tužky, vybubnovával zprávy, opatření a nařízení, připomínal občanům ba i starostovi povinnosti, svolával schůze a zvelebovací brigády, razítkoval úřednosti. Kdykoli jsme byli pohromadě, znovu a znovu úpěnlivě usiloval o zřízení starostenství. Nic bych za to nedal, Mňau, že ten Klápště v skrytu duše doufal, že by mohl být eventuálně starostou právě on, když to nikdo nechce. Vždyť se o všechno tak stará, vždyť také o to se stará, abychom se postarali o starostu.

„Běž s tím do háje, ty jedno Klápště nekonečné," říkal mu pokaždé, když s tím přišel, pan Raus. „Je nás tu pět a půl, nač by nám byl starosta!"

„Já navrhuji pana profesora Zarašovského, doktora věd," nedal se odbýt Klápště, zaštiťuje se nezpochybnitelnou autoritou nejslavnějšího přihnance. – A já si, Mňau, nemyslím, že by pan profesor Zarašovský, kdybychom se k volbě starosty odhodlali, nebyl zvolen. Ani si nemyslím, že by v tom případě funkci nevzal. Byl zvyklý přijímat různé pocty, doktoráty honoris causa, symbolické klíče od městských bran a všelijaká čestná předsednictví, z nichž mu neplynuly žádné povinnosti, ani povinnost platit příspěvky, zato však byl oprávněn mít diplom v rouře nebo na zdi v salonu, nosit hranatý klobouk a stužku v knoflíkové dírce, aniž by ho to k čemukoli zava-

zovalo. Pan profesor Zarašovský si vždycky hleděl jen vlaštovek při pozdněletním předletovém shlukování. Tímto způsobem by se vší pravděpodobností přijal i starostenský úřad ve Spáleném. Aniž by si toho vůbec všiml. Jenže kdo by pak starostoval? No, kdopak asi…

„Nech toho, Klápště, a přilož!“ řekla mu Klára Clarissima, když toho nechtěl nechat ani v zimě a snášel fůru argumentů, proč by jejich společenství mělo mít starostu.

„Pojďme raději bruslit,“ navrhla Soňa Mucišková, naváděná k tomu dcerkou Věrkou. „Takový krásný led se vytvořil a vy tu o starostovi nanic…“ – Nebyl to špatný nápad, led není vždycky a bruslit se dá jenom, je-li led.

„Je-li led,
jde se bruslit hned!“

zarýmoval Miloš Muciška. Nemohl jinak. Je-li někdo básník, musí rýmovat.

Po vyhnancích zbylo pro nás přihnance ve Spáleném taky kluziště. Ještě to nebyl zimní stadion s umělým ledem a střechou nad hlavou, byla to rozsáhlá mělká vodní nádrž obdélníkového tvaru a přízemní budova se zařízeními nutnými k provozování všelijakých povyražení na ledě: s půjčovnou bruslí a saní vhodných k převážení dam po ledové ploše, s brusírnou bruslí, občerstvovnou, klubovnou s krbem, byly tu převlékárny pro muže, převlékárny pro ženy a technické zázemí: lopaty a odhrnovadla sněhu, lajnovadla a také branky pro případné hráče ledního hokeje, hole a touše.

Také pokladna byla součástí areálu, hned u vchodu, nikdo ji nemohl minout. Byla označena cedulí KASSA nad zašupovacím proskleným okýnkem. Za odšoupnutým okýnkem seděl Zdenko Klápště nade dvěma kotouči trhatelných vstupenek německy potištěných: pro děti žluté, pro dospělé vínově červené. Jenže Klápště si to popletl – nebo to udělal schválně, aby nebyl podezříván, že

umí německy – a dával dětské lístky dospělým: Věrce Mucišková, jedinému dítěti mezi námi, prodal za polovic lístek pro dospělé. Vzhledem k tomu, že jsme ve Spáleném nezavedli peníze – pěstovali jsme neregulovaný výměnný obchod: ty mně to, já ti ono –, požadoval za vstupenku knoflíky: dítě jeden, dospělý dva knoflíky libovolné velikosti, tvaru, barvy i materiálu. Přistoupili jsme na hru, připadlo nám to docela zábavné. Knoflíků bylo všude dost, mohli jsme je odřezávat z nenošeného šatstva a byli jsme všichni boháči.

Pana Rause zaujala brusírna bruslí. Bruska byla speciální, s úzkým brusným kotoučem, a kdyby do Spáleného dodávali elektrický proud, nic by broušení nestálo v cestě. Pan Raus věděl, že je třeba na spodní části brusle vybrousit podélný žlábek, aby dobře bruslila. Jenže jsme byli bez proudu. Pan Raus už sice kutil na malé vodní elektrárně, generátor měl hotový, už se pracovalo na náhonu, jenže do toho uhodily mrazy. Vladislávek se musel chopit kliky, brousilo se ručně. Šlo mu to od ruky a dělalo mu radost, jak od broušené brusle srší jiskry. Chtěl si jich nachytat do náruče, pustil kliku a ta ho praštila pod zuby, divže mu nepřerazila čelist, ale nesl to statečně, smál se, jenže trochu nakřivo.

Největším překvapením byl básník Muciška v černých kalhotách s puky a ve svetru s norským vzorem. Kdo by to byl do knihkupce řekl, že umí kroužit osmičky a vytáčet se v piruetách! Hned zkraje mi bylo divné, proč si tak dlouho a pečlivě zkouší brusle se zoubky na špičkách, zatímco ostatní mužové včetně Vladislávka i pana profesora Zarašovského sahali po kanadách. Hleděli jsme na něj v němém úžasu nad tím, co předváděl. Dokonce i jeho žena Soňa jako by nemohla uvěřit vlastním očím. Dceruška Věrka vyndala ruce z králičího rukávníku a nadšeně tatínkovi zatleskala, pes Dulina vzrušeně poštěkával. Pan Frost postával na břehu a hrál na akordeon Ravelovo Bolero v rukavicích s ustřiženými konečky pro prsty. Knihkupcův krasobruslařský výkon ho strhl natolik, že spustil populární Chačaturjanův Šavlový tanec. Ale ani takto zběsilá hudba

nevyvedla Miloše Mucišku z míry. Odvedl výkon hodný okresního přeborníka.

Pes tomu nemohl uvěřit; pohyby, které prováděl jeho až dosud uměřený pán, ho zaskočily. Tady je třeba zakročit. Navýsost vzrušený vběhl na ledovou plochu a se zuřivým štěkotem se hnal po krasobruslících nohou. Pan Frost se zarazil uprostřed nedohraného taktu. Tohle nedopadne dobře! Všichni jsme ztuhli v očekávání pádu a rozervaných kalhot. Pan Frost však mohl pokračovat, Muciška psí útok vkomponoval do své exhibice a nohavice rozsápány nebyly. Zesměšněný pes stáhl ocas mezi nohy a ledovou plochu opustil s žalostným kvílením. Nezbylo mu než přiznat porážku.

Překvapení nebrala konce. Když na led vplula Zuzička, pan Frost zkameněl s harmonikou roztaženou od východu k západu a nedokázal ji doklapnout. Ústa měl otevřená, jako by oči samy nestačily vnímat proměnu, která Zuzičku postihla. Měla na sobě bleděmodrý bruslařský kostýmek lemovaný sobolem po choti bývalého majitele řetězárny, moc jí to slušelo. Jenže proměna spočívala především ve výrazu tváře a v držení těla. Jako by princ Jiřík splnil poslední úkol, černokněžníkovi pukla na břiše poslední obruč a panna vysvobozená ze zakletí ožila. Ani stopa po skleslosti, na zruměněné tváři se objevil zářivý úsměv tanečnice z lední revue Holiday on Ice. Taky jsem se, Mňau, přistihl, že mám hubu dokořán. Chvíli stála bez pohnutí a jen tak zbůhdarma zářila, pak se sklonila k ledu a sáhla na něj odborným pohybem.

„Prima led," řekla spokojeně.

„Ona muví!" zajásal Vladislávek a rozřehtal se víc než kdykoli jindy.

Pak začala bruslit. Šlo jí to stejně dobře jako Muciškovi. Je pravda, že do některých figur, které příležitostný básník zvládal hravě, se raději nepouštěla, zato její zjev byl oslnivý, sálala z ní radost. Zpočátku to byly pohyby rekonvalescenta, kterého po vleklé nemoci propustili z trudných nemocničních prostor, její pohyby však nabý-

valy na ladnosti. Přestože občas klopýtla, jednou dokonce upadla, nedala na sobě znát rozmrzelost, rychle se zvedla a v krasojízdě pokračovala s úsměvem.

Pan Frost se vzpamatoval a spustil La palomu. Miloš Muciška se Zuzičce uklonil, až bambulou pletené čepice zametl led před jejíma nohama. Krasobruslili spolu La palomu a my ostatní jsme přihlíželi jako u vytržení, něco takového se vidí jenom zřídkakdy. – Když pan Frost spustil tango argentino, začal tanec Zuzičky s Mucinkou ztrácet na holubičí nevinnosti a nabýval zprvu nenápadných, vzápětí stále zřejmějších erotických náznaků, vzrušená hudba a vzrušený tanec se přenesly na přihlížející; na tvářích se nám objevily slastné úsměvy, jako bychom si listovali v nemravném časopisu. Soňa Mucinková popadla malou Věrku za rukávník a odvlekla ji na opačný konec kluziště; v odlehlém rohu cvičily spolu osmičky a jízdu pozpátku. Pes Dulina jako by tušil cosi osudového, dal se do žalostného vytí.

Kdo to způsobil? Pan Frost svým argentinským tangem, nebo se na Slunci objevily nevyzpytatelné skvrny? Z dosud ledové Zuzičky sálalo teď vedro jak při lesním požáru, jako při odpichu vysoké pece v železárnách. Pevný led nám začal měknout pod nohama. Také Miloš Muciška se rozžhavil, a kdyby ho polili vodou, zasyčelo by to a vytvořil by se oblak páry.

„Opusťte ledovou plochu!“ zvolal profesor Zarašovský mohutným hlasem. „Rychle! Honem, než se prolomí led!“ – Volání pana profesora bylo tak přesvědčivé, že jsme rázem procitli z okouzlení a dali se do pohybu. Bylo znát, že s ledem se děje cosi nebezpečného. První byl na břehu pes; zběsilým štěkotem nás povzbuzoval k většímu chvatu. Soňa s Věrkou už přicházely po pevné zemi, tupily si brusle na škvárovém chodníku.

Oba krasobruslaři profesorovo volání neslyšeli, přestože mu byli nablízku, ani štěkot psa s nimi nepohnul. Dulina pobíhal zmateně po břehu a naléhavé štěkal, štěkot mu chvílemi ujížděl do fistulky. Pan Frost skončil s hraním, harmoniku uložil do kufru, ale rozžha-

vený Muciška se žhnoucí Zuzičkou tančili dál tango argentino na měknoucím ledě, byli očarováni a nemohli jinak. Tiskli se k sobě před našima očima, brusle zařezané v ledu, už nebruslili, stáli tu jako milenci uprostřed louže.

„Zuzičko! Nech toho!“ volal profesor Zarašovský na dceru. „Pojď na břeh, než se propadnete!“

„Miloši! Co to děláš!“ volala Soňa Mucišková. „Zbláznil ses?“

„Táto! Táto, tatínku! Vždyť se nám utopíš!“ volala Věrka Mucišková.

Bruslaři stáli v objetí bez pohybu. Žádný z přihlížejících nebyl s to něco podniknout. Minuty se vlekly, kalužse rozšiřovala, brusle se zabořily do rozměklého ledu po šrouby v podrážkách. Pes Dulina vyštěkl naposledy, přišel o hlas. Nastalo ticho.

Řach!

Voda jim sahala do pasu. Byla studená, zchladila žár, jemuž propadli. Pan Raus vyštrachal odkudsi žebřík, položil ho na led a pomohl jim ke břehu. Kouzlo pominulo. Promáčení aktéři byli zabaleni do huňatých houní, každý zvlášť, a odvedeni do tepla. Díra v ledu začala znovu zamrzat.

Zuli jsme si brusle a vrátili je zpátky do regálů. Vladislávek Raus tuze rád kladl ohně a pečlivě se o ně staral, pokud neměl na práci něco důležitějšího; zatopil v krbu bruslařské klubovny a Klára Clarissima naplnila kotlík červeným vínem se skořicí, hřebíčkem, kyselinou citronovou a cukrem. Taky tam pro vylepšení přidala krapet rumu tuzemského. Zdenko Klápště se nabídl, že bude svařené víno prodávat po dvanácti knoflících za koflík, pokud dostane z každého prodaného koflíku provizi tří knoflíků. Přece by neobsluhoval jen tak zadarmo!

„Tak dva, ať ztratím!“

„Syp se, Klápště, odtud!“ řekla mu Klára Clarissima a roznosila kouřící hrnky sama. Soňa Mucišková jí z lásky k bližním pomohla. I na hrabivé Klápště se dostalo, aniž muselo sáhnout do pytlíku

s knoflíky. Pro Věrku se našel čaj z lipového květu s ovocným sirupem a Dulina vzal zavděk vodou z vodovodního kohoutku.

Zuzička se choulila v křesle zabalená do houně a mezi řasami měla zase jako dříve mráz. Proměna proměny ji vrátila zpátky do zimy, jakou nedokázalo vyhnat ani teplo sálající z kamen. Rozžhaveného vína s rumem se nedotkla, opět zamrzla do ledové kry.

Už si ani nepamatuju, Mňau, jak ten večer skončil. Myslel jsem si tenkrát, že čím víc toho vypiju, tím to bude lepší. Nemohl jsem totiž unést Zuziččiny proměny. Bylo mi zle, protože jsem záviděl šťastně ženatému básníku Muciškovi propadání se Zuzičkou v náručí. Protože se mi Zuzička líbila čím dál víc. Ve chvíli, kdy se objevila zářící jak slunko v bleděmodrém kostýmku se sobolem, zasáhl mne blesk. Zaplavila mě úžasná vlna nadšení, naplnila mi srdce, útroby a zatemnila mozek. A protože jsem nemohl Miloši Muciškovi beztrestně uříznout hlavu, lil jsem do sebe nebezpečný nápoj Kláry Clarissimy jako o závod. Ještě si pamatuju, jak namyšlený knihkupec zabalený v houni povstal a z papírku přečetl povzneseným hlasem s ochotnickým patosem čerstvě uklohňanou nemravnou rýmovačku, které říkal báseň:

„Ze srdce soukám básničku
pro Zarašovských Zuzičku.
S ní já nejlépe dovedu
krasobrusliti po ledu.
Abyste to věděli,
šlo by to i v posteli…“

Pokaždé, když se v něm cosi zrodilo, ať to bylo, co to bylo, muselo to ven. Okamžitě. Tvářil se přitom jako páv na zábradlí a tuze se divil, že mu nikdo nezatleskal. Ani jeho žena mu nezatleskala!

„Proč brečíš?“ zeptal se jí, když mu přinesla svařené víno s kapkou rumu rozředěné hořkými slzami. „Vždyť se nic nestalo…“

„Nestalo?“ zavzlykala Soňa, třískla koflíkem o stůl, až víno vyšplíchlo na básníkovu houni, a přitulila se k Věrce, která už zhluboka oddechovala schoulená do klubíčka na lavici u krbu. Dulina se natáhl pod lavicí a zdálo se mu o psicích. Pak mi Klára Clarissima přinesla poslední hrnek svého utrejchu.

„Stalo se ti něco?“ zeptala se mě bůhvíproč.

„Co by… Nic se mi, kurva, nestalo. Vůbec nic!“

Pan Frost u krbu hrál docela potichoučku prostinkou písničku: Winter ade, Scheiden tut weh…

VI

Jakýsi podivín nasázel na palouku v lese u potoka záhon bledulí. Stojí tam jak rota vojáků při nástupu k rozchodu do zaměstnání. Rozkvetly všecky, bílé báně sklánějí k zemi, v prořídlém lese jsou neokázale půvabné, u potoka jim to sluší. Snad žádný desátník nezavelí, aby odpochodovaly někam na cvičák. Zima ještě neodešla docela, zbytky sněhových jazyků olizují zastíněná místa na severních stráních, zrnitý firn s umouněným povrchem se krčí v příkopu a pozvolna se scvrkává, choulí se, aby ho nebylo vidět, aby ho rota bledulí nezahlédla a nepostřílela.

Nahoře v pokoji s křeslem a zrzavou kočkou Mňau se zvolna probouzejí loňské mouchy a ještě rozespalé vylézají ze škvíry mezi okenním rámem a oknem. Rád bych si poslechl, co si přitom povídají, jaké mají plány do nastávající sezony. Jenže to bych si musel nejprve jako Jiřík z pohádky uloupnout kousek z hada upečeného pro krále a pak si nést následky. Nejspíš by mi pověděly, jak se dá v úzké štěrbině přežít zima. Určitě by mi neprozradily, co mají za lubem letos v létě. Tyhle nejspíš pochcípají a vylíhnou se jiné. – Kdybych uměl po kočkovsku, Mňau, popovídali bychom si líp, než si teď spolu povídáme?

Napadlo mě, že bych si měl nechat udělat pořádný projekt od renomovaného architekta. Doporučili mi Poštovnu, umí prý to báječně se dřevem. A tak jsem si u něj objednal věž, ale ne ze slonoviny, abych se do ní uzavíral před světem, chci po Poštovnovi projekt vyhlídkové věže, abych dohlédl za obzor, abych lépe viděl, jak Lukáš s Gábinou tančí po obloze svatební tanec krkavců. Abych nepropásl Modrého smíška, až zas někdy propluje nad Spáleným.

Probudil jsem se v bruslařské klubovně a popadla mě hrůza. Zděsil jsem se prázdna, jež se mi rozprostřelo v duši. Zhrozil jsem se představy, že tady končím a nevím, je-li nějaké tam. Není… – Tady byl Vladislávek; seděl na stole a klátil nohama. Když jsem zaúpěl, seskočil a přinesl mi vodu.

„Žíža, co?“ řekl a rozřehnil se jako obvykle.

„Žíža,“ řekl jsem a došlo mi, že ještě nekončím, mám-li žízeň a je-li tu Vladislávek, dvě hmatatelné jistoty. Voda nepomáhala. Voda byla málo, i když jí bylo dost, Vladislávek ji nosil po půllitrech, naplnil jsem se, až přetékala, až ze mne vytékala levým koutkem úst. Žíznil jsem po Zuzičce.

Až dosud jsem si myslel, že je mi lhostejná; že to podstatné se už mezi námi odehrálo tenkrát, když jsem jí kreslil prasátko s kníry. S kníry od povidel. A ona docela maličká se smála, až se za bříško popadala, u Zarašovských nebo u nás pod stolem. Bylo to před lety letoucími, za normálních poměrů. Ale jaké poměry jsou normální? Snad byla tenkrát válka či co, ale ta se nás netýkala. Ať si byla válka, děti si toho ani nevšimly. Když bylo po ní, Zuzičku přestalo bavit moje prasátko a mě přestala bavit Zuzička. Byla ještě malá a já už jsem byl tuze veliký.

„Líbí se ti Zuzička, Vladislávku?“

„Zuzička líbí, pěkná,“ řekl Vladislávek a vůbec se přitom nesmál. Zvážněl najednou, jako by šlo o cosi významného, otočil se ke mně zády. Popadl půllitrovou sklenici a odběhl pro další vodu na moji neuhasitelnou žízeň.

Jenže já už jsem žádnou vodu nechtěl, Mňau, voda mou žízeň uhasit nemohla. Byl jsem už dostatečně dospělý… A nic. O lásce a milování jsem jenom četl a viděl ji u jiných, mě nepotkala. Na ženách jsem mohl oči nechat, všechny byly pěkné, ale co to bylo platné? Ostatně ve Spáleném jich ani moc nebylo. Ta, která mě navštěvovala ve spánku, neměla tvář; byla to dychtivě očekávaná noční můra. Přisála se mi na zpocené tělo a vzápětí zase odešla. Jen

trapný pocit po ní zbyl a vlhká skvrna. – Hnán pudem toužil jsem po ženě jako každý samec po samici a bál se, že už je po dvanácté a já nejsem úplný, že jsem cosi zmeškal, co už nejde dohonit. Aspoň jednou, přál jsem si, jedinkrát, a pak třeba umřít. Zuzička vůbec nebyla ve hře. Nevnímal jsem ji jako ženu přicházející v úvahu, ačkoli jí do ženy nic nechybělo. Pro mne zůstala holčičkou z besídky na zahradě. Když se objevila mezi námi nepřáteli lidu, vězela v ledové kře, jako by nežila, jako by byla krásnou věcí. Není divu, že s takovou přečkala bez zjevné újmy i řádění nájezdníků v šatníku paní Tlachové; Bydžovský pochopil a vycouval, s kusem ledu si neporadí ani ke všemu odhodlaný násilník.

Jenže včera odpoledne na přírodním kluzišti ve Spáleném došlo k proměně. Led roztál a z něj se vyloupla živoucí dívka. A já, Mňau, nedostudovaný gymnazista Antonín Bartoš, jsem se zamiloval. V tu ránu! Se vším všudy jsem se do Zuzičky zamiloval.

Tento sen, Mňau, je mi z duše protivný. Je nepříjemný, kousavý a pichlavý, zadírá se do mne, jako bych se prodíral uschlým trnkovým křoviskem. Nejraději bych na něj zapomněl, ale nemohu, pořád se vrací. Je tu zas, jako bych mu něco dlužil; něco významného, nač nelze zapomenout, co ze mne musí vyrazit. Je žlutý, místy doběla rozžhavený, plný písku: jemňoučkého jak pudr v pudřence, ale i hrubého, ze zrnek podobných zadečkům lesních mravenců. Všude kolem jsou špičaté skleněné střepy a suchý vítr na ně píská, válejí se tu rozlámané žiletky, rezavé i docela nové, lesklé, čepele nožů, dýk a mečů ční mezi trny. Brodím se žlutou řekou bez vody, brodím se rozpáleným pískem plným žlutých mravenců s čerstvě nabroušenými kusadly, písek mám v očích, zalézá pod víčka a pálí, písek mám v ústech, skřípe mezi zuby, drtím ho, ale nerozdrtím, zuby se lámou na střepiny, vyndávám je z úst, jsou obludně velké, jako kameny. Házím kameny do písečné řeky, utápějí se v písku, na hladině se dělají kola, písek vystříkne až ke slunci a snáší se na mne, zahryzává

se mi pod kůži. Na břehu stojí chatrč, klec sestavená z vybělených bidel zbavených kůry, s šustivou doškovou střechou. Škvírami mezi bidly je vidět dovnitř i skrz až do lesa, odkud bidla pocházejí, do lesa ostrévek bez jehličí a bez listí, s vysušenými hnízdy uprchlých veverek a odlétnuvších ptáků. V kuchyni na hambalku sedí pěnice a pěje píseň dokola okolo stolalala, špičatou píseň o bodláku. – Jestli to bude pokračovat, nevydržím. Jenže ono to pokračuje písečnou bouří. Chci utéct, ale nemůžu vytáhnout nohy z písčiny, drží mě tam myrmeleon Ťutínek a kusadly kouskuje levou nohu na padrť. Ještě mám pravou, ale co dál? Jak teď, o jedné noze, z takového snu uprchnout?

Přišlo jaro do Spáleného. Pan Raus vyndal špunt z kluziště, roztátý led vytekl podzemní strouhou do řeky a na dně mělké nádrže se rozklikatil potůček, kolem něj se začala drát ze země tráva a všelijaké bejlí, vykvetly petrklíče a blatouchy. Ptactvo se začalo shánět po stavebním materiálu na hnízda, aby mělo kam snášet. Naši krkavci – Lukáš s Gábinou – měli postaveno už dávno, taková je výhoda monogamního vztahu. Bydleli ve věži u svatého Antoníčka, aby na ně za deště nepršelo. Stačilo jen vyspravit šrámy po kruté zimě, a mohla se klást vejce. Ale než k tomu dojde, ještě je třeba uspořádat milostný krkavčí let naplněný láskyplnými sonety. Lukáš s Gábinou vědí jak žít.

Přírodou kolem Spáleného zurčely jarní vody, slévaly se do potůčků, hrčely mezi bezy, z mezí se hrnuly do potoka a potokem posbírány vlévaly se do řeky. Podběly a rozrazily prorazily zemskou kůru a vyrazily na světlo světa. Pes podobný lišce, aniž byl vyhnán, rozhodl se pro tulácký život. Opustil Muciškovy a potloukal se Spáleným od ničeho k ničemu: v neobydlených příbytcích a v kanálech lovil potkany, v polích vybíral z pelíšků zajíčky březňáčky, z nouze se hrabal v odpadcích, ale nezvlčil docela. Když ho lovecké a sběračské štěstí opustilo a v břiše se mu honil vítr, vracel se domů,

do knihkupectví. Lísal se k těm, které opustil, loudil žvanec po Soni a Věrce, a pokaždé se mu dostalo; někdy to byly útroby z čerstvě vykuchaného králíka, většinou zbytky od oběda: studené brambory se zatuhlou omáčkou, knedlík, polívka se škraloupem a hromádkou kmínu u dna, od večeře kosti. K tomu pohlazení dvěma něžnýma ženskýma rukama:

„Nechtěl by ses vrátit, Dulino, natrvalo?“

„Nechtěl!“

Jeho bývalému pánovi se takové pozornosti nedostávalo. Miloš Muciška, básník a knihkupec, byl odvržen. – Takový to býval šťastný pár! Taková to bývala krásná rodinka: muž, žena, dítě a pes; takové to bývalo krásné manželství: básník, múza, plod jejich lásky a věrný přítel… Stačilo jedno mrazivé odpoledne, a po všem je, po všem…

„Nemohl bych se vrátit, Soňo?“

„Nemohl!“

Miloš Muciška se potloukal Spáleným od ničeho k ničemu. Cosi se přihodilo, co se přihodit nemělo. Cosi špatného se stalo, Soňa Mucišková naházela veškeré Mucišk ovo šatstvo do velkého kufru a ten postavila na zápraží. – Než k tomu došlo, událo se toto:

Nazítří poté, co se odehrálo krasobruslení, probudil se Miloš Muciška v manželské posteli po knihkupci Hermannu Büchlerovi a jeho ženě Hildegard sám. Peřina vedle něj splývala nepoužitá, studená a nepřátelská. Muciška to nechápal. Zřejmě si přivstala, včera nestačila zabít králíka ke svátečnímu obědu a teď to dohání: nebo zkouší Věrku z nepravidelných sloves. Taky by mohly hledat zaběhnutého Dulinu… Vyhrabal se z postele, vyčistil zuby a oholil se nedělní žiletkou. V županu knihkupce Büchlera vstoupil do kuchyně. Jeho manželka Soňa, tichá jako myška, stála u stolu a v zelené míse hnětla z králičích jater, vejce a strouhanky knedlíčky do polévky. Jako každou neděli. Mucišk ovy útroby zalila vlna manželského štěstí. Všechno je v pořádku, všechno je, jak má být. Ale ne tak docela: Soně kanuly z očí slzy a mísily se s materiálem

na polévkovou zavářku. Z chodby sem doléhal pravidelný dupot Věrčiných skoků přes švihadlo.

„Stalo se ti něco?“ zeptal se pozorný manžel.

„Co by…“

„Tak proč ti tekou slzy, ženo má, do játrových knedlíčků?“

„To cibule.“

„Aha. Jaká cibule? Žádnou nevidím.“

„Už je v tom.“

„Aha. – V játrových knedlíčkách?“

„Ne.“

„Aha. – Tak v čem?“

„V očích, Muciško, v mých ubohých očích je metrák cibule, dva metráky, tři, za ty roky. A já nevím, co si počít. Třeba se mi podaří tu cibuli vyplakat.“

„Počkej, počkej…“

„Nepočkám. Už jsem čekala.“

„Já ti nerozumím…“

„Není třeba! Hlavně že rozumíš sám sobě.“

„No…“

„Důležité je, abys byl šťastný. Aby se ti dařilo, barde. Aby ti šly rýmy hezky svižně od huby, blbečku.“

„Blbečku? Tos mi ještě nikdy neřekla!“

„Teď ti to říkám. Všecko je jednou poprvé. Chceš to slyšet německy? Chceš?“

„Nechci.“

„Depp! Ale to není ono. Trottel – taky nic moc. Zůstaneme u češtiny, blbečku.“

„Mohla bys mi to vysvětlit?“

„Napiš další básničku pro pitomou Zuzičku. Konec, tečka pro blbečka.“

„Ach tak, ty žárlíš, manželko moje milovaná, úzkoprsá choti básníka! Také pro tebe bych napsal veršů pár, ale vždyť na Soňu se nic

nerýmuje," řekl Miloš Muciška bohorovně a pocítil úlevu. Nebezpečí je zažehnáno, zraněná manželka se odreagovala, všechno se v dobré obrátí. Zas je pánem situace.

„Moje milá Soničko, roztomilá kočičko, ty jsi moje sluníčko…" začala se Soňa pošklebovat. „Tohle je tvá úroveň, mistránku, věnuju ti to bezplatně, Miloušku, divoušku… Chovej mě, Muciško, jak míšeňské jablíško… Můžeš si to zapsat do sešitku mezi nápady. A ještě jeden: Manželka Soňa, čerti ju hoňá…, to máš jako přívažek, trocha folkloru neuškodí."

Básníkova ústa byla pootevřena, ale slovo z nich nevyklouzlo. Sbalený kufr stál už přede dveřmi.

U Švarné šenkýřky se našel volný pokojík pro básníka, jemuž dočasně zamrzly rýmy. Živil se konzervami a hodně kouřil, kouř foukal dvířky do kamen, nerad otevíral okno, aby nechytil průvan. Na toulkách Spáleným občas potkával psa podobného lišce. Snažil se ho přilákat, ale pes pokaždé zvedl pohrdavě čenich a odkráčel za svými potkany. Muciška se několikrát odhodlal zabušit na dveře knihkupectví, Soňa však zůstala neoblomná, ani Věrčiny přímluvy nebyly nic platné.

Ale co je mi do knihkupce Mucišky, Mňau, copak jsem neměl svých starostí dost? Taky jsem se potloukal Spáleným od ničeho k ničemu, potkával psa Dulinu i Mucišku a ostatní spolupřihnance. Taky jsem se živil konzervami a hodně kouřil, kouř foukal dvířky do kamen, abych neměl ve světničce U Švarné šenkýřky nahuleno a nemusel otevírat okno. Večery jsme trávili většinou v hospodě. Vladislav Raus starší se tvářil tajemně.

„Proč se tváříte tajemně, pane Raus?" zeptal jsem se ho u stolu štamgastů osvíceného svíčkami.

„Už to brzo vypukne," řekl pan Raus ještě tajemněji.

„Co vypukne?"

„Co se ptáš, když nevíš? Brzy, jazyk, nazývati… Dočkej času jako husa klasu!“ řekl pan Raus a víc jsme z něj nedostali, ani když se přiopil.

Zásoby piva došly; dílem jsme je vypili, dílem se zkazilo, ani v nejlepším sklepě nevydrží sebelépe uvařené pivo věčně. Víno a likéry taky ubývaly, slivovice pana Rause však bylo dost. Co bychom si bez toho člověka počali! – Pil jsem tenkrát hodně, Mňau, a vůbec mě nenapadlo, že by to mohl být problém. Cítil jsem se silnější, větší a významnější. S kořalkou mi nevadilo, že trčím ve Spáleném, že nemohu jinam. Bylo mi dobře s těmi lidmi, všecky jsem je miloval, byli krásní, milí a chytří stejně jako já, byli stateční a věrní, byli jsme bratrstvo, duši bych za ně dal, v jednom chumlu kolem sklenky byli jsme skvostní, jedineční, neporazitelní, nezničitelní, byli jsme nejlepší! Měl jsem snad někoho jiného? – Že už teď večer u stolu se na mne chystá kalné ráno? Že na mne číhá bolest a prázdná nicota… Ale to až zítra, teď jsem král!

Věrku Muciškovou, jediné dítě mezi námi, jsme nenechali jen tak bez vzdělání. Nebylo to vzdělávání cílené a systematické, na základě posloupnosti a podle osnov. Bylo to zmatené, nahodilé a nesoustavné předávání vědomostí. Líp jsme to neuměli, lepší něco než nic. Pan profesor Zarašovský učil Věrku přírodním vědám; fyziku a chemii zanedbával, botaniku podceňoval, v zoologii poskytl žačce solidní základy, aby se pak mohl věnovat především ptactvu obecně a vlaštovkám zvlášť. Na matematiku docházela Soňa do rasovny k panu Rausovi, ale nebyla to matematika, byly to kupecké počty a užitá geometrie. Hudební výchovu vedl vcelku odborně pan Frost u klavíru v hospodě zároveň s německou konverzací; bez té by se nedomluvili. Německou gramatiku ji učila maminka. Já jsem docházel do knihkupectví na kreslení a češtinu, taky něco z dějin, aby věděla, čí je. Učit Věrku zeměpis nemělo smysl, jen by to v nás obou vzbuzovalo nenaplnitelné touhy.

Pokaždé chtěla, abych jí něco nakreslil, a hleděla na mne zasněnýma pubertálníma očima, když jsem jí vyprávěl o dokonavosti sloves nebo stupňování přídavných jmen. Nakreslil jsem jí do památníku prasátko s kníry od povidel. Očekávala patrně víc. Ale nic jiného jsem pro ni neměl. Zašklíbila se, ale prasátko z památníku nevytrhla.

Začínalo jaro a mne trápila Zuzička. Do hospody s tatínkem nechodila, v ulicích jsem ji nepotkával, ani neučila Věru – a mohla by: možná vyšívat, francouzštinu anebo společenské chování… Co jenom dělala v té vile celé dny? Krmila pávy? Koupala zlaté kapry? Vyšívala alpské motivy? Četla si v románech? Nebylo pro mne důležité, co Zuzička dělala; důležité pro mne bylo, Mňau, že Zuzička byla. Její prostá existence mě naplňovala nadšením. Vědomí toho, že za secesním plotem v secesní vile pobývá secesní krasavice, úžasná bytost – Zuzička Zarašovská –, dávalo smysl také mojí existenci. Aniž tušila, parazitoval jsem na ní, žil z toho, že je, že ji zase někdy potkám. Třeba už příští týden sestoupí ze schodů s pávy pokochat se krokusy lezoucími z hlubin předjarního trávníku a já ji zahlédnu. Nebo už zítra… Nebo dnes?

Zuzička nebyla to, co se mi zjevovalo ve slastných, úlevných snech, Zuzička nebyla ženská, Zuzička, aniž něco tušila, byla bytost utkaná z mého prahnutí po duchovním naplnění. Zuzička nebyla pro můj chtíč, jenž se ve mně hromadil, byla pro mou touhu po kráse, byla poskytovatelkou štěstí. Ani prstem nemusela pohnout. Vůbec mě nenapadlo, že bych se jí mohl dotknout, o tom, že bych se s ní mohl vyspat, ani pomyšlení. Čistému vše čisté… Ano, byl jsem čistý, naivní jak sotva vyklubané house, až to hraničilo s přitroublostí. Copak jsem nebyl na kluzišti, když uprostřed mrazu roztál led? Copak Soňa vyhodila Mucišku jen tak? Jak dlouho mi bude trvat, než pochopím, že jedna a jedna jsou dvě? Tušil jsem cosi temného, ale nehodlal si to připustit. Co by mi pak zůstalo?

Vůbec nic mi do Miloše Mucišky nebylo, měl jsem dost starostí se sebou samým. Brousil jsem kolem vily u řetězárny, předstíral zájem o zlaté kapry, všichni krutou zimu přežili, předstíral jsem zájem o dekorativní pávy na zábradlí, měli krásné peří, kuří nohy a odporné hlasy, hledal jsem v secesních oknech aspoň kousek Zuzičky Zarašovské, část, jež by zastoupila celek a podnítila snění za bílého dne. Ačkoli jsem nezahlédl vůbec nic, věděl jsem o ní, tušil jsem ji za oknem nebo za tím o kousek dál, cítil jsem, jak dýchá, věděl, jak pije čaj, sklápí řasy a zase je pozvedá… Někdy jsem skutečně cosi zahlédl, stín za záclonou, to se pak ve mně blaho vařilo klokotem. Za tmy jsem přicházel, abych za oknem svící osvětleným uviděl tmavý profil její tváře a nechal se unášet vlnou nadšení. Skrýval jsem se, aby mě nikdo neviděl, abych se vyhnul posměchu, aby mě třeba pan profesor Zarašovský nenačapal.

„Pojďte si, Antoníne, zahrát dámu," pozval by mě, aniž by chápal, proč tu okouním. To bych neunesl, kolena by se pode mnou podlomila, upadl bych do kopřiv a svízele přítuly a nemohl vstát. Co by si pak se mnou pan profesor počal? Byl jsem jako pomatený: zašmodrchané klubko emocí neschopné zdravého úsudku. Vtom nade mnou zapraskaly lámané větve a z koruny jilmu se zřítilo temné těleso, žuchlo do trávy.

„Au! Kuva! Kuva! Kuva!" klel Vladislávek šeptem. Věděl, že páše cosi nepatřičného, když z jilmu šmíruje Zuzičku. Byl tam už přede mnou, musel o mně vědět, ale zůstal jak myška potichu. – Věděl jsem, že se mu Zuzička líbí, ale cosi takového bych rozhodně nepředpokládal. Že by byl stejný blázen jako já?

„Viděls ji, Vladislávku?" zeptal jsem se.

„U Zuzičky Mučika!" sdělil mi s očima navrch hlavy.

„Muciška? Miloš Muciška, ten knihkupec?"

„Ano."

„Básník a krasobruslař?"

„Mučika!" potvrdil ještě jednou nazlobeně.

Svorně jsme v temném stínu jilmu u plotu počkali, až se vchodem pro služebnictvo vykradl krasobruslař z vily a podél zdí temných domů se odkradl do hostince U Švarné šenkýřky. Zpoza mraku se vyklubalo sedm hvězdiček z Hadonoše a potom couvající měsíc. Šklebil se, jako by nás načapal v samoobsluze s flaškou rumu pod kabátem.

„Doprovodím tě domů, Vladislávku, táta už má jistě starosti, kde se touláš po nocích."

„Ee," zahuhňal Vladislávek, „tatínek nemá na starosti čas."

Když jsme už měli rasův domek na dohled, trklo mě do očí jasně ozářené okno. Tak jasné světlo přece nepochází od svíčky nebo petrolejky. To vypadá na karbidku, v obyčejném světě si těmi syčícími lampami svítí trhovci ve stáncích. Jenže karbidka to nebyla. Panu Rausovi se po dlouhých a náročných pokusech provázených nezdary podařilo uvést do provozu vodní elektrárnu a proud napojit do veřejné sítě. Po dlouhé době se ve Spáleném opět rozsvítily žárovky.

Znovuzavedení elektriky se muselo, Mňau, oslavit. U Švarné šenkýřky se rozžehla všechna světla, Vladislávek oběhl přihnance, aby přišli. Soňa Mucišková už to věděla, v kuchyni nad stolem se jí rozsvítilo samo od sebe. Knihkupec Büchler, když odcházel, zapomněl zhasnout.

Dostavili se všichni kromě Zuzičky, prý ji bolí hlava. Byl jsem rád, že nepřišla, asi bych to neunesl. Dostavil se i Dulina a lísal se k Věrce, jako by byl věrný Bodřík, hafan, který za své lidi život položí. A bylo mu odpuštěno. Taky Miloš Muciška slezl z patra, měl uvázanou puntíkovanou kravatu a bílou košili, která potřebovala vyprat, a pokusil se lísat k Soni, vždyť jsou přece manželé. Kravata ani bílá košile však nebyly nic platné, odpuštění se mu nedostalo.

„To je dost, že se ti to konečně povedlo," pochválil pana Rause Klápště. „Poplatky za proud budu vybírat každý měsíc třetího podle počtu spotřebičů v domácnosti." – Klápště nepromarnil jedinou

příležitost, aby nezkusil přijít k penězům. Jenže to byly knoflíky odřezané z nepoužívaného šatstva. S počtem získaných knoflíků nabýval Klápště ve svých očích na ceně. Všeobecný posměch ho neodrazoval, zkoušel to zas a znovu.

Tato oslava netrvala dlouho. Pozdě začala, brzy skončila. Pan Frost ani nevybalil harmoniku, jenom do piana udeřil z výšky pár akordů jako tuš, když jsme připíjeli znamenitému elektromontéru Vladislavu Rausovi staršímu. Zdenko Klápště se pokusil pronést proslov:

„Již vůdce ruských proletářů Vladimir Iljič Lenin vyzdvihl význam elektřiny, když razil heslo: Socialism, toť elektrifikace a vláda sovětů!"

„Jdi do háje, Klápště! Jestli nepřestaneš, už ti nenaleju," řekla Klára Clarissima rozhodně. Takto přesně formulovanou podmínku nelze ignorovat. Klápště zaklapl klapačku, nechal si nalít, vypil naráz a s uraženým obličejem odešel bez pozdravu z hospody.

„Dneska si zapnu elektrickou vyhřívací dečku," napadlo pana profesora Zarašovského. „Továrník Vinz. Tlach ji zanechal v posteli."

Jako by to byl pokyn k odchodu. Všichni dopili a zvedli se ze židlí. Také pan Frost zaklapl víko piana a vyštrachal se do patra, jeho světnička sousedila s mojí. – Zůstal jsem v sále s Klárou Clarissimou sám. Sám jsem si nalil Rausovy slivovice, podařilo se mi nenápadně stopit plnou láhev. Měl jsem špatné svědomí, ale čert vem svědomí, s lahví se líp usíná. Styděl jsem se za své pití, myslel jsem však, že piju nenápadně a že to mám pod kontrolou. Všichni pijou, proč bych nepil já?

„Moc piješ, Toníku," oznámila mi Klára. Přisedla ke mně s hrnkem mátového čaje. „Co ti chybí, že tolik piješ?"

„Co by mi…"

„Já vím, nic ti nechybí. Vůbec nic," řekla a pohladila mě po vlasech. Jako maminka. Ucukl jsem. „Co by ti tu, mladému zdravému mužskému, mohlo chybět?"

„Maminka je v blázinci," řekl jsem vzdorně, nevím proč. Co je komu do mé maminky a kde se tu vzala?

„Už jsi přece veliký," řekla Klára a znovu mě pohladila. Tentokrát jsem neucukl.

„Dost velký…"

„Ukaž!" řekla. Chytila mě za ruku, ve které jsem držel plnou sklenici. Byl jsem blázen. Dvoudecovku! Tuze mladý a tuze hloupý blázen. „Nebuď blázen!" poručila a vylila kořalku na kostičkovaný ubrus: červený a bílý, jaké bývají v hospodách. Notně to zasmrdělo. Celou dobu jsem klopil oči. Díval jsem se, jak se skvrna šíří po ubruse. Kdybych škrtl sirkou, výpary by vzplály, shořely by chorým, namodralým plamenem a ubrus by možná zůstal neporušen. Klára mi zajela oběma rukama do vlasů. Jejich prameny jí musely protékat mezi prsty. Hrnek s čajem se převrátil. V ústech jsem ucítil její mátu peprnou. Kdybych té noci umřel, odešel by ze světa chlap. – Ale co teď se Zuzičkou?

VII

V podvečer se na pozadí temného mračna objevil červený létací balon. Stálo by za to se trochu prolítnout. Vzal bych tě s sebou, Mňau, kdybys chtěla. Ale myslím, že kočky nelítají rády. Myslím, že jste tvorové přízemní, spíš se zajímáte o dění pod povrchem, v dírách pod zemí. Pokud nejste zmlsané konzervami…

Mému domu by slušela i věž čtvercového půdorysu, napsal mi architekt Poštovna e-mailem a poslal sedm skic, abych si vybral. Všech sedm je krásných, nakonec jsem se rozhodl pro tu s ochozem, bude z něj lepší výhled za třetí obzor… Jenže kdo mi ji postaví? Je konec června a každý den prší, vždycky v pozdním odpoledni. Přes den se vodou nasáklá zem ohřeje, z polí, luk a lesů stoupá pára, tvoří se mračna a k večeru to s okázalým rachotem a osvětlením spadne. Všechno naráz. A co spadlo, steče ze strání do potoka, valí se to přes silnici a přináší s sebou všechno možné: kusy klacků, ptačí hnízda, nezralé ořechy, kamení… na mostě jsem našel utopenou rybu, karasa. Co je moc, to je příliš. Hasiči pumpují vodu ze zatopených domů, mají na sobě tmavé pracovní oblečení se světélkujícími žlutozelenými pruhy, na zádech nápis HASIČI, aby se to vědělo, někteří si nasadili přílbu, kdyby padalo nebe… Korytem Husího potoka se valí hnědá voda. Je po dešti. Ze stromů se ulamují větve nasáklé napršenou vodou, promáčená veverka si hledá nový příbytek, v zaplavených zahradách se zrcadlí potrhané mraky. – Nechoď ven, kočko Mňau, co bys tam dělala! Místní rozhlas hlásí třetí stupeň povodňové pohotovosti: stav ohrožení. Budou se rozvážet pytle s pískem. Jakpak to asi prožívají myši? Utekly, odplavaly, nebo se utopily? Buď ráda, že mě máš. Co by sis ulovila v takové slotě?

Když to přišlo poprvé, přívalová vlna měla skoro pět metrů a smetla všechno, co jí stálo v cestě. Něco takového nikdo nečekal.

Jeden člověk se zachránil na střeše svého domku, zrovna měnil tři prasklé tašky. Rodina byla uvnitř: žena, kluci dvanáct a patnáct a sedmiletá holčička. Voda vyrazila okna a vtrhla do pokoje, začala plnit místnosti. Ten člověk na střeše to viděl, vylámal pár tašek a mezi trámy se spustil na půdu, tam popadl cosi železného a zuby nehty prorazil strop. V hodině dvanácté! Rodinní příslušníci se drželi trubky ústředního topení, temeny hlav se dotýkali stropu, hladinu už měli pod bradou a voda stále stoupala. O těch, kteří nepřežili, ti nebudu vyprávět, Mňau. Jedenáct jich bylo na Moravě: některé to smetlo a utopilo, jiní zemřeli zděšením.

Vyprávěný sen značně pokulhává za skutečným snem, slov je málo ke zprostředkování snové neurčitosti, nejasnosti, chvění, mrazení, mizení, stavů mysli i těla, neuchopitelnosti… Do snu o návštěvě a mravencích se prolnul sen o mrtvém traktoristovi.

Návštěva byla významná, konaly se nervózní přípravy, abychom se nedopustili něčeho, co by návštěva nelibě nesla. A tu se objevili mravenci. Záplava mravenců, všechny druhy, od nepatrných zahradních mravenečků až po obludy s nablýskanými zadky a hrozivými kusadly. Smetal jsem je rukama a vyhazoval přes práh. Dům, ve kterém jsme návštěvu očekávali, byl mi povědomý, jakoby složený z domů, v nichž jsem kdysi bydlel. S velikou námahou se mi podařilo seřadit mravence do urovnaného proudu, aby je bylo možné překročit a žádného přitom nezašlápnout, a návštěva už tu byla: paní s děvčátkem v šedém svrchníčku a bílých punčochách. Návštěvnice překročily mravence a zamířily do obývacího pokoje, v němž se na spletené šňůře kolébalo svítidlo se zeleným stínidlem. Pokračoval jsem v boji s mravenci, nabíral je do dlaní a házel ze schůdků před dům. Ruce zapatlané mravenci jsem utíral do kalhot a nemohl se toho zbavit. A pak z otvoru na zápraží vykročil mravenec mnohem větší a lesklejší než ostatní, královna matka. Pyšně se kolem sebe rozhlížela. A už tu byl samec s obrovitým zadečkem, vypadal jako

nafouklý moučný červ. Věděl jsem, že tomu, co se tu chystá, musím zabránit. Věděl jsem, že zabráním-li tomu, bude vyhráno. Popadl jsem kámen a pustil se do samečka, šlo to docela snadno, byl měkký, jen to, co z něj cákalo, zasvinilo všechno kolem dokola. Zato samička byla houževnatá, rány po ní klouzaly, bušil jsem do ní vší silou. Nakonec se to podařilo a mravenci zmizeli. S nimi zmizela také návštěva. Vyběhl jsem ji hledat a na zabahněné silničce se přidal ke skupině mladých lidí v tričkách s hnědými a bílými pruhy. Jako bychom šli na brigádu: sbírat brambory nebo jednotit řepu. Šli jsme radostně, jako za zábavou. Z boku po polní cestě se blížil traktor, řídil ho výskající traktorista, mladý chlapec v chrpově modrém tričku. Řídil jednou rukou, druhou nám mával. Obdivoval jsem bravuru, s jakou ovládal stroj kymácející se v rigolech neudržované cesty. Pár kroků ode mne se stroj převrhl a zavalil traktoristu. Promáčkl mu hrudník, modré tričko zalila krev, ukapávala do zelené trávy, leskla se jako hladina rudého rybníka v zapadajícím slunci. Ještě mi stačil říct: „Zavolej mamince…“ Zavolal bych, ale nevěděl jsem, kam mám zavolat.

Takovýto sen se mi zdál tu noc před záplavami.

Do Kláry Clarissimy jsem se samozřejmě zamiloval a Klára Clarissima se do mne samozřejmě nezamilovala. Nebyla dnešní. Ale vykládej to, Mňau, mně v devatenácti. – Udivilo mne, jak to bylo snadné. Jakoby nic! Jak to bylo přirozené… A přece to bylo úžasné. Kolik o tom už bylo potištěno papíru, slova vznešená i prostá, a já jsem až dosud nevěděl, co se za nimi ukrývá. A tolik jsem to chtěl vědět. Vzdychal jsem Zuzičce pod okny a nevěděl, co by kdyby. Když se od ní vyploužil Muciška, připadal jsem si zrazen. Stala se mi křivda, vyčítal jsem jánevímkomu, jako by jánevímkdo byl odpovědný za moji bezradnost. A přitom to bylo tak snadné! Těla k sobě skvěle pasujou, pár doteků, zkrat… A je to! Můžeme se rozejít do svých domovů.

Nechtěl jsem, abychom se rozešli, byl jsem Kláře vděčný. Jako by si cosi od úst odtrhla. Jako bych byl jejím dlužníkem. Zamiloval jsem

se do Kláry, ale jinak než do Zuzičky. Bylo to hmatatelné, prožité, *konzumované.* Stalo se to. Domníval jsem se, že to je ta láska. Teď patřím Kláře. Jenže Klára Clarissima nechtěla, abych byl její. Co se stalo, bylo nám oběma k užitku. Já jsem to ještě nevěděl. Klára mě nechtěla mít. A tak jsme se rozešli do svých domovů…

Tenkrát ve Spáleném panovalo sucho. Sucho tak suché, že se ani trávě nechtělo růst a květiny jen vykoukly z louky, hned se zas vrátily pod zem. Studny vyschly, jenom hluboká studna v rasovně měla vody dost pro všechny. V Husím potoce také cosi teklo, bylo to hnědé, husté a smradlavé a nebylo toho moc. Z lesů přicházeli srnci s rodinami, a tak jsme pumpovali ze studny v rasovně i pro lesní zvěř.

V tom suchém nečasu, kdy se oblak prachu vznášel nad městem a halil rozpálené slunce na vybledlé obloze bez mráčku a vodárenská věž byla prázdná, vzpomněl si Vladislávek Raus na tramvaj. Seděl v kuchyni rasova domku na stole a klátil nohama, zatímco pan Raus vymýšlel, jak vyrobit vodu. Ale nemohl se soustředit.

„Proč klátíš, Vladislávku, nohama?“

„Trramvaj,“ řekl Vladislávek. Jeho er zahrčelo, jako by to byla nejdůležitější souhláska na světě. V jiných slovech er nahrazoval něčím snadnějším. „Trramvaj,“ zopakoval dychtivě.

„Ano,“ přisvědčil pan Raus. „Také zde v Brennstadtu jezdily tramvaje, zatímco ve Spáleném tramvaje nejezdí, protože jsme je neuvedli do chodu. K čemu taky!“

„Trramvaj!“ řekl Vladislávek potřetí, seskočil ze stolu a začal vztekle dupat. Vydupával si své nezadatelné právo na tramvaj.

„Jdeme!“ řekl pan Raus.

„Trramvaj?“ zeptal se Vladislávek.

„Tramvaj!“ ujistil ho pan Raus a Vladislávek se radostně rozřehtal. Nasadil si čepici a stoupl si ke dveřím. Pan Raus si také nasadil čepici a popadl brašnu s vercajkem.

Vpodvečer narušilo ticho vyprahlého, unaveného a žíznivého Spáleného řinčení a cinkot, kvílení, skřípot a hřmot stroje dlouho nepoužívaného, rachocení kol. Po kolejích prachem zavátých se s rozsvícenými světly řítila tramvaj. Nad čelním sklem se třepetaly dva rudé praporky s černým hákovým křížem v bílém poli, ponechané tramvaji po poslední jízdě Brennstadtem. Za čelním sklem stál Vladislávek s rozsvícenýma očima a škubal mosaznou klikou.

V druhém voze se kymácel Zdenko Klápště, na hlavě měl kulatou čepici s kšiltem, přepásán byl brašnou s jízdenkami chrastící neplatnými feniky a markami; hodlal kasírovat případné cestující: dospělí knoflík, děti polovic. Držel se kožené opratě pod stropem a zběsile za ni tahal, jako by chtěl splašenému koni přitáhnout uzdu, přimět ho k zastavení. Jenže tramvaj není kůň. Za tramvají se hnal pan Raus a volal:

„Zastav, Vladislávku, zastav! Tou druhou pákou doleva! Tou rukou, co v ní míváš lžíci, tou druhou, krucinál!“

Řval jako zběsilý, ale copak ho v tom rachotu bylo slyšet? I kdyby ho Vladislávek slyšel, při tak báječné jízdě by ho neposlechl. Vtom však – zrovna u morového sloupu na náměstí – tramvaj zastavila sama od sebe. Vladislávek lomcoval oběma klikami, dupal na stupátko zvonku, marně. Světla pohasla, praporky zplihly v bezvětří. Klápště se vyštrachal z vlečňáku a kolena se mu třásla. Pan Raus doběhl všecek zchvácený:

„Jsme bez proudu! Husí potok vyschl docela.“

„Trramvaj!“ zvolal Vladislávek nadšeně a jeho er se vzneslo nad město, rozprostřelo se po rozpálené obloze. Kde se vzaly, tu se vzaly, objevily se na severozápadě mraky, přihnaly se k nám a pokryly celé nebe. Taktak jsme se stačili schovat pod podloubím. Jako když se zatáhne za řetízek, rázem byla z vyschlého Husího potoka Husí řeka, voda se vylila z břehů. Turbína se roztočila. Tramvaj se rozjela, nikým neřízena zmizela nám z očí.

Celý promáčený zavřel jsem okno ve svém pokojíku U Švarné šenkýřky. Ledva jsem zahákl kličku, vítr se obrátil a déšť se obul do skel. Šklíbil se zvenku, mlátil do okna, jako kdyby mu záleželo právě na mně, jako by se mi chtěl dostat pod kůži. – Mě nedostaneš! – Mohl bych se radovat, že jsem v teple a suchu, ale neradoval jsem se. Padla na mne tíseň. Je to potvora bezohledná, lis na duši. Snadno se protáhla škvírou mezi okenními rámy, pronikla by i molekulami skla nebo zdí by prošla, když si umane skočit někomu za krk, nic jí v tom nezabrání. – Seděl jsem za stolem s tísní v šíji zakousnutou a díval se na déšť, naslouchal jeho vytrvalým šepotům. Co mě to jenom napadlo, otevírat okno! Se záplavou vody vtrhla dovnitř ještě taky úzkost a vhupla mi do břicha. Nevšiml jsem si toho hned, přetahovali jsme se s větrem o rozevřené okenní křídlo. Jenže úzkost je svěrák, už se mi zabydlila v zažívacím traktu. Tíseň tísnila hlavu, úzkost úžila útroby. Na podlaze pod oknem se leskla napršená louže, hadrový kobereček vypil, co se do něj vešlo, ale na všechno nestačil. Chtělo se mi zvracet. Nešlo to. Nastala tma. Síly mě opustily. Tma tmoucí. Nerozsvítil jsem, ani se nesvlékl, jenom boty se mi podařilo rozšněrovat a setřást. Padl jsem do postele, ale ty dvě bestie mi nedaly usnout. S očima upřenýma ke stropu ležel jsem na zádech a čekal, nevím nač. Déšť neustával. Začaly se tahat o mou duši. Nejdřív se ve mně šťáraly, aby ji našly. Probíraly se ve střevech, všechno tam zpřeházely, nic nenalezly. Tíseň mě začala proklínat, vytrvalejší úzkost pokračovala v hledání, někde přece musí být. Našla ji v kalhotách.

„Mám ji!“ vykřikla a zvedla mou dušičku nad hlavu.

Tíseň těžko nese, že si je lidé pletou, že je zaměňují, mnohým splývají v jedno. A přitom je to tak zřejmé: tíseň vyvíjí tlak shora dolů, úzkost svírá ze stran. Kdyby se domluvily, mohly by spolupracovat. Ale to by se musely zříct vzájemné řevnivosti. Tíseň skočila po úzkosti, chtěla jí vyrvat moji duši. Úzkost její záměr předpokládala a v poslední chvíli ucukla. Zuby cvakly naprázdno. Jenže tísnina

hbitá ručka přece jen duši zachytila. Úzkost však držela pevně. Bylo to jedna jedna, obě měly stejnou šanci, žádná to nechtěla vzdát, obě chtěly usápnout moji dušičku pro sebe. Raději by ji přetrhly, než by se podělily. – Umíš si, Mňau, představit, co to se mnou dělalo?

Pak se ozvalo zaťukání na dveře. Tíseň s úzkostí se lekly a upustily kořist do napřšené louže. Zmáchaná a pomačkaná duše do mne honem vhupla zpátky. Tíseň s úzkostí se schovaly pod postelí a číhaly na vhodný okamžik. Nebyl jsem schopen vypravit ze sebe „dále" nebo „vstupte". Klára popadla kliku a vstoupila. Než stačila otočit vypínačem, výbojnější tíseň následovaná vytrvalejší úzkostí jí skočily na záda. A už ji měly, už byla jejich. Jak se tentokrát podělí? Tentokrát se domluvily: tíseň si nechala Kláru a mne strčila do svěráku úzkost. Pochutnávaly si obě.

Dole v kuchyni seděl pan Frost a čekal, až se Klára vrátí a začne nosit na stůl. Hrnec s bramboračkou bublal na plotně, poklička občas povyskočila a zachrastila. Pan Frost seděl trpělivě u kuchyňského stolu a přemýšlel v notách. Z muzikálních úvah ho po chvíli vytrhlo ticho. Poklička přestala chrastit, oheň se schoval v popelu. Déšť neustával. Pan Frost vstal, popadl harmoniku a zaťukal na mých dveřích. Když se nedočkal odpovědi, posadil se na schody, roztáhl měch a začal hrát.

Jakmile tíseň s úzkostí zaslechly akordeon, zpozorněly, přestaly pomlaskávat a začaly naslouchat. Hudba jim nebyla příjemná. Pan Frost spustil tarantellu, hudbu proti jedovatým potvorám. Nezvané dámy se nasupily, tahle muzika jim obzvlášť nevoněla. Vždyť se živily žalem, zoufalstvím a beznadějí. Pan Frost jim křížil záměry. Začal dokonce zpívat: *Pizzicarella mia, pizzicarella, lu camminatu to' la li li la, lu camminatu to' pare ca balla…* Když pan Frost zpíval, přestal koktat a jeho sebevědomí stouplo. Tady se cítil doma, nezranitelný, plný radosti a snad i šťastný. – Tíseň s úzkostí se naježily, a když pan Frost nepřestával, začaly se třást a zmenšovat, začaly se úžit a placatit, a když byly dostatečně úzké a placaté, protáhly se

škvírou mezi okenními křídly do deště. – Polévka byla skvělá, pršet nepřestávalo.

Už to nebyl obyčejný déšť. Všichni jsme byli zalezlí, nikdo nevytáhl paty, nikomu se nechtělo brodit kalnými vodami. Už toho bylo příliš. Ze strání se hrnuly nové potoky, rvaly hlínu z polí, kamení, křoviska a stromy, strhávaly s sebou kusy krajiny, náměstí se proměnilo v rybník s hnědou vodou, špína a zplihlé mrtvoly utopených zvířat plavaly na hladině. Zlatí kapři v kašně u vily po Vinz. Tlachovi měli štěstí, že záplava nestoupla až k nim, napršená voda by je spláchla do polí. Pávi seděli na zábradlí s promáčeným peřím, ocasy svěšené, korunky na hlavách pokleslé, do křiku jim nebylo. Voda po nich stékala na schodiště, po schodech se valila do zahrady. Pávi setrvávali na svém zábradlí a trpělivě očekávali konec. Každá pohroma jednou pomine.

Krkavci na tom byli lépe. Gábina seděla na vejcích čerstvě snesených a Lukáš, aby se nenudila, předčítal jí z Brehmova Života zvířat o čeledi krkavcovitých.

„To jsem nevěděla, že ta mrcha straka je naše příbuzná," podivila se Gábina velmi.

„Příbuzné si krkavec nevybírá…" chlácholil ji Lukáš. Hnízdo měli ve zvonici kostela svatého Antonína nad Spáleným a od té doby, co jsme tam byli s Vladislávkem, je nikdo nevyrušil. Libovali si, že jsou pod střechou. Za tři týdny se z vajec cosi vyklube, za tři týdny snad už přestane pršet.

VIII

Probudil mě rachot, jako když se za starých časů ulicemi prohánějí tramvaje. Ale z vyhřátého pelechu se mi nechtělo. Třeba to není konec světa… A kdyby byl, už jsem si tu pobyl dost dlouho. Nemusel bych shánět tesaře, aby mi stloukl věž. Konec světa leccos vyřeší.

Pak mi to nedalo, vykutal jsem se zpod deky. Po louce za domem jezdí stroj velikán a sbírá posečenou trávu přeměněnou v seno. Polyká, polyká a každou chvilku z něj vypadne krátký tlustý válec zabalený v bílém. Louka už je jimi poseta až k prvnímu obzoru, dál nedohlédnu. Jakmile budu mít věž, dohlédnu za třetí obzor. Poštovna už poslal plány, stavební postup a taky rozpis materiálu do posledního prkýnka, do posledního šroubku. Všechno ušlechtilé a velice drahé. Krásné věci nebývají zadarmo.

Sousedům včera přejeli kočku. Bylo to nákladní auto naložené dřívím, ani nezastavilo, jako by k žádnému neštěstí nedošlo. Dávej pozor, Mňau, při přecházení silnice, aby tě nějaký šílenec naložený dřívím z lesa nepřejel, aby z tebe nezůstala placička.

Sen. Bílá pláň jak vyžehlené prostěradlo, ale sníh to není, je mi teplo. Jsem v té běli bezradný, polekaný, je neútulná, není se kam skrčit, nemám, kde bych se svinul do klubíčka. V zádech cosi překotně dýchá. Je to fialový králík s ustřiženým uchem. – „Nevíš o nějaké fialové králičici?“ ptá se zoufalý. – „Kdeže,“ krčím rameny. – „Každý má přece právo na trochu toho rozmnožování… To mi přece nikdo nemůže upřít!“ říká ten králík, z taštičky tahá nůžky a cvak! i to zbývající si ustřihl. V tu ránu se bílá pláň naplní fialovými králičicemi s jedním uchem. Shlukují se kolem nás, stále jich přibývá, zadní se cpou na přední, aby byly co nejblíž, aby se mohly králíka dotýkat, tlačí se taky na mne, jenže co se mnou, co já s tím, páchnou

králikárnou, mají hlodavé zuby, ostré a nelítostné. A ty jejich nosíky, stále v pohybu. Fialový králík zmizel, jsem tu sám v záplavě králičic, tlačí se na mne, tísní, nejvyšší čas, abych se probudil. Jenže sen trvá dál. Nízko nad námi se vznáší sova pálená a vyzobává z králičic rozinky. Mám strach, aby taky ze mne něco nevyzobla. Už se blíží, už se snáší, už do mne zatíná zoban a vyzo…

Ne, nevyzobla, Mňau, probudil jsem se včas a den strávil bez následků. A kdypak přivedeš rotu čiperných koťátek do našeho osamocení?

V květnu přestalo pršet, vody opadly, země vyschla, holubice se vrátila s čerstvou olivovou ratolestí v zobáčku. Tak jsme poznali, že je po všem. Byli jsme zachráněni, mohli jsme archu opustit, rozštípat a spálit.

Probudilo mě šumění, ale déšť to nebyl. Takovéto šumění jsem kdysi slýchával, ale určitě to nebylo ve Spáleném. Vybavil jsem si korzo u divadla – od radnice k obchodnímu domu a zpátky. Kroky a hovor splývající v šumění. Občas zvolání, klakson, crčivé zazvonění tramvaje; živé, zabydlené město. Zvuk motoru nákladního auta, blíží se k hostinci U Švarné šenkýřky, pod mým oknem zmlkne. Pak cosi neslýchaného: cinkot lahví přenášených v bedně, po něm tlumené zadunění. – Vyskočil jsem z postele v podvlíkačkách a vyklonil se z okna. Před domem stálo nákladní auto s oblým čumákem a dva pořízci s vyhrnutými rukávy kouleli ke sklepnímu okýnku sud piva. Náměstí bylo plné lidí. Chodili tam a zpátky, míjeli se, ale nezdravili, někteří k sobě patřili, ale většinou si byli navzájem cizí. Žádný z nich tu před povodní nebyl, nikoho jsem neznal od vidění ani z dřívějška. Kde se vzali, tu se vzali, byli tu. Jako by je voda připlavila…

A pak se objevila tramvaj: plula majestátně po vymetených a namazaných kolejích, nad čelním sklem se třepetaly dva praporky: náš červenomodrobílý a rudý praporek našich osvoboditelů se žlutým

symbolem dělnictva a rolnictva. Nebylo vidět, kdo tramvaj řídí, ale podle způsobu jízdy to nebyl Vladislávek Raus. U morového sloupu měla tramvaj zastávku. Lidé nastupovali a vystupovali, jako by se nechumelilo, jako kdybychom nebyli ve městě přiděleném hrstce nepřátel lidu. Zdá se, že naše představa o svobodném životě vyvržených vzala za své. Mohli jsme předpokládat, že místo, které nám bylo určeno k pobývání, nám nebylo darováno, že nám nepatří. – Z tramvaje u morového sloupu vystoupil můj spolužák Bydžovský a jeho nohsled Kvitko.

Pak se stalo ještě cosi: ozvala se hudba. Nevšiml jsem si, že jsou po městě rozvěšeny ampliony. Teď se ozvaly, Spáleným se nesla nakřáplá píseň o Frantíkovi obcházejícím zahrádku. Píseň dozněla, ozval se mužský hlas:

„Pozor, pozor, hlášení prozatímního národního výboru. Opakuji. Hlášení prozatímního národního výboru…“ I přes zkreslení zaviněné zhoršenou prostupností drátů léta nepoužívaných poznal jsem Zdenko Klápště. „Za účelem obnovení uklizenosti ulic našeho města způsobené dlouhotrvajícím deštěm a ostatními zaplaveninami nechť se dostaví na radnici kvůli vyfasování košťat, lopat a koleček vzhledem k provedení čištění a jiných úklidových prací tito občané: Zarašovský profesor, Muciška Miloš, Bartoš Antonín, Raus Vladislav starší a Raus Vladislav mladší a ostatní dobrovolníci neprodleně. A ještě Frost, ale bez harmoniky a jiných houslí. Konec hlášení.“ Pak zachrčela lidová píseň Co to tam šupoce za tú stodolu, Klápštého oblíbená.

Natáhl jsem si kalhoty a zaťukal na pana Frosta. Nebyl tam. S Milošem Muciškou jsme se srazili na chodbě.

„Co se děje?“ vyhrkli jsme naráz a naráz pokrčili rameny.

„Co se děje?“ zeptali jsme se Kláry Clarissimy dole v lokálu.

„Přivezli pivo a žluté sodovky.“

Prodírali jsme se davy na protější stranu náměstí, k radnici. Pan Frost postával před zavřenými dveřmi, trpěl syndromem viníka.

Měl trvalý pocit, že všechnu špatnost světa způsobil on. Kdyby nebylo pana Frosta, bylo by na světě lépe. Jenže on je, ačkoli se nikoho neprosil, aby byl. Když už k tomu došlo, nelze jinak, musí být. Sám se nemůže rozhodnout a někam nadobro zmizet. Za všechno, co je špatně, musí nést následky. Všechno, co zavinil, nezavinil ze zlé vůle, prostě se mu to přihodilo. Což neznamená, že jeho vina je menší nebo snad žádná a že by za ni nemusel pykat. Pykat za vinu i nezaviněnou se musí. – Pan Frost očekával trest. Očekával ho smířený, protože trest přináší úlevu a odpuštění.

Chvíli jsme okouněli přede dveřmi a pozorovali hemžení nových obyvatel Spáleného. Někteří měli v tvářích bezradnost, ostražitost a snad i pochyby a nejistotu, napjaté očekávání. Jiní kráčeli pevným krokem, ruce zaťaté v pěsti pozvedali do výše opasku jako vojáci kráčející za velitelem. Taky bylo mezi nimi pár hejhulů, kteří všelijak šaškovali, zřejmě z bezradnosti. Další se tvářili jako hráči pokeru, čertví, co schovávali. Snad jsem se měl radovat, že dochází k pohybu. Změna může přinést nové možnosti. Nové impulsy. Nové tváře. Dívčí tváře… Pak se přihrnuli Rausové; pan Raus s omluvou, že měl cosi rozdělaného a nemohl to nechat tak, aby se to nepodělalo, Vladislávek s rozřehtaným obličejem. A když se dostavil pan profesor Zarašovský, vstoupili jsme do radnice. Na dobrovolníky jsme čekat nemuseli, žádný nepřišel. Na schodišti v prvním patře před obřadní síní stál Zdenko Klápště a zářil.

„Co se děje?“ houkl na něj Miloš Muciška.

„Kde máš lopaty, Klápště?“ houkl na něj pan Raus.

Neodpověděl. Neměl na sobě obvyklý pracovní plášť, vězel v tmavomodrém obleku, měl bílou košili a červenou kravatu, boty se mu leskly. Usmál se panoramaticky, přistoupil ke dveřím do obřadní síně, otevřel je zvolna a slavnostně, jako by dovnitř vpouštěl snoubence, kteří budou vzápětí oddáni. Za stolem pokrytým rudým suknem stál v tmavomodrém dvouřadovém obleku, bílé košili a červené kravatě, s odznakem v klopě – Komandýr! Jemu po bocích

domobranní gardisté se samopaly vz. 24 na prsou: Bydžovský a Kvitko.

Stáli jsme v uličce mezi dvěma bloky seřazených židlí ve dvojicích jako svatebčané, vedle mne Muciška, přede mnou Vladislavové Rausové a za mnou profesor Zarašovský s panem Frostem.

„Je mi poctou znovu s vámi setkati se a sděliti vám radostnou novinku, že snad ani nebudete uvěřit," řekl Komandýr češtinou notně vylepšenou, až na ten akcent. „Vy byli jste vylasóvany jak jelita města Spalenovo." Neubránil jsem se pousmání. Pochopil jsem, že Komandýr nemyslí zabijačkový výrobek, nýbrž elitu. Prostě se mi ten úsměv udělal sám od sebe. Ale proč bychom zrovna my, až dosud nepřátelé lidu, měli být elitou města?

„Tak," řekl Komandýr, „a nyní my dohromady to oslavíme!"

Klápště stál celou dobu u dveří. Když Komandýr řekl *oslavíme*, otevřel obě křídla a pokynul nám, abychom ho následovali. Vlastně jsme měli vytvořit špalír; nechat Komandýra s ozbrojenou stráží projít uličkou našich těl a takto mu vzdát hold, jenže Vladislávek to pokazil a hrnul se do dveří první: „Puvní!" Za ním pan Raus, aby synka neztratil ze zřetele a mohl zabránit nejhoršímu. Komandýr však byl shovívavý a nikoho nepotrestal.

Klápště nás zavedl do konferenční místnosti. Bydžovský a Kvitko zůstali venku, patrně hlídali, aby za námi nepronikl někdo nepovolaný. Nebo aby neunikl někdo z nás… Bylo připraveno malé občerstvení: láhve krymského sektu a moskevské vodky, zlatý kaviár v polévkových mísách, losos a jeseter, okurčičky, nakládané cibulky a pirožky, hříbky v octě, chléb černý i pšeničný, jablka a pomeranče, hrozny bílé i červené. Obsluhovaly nás krasavice v blankytných sarafánech s rusými copy, tlustými jak předloktí.

„Vy jezte a vypijte a nestyďtes. My musíme dochromady oslavit, že už nejste nepřáteli lidu, že vy jelita města a to má pro vás významné dopadnutí."

Znovu jsem neovládl mimické svaly a úsměv zvítězil nad rozumem. Nesprávné výslovnosti cizinců bychom se neměli pošklebovat.

„Ty směješ se, Anton Antonovič, že jsi byl nejprve vylasóvany jak nepřítel lidu a vychnaný do Spálenovo a teď ty bylsi vylasóvany jako jelita tovoto města. Takový život člověka, mladý člověku. Nic není nafurt, všecko mění se. Chvíli nachoře, chvíli nadole. Kdoví, co tebe ještčo potká v životě. Já také nebyl jsem Kamandirem chned. A vidíš, ani to není děfinitivno. Já byl jsem Kamandirem, no už Kamandirem nejsem."

Všichni jsme odložili vidličky, přestali žvýkat a nažvýkané nespolkli, skleničky zůstaly v půli cesty k ústům. Nechápali jsme, co nám chce sdělit.

„Vy už nejste Komandýrem?" zeptal jsem se. „Tak co tu děláte?" Slůvko „tu" mi uklouzlo, vloudilo se do otázky a učinilo z ní drobnou provokaci. Komandýr se však bezelstně usmál, jako by mou drzost nepostřehl.

„Já už obyčejným občanem. No vy kdybyste potřebovali a něco nevěděli, jak udělat nebo co si myslet, já poradím. Protože já Poradce teďka. Já poradím a vy uděláte."

Vladislávek zvedl hlavu od jahod se šlehačkou, utřel si pusu do rukávu a zopakoval:

„Já povadym, vy udelate!" a rozřehtal se, jak to nikdo jiný nedokáže. – Také náš hostitel se dal do smíchu a my všichni jsme se k němu přidali. V tu chvíli žádnému z nás nedošlo, co pro nás může znamenat: on poradí a my uděláme. Jenom Klápště se nezasmál. Jako by věděl, co to znamená.

„Na zdraví pana Poradce!" zvolal profesor Zarašovský a pozvedl číši jiskřivého krymského. Všichni jsme povstali, zvedli sklenky a připili záhadnému hostiteli na zdraví.

„A teď my napijem se za družbu!" rozhodl Poradce a copaté krasavice nám nalily sto gramů moskevské vodky do skleniček na víno.

„Na družbu!" zvolali jsme také my, vylosovaná elita Spáleného.

Zpili jsme se do němoty ještě před polednem. I pan profesor Zarašovský se opil, aby projevil dobrou vůli. Takové množství kořalky jsme nevypili ani při seznamovacím večírku v rasovně. A já jsem toho – jako vždycky – vypil ze všech nejvíc. Nepamatuju si, jak se mi podařilo přebrodit čerstvě zalidněné náměstí ke Švarné šenkýřce. Vzhledem k úplné indispozici jsem se nezúčastnil všeobecného nasazení při úklidu města po záplavách.

Z úporné kocoviny jsem se vyhrabal až po třech dnech s hlavou plnou zmatku. Události před usnutím se mi pletly, zřetelně jsem si pamatoval nekonečný déšť, co následovalo, pokládal jsem za divoký sen. Opilost a její následky překryly to, co se přihodilo po záplavách. Pohled z okna mě vrátil realitě. Bál jsem se vystrčit nos. V lokále seděli cizí chlapi v montérkách, na nohou měli zablácené gumové holinky s ohrnutým okrajem a pili pivo. Vplížil jsem se do kuchyně, a když tam Klára vběhla pro ohřáté párky, řekl jsem si o štamprli na kuráž.

„Co je moc, to je příliš!“ houkla na mne jako na cizího. „Měl bys jít do sebe, elito města!“ A zmizela v lokále. Měla by si sehnat posilu.

Šel jsem do sebe a našel tam prázdno, vymeteno. Zvenku sem doléhaly cizí hlasy, motory a psí štěkot. Vykradl jsem se zadním vchodem přes dvorek do Kozí uličky, aby setkání s davem bylo pozvolné. Po chvíli jsem se odvážil na náměstí k morovému sloupu, doprostřed hučícího davu. Nikdo si mě ani nevšiml. Jako bych byl jedním z nich. A tu mě napadlo: co se stalo s bílým kruhem kolem Spáleného? Věřili jsme, že nás ochrání.

„Toníku, počkej!“ uslyšel jsem za patama. Hnal se za mnou Vladislávek a kupodivu se vůbec neřehtal. – „Lidi! Puno! Bojím. Bojím, bojím, bojím!“

„Neboj se, Vladislávku, lidi nekoušou,“ zkusil jsem ho uklidnit, ale nebyl jsem si jistý.

„Nekoušou?“ nevěřil. „Nekoušou…“ uvěřil a dal se do smíchu.

Šli jsme cestou mezi obilím, už dozrávalo, snad je ti lidé, kterých se bojíme, sklidí. Tráva na lukách byla přerostlá, plná kvítí. Taky by ji měli poséct, už kvůli pořádku. Vtom jsem uslyšel brousek na kose a vzápětí svist břitu stínajícího stvoly. Za hrází porostlou šípkovím, trnkami a hložím proháněl kosu strejda v cajkových kalhotách a modré zástěře. Měl kníry černé jako uhel. Dokázal bych si ho představit s houslemi.

„Cikán s kosou… Není to divné, Vladislávku?"

„Nený," zahuhňal a rozřehtal se tak hlasitě, divže se sekáč neposekal.

„Pomáhej pánbů," pozdravil jsem po křesťansku.

„Dajžto, chlapci," odpověděl, rukávem košile otřel zpocené čelo. „Tolko trávy, a nikde nikdo. To by bylo sena!"

„My vám nepomůžeme," usmál jsem se na něj. Taky se usmál.

„Pro koňa. Říkali, že mi ho vráťá, až budu ve Spáleném. Aji vůz, všeci jsme se tam vlezli, celá rodina. Enem bič mi ostal, ten mi nechali."

„Kdopak vám to sebral?"

„Páni vzali. Komunisti. A nic. Oni ho nevráťá, ty kurvy! Ale seno bude dobré, kdyby vrátili."

Náš Rubikon jsme nenašli. Bílý kruh už v krajině nebyl. Ani stopa po vápně, ani tráva vápnem spálená. Nic. Kráčeli jsme krajem, jako bychom v malém člunu pluli po moři. Na obloze s nevinnými obláčky křižovali krkavci: Lukáš s Gábinou a jejich sedmero letošních synů. Ještě si užívají domova, ale už to dlouho trvat nebude, brzy budou vyhnáni, rozprsknou se do všech světových stran.

Zpátky jsme se vraceli lesem kolem kostela svatého Antonína. Neměli bychom se mu vyhnout? Pohled na zkázu není povznášející. Jenže láká, pohled na zkázu přitahuje. Před kostelem se vršila kupa smetí a ohořelé trosky. Uvnitř před zbytky oltáře klečela drobná dívka v červené sukničce a drhla kamenné dlaždice rýžovým kartáčem. Snědé nohy měla poškrábané ostružiním.

„Ostružiny škrabú jak sviňa!"

Tak jsem se potkal s Růženkou.

IX

Toho tesaře, který by mi postavil věž, abych dohlédl za třetí obzor, jsem nepřemluvil. Asi bych s ním musel vypít flašku zelené. Copak nepotřebuje peníze? Prý možná, až dodělá kdesi komusi krovy. Pak ale bude zima a v zimě zebe sekyra. Chápu, ale kdo mi tu věž postaví? Teď je zrovna léto, Mňau, zrají ostružiny.

Ve snu o moři jako by nikdo nebyl, ve snu bývá člověk někdy sám, a pokud s ním ještě někdo je, nemusí být zřetelný, kdykoli se může proměnit v něco jiného, ve svůj opak, v cokoli. Byla tam čára nakreslená bambusovým stvolem v písku, umazávaná mořem. Moře tu mělo hlavní úlohu; další role připadla chrobákovi. – Cosi se mi zdálo, jenže sen vyšuměl, zbyl jenom pocit: moře a chrobák s kuličkou. Je to hřejivý pocit, nerad bych o něj přišel, hýčkám si ho a napínám mozek, aby vybavil, co se do něj zasulo. Jenže mozek je prevít, místo snu nabízí spekulaci. – Jeli jsme s Růženkou v bílém autě alfa romeo alejí cypřišů – já jsem řídil. U kapličky jsme zabočili k moři, na obecní pláž. Schovali jsme se v dunách a slyšeli chřestit oblázky, když se vlna vrací do moře. Dunami se na nás valil chrobák, krunýř se na něm blyštěl, nohy vířily písek a kusadla cvakala: cvak, cvak, cvakcvak. Telepaticky na mne spustil: „Vrahu! Zavraždils mé děti! Přejels moji kuličku!“ Vyskočil jsem, prokličkoval dunami a vrhnul se do moře. Ani mě nenapadlo pomyslet na Růženku, nechal jsem ji rozzuřenému chrobákovi napospas. Myslel jsem jenom na sebe a neomlouvá mě, že to byl jenom sen. Jenom sen…

Když jsem se probudil a šmátral kolem dokola, nikoho jsem nenašmátral.

Všechno už ve Spáleném fungovalo: Věrka Mucišková začala chodit do opravdové školy a mně odpadly hodiny češtiny, dějepisu a kreslení. Už tudy projížděly vlaky z Aše do Čierné pri Čope, kasárna obsadila posádka tankistů, nemocnici lékaři se sestřičkami a první pacienti, hřiště fotbalisté, divadlo herci a tak dále, Spálené se začalo chovat jako obyčejné město střední velikosti, skoro jako když bývalo Brennstadtem. Řetězárna začala vyrábět řetězy ve velkém, asi jich bylo potřeba. Nápis VINZ. TLACH, KETTENFABRIK nahradil nápis ŘETĚZÁRNA, NÁRODNÍ PODNIK. Řetězárna i s řetězy, které se v ní vyrobily, teď patřila národu, Mňau, tedy i mně a všem ostatním, taky Zuzičce Zarašovské, prostě všem. Ale zařinčet si svými řetězy jsme nemohli, ani chodit do své fabriky jen tak, závodní stráž by nás hnala! Vlastně Zuzička Zarašovská mohla řinčet, dokonce musela, od šesti do čtrnácti nebo od čtrnácti do dvaadvaceti nebo od dvaadvaceti do šesti, podle toho, jakou měla šichtu, protože jí bylo přiděleno pracovní místo ve výstupní kontrole. Běda řetězu, který by správně nezařinčel!

Rovněž pošta už byla v provozu. Hned jsem napsal Ance do sirotčince, kterému se říkalo dětský domov, ale odpověď nepřišla. Zřejmě už ji vypustili do života… Ani maminka z blázince neodepsala. Na můj dopis odpověděl pověřený pracovník, že se má dobře, nic jí nechybí, bohužel nekomunikuje a návštěvy nejsou žádoucí. To znamená, že kdybych za ní přijel, do blázince by mě nepustili. – K čemu je mi taková pošta!

Zato pro Zdenko Klápště byla fungující pošta přínosem. Nemusel pokyny vytrubovat místním rozhlasem a poslouchat naše vytáčky, že jsme neslyšeli, protože foukal vítr a odnášel jeho slova někam do polí. Takhle nám pošťák doručil obsílku v obálce s červeným pruhem proti podpisu, nemohli jsme se vymlouvat. Klápště rovněž s radostí přivítal zavedení peněz. Je to docela jiný pocit šustit nezpochybnitelnými bankovkami než chrastit knoflíky. Ale když dorazil do spořitelny s šesti pytli knoflíků a chtěl za ně koruny, vyhnali ho.

V obálce s červeným pruhem došel přípis, že se mám – jakožto vylosovaný příslušník elity města – dostavit na radnici. Včas! Podepsán Klápště Zdenko, placený tajemník města Spáleného. To byla novinka. Nápis RATHAUS byl už překrytý plechovou cedulí s nápisem RADNICE a provizorní vlajku z Klápštěho trenýrek nahradila – k nelibosti vrabců hnízdících v kapsičce – profesionálně ušitá státní vlajka; k ní přibyla ještě vlajka rudá, symbolizující krev dělnické třídy prolitou v bojích za třídní spravedlnost, atribut našich osvoboditelů.

„Tak, a na mý slova došlo!“ zahlaholil Klápště vítězně, když jsme se přicourali na radnici v plném počtu. Měl na sobě tmavomodrý oblek, bílou košili a rudou kravatu, symbolizující prolitou krev dělnické třídy. „Pošta už funguje, že. Protože kdyby nefungovala, tak byste nepřišli. Pošta je dobrá věc, protože se může posílat, co je potřeba: obsílky, tiskopisy, balíky…“

„Nech už těch keců, Klápště, a vyklop, proč jsme tady,“ houkl na něj Muciška. Od té doby, co skončily záplavy a město se zalidnilo, potloukal se po korze, posedával v parku na lavičkách a pokukoval po ženských. Jeho pokusy o návrat do lůna rodiny byly marné, Soňa mu neotevřela. A dcerka Věrka? Krev není voda, ta s ním pár slov prohodila, když se potkali.

„… nebo dopisy,“ pokračoval Klápště. „Dokonce i živý zvířata se můžou, třeba kuřata, ale s dírkama, aby tam šel vzduch, jinak by pochcípaly. Nebo králíci, když chce někdo živý a nemůže si pro ně doject, protože je to moc daleko nebo nemá na vlak…“

„Tak už pojďme k věci, pane Klápště,“ skočil mu do řeči profesor Zarašovský.

„… nebo na autobus,“ dokončil Klápště myšlenku.

„Nebo na letadlo,“ neodpustil jsem si. Všichni se na mne vyčítavě podívali a já jsem se zastyděl. Člověk by se měl ovládat. Taky koček se to týká, Mňau. Nakonec to z Klápštěte vypadlo: z ústředí přišel přípis se závažnými závaznými radami. Od samotného pana Poradce.

Máme uspořádat volbu starosty a zvolit profesora Zarašovského, protože je světově proslulým ornitologem sociologem, a když se vyzná ve vlaštovkách, má předpoklady stát se znamenitým starostou.

„Placeným tajemníkem starosty je jmenován – Zdenko Klápště!" přečetl Zdenko Klápště s neskrývanou pýchou a důrazem na slovo placeným. Rozhlédl se kolem a očekával obdiv. Obdivu se mu nedostalo.

Volby se konaly v sobotu. Na závaznou radu pana Poradce zrušil Zdenko Klápště sobotní pracovní povinnost, aby mohli občané splnit povinnost občanskou: dostavit se k volbám a zvolit profesora Zarašovského starostou. Dostavili se všichni občané a starosta Spáleného byl zvolen. Na závaznou radu pana Poradce nebyl zvolen jednohlasně, nýbrž téměř jednohlasně – z 98,9 procenta. Ne zcela jednomyslně proto, aby v případě, že by byl nějaký kverulant – vždycky se nějaký najde – nevolil, pak nemohl remcat, jak to že jednohlasně, když on přece nevolil. Aby se takovýto kverulant zastyděl, že patří k zanedbatelné, bezvýznamné menšině. Poradce se řídil ověřenými pravidly a nezanedbal ani zdánlivé maličkosti.

Panu profesoru Zarašovskému lichotilo, že byl zvolen tolika hlasy, ale když pak osaměl na radnici s placeným tajemníkem a spatřil na stole horu přípisů napsaných nepěkným slohem, zmocnila se ho úzkost. To všechno bude muset přečíst? – Tohle všechno má vyřídit? Vždyť mu nezbude čas na vědu. Co tomu řeknou vlaštovky?

„Nemusíte sem vůbec chodit," upokojil ho Klápště. „Já už to zařídím. Milerád k vám pro podpisy doskočím."

Na Poradcovu radu byla ve Spáleném zavedena všeobecná pracovní povinnost: Kdo nepracuje, ať nejí! Ale tak doslova to myšleno nebylo, protože by se jistě našel kverulant, který by raději nejedl, než by pracoval. Jenže kdyby nejedl, po čase by umřel. Proto i takovíto kverulanti museli ve Spáleném do práce. Anebo jako příživníci do vězení, a ve vězení do práce. Výjimku tvořili děti a občané staří a bezmocní. Aby se nikdo nemohl vymlouvat, že pro něj nic kloud-

ného není, byla práce přidělována. Čest práci každé, která dobro plodí… Jaképak vybírání!

I dcera pana starosty Zuzička pracovala v řetězárně. Ani elita města nemohla chodit jen tak od ničeho k ničemu a naparovat se, že byla vylosována, a tím pádem že má vystaráno. To bychom pak nebyli elita, nýbrž elitáři, a to není pěkné slovo. Všichni jsme byli někam přiděleni, jenže Klápště to dokonale popletl a pan starosta podepsal. Miloš Muciška byl přidělen do mateřské školy jako ředitelka, pan Raus měl hrát na violu v divadelním orchestru a pan Frost byl zařazen jako vedoucí obchodního oddělení řetězárny. Já jsem měl v propagačním oddělení řetězárny malovat povzbudivá hesla.

„Co blbneš, Klápště," bránil se Muciška, „já jsem vyučenej knihkupec! Co bych pohledával ve školce?"

„Ale děcko máš, ne, tak vidíš!"

„Raus má taky děcko a není ve školce!"

„Tak dobře, půjdeš do sběrny starýho papíru, to je ke knížkám dost blízko a republika starej papír potřebuje."

Nakonec Klápště připustil výměnu mezi Vladislavem Rausem starším a panem Frostem. Přeci jen bude pro pana Frosta snadnější přejít z houslí na violu, než kdyby se všeuměl Raus musel učit prstoklad a tahání šmytcem podle Ševčíka. Na moje protesty, že umím nakreslit akorát prasátko s kníry od povidel, Klápště namítl:

„Jseš mladej, a když umíš prasátko, písmena a pěticípý hvězdičky se taky naučíš!"

V řetězárně se řetězy vyráběly už v monarchii, v první a druhé republice i za války, tak proč by se neměly vyrábět po vítězství dělnické třídy nad vykořisťovateli? Řetězy se hodí kdykoli a komukoli a nikdy jich není dost, neboť se – jako ostatně všechno – opotřebovávají, rezatí, stárnou a trhají. Řetěz, kterému hrozí přetržení, není k ničemu. Proto je zapotřebí stále nových řetězů. Vy kočky toho, Mňau, o řetězech moc nevíte. Zato psi… Ani já jsem toho o řetězech mnoho nevěděl. Teprve v řetězárně jsem se dozvěděl, že se vyrábějí ze železa. Naštěstí jsem

s výrobou nepřišel do styku. Oddělení, do kterého mne zařadili, se jmenovalo Propagace, i když naše výrobky žádnou propagaci nepotřebovaly. Vyráběli jsme pro všechny země tábora míru a socialismu, práce bylo dost, bankrot nehrozil, spíš rozšiřování výroby a výstavba dalších provozoven. Odbyt byl zajištěn na věčné časy. O něčem takovém se továrníkovi Vinz. Tlachovi nemohlo zdát ani v nejbujnějších snech. Obživu tu našla většina obyvatel Spáleného, lidé sem dojížděli z celého okolí. Snad by se to mé oddělení mohlo jmenovat Výzdobna, malovali jsme různé nápisy a hesla, ozdobené všelijakými ornamenty, kytičkami a hvězdičkami, srpy a kladivy, ozubenými koly a snopy klasů, nejrůznějšími symboly. – Ve výzdobně jsem znovu potkal Růženku.

Také tu byla přidělena. Uměla malovat písmo, hvězdičky, kytičky a ozubená kola. Tentokrát neměla červenou sukénku; bílý pracovní plášť jí sahal až ke kotníkům, takže se nedalo zjistit, je-li stále ještě poškrábaná ostružinami. Byla zapatlaná barvami, co se jich na paletu vejde, červená převažovala, taky levé líčko měla máznuté – ultramarínem. Moc jí to slušelo. Zrovna malovala červená písmena: PĚTILETÝ PLÁN VÝROBY ŘETĚZŮ SPL… zbytek byl halabala předkreslený tužkou … NÍME NA 110 %!

„Nemáš cigaretku?“ zeptala se mě, když zvedla hlavu od práce a uviděla, jak na ni civím. Civěl jsem na ni, protože tak hezkou holku jsem viděl předtím jenom jednou a nebylo to tak dávno. Načapali jsme ji s Vladislávkem Rausem v kostele, drhla tam podlahu.

„Nemám, ale doběhnu,“ řekl jsem a doběhl do kantýny, hned jsem byl zpátky. V tu chvíli mě nenapadlo nic rozumnějšího, než si také zapálit a předstírat, že to umím. Tak jsem se s Růženkou seznámil podruhé.

Ráno jsem nemohl dospat, Mňau, jak jsem se těšil do práce.

Od chvíle, kdy jsem začal kouřit, měl jsem hlavu plnou Růženky. Zdá se, že jsem byl šťasten: osm hodin denně pobývala v mé blízkosti, a když skončila práce, když jsme se rozešli do svých domovů,

nesl jsem její obrázek v sobě a hýčkal si ho, nic krásnějšího ve mně nebylo. Ten obrázek vytěsnil všechno, co ve mně bývalo předtím: vzpomínky, úzkosti a tísně, strach z prázdnoty, obavy z příštích dnů. Co jsem s tím měl dělat, Mňau? My lidi máme sklon všechno komplikovat, ze všeho dělat záležitost. Máme všelijaké zábrany, předsudky a ostych: to nám brání jednat přímočaře, nebo vůbec jednat. Nevěděl jsem si rady. Nenapadlo mě říct Růžence, co způsobila, co se ve mně děje. Možná by ji napadlo, co s tím.

Večer přišla ke mně do pokojíku Klára s náručí čistého ložního prádla. Nachytala mě nad papírem, tužkou jedničkou jsem se pokoušel nakreslit popaměti Růženku. Gumoval jsem a zkoušel to znovu a znovu, bylo to upatlané, k ničemu, ale já jsem dál mazal a překresloval a mazal, úporně jsem se snažil prokreslit se až k zázraku. Ani jsem si nevšiml, že se Klára sklání nade mnou.

„Pěkná," pochválila, „mladá… To jsem nevěděla, že seš takovej kumštýř."

Nejraději bych kresbu přikryl rukama, jako to dělávají děti v rozpacích. Jako bych byl přistižen při něčem nekalém, při čarování. Protože to bylo čarování. Čarování mizerného čaroděje.

„Přišla jsem ti ustlat, mizero," zdůvodnila svoji nenadálou přítomnost.

„Proč mizero?"

„Proto." – Uhladila čerstvě ustlanou postel a obrátila se k mé bezradnosti. Popadla mě a švihla bezradným tělem na čerstvou postel, jako by mě hodila do vody. Jako bych zapomněl plavat, klesal jsem zvolna ke dnu a bylo to slastné. Ani mě nenapadlo podniknout něco pro svou záchranu.

„Kašli na city, Toníku!" řekla mi poté, popadla kupu špinavého prádla a zmizela z místa činu.

Jak se kašle na city, Kláro Clarissimo?

X

Místní rozhlas ve Spáleném přečkal čas nesvobody a jako potřebná instituce se dočkal dnešních dnů. A s ním také oblíbená píseň čiperného Klápštěte Co to tam šupoce za tú stodolú. Frantík obcházející zahrádku upadl v zapomnění. Místní rozhlas doznal technických změn, ampliony jsou menší, už tolik nechraptí, jsou výkonnější. Nejraději bych popadl flintu a tlampač sestřelil. Nemám flintu a bidlem tak vysoko nedosáhnu.

V době siesty zašupocú koně a vrzavý hlas pověřené úřednice odrecituje významné zpravodajství. Ohlašuje příjezd celostátního tajtrlíka, který se uchází o přízeň voličů. Všichni jsme mu, i Pepek Vyskoč s volebním hlasem, dobří dost. Tajtrlík si vzal do hlavy, že volby vyhraje, aby se mohl i v dalším volebním období naparovat v audině, řítit se po dálnici D1 a blikat majáčkem, aby mu Pepci Vyskočové uskočili z cesty a hleděli na něj ze škarpy. Zkoušel jsem to šutrem, ale netrefil. Budu si muset opatřit flintu a nejbližší tlampač ustřelit.

Konečně jsem našel tesaře ochotného podle návrhu architekta Poštovny stlouct moji věž. Jmenuje se Helebrant a pije víc, než jsem pil já, když jsem pil. Ale jaképak moralizování! Pij si, tesaři, pij, když ti to jde k duhu. Jen se neupij.

Některé sny se vracejí v obměnách. Opět jsem si vykračoval po pláži a táhl za sebou bambusový stvol, vlekl za sebou čáru rytou do písku. – Kde se tu vzaly kachny březňačky? Přežrané a chamtivé přešlapovaly placatýma nohama po mé čáře, ťápaly v písku s tupou ignorancí tvora posedlého chlípností. Sedm kačerů s vyblýskanými hlavami se naparovalo před jedinou šedivou, ucachtanou samicí. Blaženě si pokvakovala polichocena takovým zájmem, všech sedm ji chtělo pojmout! Ťapala oranžovými vesly po mé čáře a nápadníci

s ní. Už už by na ni vhupli, jenže se nedokázali domluvit na pořadí, a tak rozpačitě přešlapovali po mojí snové čáře. Kvákali vzrušeně, překřikovali se, jako by ten nejhlasitější byl také nejlepší. Mne vůbec nebrali na vědomí. Rozzuřilo mě to, začal jsem je mlátit bambusem. Nechápali, co se děje. Ani je nenapadlo, že by mohli utéct. Jenom se tupě usmívali těmi placatými zobáky. Bil jsem je, zběsile mlátil, až jsem ubil všechny i s tou dychtivou kačenou.

Probudil jsem se, Mňau, zpocený a rozladěný. Jako vrah.

Jak já jsem se těšíval do práce! Tenkrát, před léty, za Růženkou do řetězárny. Cosi mi kvasilo v hrudním koši, lechtalo pod žebry, ťukalo na prsní kost, dralo se ven. Bál jsem se, že by mě to mohlo přesáhnout. Bál jsem se, a nevěděl pořádně čeho: Růženky, anebo sebe? Čert mi ji byl dlužen, Růženku.

Zuzička Zarašovská už přebolela. Vždyť to ani žádná bolest nebyla, co bych si počal s ledovou královnou, s nedomrlou studenou princeznou… Žil jsem si poklidně smířen se stavem, který nešlo změnit. Všichni jsme byli – zdá se – smíření s daným stavem. Poznali jsme nutnost, a tak jsme byli svobodni. Žádného z nás ani nenapadlo překročit vymezený kruh, i když byl už dávno jenom pomyslný. Rodinou mi bylo těch pár lidí, s nimiž jsem sdílel společný osud. Moje skutečná rodina byla jako vzpomínka na přečtenou knížku. Zapadla za gauč v dětském pokoji, k hromádce vyschlých ohryzků po jablkách schřoupaných zaujatým čtenářem. Přečtená spočívá v prachu, kterého přibývá. Jako bych neměl otce, matku ani sestřičku, jako bych z hrušky spadl rovnou sem.

Pobývali jsme ve výzdobně s Růženkou sami dva. Já jsem byl vedoucí propagace a Růženka pracovnice propagace; nepropagovali jsme řetězy, nýbrž světový mír a přátelství mezi národy. Malovali jsme srpy a kladiva, rudé hvězdy všech velikostí, od malých hvězdiček po hvězdiska v nadživotní velikosti a červené karafiáty, devatero lučních květů a nápisy a nápisy a nápisy:

AŤ ŽIJE MÍR
MÍR MÍR NETOPÝR
ASI NA VĚČNÉ ČASY
DAVAJ ČASY
VČASY SKLIĎTE KLASY
KUKUŘICE – VÍCE PÍCE PŘI MUZICE
ANI ZRNO NAZDAR, REPUBLICE NAZMAR
NAZMÁÁÁR!

a jiné. Nápisy pak po řetězárně i na vhodných místech Spáleného instalovali a odhalovali dělníci z údržby. Unaveni vyčerpávající prací, pocákaní barvami sedávali jsme pak s Růženkou na stole pocákaném barvami, komíhali nohama, kouřili partyzánky, plivali na podlahu, klábosili nebo mlčeli a bylo nám spolu hej. Mně určitě hej bylo, bylo-li hej taky Růžence, to nemohu tvrdit s jistotou, jako nemůžeme o někom jiném s jistotou tvrdit nic. Vypadalo to tak, že i Růžence by mohlo být se mnou ve výzdobně hej, jenže do Růženky nikdo nevleze. A jak mi bylo hej, při pomyšlení na to, že Růžence třeba hej není, zvolna mi hej přestávalo být, až jsem se propadl do pochybností a do bezradnosti, co s Růženkou, co se sebou, co s útrobami bušícími zevnitř na žebra a hrudní kost.

NAZMAR, NAZMAR, NAZMÁREK, KLANÍ SE VÁM KAŠPÁREK.

Pan Frost měl smůlu. Kdyby… To se nám to říká, kdyby! Teď. Jenže když na pana Frosta smůla číhala, žádné kdyby nablízku nebylo. Byl tam pan Frost a jeho smůla. A zdá se, že to na něj bylo ušito, a i kdyby kdyby zafungovalo, smůla by se dostavila jindy. Co se má stát, to se stane. Když se smůla vynořila, bylo už pozdě. Pozdě bycha honit… Víme, že si pan Frost s panem Rausem vyměnili se souhlasem tajemníka Klápštěte zaměstnání, která jim Zdenko Klápště původně přidělil. Víme tedy, že pan Raus pracuje v obchodním oddělení národního podniku Řetězárna a pan Frost v Divadle pracujících Zdeňka

Nejedlého fidlá na violu v operách, baletech i operetách. Divadlo, které se kdysi jmenovalo Deutsches Theater, později Divadlo, bylo přejmenováno na Divadlo pracujících Zdeňka Nejedlého proto, že s přílivem pracujícího lidu do Spáleného po jeho historickém vítězství nad buržoazií bylo pracujícímu lidu umožněno trávit večery při ušlechtilých kulturních zážitcích v divadle. Proto pracujících. A proč Zdeňka Nejedlého? Protože soudruh profesor Zdeněk Nejedlý si to zasloužil: byl vynálezcem Boženy Němcové, Aloise Jiráska, husitství a Bedřicha Smetany, pokladů veskrze národních. Co bychom si bez nich počali? Tak proto. Zdeněk Nejedlý byl také ministrem kultury a byla po něm pojmenována spousta jiných divadel a kulturních zařízení, aby se zaryl do paměti národa a už v ní zůstal zarytý na věčné časy. Bez něj bychom nebyli kulturní národ, ale banda pobudů uprostřed Evropy.

Toho večera, kdy se dostavila smůla, fidlal pan Frost na violu v operetě nositele Řádu práce a laureáta Státní ceny Rudolfa Kubína Děvčátko z kolonie. Kdyby šel z divadla rovnou domů ke Švarné šenkýřce a dal si dole v šenku pár spálenských desítek nazývaných pro nezaměnitelně nahořklou chuť březová košťata… Jenže zase to kdyby! Pan Frost s partou houslistů, cellistů, trombonistů a s harfenicí zašli na plzeň do Dělnického domu (v Brennstadtu se hospoda jmenovala Zum Sieg). Domů se vracel po půlnoci sám, s naplněnou měchuřinou a hlavou plnou lehoučkých melodií. Ten Rudolf Kubín má něco do sebe…

Pan Frost měl spočteno a empiricky vyzkoušeno, že dojde do Parku osvoboditelů a tam u kmene jinanu, chráněn pámelníkovou houštinou, skryt před zraky nepravděpodobného popůlnočního chodce, aniž by budil pohoršení – na tom panu Frostovi velice záleželo –, učiní zadost přirozenu. Dnes mu výpočet nevyšel, neúnosnost přepínání se dostavila pod novým sousoším s názvem Sbratření od akademického sochaře Karla Pokorného z hlavního města. Voják osvoboditel se horoucně, bez erotického podtextu, ob-

jímá s osvobozeným civilistou, pravděpodobně s dělníkem. Potřeba byla neodkladná a stín objímajících se chlapíků dostatečně temný. Pan Frost nezaváhal. Zaposlouchán do úlevného zurčení uslyšel za zády známý dialekt z Katerajnu.

„Le, Bydžovsky, něni ten ožralec stary Frost ožraly jak kryka?“

„Ten, co hral v Orienče na harmonyku, Kvitko?“

„A na husle, Bydžovsky. Ten stary Frost, co něumi po česky!“

„Co tu robi ten stary pryk?“

„Un tu chčije na Zbratřeni jak Fuksa od Černej Maryky.“

„Něchamy to tak, Kvitko?“

„Ni, Bydžovsky. My to tak němožemy něchač!“

„Co s nim zrobime, Kvitko?“

„Zoptame se ho, eli už se naučil po česky…“

„J-jo,“ řekl pan Frost, s poklopcem už zapnutým.

„Řekni au, cype!“ poručil Bydžovský a Kvitko dal panu Frostovi ránu pěstí do nosu.

„Au,“ řekl pan Frost.

„Umi!“ zaradovali se oba spravedliví.

Pan Frost očekával, že bude následovat několik dalších úderů a pak přijde o violu, jako přišel kdysi o housle. Viola není jeho, vyfasoval ji z fundusu divadelního orchestru. Jenže jak zdůvodní dirigentovi, že nemá na co hrát? Nic vysvětlovat nemusel. Noční chodci mu zkroutili ruce za záda a zacvakli do želízek. Futrál s violou popadl Kvitko a nesl ho, jako by to byla aktovka se svačinou, až na stanici Sboru národní bezpečnosti. Po několika dnech byl nástroj v pořádku vrácen Divadlu pracujících Zdeňka Nejedlého. Pana Frosta převezli po předběžném výslechu do věznice v krajském městě. Tam si mohl beztrestně čurat do díry v rohu cely, kdykoli se mu zamanulo.

„Nevíš, co je s Frostem?“ zeptala se mě Klára při večeři U Švarné šenkýřky. Cpal jsem se klobásou s hořčicí, zakusoval gumovým

rohlíkem od rána a zapíjel spálenskou desítkou – březovým pometlem. „Už tři dny se neukázal.“

„Tři dny, to je moc.“

Nedojedl jsem, nedopil a upaloval do divadla. Nic o Frostovi nevěděli, jeho violu přinesl orgán Sboru národní bezpečnosti. Byla v pořádku. Běžel jsem na esenbárnu, vyžádali si můj občanský průkaz, opsali si z něj cosi a sdělili, že nejsou povinni cokoli sdělovat, ledaže bych podal oznámení o pohřešovaném. Řekl jsem tedy, že pohřešuji Adalberta Frosta, violistu Divadla pracujících Zdeňka Nejedlého, bytem U Švarné šenkýřky, náměstí J. V. Stalina 3, Spálené. Řekli, že tato osoba není pohřešovaná, protože jim je místo jejího pobytu známo, a proto mi o ní žádné informace podávat nebudou. Ledaže bych byl nejbližší příbuzný: syn, dcera, otec, matka, bratr, sestra, manžel, manželka. To bych nebyl.

Jako slepička v pohádce o kohoutkovi s nožkama nahoře běžel jsem na radnici, ačkoli už byla noc, a vzbudil Klápště pátým kamínkem do okna. Vystrčil rozcuchanou hlavu a zavrčel, že si to Frost zavinil sám, neměl obechcávat Sbratření.

„Komu není rady, tomu není pomoci. Měl se naučit pořádně česky, neměl koktat. A ty táhni ke všem čertům za Frostem. Jestli si myslíš, že můžeš v noci tahat tajemníka z postele, tak to si teda nemysli a příště si to pořádně rozmysli.“ A pak ještě dodal, že už nejsem žádná elita, protože to byla jenom taková sranda. Šprým!

Rozběhl jsem se za panem starostou:

„Pane starosto, pane profesore, bojím se, bojím, že se mu něco stane!“

„Něco s tím uděláme, Toníku,“ řekl pan profesor Zarašovský, když vyslechl mé povídání o panu Frostovi. „Ráno zavolám panu Poradci.“

XI

Ten chlap ve fáračkách, Mňau, co tu dneska byl, je tesař Helebrant. Bude nám stavět věž, abychom dohlédli za třetí obzor. Někdy se tam slétají čápi a rokují o stavu žab a myší v českých zemích. Je to pěkný pohled, jak mávají křídly a klapou zobáky, jak se rozlétají na všechny strany. Odtud se budeme dívat, jak Lukáš s Gábinou učí létat letošní krkavčata. Projekt jsem zadal architektu Poštovnovi, znalci dřeva a znamenitému staviteli vyhlídkových věží. S projektem nebyl problém, ale sežeň tesaře, Mňau, který by tu věž postavil. Je to jako za bolševiků… Tvrdí o sobě, že je vyučený, ale já mám podezření, že byl havířem. Je v něm cosi havířského. Hned mně, dědkovi, začal tykat:

„Nemaš co vypit?“ zeptal se, jakmile jsme si sedli ke stolu.

„Tys nepřijel autem, Helebrante?“

„Aha,“ řekl, „no tak dobře.“ Zvedl se a odešel. Škoda, tesařů je v těchto končinách jako šafránu, byť by to byli jenom zběhlí havíři uvyklí stloukat v dole výdřevu a budovat stojky v rubání. Snad by podle přesného plánu dokázal stlouct i tu věž. – Vrátil se vzápětí s lahví vodky: měl ji v mercedesu z třetí ruky. Dvě sklenice vyndal z mého kredence. Nalil do obou, jednu hned obrátil do sebe, druhou postavil přede mne. Odejdi, satane! Odsunul jsem ji s horlivým vrtěním hlavou. Podíval se nechápavě a vypil i tu moji.

„Kaj maš ten planek, šefe?“

Přinesl jsem tu svátost. Kolik lidí se může pochlubit projektem od Poštovny! Ani se neptej, Mňau, co jsem za to dal! Architekt byl důkladný, určil přesně materiál, rozměry, druh dřeva a jeho kvalitu, profily trámů a trámků, kování, velikosti šroubů, matic a vrutů, samé ušlechtilé materiály. Rozbalil jsem plány na stole. Helebranta zajímal jenom celkový pohled.

„To je pěkna cypovina!“ spráskl ruce nad papírem. „To vypada jak pro kanarka. To ma byt věž? Taka kletka ze šprušli? Jak zafuka věter, tak se ti to vybuli a možeš s tym zatopit v pecku.“

„Nevybulí, je to vypočítané, Helebrante. Vždyť to vymyslel akademický architekt Poštovna!“

„Ten ma určitě aspoň maturytu,“ řekl se znechucením. „To vyhoď z okna! Na co take planky, zrobime lepši, bez planka.“

„Takovou věž chci, Helebrante, a žádnou jinou. Je krásná!“

„To nevytopiš, šefe. A na co ti to vlastně bude?“

„Abych dohlédl za třetí obzor.“

„Co?“ nechápal. Nalil znovu do obou sklenic, chvíli mlčky pozoroval hladiny, ale nevydržel to dlouho. „Za třeti obzor? No dobre, tak za třeti obzor, abysi se tam nemusel hnat pěšky, že. Co je hlavni? Hlavni je, na co se divaš, a ne odkad se divaš. Odkad se divaš, to nevidiš. Vidiš enem to, na co hlediš. Třeti obzor. A to, co nevidiš, ti može byt fuk. Pro tebe, pane Bartoš, je duležite, že vidiš za třeti obzor, a neni duležite, jak vypada věž, ve ktere stojiš, duležite je, aby tě udržela, abysi z ni nespadnul, aby ti to věter nesfuknul aji s tebum, aby na tebe nefukalo, aby byla fest. Tobě može byt ukradene, jak vypada to, co stejnak nevidiš, bo jsi v tym. V tej věži. Aby ti tam nebyla žima.“

„Ale když půjdu na procházku až za třetí horizont, když se budu odtud vracet domů, Helebrante,“ řekl jsem, Mňau, tomu tesaři, „tak tu věž uvidím; nejdřív špičku s praporkem, pak horní část a nakonec ji uvidím celou, v plné kráse. A jestli ji neuděláš tak, jak ji nakreslil a spočítal Poštovna, padne na mne tíseň.“

„Nic nespadne, pane Bartoš, ja to zrobim fest!“ ujistil mě Helebrant. – No, zdařbuch!

Zdál se mi lovecký sen o tatínkovi. A v tom snu ještě jeden, o fialovém králíkovi, který o sobě tvrdil, že je Alp, moje noční můra. Byli jsme s tatínkem na lovu, Mňau. S tatínkem na lovu! Jedeme

autobusem s lovci, máme zastřelit lidožravou krávu. Mám flintu mezi koleny a musím, ačkoli se mi nechce, nikdy jsem nic nelovil a lovit nehodlal. – „Je to past, Toníku," promlouvá ke mně tatínek šeptem, „a nemůžeme se jí vyhnout. Pokud bychom se jí vyhnuli, kladeči pastí položí jinou, důmyslnější, nebo nás utlučou klobouč-ky se sojčím pírkem. Kličkování nikam nevede." – „Co kdybychom utekli?" – „Doženou nás a bude to horší." Vedoucí lovec má hnědou rádiovku, tmavomodrý svrchník a na rukávu červenou pásku s nápisem POŘADATEL. Rozmístil nás po lese: „Nejdřív zavoláš: Stůj, kdo tam! Když neposlechne: Stůj, nebo střelím! Když zase neposlechne, výstřel do vzduchu, a když furt nic, tak doňho, sou-druhu! Moc se s ním neser. Jasné?" Ležel jsem ve stínu a čekal, když tu do mě cosi drclo čumákem: fialový králík! Už se mi jednou zdál, ale nebylo to na lovu. Zdá se, že jsem ve snu usnul a že se mi ve snu zdá sen už jednou odesněný. Ten králík řekl: „Jméno mé je Alp a jsem tvá noční můra. Utrhli mi ucho. Jak to vysvětlíš, Antoníne?" – „Sotva," řekl jsem popravdě. – „Tak aspoň kravatu mi půjč, zelenou, Antoníne, jinou neberu; se šikmými červenými pruhy, uzel Amerika." – „Nemám. Mám jenom černou, ale nedám! Člověk nikdy neví, kdy ji bude potřebovat." – „Bez kravaty nemám šanci," řekl králík zoufale. Chápal jsem ho, šlo mu o všechno, musel tu kravatu mít, ale jak? Měl se snad picnout do hlavy? – V zelené trávě ušlapal jsem si pelíšek, přivinul k sobě fialového králíka s utr-ženým uchem a ulehl, aniž bych se znepokojoval úvahami o blízké budoucnosti, usnul jsem uprostřed snu, spal jsem s fialovým králí-kem v náručí a zdálo se mi, že spím s fialovým králíkem v náručí. Už jsme žádnou kravatu nepotřebovali. – Najednou jsem byl vzhůru; proti tmavomodrému nebi se mezi kmeny stromů zjevil černý stín se dvěma bodci.

Stůj, kdo tam!

Stůj, nebo střelím!

Prásk! Prásk!

Vzplanul požár, oheň mi olízl mozek a hrudník sevřela tíseň, jako by mě zasypala fůra mokrého písku. Tma. V černé tmě se zjevil tatínek a měl kolem krku bílý copánek. Řekl: „Nevěř všemu, co ti kdo nakuká, ani kdyby to byla pravda.“ – Fialový králík, Mňau, se mi vysmekl z náručí a na prach shořel.

Vyprávěl jsem Růžence ve výzdobně o panu Frostovi, znamenitém hudebníkovi, který mě učil, učil, ale nenaučil, o tom, co se mu zrovna přihodilo a jak jsme neuspěli já ani pan profesor Zarašovský, starosta.

„Jsú to kurvy,“ řekla Růženka. „Nám zebrali koňa. Včil mosíme trčat ve Spáleném. Jako nejací gádži.“ Vpletla si do vlasů červenou pentličku a já jsem si představoval, že kvůli mně. Byla krásná, až se tajil dech.

„Vy jste ze Slovácka, nebo z Valašska?“ zeptal jsem se, protože se mi líbilo, jak pěkně míchá nářečí.

„Chachá!“ zasmála se pobaveně. „Odevšady… Z voza! Hele, vole, jeden brácha je dokonce Pražák křtěnej Vltavou.“

Červená stužka v černých vlasech, ve vlasech černějších než křídla krkavců. – Vyprávěl jsem Růžence o panu Frostovi, jak mě učil na housle housti písničku Winter ade, Scheiden tut weh… a mně to nešlo, protože jsem necvičil, protože mě to nebavilo, a nebavilo mě to proto, že mi to nešlo, a proto jsem necvičil, že mě to nebavilo, a tak dále, v kruhu bezvýchodném. Pan Frost byl mírný jako vánek, ale když jsem na chybě trval, mlátil se do levé dlaně proutkem na ukazování, až ji měl červenou, a vykřikoval: „Ge, gé, GÉÉ!“ stále hlasitěji. Také trval na svém a mně bylo jasné, že by raději mlátil po prstech mě, ale netroufl si, nemohl vědět, co by na to tatínek. Každý čtvrtek ve čtyři začínalo mučeníčko, mučení. Pan Frost se nikdy nezpozdil. Vyprávěl jsem Růžence o tom, jak jsem nenáviděl čtvrtky a pana Frosta, ale jak nám jednou bouchly saze v komíně a vylítly krbem do salonu, chvíli visely ve vzduchu a pak se zvolna

snesly dolů a pokryly všechno, všecičko: nábytek i koberce, sošky a rámy obrazů, ovoce v míse. Byly to nádherně černé saze, jako tvoje vlasy, Růženko, a mně odpadly housle. Pan Frost musel i s proutkem odejít. – Tohle jsem vyprávěl Růžence, ačkoliv jsem jí chtěl říct něco jiného, co by se netýkalo pana Frosta ani houslí.

„Něco ti ukážu," řekla Růženka. „Chceš?"

„Chcu!" vyjelo ze mne.

„Zdělaj si ten hnusný plášť," nařídila mi a taky si sundala pracovní hazuku pocákanou barvami. Sukénku měla červenou jako vždycky, bleděmodrou blůzku cudně pozapínanou až ke krku, široký černý pás, jak se to tenkrát nosilo.

„Jdeme!" řekla, popadla lýkovou tašku, pootevřela dveře a vykoukla do chodby jako ostřílený rozvědčík. Opouštěli jsme pracoviště v pracovní době, dopouštěli jsme se zločinu.

„Ale vždyť nás přes vrátnici…"

„Neboj, truhlíku!" uklidnila mě. Proplížili jsme se areálem řetězárny do míst, kde v plevelech a sporé trávě žijí divocí králíci, kde rezivějí plechovky od čehokoli a barely s fujtajblem u dna. Nebyli jsme první, k díře v plotě vedla vyšlapaná pěšina. Ale vyhráno zdaleka nebylo, uprostřed města na nás vybafla dvojčlenná hlídka Veřejné bezpečnosti se psem. Číhali v Sadech Klementa Gottwalda za platanem:

„Kontrola občanských průkazů, občane a občanko!"

Už jsem se viděl v cele s panem Frostem, kdoví, co provedou Růžence. Prohlíželi si průkazy, listovali v nich, až se prolistovali k rubrice zaměstnavatel: Řetězárna, n. p., razítko a podpis vedoucího osobního oddělení. V pořádku. V pořádku?

„Jak to, občane a občanko, že nejste v práci, když máte být v práci?"

„Ale my jsme v práci, soudruhu," namítla Růženka s bezelstným úsměvem. „Že jsme v práci, soudruhu vedoucí!" obrátila se na mne pro potvrzení.

„Jsme," řekl jsem nejistě.

„Idem do barvy-laky, bo nam došla červena. A bez červene jsme v řiti. Že, soudruhu vedoucí," řekla si znovu o můj souhlas.

„V řiti!" potvrdil jsem.

Zasalutovali, pes nás očichal a my jsme kráčeli Spáleným, ale ne do barvy-laky, šli jsme opačným směrem, z města ven, do polí a já jsem nevěděl, kamže mne to neuvěřitelné děvče vleče. Šli jsme lukami s přerostlou trávou, odkvetlým devaterým kvítím. Za hrází porostlou šípkovím s červenými plody, trpkými trnkami a hložím bylo na ostrévkách seno vybělené sluncem a vyluhované dešti, už dávno mělo být sežrané.

Nedokázal jsem ani v lukách Růžence říct, co bych jí rád řekl. Co bych jí rád řekl, nešlo říct jen tak, chyběla slova. Chyběla by komukoliv, každému, protože slov je málo, taková slova, jaká jsem potřeboval, nikde nejsou. – Co bych rád sdělil, k tomu je zapotřebí ještě cosi. Ale co a kde to vzít? Copak jsem tenkrát věděl, Mňau, že i koktání a zajíkání, rudé uši a zpocené dlaně jsou řečí srozumitelnou, sdělnější než slova, slova, slova… slova pečlivě a promyšleně volená a správně jedno za druhé kladená? A tak jsem se držel zpátky, abych nepokazil to, co jsem stejně kazil, jak to jenom šlo. Mlčky jsme došli až k okraji lesa.

„Myslím, že jsme dost unaveni," řekla Růženka spisovně, pohodila tašku a lehla si do trávy. Chvilku jsem otálel a rozvažoval, zda to úžasné gesto platí i pro mne. Nakonec jsem usoudil, že platí, a lehl si do trávy kus od Růženky, aby si nemyslela, že snad… že jsem… že bych… Ležel jsem v trávě na zádech, díval se do nebe a vtom jsem zahlédl mezi bílými oblaky nezřetelné, sotva postřehnutelné, šálivé obrysy jakoby lodi, jakoby trojstěžníku s plachtami vzdutými… Ale ne, prstem kdybych ukázal a řekl Růžence, že nad námi pluje Modrý smíšek, mohla by ho nevidět – každý nemá ten dar – a pak by se mi vysmála, a to by bylo to poslední, co bych si přál, aby Růženka udělala, a tak jsem raději zavřel oči a poslal Modrého smíška k šípku.

Polechtala mě kostřavou v uchu a já jsem nevěděl, co s tím. Napadlo mě, že bych mohl rozvázat červenou pentličku a hrábnout jí do vlasů. Jenže takovou troufalost jsem si netroufl. Jenom jsem ukázal na oblohu. Už jsem mohl, Modrý smíšek byl pryč.

„Lukáš s Gábinou, krkavci," představil jsem Růžence své přátele.

„Pěkní ptáci," řekla, shrnula ze stébla klásek a jako oštěpem pro skřítky zasáhla mě do oka. Ani tohle mi nepomohlo.

„Nechtělas mi cosi ukázat?"

„Pojď, truhlíku!" Popadla tašku a vyrazila do lesa. Došli jsme ke kostelu svatého Antonína. Fortna byla zavřená zevnitř a na bočních dveřích závora zamčená visacím zámkem. Růženka sáhla do tašky, chvíli se v ní přehrabovala, až vyhrabala klíč.

„To je můj kostel. Žádný ho nechtěl, tož jsem ho ukradla pro sebe," přiznala se ke zločinu. „My cigáni prý tuze krademe."

V kostele bylo čisto, vydrhnutá podlaha, ometené stěny, kytice v plechovkách od plynových masek z války: růže, karafiáty, lilie, kosatce a hledíky nezákonně sklizené v zahrádkách pilných zahrádkářů. Spoušť po nájezdnících uklizena, holé zdi, prázdný prostor, kytky… a Bůh! Ale toho vidět nebylo. A ještě cosi, Mňau.

Když jsem pozvedl zrak nad oltář, jako by se z temného mraku vyřítil zpěněný černý hřebec Bento a udeřil mne neokutým kopytem mezi oči. Kvůli tomu jsme sem přišli, tohle mi chtěla Růženka ukázat: nad holým oltářem visel obraz. Takový nemají v žádném kostele, nikde na světě. Na prádelní šňůře upevněné ode zdi ke zdi na skobách zatlučených do malty mezi cihlami viselo na pěti háčcích používaných k zavěšování masa při uzení Zvěstování Panně Marii. Obraz byl namalovaný na sololitové desce temperovými barvami, nebyl zarámován, pod horním okrajem bylo vyvrtáno pět dírek a v nich vězely očazené háčky. Anděl zvěstovatel měl na sobě blankytný oblek, v saku na zádech otvory pro křídla otakárka fenyklového – žlutá a hnědá, modrá a černá s červeným puntíkem, rozmarně vykrojená. Na nohou žluté polobotky s bělostnými psími dečkami, pod krkem

plastrón krvavě rudý, modrou pošťáckou čepici se štítkem na stranu, zpod ní se vyvinila kadeř naolejovaná ořechovým olejem. Tvářil se jako primáš cimbálové muziky z Humenného po třetím dnu svatby. Z pošťácké brašny tahal velikou růžovou obálku: adresa nečitelná, zato známka byla zřetelně šedesátihaléřová, s podobiznou prezidenta republiky Klementa Gottwalda, přeražená kulatým razítkem s nápisem NEBE. – A ta Marie… Bože, ta Marie! V růžových šatech pozapínaných až ke krku, přes šaty ultramarínový plášť, jak náleží. Seděla na otřískané železné posteli přikryté kousavou dekou; levá ruka spočívala nečinně v klíně, pravou vztahovala k nebeskému psaní. Svatozář nad hlavou byla vystřižena ze staniolového obalu od snědené čokolády. Nebylo to koňské kopyto, Mňau, tvář světice mě udeřila mezi oči. Obávám se, že existuje – pečlivě ukryté – ještě jedno podobné dílo, které nestoudným štětcem zobrazuje obě postavy o hodinku později na kousavé dece.

„Tos namalovala ty!“ udeřil jsem na Růženku.

„Ne ne, to bych nedovedla. To náš tata, ten umí všecko.“

„A ty pro něj kradeš v práci barvy! Krást je hřích, přijdeš do pekla.“

„I když je to na svaté obrazy?“

„Tohle že je svatý obraz?“

„Ty jsi ale truhlík, soudruhu vedoucí. Barev je tam dost. Sú aj iné hriechy než krást barvy. Mnohem krásnější…“

„V kostele? Na oltáři?“

„Proč ne?“ odpověděla otázkou a měla stejný výraz jako ta panna z obrazu. Přistoupil jsem k Růžence a začal rozvazovat červenou pentličku v černých vlasech. Opatrně, aby se nezasukovala. Pak jsme ji zapomněli na oltáři.

To by bylo, aby starosta města neměl telefon. V druhé polovině dvacátého století uprostřed Evropy! Samozřejmě, panu profesoru Zarašovskému připojili soukromý telefon hned, jakmile byl zvolen

starostou; aby nemusel na úřad s každou prkotinou, nebo kdyby potřeboval doktora… Už tenkrát, Mňau, byl telefon zařízením často používaným, ale pan profesor telefonoval nerad. Mluvit s někým, kdo není přítomen, připadalo mu neosobní, nepřirozené. Jak se tváří? Třeba se šklíbí, škrábe na zadku nebo si u nosu vymačkává pupínek. Jenže někdy není zbytí. Tentokrát zbytí nebylo a pan starosta chtěl telefonovat stůj co stůj. Jenže tentokrát by se z domova nedovolal, musel na radnici. Na radnici chodil nerad, číhaly tam na něj všelijaké papíry, přípisy, zápisy a předpisy, vyhlášky a dotazníky s nekonečnými vysvětlivkami, nařízení a řízení, razítka a regály se složkami, pořadače, zařazovače a vyřazovače, odpadkové koše, pijáky a gumy, násadky, pera a tužky, dotazy, žádosti a stížnosti, podání a udání… Naštěstí tu byl Zdenko Klápště, čiperný tajemník, všechno potřebné zařídil a vyřídil, znamenitý muž, bez něj by se pan profesor v úřadování utopil. Pan starosta docházel na radnici nepravidelně a zřídka, pokud došel, pokud ho ptactvo neupoutalo tak, že začal bádat cestou a na úřad ani nedorazil. Akta k podpisu mu Klápště nosil v tuhých deskách domů.

Jenže tentokrát šlo o pana Frosta, muzikanta v nesnázích. Přímá telefonní linka, horká linka, ústila na radnici, na starostův stůl. Stůl byl sice starostův, ale sedával u něj tajemník, v čalouněné židli se tu rozvaloval Klápště. Měl to povoleno, protože Klápště za stolem opravdu pracoval, zatímco pan starosta pracoval venku nebo doma na vlaštovkách.

„Já bych to nedělal, pane starosto," radil znepokojený Klápště panu profesorovi. „Kdoví, co za tím vězí. Vždyť toho pomatence načapali, jak močí na Sbratření."

„Přirozená potřeba… Měl si nechat vyrvat bok? To je akorát na pořádkovou pokutu, mohla to spravit desetikoruna."

„Ale na Sbatření! Kdoví, co tím myslel. Být vámi, ruce od toho!"

„Spojte mě s panem Poradcem!"

„Když jináč nedáte, soudruhu…“ pokrčil Klápště rameny a prudce zatočil kličkou polního telefonu. Horká linka.

„Potřebuji vaši radu, pane Poradče,“ řekl profesor Zarašovský do sluchátka spojeného s přístrojem spletenou dvojlinkou.

„A já raduju se, pane starosto, vás poslouchat. Co vy máte na svojem srdci?“

„Jde o pana Frosta, jestli náhodou… Zkrátka, nevíme, kam se poděl, a rádi bychom to věděli, je to dobrý člověk.“

„Vy mýlíte sebe, to není dobrý člověk. Dobrý člověk nemočí na Sbratření, ani když on opilý. Dobrý člověk poctivě pracuje, on i napít může, ale nemůže takto chovat na Sbratření! Víte, kolik našich hrdinů upadlo ve válce, než mohlo takové Sbratření našich národů dojít? I za vaši svobodu. Ona u Frosta německá národnost, že!“

„Ale je to loajální občan.“

„Je pravdou, že není Němec jako Němec, to už hovořil soudruh prezident Klement Gottwald, ale některý Němec je jako Němec! On už přiznal se. On už není jelita města, on už pachatel. A pachatel musí před spravedlnost. Já už mluvil jsem s tajemníkem Klápšče. Je potřeba, aby lid odsoudili takovéto počínání takovýchto lidí nepřátelských protivo našemu pracujícímu lidu, protivo našemu spravedlivému zařízení, protivo našemu Sbratření našich bratrských národů.“

„Ten člověk by mouše neublížil!“

„Ten člověk neublížil mouše, ten člověk spáchnul zločin, pane starosto. A pachatelé zločinů musí potrestat se podle zákona. Já cho nepotrestám, vy cho nepotrestáte, no lid cho potrestá, lidový soud za takovéto páchání.“

„Zaručuji se za něj, pane Poradče, ten člověk je nevinný.“

„Já nedělal bych to na vašem místě, já více přemýšlel bych o sobě a o svojí budoucnosti, pane starosto. No když vy myslíte, já nemyslím. Buďte zdráv.“

„Nashledanou,“ řekl profesor Zarašovský a oněmělé sluchátko podal Klápštěmu.

„Já jsem vám to říkal, soudruhu," řekl Klápště s výčitkou a neutajovanou škodolibostí.

„Soudruhu?" zakroutil hlavou profesor. „Neříkejte mi, Klápště, soudruhu! Nejsem žádný soudruh."

„Jak myslíte…" řekl Klápště a podstrčil panu starostovi lejstra k podpisu. Aspoň si ušetří cestu do vily. Jindy by to všechno profesor Zarašovský podepsal bez mrknutí, tentokrát si nasadil brýle.

Občané a občanky Spáleného!

Jakožto starosta města obracím se na Vás s touto výzvou:

V době, kdy se my všichni, občané a občanky města Spáleného a veškerý pracující lid po celé naší krásné vlasti věnujeme obnově a budování naší krásné vlasti, národního hospodářství a našeho krásného města, v době, kdy ještě nejsou zcela zaceleny rány způsobené krvavou válkou, objevil se v našem středu nepřítel. Zvrhlý, nebezpečný, proradný a zrádný nepřítel, zrůda zakuklená do podoby nenápadného, zakřiknutého hudebníka, zakrývající svoji pravou tvář za maskou spořádaného občana. Vloudil se do našich řad, aby zákeřně škodil. Marně však usilují všichni ti Frostové – odhalení i dosud ještě zalezlí v temných dírách svých úkrytů – o to, aby se vrátily staré pořádky, aby znovu mohli panovat v továrnách, úřadech, divadlech a velkostatcích, v celé společnosti ti, které jsme porazili a vyhnali. Dnes, když si lid vládne sobě sám, nedopustíme, aby naší krásné vlasti, našemu rozkvetlému Spálenému vládli fabrikanti, velkostatkáři a církevní hodnostáři, všichni ti Vinz. Tlachové, nacisté a jejich přisluhovači Frostové a kdovíkdo ještě se přikrčený skrývá mezi námi. Ať se třesou! Nedovolíme, aby narušovali naše spojenectví s našimi osvoboditeli, hrdinným lidem SSSR a dalšími bratrskými zeměmi tábora míru a socialismu. My je mezi sebou vypátráme a řádně s nimi zatočíme.

Jako starosta města Spáleného vyzývám Vás, občané a občanky města Spáleného, k bdělosti a ostražitosti, abyste každé-

ho škůdce odhalili a předali jeho jméno příslušným orgánům Sboru národní bezpečnosti, tvrdé pěsti dělnické třídy, které už vědí, jak se s nimi vypořádat. Naše město musí být čisté!

Prof. RNDr. Zarašovský, DrSc., starosta

Pan profesor Zarašovský zrudlý vztekem vyskočil ze starostenské židle:

„Co jste mi to podstrčil, vy jedno Klápště zatracené! Jak jste mohl něco takového udělat! Mým jménem!“

„Co se vám na tom nezdá? Jsou tam snad chyby? Celou dobu, co jste starostou, vám na mojí práci nic nevadilo, a včil se rozčilujete. Soudruh Poradce mě chválí, jak dobře si vedu, že nemá se Spáleným žádné starosti, a vy naráz vyskakujete jako čertík ze škatulky.“

Pan profesor Zarašovský se znovu posadil za starostenský stůl. Byl to jeho stůl, nebo už dávno patřil Klápštěti? – Zdá se, že udeřila hodina pravdy, profesor se chytil za spánky, hleděl do papíru a písmena se mu slila v čáry o nestejné délce, ty řádky jako by nedávaly smysl, jenže ony smysl dávaly, bylo to děsivé. Teprve teď si uvědomil, co zřejmě napáchal svou lehkomyslností, s jakou přijal a nevedl úřad, zač nese odpovědnost. Zděsil se, jaké svinstvo mohl jeho jménem ten mizera napáchat, na jakém svinstvu se tím pádem podílí. Vzal papír oběma rukama, roztrhl ho vejpůl a na čtvrtiny, zmuchlal jej a hodil do koše.

„Od této chvíle nejsem starostou,“ řekl.

„Nikdy jste nebyl, soudruhu,“ řekl Klápště a rozchechtal se nepěkným smíchem.

Na všech nárožích už to viselo vytištěné tučnými písmeny a podepsané profesorem Zarašovským, starostou, v. r. Poslední zrovna vylepoval Gustav Baran na morový sloup. Lidé čekající na tramvaj se kolem něj srotili, četli si výzvu polohlasem. „Ta sviňa německá!“ ozval se z hloučku pobouřený, rozhořčený hlas lidu. „Provaz je málo!“

Pan profesor se rozhlédl po obloze, hledal útěchu ve vlaštovkách, ale žádná tam nebyla. Už se kdesi na drátech srocovaly k odletu.

Tu výzvu, Mňau, nenapsal Klápště sám. Impuls pocházel od Poradce, o tom není pochyb, ale někdo mu s tím musel pomáhat, už kvůli pravopisu. Vzápětí se ve Spáleném objevila další významná listina. Pracující národního podniku Řetězárna houfně podepisovali otevřený dopis adresovaný soudu, který měl posoudit Frostův zločin. Signatáři požadovali co nejpřísnější potrestání, ačkoliv nevěděli, čeho se pan Frost dopustil a jestli bude vůbec obviněn. Šel jsem na radnici, ale tam seděl jenom Klápště a odkázal mě na vyhlášku podepsanou profesorem Zarašovským. Běžel jsem do vily a našel tam zlomeného člověka. Seděl v pracovně, opatrně vytrhával z knihy o vlaštovkách listy, skládal z nich papírové vlaštovky a házel je po pokoji. Létaly mizerně.

„Zkus to taky, Toníku," podal mi vytržený papír. Složil jsem vlaštovku a vypustil ji z ruky. Zprvu se bezradně kývala, pak let vyrovnala, vylétla oknem a přistála v kašně se zlatými kapry. Jako hydroplán.

„Výborně," pan profesor zatleskal. Kloudná řeč s ním nebyla, když jsem se ho zeptal, jak bych se dostal k Poradci, vůbec nechápal, o kom to mluvím. Běžel jsem znovu na radnici, ale Klápště mě poslal do háje.

Otevřený dopis požadující spravedlivý trest pro pana Frosta podepsali v řetězárně všichni. Taky Zuzička Zarašovská podepsala; aby ji nepřeřadili z oddělení kontroly na mizerně placenou a těžkou práci ve výrobě. Jen my dva s Růženkou jsme nepodepsali – na větší odpor jsme se nevzmohli –, tvrdili jsme zbaběle, že jsme o žádném podepisování nevěděli, protože za námi s dopisem nikdo nepřišel. Museli jsme se však zavázat, že po pracovní době a bez nároku na mzdu namalujeme pro čelní stěnu radnice nápis, který bude vzdorovat větru, dešti:

SE SOVĚTSKÝM SVAZEM NA VĚČNÉ ČASY!

XII

Vypravil jsem se za třetí obzor a vzal si s sebou svačinu, cestou není žádná hospoda. Lid je líný chodit někam pěšky, a to má za následek úbytek hospod ve volné krajině, když k nim nevede asfaltka. Po siestě jsem se vydal nejdřív loukou za domem, kdysi tu vedla polní cesta. Kolektivizovaní zemědělci si zvykli staré cesty ignorovat a začali jezdit na traktorech třeba vzrostlým žitem nebo bramborami, všecko jedno. Chuj s tym!

Kočku Mňau jsem potkal za domem, vyhřívala se na sluncem ozářeném stavebním dříví. Trámy a trámky, prkna, latě a laťky tam čekají na ožralu Helebranta. Nechtěla jít se mnou, kočky ze zásady nedělají zbytečné pohyby. Hnípala na vyhřátém dřevě a čekala, až se nepozorný ptáček, kočičí potrava, dopustí své poslední chyby.

Štrachal jsem se vzhůru úhorem porostlým bodláky, pelyňkem, lebedou a vratiči, vykračoval podél šípků, trnek a hlohů, přes pastviny ohrazené elektrickými ohradníky vyhýbaje se ostražitým býkům a zvědavým kravám, došel jsem až za třetí obzor a uviděl před sebou čtvrtý, vyzdobený vrtulemi větrných elektráren, hodně daleko. Na třetím obzoru jsem posvačil a šel zase zpátky. Až budu mít věž, všechno, co potřebuju vidět, uvidím z věže.

Když jsem se vrátil, Mňau už za domem nebyla. Jenom větřík si na prknech a trámech pohrával s ohlodanými sýkorčími křidýlky.

Svět snů je souběžnou skutečností; je stejně opravdický jako svět, v němž se pohybujeme bdělí. Není to dárek navíc, odměna za statečnost v boji s každodenností, je to součást bytí. I ve snu žijeme. Vracíme se do míst, kde jsme už byli, do dějů, které se udály, a teď v nich budeme pokračovat.

Zase tu proudili mravenci v sevřených zástupech; bylo jich, až to budilo podezření, že se někde za rohem spojují v kruh a vracejí se zpátky, rotují před mýma očima, jeden jako druhý, k nerozeznání. – Na zeleném sofa seděla návštěva: hubená paní s děvčátkem v šedém svrchníčku a bílých punčochách, na hlavě bezbarvý klobouček se zanedbatelnou stříškou, bezbarvé cůpky s bezbarvými mašlemi. Seděly způsobně s koleny u sebe, a když jsem vešel za mravenci, ani se nepohnuly, na pozdrav neodpověděly, jako bych nebyl. – Co když nejsem? Kousl jsem si do palce levé ruky a ukousl první článek s nehtem. Prohlížel jsem si ho pečlivě a necítil žádnou bolest. Bylo to znepokojivé. V tu chvíli se návštěva na sebe podívala, zachichotaly se, řekly: „On neví, že mravenci mají zdatná kusadla." Samozřejmě to vím, ví to každý. Shlédl jsem k podlaze a zjistil, že mravenci mi užírají nohy. Každý si jednou kousl a odnesl to pryč. Už jsem neměl boty, ponožky, chodidla a nárty, už mi odnášejí kotníky, berou to i s kostmi, a chystají se na lýtka a holeně. Zvolna jsem poklesával, obzor se snižoval. Nic jsem necítil, ani když se pustili do citlivého orgánu a návštěva se cudně odvrátila, ani lehké zašimrání. Jen jsem tiše mizel, až jsem se ztratil docela.

Dlouho jsme, Mňau, nemluvili o Dulinovi, o psu podobném lišce, který odešel od svých lidí a potloukal se Spáleným. Na rozdíl od Miloše Mucišky, kterého Soňa vyhnala, odešel Dulina z vlastního rozhodnutí, po zralé úvaze. Měl trochu konzervativní názor na to, jak má vypadat rodina, a nehodlal se ho zříct: jeden otec, jedna matka, libovolný počet dětí, jeden pes. V takové rodině hodlal žít, do takové by se třeba vrátil. Zatím však vedl osamělý psí život, hladový a toulavý. Živil se myšmi a potkany, v nouzi slupl hlemýždě s ulitou, aby měl dost vápníku, ani žábou v nouzi nepohrdl. Když dostal chuť na sladkost, musel k popelnicím. Kdysi mu lidé dávali zmrzlinu a náramně se bavili tím, jak ji dokázal schlamstnout i s oplatkem. Kdeže loňské sněhy jsou…

Občas, málokdy, nakoukl k Mucišk̊m a něco tam spolkl, ale napořád se k nim vrátit nehodlal. Ze zásady. Kdyby se vrátil natrvalo, přivítali by ho s otevřenou náručí, vždyť byl členem rodiny. Jenže rodina se rozpadla a Dulina to nezavinil. Do rozpadlé rodiny se nevrátí. – Snad by si měl založit svoji, psí rodinu, ale kde sehnat kloudnou psici, která by sdílela s Dulinou jeho postoje? Dulina byl ve Spáleném dlouho jediným psem, teprve po záplavách se situace změnila, s novými lidmi přišlo i zvířectvo: kočky, králíci, slepice, kanárci, morčata, a dokonce i mýval, fretky a akvarijní rybičky, také psi a psice. Jenže psice byly promiskuitní, a to se Dulinovi nelíbilo. Toužil po psici svého druhu, lišce podobné, která by s ním zůstala v trvalém svazku. Takovou mezi příchozími nenašel. Přesto se s příchodem nových tvorů Dulinův psí život proměnil. Nebyl už závislý na lovu, občas si kus žvance vyžebral nebo ukradl u cizích lidí a také popelnice byly bohatěji zásobeny. Ale copak je tohle život? – Kdyby Dulina tak striktně nevyžadoval harmonické rodinné vztahy, mohl si žít u Soni a Věrky Mucišk̊vých jako v bavlnce. Jenže Dulina v nesouhlasném gestu pyšného psa práskl za sebou dveřmi. Taky Miloš Muciška ho lákal, že se o něj postará.

„Tůdle! Až se vrátíš domů ty, ty jeden Muciško!“

„Vždyť mě vyhnala…“

„Kašlu na tebe,“ řekl Dulina a dál se vlekl po způsobu toulavých psů při zdi, ostražitý, připraven kdykoli prchat.

Nakonec se Mucišk̊vi přece jen podařilo přemluvit Soňu nahlodanou Dulinovým naléháním – a také Věrka si to přála –, aby ho vzala na milost. Posbíral svých pět švestek a odstěhoval se od Švarné šenkýřky zpátky do knihkupectví. Pan Frost byl ve vězení, takže jsem v hospodě u Kláry Clarissimy zůstal sám.

Dulinovi o změně rodinných poměrů nikdo nepodal zprávu, zásadový pes dál vedl život osamělého snílka. – Jednou odpoledne však potkal u posledních popelnic za sídlištěm svůj osud. Cizokrajná vůně, přímý zásah! Kde se tu vzala? Voněla divočinou, odleženým

masem a borůvkami, vřesem a mateřídouškou. Aromata vyvážená, směs rafinovanou, svůdnou, korunovala vůně nejžádoucnější, vůně svolné samičky. Postava mrštná, bystré oči, huňatý ocas, rezavá… stejně jako Dulina se podobala lišce.

„Omyl!“ řekla svádivým hláskem. „Já jsem liška. Chytrá kmotra liška.“

Pod Dulinou se podlomila kolena. Byl přesvědčen, že je psem vcelku zdatným, životem dostatečně otřískaným. Nemyslel si, že by ho něco mohlo do té míry vyvést z míry. Tohle ho z míry vyvedlo. Měl by se do lišky pustit jako do nepřítele, vždyť mu užírá z popelnic, vždyť je to vetřelec, v civilizovaném světě nemá co pohledávat. Měl by po ní skočit a zakousnout se do ní. – Syp se, liško, zpátky do lesa, zalez do díry a nelez mezi civilizované bytosti! – Tohle by jí měl říct, vycenit zuby, zavrčet a hnát ji se štěkotem z města, lovnou zvěř. Dulina to neudělal. Oblak vůně doprovázející to nádherné zvíře obklopil také jeho, zmocnil se ho a zabránil mu zachovat se jako pes: pronásledovat, zakousnout se a trhat. Omámen exotickým odérem zíral na ni celý zmatený.

„Už musím,“ řekla sladce po chvíli, kterou věnovali vzájemnému očichávání. „Bylo by od vás tuze milé, kdybyste mne kousek doprovodil. V lese číhá na bezbrannou dámu nebezpečí za kdejakým křovíčkem…“

„Ano,“ vydechl a nabídl jí rámě.

Kráčeli poli a lukami, pak lesem, prodírali se mlázím, plížili se bezovým podrostem, netýkavkami podél bedel jedlých, pes Dulina se nemohl zbavit myšlenek na mesalianci. Mláďata by byla krásná, rezavá, s huňatým chvostem, lišce podobnější než on sám, téměř lišky! V mírném svahu porostlém borůvčím mezi kořeny borovice byla nora. Dulina, ačkoli objemnější než vylítaná liška, by se tudy protáhl, kdyby ho pozvala dál… Doufal, že k tomu dojde. Lišky mívají nory rozvětvené, pohodlné, o několika pokojích a Dulina se už viděl v liščině ložnici. Nemohl tušit, že Chytrá kmotra liška nežije

sama, že její nora není její norou, že bydlí v podnájmu u jezevce Starého morouse a je mu dlužna čtvrtletní nájemné, a to se platí v naturáliích. Pes Dulina nevěděl ani o tom, že Chytrá kmotra liška objevila ve Spáleném u popelnic naturálii dostatečnou k zaplacení celého dluhu Starému morousovi.

„Mohla bych vás pozvat na skleničku, pane Dulino?“

„Nic bych si nepřál vroucněji, Chytrá kmotro liško,“ řekl s neskrývanou radostí a nasoukal se do nory.

Od těch dob, zrzavá kočko Mňau, toulavého psa podobného lišce ve Spáleném už nikdo nepotkal.

Byl jsem tenkrát plný Růženky a to naplnění Růženkou mi zůstalo hodně dlouho. Možná, Mňau, že ve mně kus Růženky – snad nějaký zaschlý trn – dodnes vězí. Měl jsem jí plnou hlavu a srdce, celý jsem jí byl plný, snad mi dokonce i z kapes čouhala. Vsadil bych se o jakoukoli částku, že Růženka byla čarodějnicí; kdyby ji upalovali, vzňala by se od první zápalky a jako vích by shořela.

V té době se ve Spáleném děly děje a udávaly události, při nichž jsem měl být bdělý a ostražitý, jenže člověk plný Růženky nemůže být bdělý ani ostražitý; zapomene, že kůň má kopyta a mohl by kopnout, popřípadě rozdupat, že když se přiženou mračna, mohlo by z nich pršet. Ani jsem nepostřehl proměnu morového sloupu, muselo k ní dojít v noci. Ráno jsem čekal v hloučku na tramvaj a vůbec jsem si nevšiml, že místo Panny Marie s děťátkem stojí na podstavci žulový gardista. Ani ostatní čekající si ničeho nevšimli. Zajímalo nás, přijede-li tramvaj už anebo až za chvíli, nikdo nejevil známky znepokojení nebo údivu. Myslel jsem na Růženku a těšil se do práce, měli jsme spolu toho dne napsat báseň.

Báseň o pěti verších přinesl Miloš Muciška, její původce. Nikdo ho nenutil, vytvořil ji sám, dobrovolně, aby vyjádřil svůj postoj; aby se vědělo, že je pro. Že s Milošem Muciškou je třeba počítat. Že je to náš člověk. Aby se vědělo, že Miloš Muciška má na srdci blaho

dělnické třídy a ostatních pracujících, že právě jim, a především jim, píše své básně: aby se našim pracujícím v řetězárně lépe pracovalo, aby vyráběli více řetězů, tolik významných, nepostradatelných pro naše národní hospodářství a pro pokrok lidstva. Kupříkladu k přivazování zaoceánských lodí, aby samy od sebe neodpluly, dokud cestující nevystoupí a zboží nebude vyloženo. I takto silné řetězy, Mňau, se v naší řetězárně vyráběly. Ale i docela obyčejné k uvazování krav v kravínech nebo psů k boudám, vždyť řetěz najde uplatnění na mnoha místech, a čím víc jich naši pracující vyrobí, tím se budeme mít my všichni lépe a také světový mír se upevní. Proto napsal Miloš Muciška báseň, kterou jsme s Růženkou ve výzdobně n. p. Řetězárna psali velkými písmeny na rozměrné plátno. Bude umístěno ve výrobní hale, všem pracujícím na očích:

ROZJELY SE TOVÁRNY,
ROZTOČILY STROJE,
VŠE OSTATNÍ JE BANÁLNÍ,
FRÉZO HORIZONTÁLNÍ,
JEDINÁ LÁSKO MOJE!

Už včera jsme si báseň předkreslili tužkou, aby písmena měla správný rozpal. Nic trapnějšího nežli špatný rozpal nemůže takovou báseň potkat.

Ani Růženka nevěděla, že místo Panny Marie zaujal na náměstí domobranný gardista, dílo socialisticko-realistického sochaře Gajdoše Gajdošíka, zasloužilého umělce. Nazval ji Neprojdou! s vykřičníkem, aby nepřátelé věděli, že neprojdou. Protože Růženka nejezdí do řetězárny tramvají přes náměstí jako většina, ale cárá se pěšky pěšinou, z jejich rodinného domku pro desetičlennou rodinu to má kousek. Růženka by si proměny všimla. Celý den jsme psali Muciškovu báseň a nevěděli o události, která se většiny občanů ani nedotkla.

O záměně starého pískovce za novou žulu věděla Klára Clarissima, protože okna její ložnice v hospodě U Švarné šenkýřky vedou na náměstí. Probudil ji rachot strojů, jemuž se ani při největší snaze o utajení záměny nedalo zabránit. Rameno netrpělivého autojeřábu nemělo se symbolem náboženského tmářství slitování. Snad to nebyl záměr, nejspíš neumětelství nebo jeřábníkova bezpříkladná nedbalost: sloup se po prudkém zásahu zřítil z podstavce a roztřískal se na kusy. Téměř neporušené zůstaly jen pozlacené svatozáře, solidní kovářská práce z festovního železa. S gardistou jednali v rukavičkách, když ho na korbě Tatry 111 uvazovali k háku jeřábu popruhy s gumovými a textilními vycpávkami a když ho pak upevňovali na uprázdněný barokní sokl. Podstavec nic nesymbolizoval a byl dostatečně pevný, aby také symbol nové doby unesl. Sloup s Pannou Marií a Ježíškem byl napadrť: větší kusy naložili za pomoci jeřábu, menší rukama, písek posmetali a naházeli na korbu stojedenáctky lopatami. Než se Klára stačila probrat a hodit něco na sebe, než stačila vyběhnout, aby se zeptala, co to má znamenat, auta odjela i s nočními dělníky, osvětlení pohaslo, na náměstí se rozhostil klid a tma tmoucí. Ráno stál na podstavci domobranný gardista s odhodlaným žulovým pohledem, v placaté čepici, s flintou přes rameno. Lid si toho ani nevšiml. Jako by se ho to netýkalo.

„Tys to věděl!“ vybafla Klára na Klápště hned ode dveří.

„Co se děje?“ nechápal překvapený Klápště a přestal se šťárat v zubech narovnanou kancelářskou sponkou. Dělal, jako by nevěděl, ale dobře věděl, protože to byla významná událost: jak pro město, tak i pro něj, tajemníka. Protože to byl jeho nápad. Na Horním náměstí morový sloup s Bohorodičkou stát mohl; jako připomínka morových ran, těžkého a temného života nevolníků za feudalismu, v dobách temna. Jenže v nové době, po vítězství pracujícího lidu, neslo náměstí jméno J. V. Stalina, vítěze nad buržoazií a německými nacisty, a neslo je hrdě. Na takovém náměstí neměl symbol

náboženského tmářství co pohledávat. Měl tam stát J. V. Stalin, to dá rozum. Jenže věc spěchala a sochař Gajdoš Gajdošík zrovna žádného J. V. Stalina neměl na skladu, volný byl jenom Neprojdou! J. V. Stalin bude až za tři roky, v bronzu. – Zdenko Klápště zatočil kličkou červeného telefonu a poradil se s Poradcem. Nejdříve vyslechl pochvalu za pozitivní a aktivní přístup k náměstí na úseku kultury. To se to krásně poslouchalo, když bylo chváleno! Poradce mu poradil, aby se rozhodl pro Neprojdou! a náměstí J. V. Stalina dal přejmenovat na náměstí Domobranných gardistů. Na Neprojdou! by se náměstí přejmenovávat nemělo, někdo by si to mohl špatně vykládat. Jakmile bude mistr Gajdoš Gajdošík hotov s generalissimem, pro novou sochu se najde umístění v Sadech J. V. Stalina.

„Proč tu sochu rozmlátili? V noci, jako zloději…“ dorážela Klára.

„Ach ták,“ udělal Klápště. „Co ty s tím za mnou, či jsem starosta?“

„Nedělej ze mě blba!“ doporučila mu jadrně, „ani ze sebe.“

„Přišlo to z vrchu, já za to nemožu, co já včil s tým?“

„Taková pěkná Panenka Maria s děťátkem líbezným, a oni to rozflákali jako nějaký kus šutru!“

„To se slepí a bude to v Praze v muzeum,“ chlácholil Kláru. – Už se stalo, co teď s tím? Panenka Maria překážela, stála v cestě dějinám. Budoval se nový, lepší svět očištěný od přežitků minula a Zdenko Klápště byl jedním z budovatelů a očišťovatelů. Měl by se hrdě znát ke svému dějinnému poslání, jenže on se trapně vymlouval.

„Musel to být zrovna gardista? Vždyť gardisti nás sem přihnali jak dobytek. Sám to víš nejlíp, takys upaloval s náma.“

„A je nám tu zle? Je, nebo není?!“

„Ale…“

„Tak vidíš!“

Klára Clarissima neřekla už ani slovo. Svěsila ruce a vrátila se ke Švarné šenkýřce točit březová košťata popelářům. Měli za sebou půlku šichty a při popelnicích člověku vyprahne. Teprve za pípou ve výčepu Kláru cosi napadlo.

„Natočte si sami," řekla popelářům a rozběhla se k vile u řetězárny.

Ačkoliv se už profesor Zarašovský starostou necítil – a byl to pocit oprávněný –, oficiálně se funkce nezřekl, ani mu nebyla odňata. De iure starostou Spáleného byl. Když mu Klára pověděla o nočním kousku na náměstí, rozpřáhl jen bezradně ruce:

„Co mohu dělat…"

„Jak to mám vědět? Panenka Maria je na maděru, něco by se mělo udělat. A kdo jiný než vy, jste přece starosta!"

„Starosta…"

V tu chvíli profesoru Zarašovskému došlo, že musí něco udělat. Morový sloup už nezachrání, zachránit může jenom sebe, svoji tvář. Popadl klobouk a vyběhl z vily, chvátal kolem pávů na zábradlí, kolem vodotrysku se zlatými kapry, Řetězovou ulicí podél tramvajových kolejí běžel na náměstí, aniž by si klobouk nasadil, poklusával jako mladík, zastavil se až před novou sochou se sveřepým pohledem. Na něco takového by si ani holub nesedl. – Zadýchaný pan profesor nařídil úřednici z radniční telefonní centrály, aby uvedla do provozu místní rozhlas, a s kloboukem v ruce, aniž by předtím zahrála hudba, spustil:

„Milí spoluobčané, hovoří k vám starosta. Vlastně bývalý starosta Jaromil Zarašovský. Chci vám oznámit, že jsem ze závažných důvodů na úřad starosty Spáleného rezignoval. V našem městě dochází k událostem, s nimiž nemám nic společného, o nichž se dozvídám zprostředkovaně. Mým jménem byla podepsaná výzva, kterou jsem nenapsal a s jejímž obsahem nesouhlasím. Rovněž s odstraněním nenahraditelné barokní památky – morového sloupu na Horním náměstí – nemám nic společného. Nevím, kdo tento nekulturní, barbarský čin spáchal a kdo za ním stojí. Odehrálo se to za mými zády. Instalace žulové figury ozbrojence byla rovněž provedena nezákonně a já jako občan a bývalý starosta proti takovéto zvůli důrazně protestuji!" – Profesor Zarašovský s pohledem upřeným

do útrob klobouku pokračoval ve vzrušené promluvě k občanům, nabádal je ke statečnosti, apeloval na jejich demokratické smýšlení, vzpomenul odkazu prezidenta T. G. Masaryka, apeloval na zdravý rozum a kulturnost našeho národa, jenže to už mluvil jenom do klobouku, protože ho placený tajemník Zdenko Klápště vypnul.

Ostatně ani to, co se z reproduktorů po městě stačilo vylinout, nepadlo na úrodnou půdu. Převážné většině občanů města Spáleného bylo srdečně jedno, kdo je nebo není jejich starostou a stojí-li na náměstí, které se dnes jmenuje tak a zítra zase jinak, Panenka Maria nebo domobranný gardista. Hlavně že mají kam chodit do práce pro peníze, že mají mísu masa a nehrozí zdražení piva. Ó, my se máme!

Pan profesor Zarašovský ještě promlouval do klobouku, když do místnůstky s mikrofonem vstoupili Bydžovský a Kvitko v bílých pláštích. Byli vybaveni podivnou kazajkou opatřenou popruhy.

„Le, Bydžovsky, neni to ten varyjot, co počita vlaštovky na drutach?"

„Je to un, profesor Zarašovsky, starosta, Kvitko."

„Co s nim zrobime, Bydžovsky?"

„Co by, Kvitko, postarame se oňho, když je starosta. Aby se nevybulil, aby se o cošik něchrapnul. Byla by ho škoda!"

„Muh by se piznut do bule."

„Muh by, ale něpizně, bo my mu oblečeme fajne sako."

V mžiku vězel pan profesor ve svěrací kazajce, v ústech roubík.

„Jak mu to pasuje, fešakovi!"

„Paradně. A pokuj božsky!"

Bydžovský zleva, Kvitko zprava, vyvlekli profesora Zarašovského z radnice a zavlekli ho do přistavené sanitky. Několik náhodných chodců pobaveně přihlíželo, jak odvážejí starostu města. Byl mezi nimi taky Vladislávek Raus, smál se na celé kolo, jak to jen Vladislávek dokáže. Nejraději by se v takové pěkné sanitce vezl s panem starostou. Však počkej, ty jeden Vladislávku, třeba se taky svezeš.

Také Zuzička Zarašovská, Mňau, zmizela ze Spáleného. Nikdy jsem se nedozvěděl, kam. Zdenko Klápště tvrdil, že neví a že je to její věc; je už dospělá a může si dělat, co chce, co je mu, Klápštěti, do Zuzičky. Ani z Miloše Mucišky jsem nic nevypáčil. – Jaká Zuzička? Kdo to je? Copak tady někdo takový byl? – Když jsem se ptal v řetězárně, u výstupní kontroly nic nevěděli a na osobním oddělení mi řekli, že požádala o rozvázání pracovního poměru dohodou a že se dohodli: s okamžitou platností.

Pávy na zábradlí někdo pod rouškou noci zardousil – třeba to byl tchoř – a zlatým kaprům nezjištěný pachatel vypustil vodu. Ale copak byli zlatí? Někteří byli červení, jiní žlutí, ostatní flekatí, ani jeden zlatý. Do vily po Vinz. Tlachovi a profesoru Zarašovském se nakvartýrovala skupina zakaboněných mužů středního věku. Nikdo nevěděl, čím byli a co tam dělali. Nikdo to ani nechtěl vědět. Někdy tam zašli taky Bydžovský a Kvitko. Jako by tam patřili.

XIII

Sháněl jsem člověka, který by mi posekal trávu na zahradě. Myslíš, Mňau, že jsem našel někoho, kdo by projevil zájem? Nikdo trávu nechce. Ani v okolních vesnicích jsem žádného s kosou nesehnal. Nechovají krávy ani ovce, nikdo tu nemá kozy ani králíky. Za ploty hafají rotvajleři, dogy a pitbulteriéři a ti trávu nežerou. Potraviny se nakupují v Penny Marketu, dokonce i mléko, maso, vajíčka. A jak lacino! Ani slepice se nepřehrabují na hnojištích. Kde by se tu vzala hnojiště? Ani na pivo do hospody místní obyvatelé nezajdou, pijou z flašky před obchodem nebo doma v garáži. Je to lacinější. A hořekují na nezaměstnanost, podpora že je malá, k uživení nestačí. Aby mi někdo za slušný peníz posekl zahradu, takový se nenajde. Poseč si ju sám, hrbe!

Za domem se povaluje hromada stavebního dřeva – prvotřídní trámky a prkna, hoblované a impregnované proti vlhku – prorůstá jím tráva a luční kvítí už odkvetlé, léto je v polovici. Přece si, Mňau, ve svém věku a s těma plotýnkama nenakuju kosu!

Důlní tesař Helebrant prodal svůj rodinný domek postavený za komunistů a přestěhoval se do maringotky na lesní mýtině. Nastěhovala se tam k němu dívčina volných mravů a pomáhá mu propíjet peníze, které za dům utržil. Ve dvou se to lépe táhne. A pomáhá mu fest.

„Co bude s věží, Helebrante?“ zeptal jsem se na mýtině před maringotkou v pozdním odpoledni. Takový jsem houbař, než bych si přivstal, vydávám se do lesa v pozdním odpoledni. Aspoň si nezacourám rosou nohavice.

„Ser na věž, pane Bartoš, pojď se se mnum vypit.“

„Nepiju, však to víš.“

„Aspoň malu, šefe, to tě nezabije. Vypališ chrobaka.“

„Materiál se válí za domem, prorůstá trávou a ty, Helebrante, prochlastáváš na pasece barák. Tak se mi zdá, že si budu muset najít na věž jiného havíře."

„Nebuj se, šefe, včil neni času, je moc horko. Na podzim to zrobime raz dva."

„Ja mu pomožu, pane šef," přidala se dívčina neučesaná, s kruhy pod očima, v ušubraných džínách od Armády spásy. Objevila se ve dveřích maringotky s prázdnou sklenicí v ruce. „Kaj maš tu flašku, Helebrant? Nalej, jaksik mi suši v hubě poranu."

Mávl jsem nad nimi rukou a ponořil se do houštiny za maringotkou. Po pár krocích jsem narazil na tříkilového hřiba s kloboukem jak kolo od vozu, jenže byl prolezlý červy. Co s takovým hřibem…

Nezbylo mi než nastartovat auto a zajet nějakých padesát kilometrů do Katerajnu, protože ve Spáleném takový obchod nemáme. V prodejně se zahradnickou technikou jsem koupil sekačku na přerostlou trávu Lucinu s výkonným japonským motorem Honda a u pumpy kanystr benzinu bez olova. Zahradu jsme posekali sami, s Lucinou. Zatímco jsem sekal, Lukáš s Gábinou nad mou hlavou učili svá letošní děcka lítat. V životě se jim to bude hodit. Nechtěla bys být, kočko Mňau, raději krkavcem?

Žlutý sen plný písku je tu zas. Doběla rozžhavený sen s písečnými mravenci, pilnými a kousavými. Zase ti mravenci… Skleněné střepy místo listí na keřích, rozlámané čepelky místo trávy, v suché řece vyschlý písek, písek v očích, mezi zuby, vítr plný písku. Jsem nahý v trní, v rozžhaveném trní napíchnutý na trn, jako kus masa na háku u řezníka, ťuhýkova potrava. Trn vězí pod lopatkou, prochází srdcem a plícemi, vpředu vyráží mezi žebry po pravé straně hrudní kosti, hrot směřuje k bradě. Zvolna se sesychám. Ale žiju, mohu pohybovat údy, otáčet hlavou, jak to, že necítím bolest? Zvedám ruce, abych na ně dohlédl, a vidím, jak se na nich kůže krabatí, kůže staré želvy, v cévách vyschla krev. Po rozpálené obloze přilétají ptá-

ci bez peří, kostry s krkavčími zobany. Usedají na kostru smrku, odloupala se z něj kůra, opadalo jehličí. Otevírají zobáky: Neboj se, Antoníne, na každého jednou dojde, člověk umře, zvíře pojde. – Krkavci povyskočili a sesypali se na zem. Začal jsem se vrtět, abych se vyvrtěl z nabodnutí, bál jsem se, aby mě ťuhýk nesnědl. Ještě tu byli mravenci, valili se pode mnou, klapali kusadly, pídili se po potravě. Vtom se mě dopídili: Na něj! – Vrtěl jsem se, vrtěl, až jsem se vyvrtěl, zhluboka se nadechl a vystoupil ze sna.

Vyskočil jsem z postele a běžel do koupelny napít se vody rovnou z kohoutku.

Oslava se měla konat v rasovně. Už dlouho jsme nic neslavili. Od té doby, co se Spálené po záplavách zalidnilo, nenašel se důvod k setkání. Ale copak jsme k sobě patřili? Jediné, co nás spojovalo, byla skutečnost, že jsme sem byli společně přihnáni. Zavazuje nás to, abychom drželi při sobě? Měli bychom snad, bude-li to zapotřebí, jeden pro druhého něco obětovat? Původní energie, která nám pomohla upalovat před gardisty a nezahynout, už vyprchala, rozptýlila se v neužitku a chaotickém těkání. Rozumíš, Mňau, co se ti pokouším sdělit? Z hloučku vyděšených štvanců tulících se k sobě, závislých jeden na druhém, rozprskli jsme se na všecky strany a objevili v sobě bezradné jedince. Povodeň nám přinesla jen větší prostor k rozptýlení. Ale mně darovala Růženku.

Napadlo to pana Rause a záminkou pro oslavu se staly Vladislávkovy čtyřicáté narozeniny. Čtyřicet je na takové dítě hodně. Teoreticky vzato Vladislávek by mi mohl být tatínkem.

Pan Raus, ačkoliv byl přidělen do řetězárny, nezůstal tam dlouho. Mezi prasaty, která se do Spáleného přihrnula s lidmi a dalším zvířectvem, vypukla epidemie ošklivé nemoci – červenky, nemocné kusy musely být utraceny. Ve Spáleném byla obnovena funkce pohodného, jenže nikdo to nechtěl dělat, až pan Raus. Přihlásil se dobrovolně, vždyť bydleli s Vladislávkem v domku po rasovi. Jako

jediný uchazeč byl přijat bez námitek, z okresu mu přidělili bagr, buldozer, nákladní auto s krytou plechovou korbou a plné skladiště chlorovaného vápna; k tomu oplocený pozemek za rasovnou a smaltovanou firemní tabuli s nápisem:

POHODNICE,
komunální podnik,
odp. vedoucí Vladislav Raus st.

Na pozemku za domem vybagroval pan Raus hlubokou jámu. Sváželi pak s Vladislávkem zdechliny z celého kraje, ze zemědělských družstev, státních statků a chovných stanic, ukládali je v jámě, zasypávali chlorovaným vápnem a vrstvou hlíny. Vladislávek zpočátku každé zvíře oplakal, ale po čase si zvykl. Jakmile bude jáma plná, zahrnou ji zbytkem hlíny a vybagrují novou jámu. Rasování byla práce odpudivá, ale svobodná, pan Raus měl při ní dost času na své záliby, kupříkladu na slivovici a vynalézání perpetua mobile. Jakmile červenka pominula, nemohli si Rausové stěžovat na pracovní přetížení. Otec se synem prožívali na pohodnici šťastné chvíle. Mohli být pospolu, práci si organizovali sami, nikým nekomandováni a nekontrolováni, komunální úředníci se jim vyhýbali velkým obloukem. Ani Klápště nezavítal na kontrolu. Rasování má něco do sebe. Pan Raus si tu založil zahradnictví. Kromě zeleniny pěstoval i krásu, vedle brambor, zelí a kedluben rozkvétaly v sousedství kadávrů zasypaných chlorovaným vápnem slunečnice, hledíky, astry a jiřiny, také růže voňavé. Ale jámu nepřevoněly.

Klára Clarissima navrhla, že bude vhodnější uspořádat oslavu Vladislávkových čtyřicátin U Švarné šenkýřky. Přemlouval jsem Růženku, aby taky přišla, bude vítaným hostem, protože patří ke mně, přihnanci, ale tatínek ji nepustil. A tak po mně poslala aspoň dárek, danajský dárek – tamburínu. Nevěděl jsem, co bych měl Vladislávkovi koupit, váhal jsem mezi dýkou a jednorannou

vzduchovou pistolí, jenže jsem neměl dost peněz ani na kudličku rybičku, protože všechno, co vydělám, investuji do nápojů. Byl jsem chudý, Mňau, a to je hřích. Měl jsem jenom pár kousků ošacení a barokní ruku zachráněnou v rozmláceném kostele. Vladislávek tedy dostane k narozeninám ruku svatého Antonína.

Manželé Mucišovi se drželi za ruce; čtvrtou manželskou krizi měli za sebou, teď už je nic zlého nemůže potkat. Pokud zas neuhodí třeskuté mrazy… Miloš Muciška nějakou dobu pracoval v národním podniku Sběrné suroviny, ale už tam není. Stal se nepostradatelným na radnici, redaktorem lokálního měsíčníku Listy Spálené; psal úvodníky, zařazoval příspěvky dělnických dopisovatelů, každé číslo vyšperkoval povzbudivými čtyřveršími na titulní stránce. Kupříkladu:

Únor bílý, pole sílí,
dělníci do práce pílí.
U strojů pak bez pokřiku
budují republiku.

Nebo:

V srpnu čilí družstevníci
sklidí žito i pšenici.
Celou svoji úrodu
odevzdají národu.

Klápště by se na radnici bez Mucišky neobešel. Soňa Mucišková se ujala knihkupectví, každý čtvrtek ji Knižní velkoobchod, národní podnik, zásoboval novými tituly v českém jazyce, chovala králíky a vedla domácnost; dcera Věra chodila do gymnázia, které se podle vzoru našich osvoboditelů oficiálně jmenovalo Jedenáctiletá střední škola ve Spáleném, dobře se učila a pokukovala po chlapcích,

a ti pokukovali po ní. Jako dárek přinesla Vladislávkovi vlastnoručně uštrikovaného kulicha s pruhy v barvách duhy, s bambulí. Vladislávek si nasadil čepici, tuze se mu líbila, a podal Věrce ruku. Barokní ruku svatého Antonína.

„Dulina?" zeptal se Vladislávek, postrádal posledního člena Muciškovy šťastné rodiny, psa podobného lišce.

„V lesy zaběhl," odpověděl Miloš. Ale my dobře víme, jak to bylo doopravdy.

Tentokrát nebyla oslava bouřlivá, přestože pití bylo dost: na čepu místní pivo nazývané březová košťata, Rausova slivovice a Zuzička Zarašovská by si mohla poručit Müller Turgau, kdyby tu byla; také ryzlink by se našel. Jenže Zuzička tu nebyla, ani pan profesor Zarašovský, ani pan Frost. Bez hudby jsme však nezůstali, na Růženčinu tamburínu zahrál oslavenec v pruhovaném kulichu:

„Kakal pes o oves, o helenou louku…"

„… šel za ním myslivec, pero na klobouku," přidali jsme se, aby bylo veselo. Jenže moc veselo nebylo. A tak jsme se napili slivovice – byla mocná, a zapili ji březovým koštětem – bylo hořké. Oslavenec odložil tamburínu a napil se s námi. Ani jemu nebylo do řehotu. Ale ani do pláče. Vladislávek s kamennou tváří? To tu ještě nebylo.

Otevřely se dveře a vstoupil Zdenko Klápště, tajemník. Od radnice na protější straně náměstí ho těch pár kroků přivezli automobilem Vítězství. Panský kočí se uklidil do kuchyně, míchal kafe v hrnku a čekal, až na něj soudruh tajemník houkne.

„Buďte zdrávi, přátelé!" zahalekal Klápště. Na hlavě měl o číslo menší klobouk po byrgrmajstrovi Brennstadtu, flaušový plášť po továrníku Vinz. Tlachovi, na nohou lakýrky kdoví po kom. Moc mu to nepomohlo. Pořád to bylo jenom Klápště. Přinesl červený muškát v kořenáči a půllitrovou láhev tuzemského rumu, jaký se dává do koblih, aby zavoněly. Čekali jsme mlčky, co z něho vyleze. Rozhlížel se vůkol bezradně a nevylezlo z něho vůbec nic. Usedl v čele stolu, kde jinde, znovu se po nás rozhlédl, a když viděl, že se na něj díváme,

sklopil oči a mlčel dále. Klára před něj mrskla březové koště, pěna mu vyšplíchla na kravatu. Dělal, jako by nic nevyšplíchlo, a napil se březového koštěte.

„Plzeň by nebyla?“ řekl po chvíli.

„Nebyla,“ řekla Klára. „Nebyla by, ani kdyby byla.“

„Nebo budvar?“

„Tady se pijou březový košťata!“

Všichni jsme se dívali na Zdenko Klápště tázavě, jako bychom očekávali, že zodpoví naše nevyřčené otázky. Vždyť sem byl přihnán s námi a musel vědět, co chceme vědět. Věděli jsme, že to ví, a on věděl, že my víme, on že to ví. Ale dělal, že neví, co chceme vědět, a dělal to špatně. Poslušně se napil hořkého piva, už se ani nezašklíbil. Sklopil oči a pil, jako by to byla medicína, která ho zachrání. Dopil, otřel si ústa hřbetem ruky a vstal.

„Nic nám neřekneš?“ nevydržel to pan Raus. Dával mu šanci.

„Co bych…“

„To bys měl vědět sám, co bys…“

„Mělo by sprchnout,“ řekl Klápště, „už dlouho nepršelo.“

„Přesně tohle jsme chtěli slyšet,“ zašklíbil se pan Raus.

„Zuzika?“ zeptal se Vladislávek, nejvíc ho zajímalo, kam zmizela Zuzička.

„Jestli nezaprší, bude sucho,“ řekl tajemník a nasadil si o číslo menší klobouček na hlavu. Nezapůsobilo to povznášejícím dojmem, ani lakýrky Klápště nepozvedly. Připadal si trapně, hryzlo ho svědomí, ještě v něm jakési zbytky zůstaly. Neuvědomovali jsme si, jak je nebezpečné budit v někom špatné svědomí. Připadal nám ve svém převleku za pana Významného směšný, politováníhodný, bylo to ubohé. Nač si hraje? – Jenže Klápště si na nic nehrál, protože měl moc a opravdu byl panem Významným. Jediný z nás, komu to došlo, byl Miloš Muciška. Proto nemusel ve Sběrných surovinách vážit starý papír, vykupovat železo, barevné kovy a hadrykosti. Proto byl nepostradatelný na radnici. Muciška nekladl otázky, protože znal

odpovědi. V nejvypjatějším okamžiku odešel, zavřel se na záchodě. Nemůže přece za to, že to na něj přišlo zrovna teď.

„Když naprší hodně, bude toho moc," řekl Klápště, houkl na řidiče a šel.

„Pá, pá!" udělal Vladislávek, zamával mu rukou svatého Antonína a rozesmál se na celé kolo. Klápště se otočil ve dveřích, klobouček se zakymácel, obličej měl bílý vztekem:

„Tos neměl! Toto… Toho budete všeci litovat!"

Propukli jsme v řehot, všichni jsme se přidali k Vladislávkovi a náš smích dopadal vzdalujícímu se tajemníkovi na hlavu i na záda. Toto jsme neměli…

Miloš Muciška se vrátil ze záchodu, zavelel svým ženám a odvelel je domů. Dámy neprotestovaly. Taky chlapi Rausovi zamířili k pohodnici. Vladislávek podal ruku svatého Antonína nejdřív mně a potom Kláře. Moc ho bavilo podávat lidem dřevěnou ruku. – Pan Raus tam nechal skoro plnou láhev slivovice. Nalil jsem si frťana, vždyť jsem byl U Švarné šenkýřky doma…

„Abys to nepřepískl, Toníku," varovala mě Klára Clarissima.

„Neboj, mami!" – Od té doby, co Růženka vstoupila do našich příjemných zvyklostí, familiární oslovení mami bylo téměř patřičné. Už jsme spolu nespávali, pečovala o mne a já jsem zlobil. Byl jsem darebák? Bylo to tak špatně? Rozhodl jsem se, že se ožením s Růženkou. Co nevidět jí bude osmnáct. Bude plnoletá!

Popadl jsem láhev rausovky, letmo políbil Kláru a odebral se na poradu s flaškou do své světničky. Frostův pokojík byl prázdný, pozval bych ho na sklenku… Pil jsem sám, zvolna a vytrvale, vedl vnitřní monolog o harmonickém životě s nejkrásnější Růženkou na světě, o zázračných bytostech, které spolu zplodíme. Budu jim kreslit prasátka s kníry. Jen jsem litoval, že tu není Růženka se mnou, bylo by nám veselo. Zítra je neděle, hned ráno požádám Růženku o ruku, o ruku Růženčinu požádám jejího tatíka. Teď se na to napijeme spolu, milý Toníku…

Kdyby byla bývala nebyla po oslavě Vladislávkových čtyřicátin neděle, nebyl bych býval šel k Bandym požádat o Růženčinu ruku. Protože bychom se s Růženkou setkali v práci, třeba by mi to rozmluvila, vždyť máme ještě čas. Jenže neděle byla a v neděli pracovaly v řetězárně jenom nepřetržité provozy, což se naší výzdobny, Mňau, netýkalo.

Ráno jsem se našel dole v extrovně pod jeleními parohy, jak sahám po půllitrové lahvi tuzemského rumu, kterým Klápště obdaroval oslavence Vladislávka. Naštěstí nebyla otevřená. Nevzpomněl jsem si, jaké pochody mě vyhnaly ze světničky v patře a přihnaly sem. Určitě to byla nezkrotná touha pokračovat, když jsem dopil Rausovu slivovici. Naštěstí se můj anděl strážný probudil včas. Na stole byl taky muškát v prasklém kořenáči, Vladislávek odcházel s plnýma rukama jiných dárků, všechno nepobral. – Popeláři ve výčepu už pili třetí pivo. Přidal jsem se k nim a vypil jenom jedno ranní, vyprošťovací. Druhé pivo by bylo nebezpečné, mohlo by mě pohltit. Pak bych se popelářům nevysmekl, v neděli dopoledne jsou nejnebezpečnější.

Na náměstí Domobranných gardistů bylo srocení lidu. Napadlo mě, že Klápště svolal manifestaci pracujícího lidu za světový mír, proti válce v Koreji, proti mandelince bramborové, proti všem… Chyba! Srocení bylo dobrovolné a pobavené. Na podstavci sochy Neprojdou! seděl Vladislávek Raus v pruhovaném kulichu, bušil do tamburíny a zpíval:

„Kakal pes o oves, o helenou louku…“

„… šel za ním myslivec, pero na klobouku,“ přidal se k němu dav a pokračoval dál: „Pejsku náš, co to máš, žes tak vesel stále? Řek bych vám, nevím sám…“

„… hop! A kakal dále!“ doplnil Vladislávek a rozřehtal se na celé náměstí. Dav mu zatleskal. Vladislávek vytáhl ze záňadří dřevěnou ruku svatého Antonína, mého patrona, a zamával davu. Zdržel bych se, ale jindy.

Růže jsem ukradl v Sadech Klementa Gottwalda a píchl se do palce, až vystříkla krev. Nevzal jsem si nůž a růže vzdorovaly, odhlodal jsem je z keře jako bobr a smířil se s roztřepenými konci. Byly krásné, ještě po Němcích. Sady se tenkrát jmenovaly Schillerovy. Teď jsou Gottwaldovy, z vlasteneckých důvodů.

„Skákal pes přes oves…" znělo mi v uších, a tak jsem si povyskočil. Byl jsem na cestě pro znejmilejší ruku svojí Růženky a v žilách mi kolovala bujná slivovice dokrmená březovým koštětem. Vesele jsem přiskotačil k domku s desetičlennou rodinou.

„Dobrý den, pane Bandy, dobrý den, paní Bandy, přišel jsem požádat o ruku vaší dcery Růženky. Nazdar kluci, sedmero krkavců!" zahalekal jsem ve dveřích rozšířené kuchyně. Ano, rozšířená byla probouráním zdi do obývacího pokoje, aby se tam všichni vešli najednou. Není jisté, jestli ještě nějací nepřibudou… Hodnota kuchyně jako prostoru k pobývání je nesouměřitelně vyšší nežli hodnota obývacího pokoje nebo jídelny. Dostatečně rozsáhlá kuchyň jejich funkci přebírá a obohacuje o teplo sporáku s hrnci plnými jídla. Ostatně i přespávat se tu dá. V kuchyni byli pěkně pospolu, protože se tam vešli. Rodina má být pospolu, pokud je to možné, a v neděli dopoledne to možné bývá. Sedmero krkavců – Růženčini mladší bratři, jak píšťaly varhan – škrábalo brambory kapesními kudličkami, matka na štokrleti s dýmkou v ústech škubala slepici. Otec Bandy maloval olejovými barvami na rozměrnou sololitovou desku vyhublého světce s růžovým prasátkem u nohou, v pozadí poušť a pyramidy, svatého Antonína. Ano, tento muž, Růženčin otec Milan Bandy namaloval Zvěstování Panně Marii do rozmláceného kostela v lese. Stejné pojetí, žádné zábrany, stejná odvaha. Růženka zašívala roztrhané krkavčí kalhoty nejmladšímu bratrovi. Když mě uviděla ve dveřích, když uslyšela, co z bujarého opilce vylezlo, vrazila si jehlu do palce a kalhoty jí vypadly z rukou.

„Au!" vyjekla. „Co se ti stalo, truhlíku? Zbláznil jsi sa, či čo?" Ostatní na mne taky hleděli jako na zjevení, byl jsem zjevením.

„Nezbláznil. Myslím to smrtelně vážně," řekl jsem a podal kytici uhlodaných růží své budoucí tchyni. Odložila nedoškubanou slepici a kytku si vzala. V rozpacích ji strčila do pětilitrové láhve s lákem a několika naloženými okurkami u dna, vyndala dýmku z úst a políbila mě na čelo:

„A bol jsi už, synku, na vojne?"

„Nebyl." Ani jsem na to nepomyslil, že bych se měl účastnit něčeho tak odpudivého, ale teď mi došlo, že můj názor nebude nic platný.

„Na vojne nebol a ženit sa chce!" zasmál se otec Bandy a odložil paletu. „Růžo, skoč pro rum, a vy chalani von!" Sedmero krkavců zaklaplo nožíky, strčilo je do kapes a vylétlo na dvorek.

„Je neděle, mají zavřeno," namítla má budoucí manželka a cucala si propíchlý palec. Ukázal jsem jí svůj palec, taky propíchnutý, jenže trnem růžovým.

„Tak choď do krčmy!" trval na svém otec a tahal z kapsy peněženku, z peněženky padesátikorunovou bankovku.

„U Švarné šenkýřky v extrovně je rum. Zůstal tam po Vladislávkových narozeninách. Skočím proň ho," nabídl jsem se, abych napravil, co jsem zanedbal. Na námluvy přece jenom kytka nestačí.

„Ty si sedni a seď!" poručila hlava rodiny. Sedl jsem si a seděl, zatímco Růženka upalovala pro rum. Matka Bandy pukala z fajfky a dál škubala slepici. Otec Bandy si mne zkoumavě prohlížel. My dva jsme se už jednou potkali, dokonce jsme spolu mluvili, když sekl trávu a sušil seno pro koně, kterého mu komunisti zhabali i s vozem pro celou rodinu.

„Na vojně jsi nebyl a ženit se chceš?" zopakoval otec.

„Chcu. Ještě mě nepovolali, třeba zapomněli…"

„Ti nezapomenú," řekla matka s jistotou.

„Useknu si ruku, bez ruky neberou," prohlásil jsem a myslel to v té chvíli doopravdy.

„Škoda ruky, nová nenaroste," namítl otec.

„Však levou, ta lepší mi zůstane.“

„Veď může jít na vojnu aj ženatý,“ napadlo matku.

„To je pravda, ale bez ruky by nemosel vůbec.“

„Škoda ruky.“

„Dva roky je moc.“

„Celý život bez ruky je eště vjac.“

„Necháme mu ruku a dáme mu Růženku…“

„Našu dceru gádžovi?“

„Však je to též člověk.“

„No…“

Seděli jsme v kuchyni a dívali se po sobě, taky na mucholapku uvázanou ke svítidlu, plnou muších mrtvolek, živé dychtivě hledaly volné místečko, aby si přisedly. Konečně se objevila Růženka s rumem. Nalila do dvou sklenic: pro otce a pro mne, panoval tu patriarchát. Napili jsme se na zdraví.

„Není jí proň ho škoda?“ zeptala se matka Bandy.

„No…“ řekl otec Bandy a nebylo to slovo, jež by něco rozhodlo nebo posunulo aspoň o kousek dál.

„Umí pěkně nakreslit bravka s fúsama,“ vmísila se Růženka do hovoru o mém a taky o svém osudu.

„Ukaž!“ přikázal otec a z šuplíku kuchyňského stolu vyštrachal sáček od mouky. Šikovně ho roztrhl a uhladil malíkovou hranou. Z kapsy vylovil špačka tužky jedničky. Dopil jsem sklenku a pustil se do díla sledován ostřížím zrakem Mistra oltáře zvěstování Panně Marii. Když jsem byl hotov, Mistr osobně nalil dalšího ruma a prohlížel si kresbu zrakem znalce. Pak se obrátil k Růžence:

„Chceš ho?“

„Chcu!“ řekla Růženka, chviličku nezaváhala.

„Bože!“ spráskla ruce matka Bandy. „To abysme začali chystat svaťbu.“

XIV

Máš se na co těšit, Mňau. Volala naše Anka, jestli by nemohli přijet s Petřinými kluky na pár dnů. Tráva je posekaná, věž se ještě nezačala stavět, co by nemohli. Vždyť jsou prázdniny. Kluci jsou dranti: osm, šest a pět roků, Pankrác, Servác a Bonifác – ale tak jim říkám jenom já, ve skutečnosti se jmenují jinak.

Ještě jsem ti neřekl, jak je to s naší rodinou. Vždyť Anku jsem neviděl od té doby, co ji strčili do sirotčince, ani na maminčině pohřbu jsme se nesetkali, protože jsem tam nebyl. Všechny povinnosti hlavy rodiny, které příslušely mně, spadly na její hlavičku. Protože já jsem byl mimo dosah. Mohli jsme si tak leda psát; s vědomím, že to čte ještě někdo jiný. Celou tu dobu ji za mnou nepustili. Na každé notářsky ověřené pozvání, v němž jsem se zaručoval, že budu hradit všechny náklady její cesty a pobytu, že uhradím případnou lékařskou péči i eventuální pohřebné, kdyby v průběhu skonala, poslaly úřady naší Ance zamítnutí se zdůvodněním, že návštěva bratra v kapitalistické cizině není v souladu se státními zájmy. A tak jsme se setkali, až když jí Pankrác říkal babi, Servác s plínkami na zadečku svedl sedm kroků a Bonifác se vrtěl Petře v bříšku. Petra je má neteř, znal jsem ji jenom z obrázků.

S Petřiným otcem jsem se nikdy nesetkal. – Byl to mizera, říká o něm Anka. Mizera mizernej, ale měl šarm, i když to byl zloděj. Krásnej, veselej darebáček, říkala naše Anka. Koho můžeš v sirotčinci potkat jinýho než zase sirotka. A sirotkům, to vím sama nejlíp – i když jsme byli jenom poloviční, máma ještě dýchala v blázinci –, cosi podstatného chybí. Tak jsme se k sobě s tím Petrem tulili, kdykoli jsme se v tom sirotčinci potkali, pokud to bylo jen možné. Moc příležitostí se nenaskytlo, proto jsme se tulili chvatně, ale naplno. Když mě v osmnácti vykopli do takzvanýho života,

byla jsem už ve čtvrtým měsíci naděje. Přidělili mi svobodárnu a zaměstnání v továrně na důlní stroje, v účtárně, protože jsem v sirotčinci směla vystudovat střední ekonomickou školu. Petra vypustili ze sirotčince až po mně, byl o pár měsíců mladší a pouští se v den dovršení plnoletosti.

Když mě propouštěli z porodnice s Petrou v uzlíčku, říkala mi, Mňau, naše Anka při prvním setkání, abych věděl, přijel mi naproti v bílým saabu, takový to byl šikula. Měl rád auta, byl do nich blázen, krásná a rychlá auta, rychlejší, než měli esenbáci. Naštěstí byl ohleduplný, pochopil, že honička s šestinedělkou a čerstvým miminem, s vlastním děckem na zadním sedadle, by mohla skončit tragicky, raději zastavil a svatbu jsme odložili na neurčito. Petra už ťapkala, když ho pustili, svatbu jsem dojednala na národním výboru i na faře. Trvala jsem na tom, že všichni tři půjdeme pěšky, když Petra už tak hezky ťapká. Svědkové se měli dostavit na místo konání po vlastní ose. Jenže Petr trval na černé Tatře 603, on na svou svatbu přece ťapkat nebude! řekl Petr Ance. Zatkli ho zrovna ve chvíli, kdy jsme nasedali, a tak jsme s Petřičkou ťapkaly na národní výbor a potom na faru zrušit svatbu a pozvat svědky do hospody. Tatra 603 patřila okresnímu tajemníkovi strany. Petr pak v kriminále – jak ho znám, říkala naše Anka – vykládal ostatním muklům, že je politický vězeň. Nemohlo to dopadnout jinak, Toníku, než jak to dopadlo. Za tři roky přijel ten darebáček z Plzně v mercedesu s německou poznávací značkou. Ani nestačil zhltnout řízek s bramborovým salátem, první večeři v kruhu rodinném, když se ozval zvonek. Vyskočil z okna, naštěstí to bylo jenom první patro a dole trávník, esenbáka u mercedesky praštil pěstí, nastartoval a vyrazil. Měl dost odvahy a lásku k autům, ale to nestačí; chyběla mu praxe za volantem. Za chvíli měl policejní sirény v patách. V serpentinách u Šternberka – říká se jim Ecce homo – nezvládl levotočivou zatáčku a skončil s puklou lebkou na smrku. A tak se pořád jmenuju Bartošová, řekla mi naše Anka, Mňau, když jsme si udělali čas, abychom probrali věci podstatné.

Petra, moje neteř, se taky jmenuje Bartošová, protože neměla na vdávání čas. – Ještě jsem se nestačila vdát, strýče. Ale kluci se jmenují po tatíncích: Pankrác je Adamec, Servác Říha a Bonifác Kremlička. Jen počkej, Mňau, až Adamec, Říha a Kremlička přijedou do Spáleného, jsou to piráti; až tě objeví! Jsou hraví a doma nemají – ač by rádi – žádné chlupaté zvířátko. Bonifácův otec Kremlička, který teď s nimi bydlí, je alergik. Koupil rybu, jenže ryby se nedají hladit. Vězí v akváriu, má vyboulené oči, pozoruje život rodinný a televizní dění a hýbe žábrami. Je spokojená? Nechtěla by dárek pod stromeček? Kluky nezajímá, Petru nezajímá, Kremličku nezajímá – proč ji mají? Protože ji mají. Nabízeli rybu Ance, ale ta se ubránila.

Přijedou zítra odpoledne, Mňau, připrav se na nejhorší.

Neteř Petra přivezla Anku s kluky, vyklopila je na dvoře, pomohla jim s kufry, kávu odmítla i čaj, že už musí, protože to nikdo neudělá za ni, protože na lidi není spoleh, všechno aby po nich kontrolovala a předělávala, nejlepší by bylo všechny je vyházet a všechno si udělat sama. Ani ten Kremlička není k ničemu!

Pankrác Adamec, Servác Říha a Bonifác Kremlička vyrazili z automobilu, ani nepozdravili svého prastrýce, a už se hnali za zrzavou kočkou Mňau, že ji budou učit létat. Jenže Mňau neváhala, na jejich pokrytecké čiči, pocem, čičinko, nic nedala, varována předem vyskočila na ořech a po větvích na střechu, protáhla se pootevřeným vikýřem a zmizela v tajuplných prostorách. Až za mnou večer přijde, bude vonět loňským senem, tmou a tajemnem.

„Co to tu máš za pěkné dřevo?“ zeptala se ještě Petra, už seděla za volantem a chystala se zmizet. – Pověděl jsem jí o věži a opilém havíři Helebrantovi, který se vydává za tesaře.

„Mrknu se na to,“ řekla Petra a odjela řídit svoji firmu Ferda mravenec, práce všeho druhu.

Zbůjníci se vydali na zboj do zahrady, k potoku. Byli to opěšalí piráti, vyzdobení lebkami a hnáty na tričkách, na šátcích kolem krku i na čepicích. Koráb sice neměli, nechybělo jim však odhodlání.

Seděli jsme s Ankou na terase pod slunečníkem s reklamou na pivo Bernard a pili kafe – k němu přivezla koláč s meruňkami a tvarohem, maminčin letní koláč, takový nikdo nedovede, ani Anka. Poněkud zneklidněla, piráti zmizeli z dohledu, očekávala, kdy se ozve řev a kdo to bude.

„Hádám Bonifáce Kremličku," tipoval jsem nejmladšího.

„Budeš mít asi pravdu," přisvědčila Anka. „Ve skutečnosti se jmenuje Antonín, po tobě," opravila mne. S mým přejmenovávání vnuků nesouhlasila. Než jsme byli s koláčem v půli, ozval se strašlivý řev Bonifáce Kremličky, Antonína.

„Kdo to byl?" zeptala se Anka Pankráce Adamce.

„On!" řekl Pankrác a ukázal na Serváce Říhu.

„Já ne!" bránil se Servác.

„Kdo teda?"

„On!" řekl Říha a ukázal na Adamce.

„Kdože?"

„Oni," řekl malý Antonín, mokrý a ušpiněný od hlavy k patě, a ukázal na své bratry oběma ukazováčky.

„Do koupelny!" zavelela babička Anka, svlíkla všechny tři a poskládala je do vany s teplou vodou, sotva se tam vešli.

Jako bychom ve snech žili jiný, přitom však souběžný život, druhou existenci. Tělo má jinačí substanci a duch se nechá vláčet snem. Vůle je utlumena, sen si s námi pohrává a my nevíme, co si počít, necháme se proto unášet.

Opět jsem dnes v noci létal, Mňau. – Leť! říkalo mi cosi. Leť, leť, neboj se, vždyť to nic není a nebude to poprvé… A tak jsem letěl. Obloha byla černá, tma spolykala nebeská tělesa i matičku zem. Letěl jsem tmou, jako bych byl slepý, ale slepý jsem nebyl. Když jsem se podíval na ruku, viděl jsem bílý ciferník, černé cifry a žluté rafije hodinek. Vzápětí jsem míjel skupinku postarších lidí v andělských trikotech se zlatými flitry, se zplihlými křidélky – kurz létání pro

pokročilé. Byli to penzisté z univerzity třetího věku. Jen aby něco nezmeškali! Snadno jsem je předlétl i s panem profesorem, zrovna jim objasňoval správné dýchání a koordinaci pohybů. Dělal z toho vědu. Ze tmy přede mnou se vynořily zprvu nezřetelné postavy: muž a žena. Připadali mi blízcí, jako bych je důvěrně znal, jako bych měl s nimi něco společného… Muž byl ve žlutém zmačkaném pyžamu, přes rameno mu povlával bílý cancour, neobyčejně dlouhá, úzká kravata. Nepřekážela v letu, malebně se za ním klikatila, bílá na černém pozadí. Žena měla na rameni brokovnici. Měl jsem pocit, že přede mnou letí moje štěstí. Konečně mi došlo, že jsou to rodiče. Drželi se za ruce, ale maminka byla o poznání vpředu, jako by tatínka vlekla za sebou. Byli průhlední jak hejno drobounkých mušek za letního smrákání. Tatínkova kravata byla spletená ze třech pruhů bílého plátna jako copánek malé Aničky. – Mami, tati, počkejteee! volal jsem na ně. Nemohl jsem je dohonit, a tak dlouho jsme se neviděli… Letíme napřed, musíme všechno nachystat, volala maminka. Copak netrefíš? volal tatínek přiškrceně, domů přece i kůň trefí! – Domů? – Ano, domů!

V tu chvíli jsem ochabl a ztratil schopnost létat. Padal jsem, řítil se do hlubiny, Mňau, do postele tady ve Spáleném.

Když ti někdo, Mňau, zkroutí ruku za zády, stačí, aby ji trošku nadzvedl a kroutíš se jak paragraf, uděláš všechno, co ti poručí, jen aby s tím přestal. Když ti poručí, aby ses zasmál, zasměješ se, přitom ti budou slzy crčet z očí, řinout se rovnou na zem, protože jsi zkroucený v předklonu s nosem u podlahy a prosíš a slibuješ. Ale pozor! Co slíbíš se zkroucenou rukou, je nevymahatelné, k ničemu to nezavazuje, protože se tak stalo pod nátlakem.

Vladislávek Raus poté, co mu Růženka darovala ke čtyřicátým narozeninám tamburínu, se stal nejslavnější postavou Spáleného. Pan Raus nad takovou slávou kroutil hlavou, raději by byl, kdyby nebyla, sláva je nebezpečná, mohla by synka zkazit, mohla by se mu

vymstít. Ale nedalo se tomu zabránit. Sláva už tu byla, teď přece nezamkne Vladislávka v rasovně na tři západy. Kdo si čichl ke slávě, za slávou i zavřeným oknem vyskočí, byť by si hnáty zpřerážel, líčka pořezal.

Zpočátku vysedával na podstavci sochy Neprojdou! sám a zpíval nahodilému davu za doprovodu tamburíny bezprostřední písničky. Potřásal hlavičkou, bambula na kulichu od Věrky Mucišková poskakovala a lidé tleskali. Posléze se kolem Vladislávka shromáždil hlouček skalních přívrženců, především mladé dělnice z továrny na oplatky. Žily jednotvárné životy, strádaly nedostatkem podnětů a Vladislávkova produkce poskytovala nejen vytržení z monotónnosti pracovního týdne, ale i prostor ke snění. Jakmile jim padla, přiřítily se na náměstí Domobranných gardistů a zahrnuly Vladislávka láskou a zlomkovými oplatky, které fasovaly v práci za dobrou práci. Oplatky nebyly vzhledné, ale chutnaly znamenitě. Dívky tleskaly a ječely, dívky líbaly Vladislávka na líce i na ústa, svět byl nádherný jako jarní louka plná velikonočních vajíček.

Jednoho dne přilítlo na náměstí sedmero krkavců, Růženčini bratři s hudebními nástroji: trumpetou, basou, klarinetem, harmonikou, houslemi, tubou a bubnem. Přidali se k Vladislávkovi a prostá produkce dostala další rozměr: bylo to veliké, převeliké! Dělnice z továrny na oplatky pištěly rozkoší, občané tleskali a volali: Výborně! Bravo! Ještě, ještě, ještě! Vladislávek a krkavci hráli a hráli, až se žulový Neprojdou! začal usmívat, přenesl váhu ze stoje spatného do kontrapostu a sundal si pušku z ramene.

Vladislávkova veřejná činnost zaujala také angažovaného básníka Miloše Mucišku. Zaujala ho víc než kohokoli jiného, účastnil se všech produkcí od začátku až do konce, byl tam pečený vařený, psal si dokonce špačkem tužky do sešitku poznámky. Bedlivě sledoval dění kolem Vladislávka; zaznamenal také překvapivou reakci sochy, vyvádění oplatkových děvčátek, davy nadšených přihlížejících, udiven kroutil hlavou. – Zdálo by se, Mňau, že se k Vladislávkovi a kr-

kavcům přidá, že pro ně napíše báseň, písňový text, aby si udrápl taky kousek slávy. V Miloši Muciškovi se cosi rodilo; začalo to kvasit, růst, bytnět, v básníkově nitru se schylovalo k explozi.

Jednoho dne, už se zdálo, že sláva Vladislávkova a krkavců překročí hranice Spáleného a rozlije se po celé naší krásné vlasti, přetlak v Muciškově nitru dospěl k výbuchu, k utajené explozi. Navenek nebylo nic znát, jenom pleť zbledla a nohy se rozeběhly k radnici.

„Ty to tak necháš, Klápště, to jsi tajemník?"

„A co jako…"

„Davy se ti srocujou pod oknama bez povolení, ne-or-ga-ni-zo-vaně. Není to svolaná manifestace za mír a přátelství ani organizovaná demonstrace proti válce a imperialismu, žádnej Svátek práce, Den osvobození, nic takovýho, a náměstí je plný! Co to je? – Na moje recitační večery v kulturáku nepřijde dobrovolně ani noha, naorganizovanej domov důchodců pokaždý usne hned v první půlce a nákladák nakomandovanejch vojáků se rozuteče po hospodách ještě před začátkem…"

„Máš pravdu, Muciško. A to kvůli jednomu debilovi a sedmi cigošům!" řekl Klápště. „Nic proti spoluobčanům cikánského původu, oni za to nemůžou."

„Nemůžou, nemůžou, všecko má svý meze."

„Tak, Muciško, s tím se musí něco udělat."

„Musí, Klápště! Je to nebezpečný. Protistátní…"

„Ale co? Co mám dělat? Zakázat? Zakaž něco blbečkovi, začne se řehnit jako kůň."

„Odstranit! Poraď se, Klápště, s Poradcem, dobře ti radím," poradil Muciška a odkráčel na náměstí sžírat se žárlivostí na debila a sedm cigošů.

Poradce na druhém konci červeného telefonu vynadal tajemníkovi Klápštěti češtinou opět o poznání lepší:

„Takovája perkotina i ty, soudruch Klápšče, obracíš se na mne? Co já tobě mohu poradit! U tebe jsou pravomoci. Také v této zemi

jsou instituce pro občany, kteří sejdou z umu. Říká se tomu blázinec. Dělník do továrny, jelen do lesa a blázen… Kam? Ano, do blázince, Klápšče! Máš problému? Tak cho řeš!“

„Ano, soudruhu, už ho řeším!“ – Moudrému napověz, hloupého udeř do hlavy kladivem, aby se mu rozsvítilo. Lup ho! Klápště na to přišel sám, bez cizí pomoci.

V pozdním odpoledni přijela na náměstí Domobranných gardistů sanitka s decentním nápisem Státní psychiatrická léčebna Kroměříž. Vystoupili z ní dva muži v bílých pláštích a schovávali cosi za zády. Zvolna se blížili k pomníku. Žulový gardista si zřejmě uvědomil své chvilkové pochybení, opět stál vzpřímeně, s kamenným obličejem, stoj spatný, pušku na řemeni. Zdravotníci se prodrali davem k muzikantům.

„Pane Raus, pojďte s námi.“

„Nebojte se, nic se vám nestane,“ řekl druhý.

„Něco vám ukážeme,“ řekl první.

„Cosi pro vás máme.“

„A my vám to dáme.“

„Když půjdete s námi.“

„Je to jenom kousek, máme to tady, v autě…“

„Pak můžete zase zpívat, pane Raus.“

„Co máte?“ zeptal se zvědavý Vladislávek a seskočil z podstavce. Poprvé ho někdo oslovil pane Raus a dokonce mu vykali!

„Nikam nechoď, Vladislávku!“ volalo na něj sedmero krkavců. Odložili nástroje a byli ve střehu. V tu ránu muži v bílých pláštích hodili na Vladislávka síť k odchytu vzpurných jedinců, a už ho měli, už se jim zmítal v síti, už byl jejich. Jenže ostražití krkavci měli v rukou kudličky na škrábání brambor ostré jako břitva, šmik šmik, a síť byla k zahození, Vladislávek volný. Zmizel v davu s krkavci.

Když zřízenci Státní psychiatrické léčebny v Kroměříži podali zprávu o neúspěšném zásahu a požádali radnici ve Spáleném o finanční náhradu za zásah a zničenou odchytovou síť, byl z toho

Klápště přepadlý a bezradný. Má o tom debaklu informovat Poradce a znovu ho žádat o radu? Není to trapné? Bál se, že zas vyslechne to, co se špatně poslouchá. Ale co kdyby se obrátil o pomoc na nové obyvatele vily po továrníkovi Vinz. Tlachovi a profesoru Zarašovském?

„Na nás se můžeš, soudruh tajemník, obrátit kdykoli v čemkoli a bez váhání, to znamená hned. Od toho tu jsme," odpověděl mu náčelník přívětivě. „Mám dva tuze šikovné kluky, to bude bez problémů, raz dva!"

„Ani nevíš, soudruh náčelník, jaký balvan se mi odvalil ze srdca!"

„To nic, to nic, soudruh, soudruzi si musí pomáhat, od toho jsme soudruzi. Jak říkám: kdykoliv, cokoliv, kdokoliv! Jasný? – Jasný!"

A bylo to. Bydžovský s Kvitkem vyčmuchali Vladislávka v davu i přesto, že si nápadného kulicha strčil do kapsy a kolem něj se nakupila oplatková děvčata. Sedmero krkavců odhodlaných bránit svého frontmana vlastními těly i kapesními nožíky umdlelo v bdělosti a ostražitosti zaslepeno přízní zbytku krásných oplatkářek a nechalo Vladislávka bez dozoru. Bydžovský a Kvitko toho bleskurychle využili, zkroutili Vladislávkovi ruku, ucpali mu ústa jeho vlastním kapesníkem a odvlekli ho do vily, jejíž schodiště už pávi nekrášlí. Než se krkavci nadáli, než jim došlo, čemu nezabránili, byl Vladislávek pod zámkem. Vrátka jim zaklapla těsně před zobáky.

Pan Raus zrovna zahrnoval jámu. Seděl za pákami buldozeru, v uších měl nacpanou vatu. Krkavci poskakovali po zdechlinách před buldozerem a mávali rukama, aby si jich všiml. Zastavil, ale motor nechal běžet. Špatně se to startovalo.

„Co se děje?"

Vzrušení kluci mluvili naráz, jeden přes druhého, a pan Raus měl vatu v uších. Pochopil, že je to naléhavé, vyndal ucpávky a ukázal na nejstaršího:

„Mluví Pišta, ostatní drží klapačky!"

Pan Raus vyrazil, ani hbití krkavci mu nestačili, a už stál před vilou. Vyběhl po schodech a marně hledal kliku. Byla tam jenom klíčová dírka zaklapnutá klapkou, aby do ní nepršelo. Dveře byly nové, železné, s kulatou špehýrkou. Zvonek nikde, s neohlášenými návštěvami se tu nepočítalo. V přízemních a sklepních oknech mříže, kočka by se jimi neprotáhla. – Pan Raus nejdříve zaťukal kloubem ukazováku, pak zabušil pěstmi… Nic. Mezitím dorazili Růženčini bratři, utvořili pod schody zvědavý oblouk. Pan Raus nepřestával bušit a volat:

„Otevřte, kurvafix!“

Špehýrka se odklopila, objevilo se oko, mrklo na pana Rause a špehýrka zase zaklapla. Pan Raus očekával rachocení klíče v zámku, teď se dveře otevřou. Ale dveře se neotevřely. Krkavci se mezitím rozlétli a zase slétli, přivlekli užitečné předměty: dlažební kostku, půlku cihly, buližník, kus železné trubky, rezavou klikovou hřídel z osobního auta, pedál jízdního kola, hustilku – co kdo našel v okolí – a podávali to panu Rausovi. Zvolil klikovou hřídel, napřáhl se, ale neudeřil…

„Co je!“ Z okna v prvním patře se vyklonil muž středního věku v khaki košili, okšírovaný řemenem, na němž by mohlo být podpažní pouzdro se zbraní. „Chceš nám zbourat barák?“

„Jmenuju se Raus, Vladislav Raus starší a chcu vědět, kde je můj synek Vladislav Raus mladší.“

„Moment,“ řekl ten chlap a ponořil se do místnosti. Za chvíli se objevili v okně dva a ten druhý řekl podrážděně: „Zmizni!“

„Nezmiznu!“ řekl pan Raus odhodlaně. „Až mi vydáte synka!“

„Tak si bouchej dál!“ řekli muži a zavřeli okno.

Pan Raus se znovu napřáhl klikovou hřídelí a udeřil. Obyčejné dřevěné dveře by už byly na maděru, ale na těchto se jen zablyštěl stříbřitý škrábanec. Pan Raus odhodil hřídel a odchvátal do rasovny. Krkavci se odšourali na náměstí, nechali tam pod dohledem sladkých fanynek hudební nástroje.

„Hrát se nebude?“ ptaly se rozdychtěné dívky.

„Bez Vladislávka to nemá cveka," odpovědělo sedmero krkavců a odlétlo do svých končin.

Ačkoli mí budoucí švagři skončili ve svých končinách, příběh Vladislavů Rausů pokračoval a jeho svědkové už byli jenom náhodní. Pan Raus se vrátil na pohodnici, posadil se za řídicí páky buldozeru, motor ještě běžel, nafty bylo v nádrži na týden práce. Buldozer se šinul ulicemi, minul řetězárnu a zamířil k vile. Pod schody zastavil. Pan Raus předpokládal, že své odhodlání dopustit se činu dal jasně najevo a že mu obyvatelé vily raději vrátí Vladislávka, než by riskovali katastrofu. Čekal trpělivě, až se dveře otevřou a z nich vykročí jeho synek.

Zatímco pan Raus čekal v buldozeru s motorem v chodu, náčelník ve vile seznamoval své muže s plánem aktivní obrany. Potřeboval odhodlaného dobrovolníka. Přihlásili se dva: Bydžovský a Kvitko.

„Jeden stačí, střihnite si, chlapi!"

„Kámen! Nůžky! Papír!" – Vyhrál Bydžovský. To by bylo, aby Kvitko vyhrál nad Bydžovským!

Zatímco pan Raus už se v buldozeru odhodlával k činu, únikovým východem se z vily vyplížil Bydžovský pomalovaný válečnými barvami, ozbrojený osobní zbraní, vyzbrojený dvěma granáty s litinovým pláštěm. Ve chvíli, kdy se pan Raus rozjel, hodil Bydžovský granát a předpisově zalehl, aby ho nesmetla tlaková vlna. Vladislávek v temném sklepě zpozorněl, venku cosi bouchlo: Bum!

Všechno, Mňau, co ti tu vykládám, dozvěděl jsem se zprostředkovaně, ničeho jsem se nezúčastnil, jako bych ani nebyl ve Spáleném, jako bych nebyl. Těžko se mi to říká, ještě dneska se stydím, byl jsem tenkrát strašně opilý.

Na počátku byly Vladislávkovy narozeniny, hned po nich námluvy a flaška rumu s tchánem Bandym. Chtěl jsem zaběhnout pro další, ale táta nedovolil, zas musela Růženka. Pak jsem zaspal do práce a bylo mi špatně; strašně zle mi bylo, k umření. Kdybych se znovu nenapil, umřel bych na prázdnotu. Kořalka prázdnotu vyhnala a já

jsem povyrostl a dostal novou žízeň. A kuráž. Přece nebudu lít do sebe březová košťata doma, u Švarné šenkýřky! – Vypravil jsem se na plzeň do Dělnického domu a skončil v kruhu muzikantů z divadelního orchestru, samí skvělí braši, ale nic nevydrží. O půlnoci se rozešli a hospoda se zavřela. Pozvracel jsem pomník Sbratření a pátral po skulince, kam bych se mohl uchýlit, na chvilku si zdřímnout, a pak hledat otevřenou hospodu. Na nádraží otevírají už v pět ráno. – Odhrnul jsem oponu rozdělující svět na dvě části a vhupnul do té lepší, schoulil se do klubíčka, usnul, a ráno se našel v cizině, v horách u Těrchové. Narodil se tam Juraj Jánošík, národní hrdina: *Keď ste si ma upiekli, tak si ma aj zjedzte!* Za zvednutou oponou na mne hleděli tři geologové a jedna geoložka. Začali mi vyprávět historku o jednom opilci, který ve Spáleném vlezl na korbu nákladního auta s plachtou, jejich služebního vozidla.

„Nemáte žízeň?“ zeptala se milosrdná geoložka.

„Mám. Jako trám!“ připustil jsem. Sáhla do batohu pro termosku a nalila mi do koflíku horký, přeslazený vývar heřmánku. Ale má žízeň byla docela jiná. Poslušně jsem však vypil, co mi nalila, a zdržel se komentáře.

Po třech klopotných dnech cesty autostopem ze slovenských kopců ke Švarné šenkýřce podívala se na mne Klára Clarissima káravě:

„Až se vrátíš z koupelny v čistých šatech, něco tu pro tebe mám.“

Bylo to oznámení o nedoručené doporučené zásilce, jen do vlastních rukou, už tři dny k vyzvednutí na poště po předložení občanského průkazu. – Buldozer po výbuchu už byl odklizen, ostatky pana Rause zpopelněny a Vladislávek přepraven do blázince, aby nehyzdil vzhled našeho města. Obětavě tam o něj pečují řádové sestry.

Za Růženkou jsem se bál a přitom jsem po ní toužil. Co jí řeknu, jak zdůvodním své vyvádění? Lhát nebudu, stejně nic přijatelného nevymyslím… Od vydařených námluv jsme se neviděli. – Co řeknu v práci? Jak omluvím zmeškané směny? Vždyť mě mohou vyhodit z výzdobny a přeřadit na dvůr k četě s pometly a lopatami. Rozhodl

jsem se přestat s pitím, je to životu nebezpečné. Nebezpečnější, než kam sahá moje představivost. Tentokrát jsem se probudil na Slovensku, příště bych se mohl bůhvíkde neprobudit.

Vzal jsem si občanský průkaz a zaběhl na poštu. Dali mi úřední obálku, podepsal jsem se na chlopni, kterou pak pošťačka z dopisu utrhla, oštemplovala a uložila. Zastrčil jsem psaní do zadní kapsy kalhot a odloudal se do řetězárny, pro ortel.

Ve vrátnici si mě nikdo ani nevšiml, na píchačce jsem zjistil, že nemám zameškaný ani jeden den, celou dobu, co jsem se toulal, měl jsem odpíchanou. I dnešní příchod je už označen. Zlatá Růženka, bude z ní dobrá manželka.

„Kdepak ses túlal, truhlíku?" přivítala mě polibkem, jako by se nechumelilo. Pověděl jsem jí o chlastu, Těrchové, geolozích i heřmánkovém čaji a tvářil se zkroušeně, protože jsem byl zkroušený, zatímco Růženka se smála.

„To se stává… Hlavně že jsi celý. Jsi celý?" Přitulila se ke mně, políbila mě dlouze a zjistila, že jsem celý.

Ano, celý jsem byl, jenže v zadní kapse kalhot vězela neotevřená úřední obálka, do vlastních rukou. Když jsem ji otevřel, vypadla mi z vlastních rukou na podlahu i s papírem v ní uloženým. V záhlaví bylo tučnými písmeny vytištěno:

Povolávací rozkaz, nástup 1. srpna do 18.00 hodin u vojenského útvaru v Horažďovicích. Tento povolávací rozkaz platí zároveň jako jednosměrná nepřenosná jízdenka pro Československé státní dráhy a Československou autobusovou dopravu.

To znamená jenom tam a už ne zpátky…

„Čo sa ti stalo, truhlík? Aký ty jsi bledý…"

Beze slov jsem podal Růžence ten potištěný papír. Zmuchlala ho jako zkaženou kresbu a trefila se do koše.

„Utečem!" řekla bez váhání.

XV

Byla to solidní loď – z ušlechtilého dřeva, tři piráti na palubě: Pankrác, Servác a Bonifác. Na stožáru se třepetala černá vlajka s bílou lebkou a zkříženými hnáty. Ušila a vyšila ji má sestra Anka pro své vnuky, aby se jim dobře loupilo a vraždilo. Byl bych raději, kdyby u domu místo lodi stála z toho dříví věž, dokonale postavená podle projektu architekta Poštovny. Potíž však spočívala ve zběhlém důlním tesaři Helebrantovi. Ještě jsem mu dával šanci, srpen byl v půli, ještě bylo léto a on slíbil, že začne na podzim a dílo do zimy dokončí. S věží se nezačalo, pirátská loď s tříčlennou posádkou už brázdí přilehlá moře spálenská. – Tomu Helebrantovi jsem řekl, že hledám někoho jiného, aby se zařídil. Chtěl ode mne sto tisíc odškodného, že jsem nedodržel smlouvu.

„Jakou smlouvu, Helebrante? Ukaž!"

„Plácli sme se, pane Bartoš, anebo ni?"

„Plácli," připustil jsem. Plácnutí je taky smlouva, s tím se nedá nic dělat, a smlouva se musí dodržet!

„Tak dobře, Helebrante, na podzim se začíná."

„Aji končí. Do zimy je to fertyk!" řekl Helebrant a na to jsme si znovu plácli.

Když ten lstivý havíř propil poslední peníze za chalupu, dívčina, která mu s pitím pomáhala, sbalila raneček a odešla do krajského města hledat nový smysl života. Našla ho jako aktivní squatterka mezi bezdomovci v opuštěné vile po uhlobaronu Wiltschkovi. Takže to se zahájením stavby věže vypadalo docela slibně. Helebrant potřeboval peníze. Počátkem srpna přišel až na dohled, hodlal ze mne s největší pravděpodobností vymáčknout pár peněz na nezbytné výdaje. Pozoroval jsem z balkonu jeho pohyb od horizontu k mému domu rozhodnut, že mu dám jednu větší bankovku. Když spatřil pirátskou vlajku na srovnaném dřevě, odcouval zpátky za obzor.

V polovině srpna byla vlajka stažena a uložena na suchém místě, Pankrác, Servác a Bonifác umyti, zavazadla sbalena. Očekával se příjezd matky Petry. Odveze je na plavbu po Karibiku, opravdická loď už houká v přístavu. Babičku Anku odvezou na valnou hromadu dámského vyšívacího spolku Tužme se, který usiluje o bližší budoucnost; zabývá se rovněž lebkami a hnáty pro malé piráty. Bude se volit nová předsedkyně a naše Anka je v naději. – Petra zprudka zabrzdila, poskládala zavazadla do zavazadlového prostoru a piráty do sedaček v zadním prostoru, babičku na pravé přední sedadlo a zahleděla se na to, co bylo před chvílí pirátskou lodí.

„S tím něco uděláme, strýče!“ řekla odhodlaně, zkontrolovala synům kšírování, rozsvítila světla a rozjela se k jihu.

A tak jsme tu zase sami, Mňau. Už tě nikdo nebude tahat za ocas ani nutit do létání. Už nebudou dupat po schodech a přepadat obchodní plavidla. Až zase za rok… Však se dočkáš, Mňau. – Dal jsem si houpací židli na balkon, díval se na obzor, za něj nedohlédnu. Viděl jsem louku s přerostlou trávou – sedláci mého dětství by ji měli už dávno usušenou. Nikdo prý nechce sám hospodařit, raději chodí do práce. Osm hodin a fertyk, vlezte mi na záda. Žádné starosti! Země není živitelka, je to výrobní prostředek. Mléko se nedojí, vejce nesnášejí, obilí neroste, všechno se vyrábí. Vidím i kousek prořídlého lesa, zbylých pár stromů na semeno. Vykácel to majitel, výrobce stromů, jmenuje se Kvapil. Jeho otec si zabral statek po Němcích na samotě u Spáleného s poli a lesy. Když přišli komunisti k moci, vstoupil starý Kvapil do družstva a zabraný majetek se stal majetkem lidu, nás všech, Mňau. A když lid zvítězil nad komunisty a nastolil demokracii, nevrátil majetek vyhnaným Němcům, původním majitelům, ale mladému Kvapilovi. Mladý Kvapil prodal pole akciové společnosti a v lese se pustil do výroby a prodeje stromů.

Obul jsem si pohorky, vzal flašku slivovice a vydal se za Helebrantem zjistit, jak se věci mají. Prodral jsem se přerostlou otavou a prošel Kvapilovými pasekami, vysázel tam stromečky, snad ještě

není všechno ztraceno. Na druhém obzoru jsem uviděl stoupat k nebi šňůrku kouře. Kolem šňůrky kroužili krkavci a dívali se dolů. Stojí tam na pasece Helebrantova maringotka. Přidal jsem do kroku.

Z maringotky zbyly jenom kovové části, ohořelé trámy a hromádka popela. Povaloval se tu lavor a plechový džbán, čajová konvice a smaltovaný hrnec. Na železné kostře postele spočíval zčernalý Helebrant, ohořelý, s vyceněnými zuby. – Sáhl jsem do kapsy pro telefon a zavolal na tísňovou linku.

Dneska se mi zdálo málo, Mňau. O cypřiších, slavících a vrabcích, o cypřiších v Bolgheri. A taky o spolknutém slunci. Takový sen se těžko lape, mezi prsty proteče, vyklouzne a zmizí. Co se zdá, je sen! Ale co když má snová existence větší smysl než každodenní klopýtání z práce do hospody, od supermarketu k televizoru? Co když je sen letmým pohledem do skutečné existence… Jednou tam zůstaneme napořád.

Zahlédl jsem alej cypřišů, ve dne plná vrabců, v noci slavíků; zelení hadi polykají ptákům mláďata, a moře večer slunce polyká.

Dubům a nám zde můžeš svěřit hoře,
jež trápí tě a říci o svém bolu.
Viz jen, jak klidný azur je i moře,
jak s úsměvem v ně slunce klesá dolů!

Viz hejna na západě za přeletu,
viz, jak se vrabci vesele tu vadí!
Slavičí klokot v noci slyšet je tu:
zůstaň, nech přeludu, jenž tebe svádí –

přeludu temného, jenž nad hlubinu
srdce, zle myšlenkami ubitého,
šlehá jak plamen ze hřbitova stínu
za těmi sahá, kdo jdou kolem něho.

Zůstaň; my zítra v poledne, až líně
ve stínu dubů budou koně státi
s tlamami k sobě vše schvátí,

my, cypřiše tvé, zpívat budeme ti
chóry, jež věčně ve vzduchu se chvějí,
a z jilmů nymfy uzříš vycházeti,
jichž závoj zavlá po tvém obličeji;

a věčný Pan, jenž po výšinách těká
i pustou rovinou teď v osamění,
svár starostí, jenž padá na člověka,
svou božskou harmonií v soulad změní.

Splývám s vlnami a pátrám po utopeném slunci, co bychom si bez něj počali! Kde bereme tu jistotu, že se zas ráno objeví? Popadl mě strach z konečnosti. Všecko jednou skončí, i slunce. A co když skončilo už dnes a zítra nevyjde? Plaval jsem pod vodu, do útrob moře, plaval a plaval, propracovával se masami vod, ale v té černočerné tmě jsem žádné slunce nenahmatal…

Neškleb se, Mňau, sen si nevybereš.

Když něco dobře poznáš, přiroste ti to k srdci, Mňau, byť by to bylo třeba Spálené; i samozvanou kočku, která se lísá, jenom když má hlad, si můžeš oblíbit. Co mě drželo ve Spáleném? Copak jsem tam byl dobrovolně, ve městě ukradeném jeho původním občanům? Vždyť mě tam přihnali násilím. Přesto jsem tři dny váhal, jestli se Růženka rozhodla správně. Měl jsem tu své jisté: komůrku u Švarné šenkýřky, tam se budu moci po vojně vrátit, a Růženku, musela by na mne čekat… Musela?

Utečem! To se řekne, utečem… Přes kopečky, přes hranice bedlivě střežené, z vlasti do ciziny, a už se nevrátit. Zběhnout z vojny,

protože s převzetím povolávacího rozkazu už vězím ve vojenských spárech a podléhám vojenským zákonům, už jsem jejich a za zběhnutí do ciziny v úmyslu vyhnout se vojenské službě je paragraf 283, trestní sazba až sedm let odnětí svobody, za branné pohotovosti státu bych byl popraven. Kdyby mě chytili.

Obilí dozrávalo, brzy budou žně; na jihu začali už jednotní zemědělští družstevníci boj o zrno, píše se o tom v novinách, rozhlas vysílá reportáže přímo z bojišť. Sbalili jsme si batohy s nejpotřebnějším jako turisté, řekli si v řetězárně o dovolenou a vydali se na předsvatební cestu. Na jih a taky na západ; nejdříve vlakem, pak autobusem a posledních asi dvacet kilometrů pěšky, z bezpečnostních důvodů. Růženčin bratranec Přemysl Ščuka sloužil na vojně u pohraniční stráže. Chvíli nám to rozmlouval, ale pak nakreslil podrobný plánek, kudy by to eventuálně, ovšem bez záruky, mohlo jít. Za tmy nad ránem, když je noční hlídka ospalá a denní se ještě nevypravila ji vystřídat.

„Bacha na místní lidi, rádi práskajú," varoval bratranec Přemysl. Taky nám řekl, že když se nám podaří zdolat drátěný zátaras, nemáme ještě vyhráno, musíme se dostat za demarkační čáru, ta je klikatá a někdy vzdálená od drátů pár kilometrů. Pokud se nedostaneme za hraniční patníky, nejsme v bezpečí. „Ale bacha, některé kurvy střílajú aji přes hranicu a mrtvolu přetáhnou k nám," varoval, „dostanou za to opušťák. Tři dni volno a deň na cestu nebo aji dva, podle teho, jak to má daleko."

„I za mrtvolu?" nemohla uvěřit Růženka.

„To nevím," připustil bratranec Přemysl. „Za mrtvolu myslím medajlu. Já jsem žádného nezastřelil, vím to enem z doslechu…"

Nevěřili jsme bratranci Ščukovi všechno, trochu se dělal důležitým. Přece nebudou mladí kluci střílet po lidech, kteří se jenom vydali přes kopečky do světa. Věřili jsme mu, že by nás mohl někdo z místních udat. To bych pak musel do vězení. Když jsme se blížili k hranici, lidem jsme se raději vyhýbali.

Do oblasti bratrancova náčrtu jsme se doplížili za noci. V místech, kde zakreslil brambořiště, narazili jsme na pole s obilím. Utahaní celodenním plahočením jsme se potřebovali vyspat, aspoň chvilku, dvě tři hodinky, než se pustíme do díla. Přitulili jsme se k sobě na mezi, batohy pod hlavou, a hned usnuli jak neviňátka, jako bychom zrovna nepáchali zločin opuštění republiky, za který hrozí Růžence pět roků a mne, vojenského zběha, postaví rovnou ke zdi.

Probudil nás rachot a slunko na obloze. Bylo ráno, obilí vysoké, žito před sklizní, s vlčími máky, koukolem, čekankou a chrpami, u země se krčily drobounké polní macešky… Popadli jsme batohy a zmizeli v žitě. Přikrčili jsme se a čekali, až rachot přejede polní cestou kolem nás. Jenže rachot se loudal, blížil se zvolna, jako by měl času dost, jako by ho nikdo nehonil. Byl to traktor v pracovním nasazení, vlekl za sebou stroj, který seká obilí. Hned se do toho pustil. Ukusoval z naší skrýše a vyplivoval ze sebe snopy svázané sisalovým provázkem, ten stroj byl samovaz. Za samovazem postupovala dvojice mužů v zaprášených montérkách, na hlavách placaté čepice. Na posečeném strništi skládali ze snopů panáky, aby obilí proschlo. Traktor s dělníky v patách zvolna objížděl pole po obvodu, samovaz ukrajoval žito a sám je vázal do snopů. Nebylo úniku. Kdybychom vyběhli, dělníci by nás uviděli a pustili se za námi, protože by to pokládali za svoji občanskou, vlasteneckou povinnost. Lov je odnepaměti vítanou kratochvílí. Někteří byli dokonce členy lapací organizace s právem nosit na rukávu pásku POMOCNÍK POHRANIČNÍ STRÁŽE. Nic bych za to nedal, že takovým pomocníkem byl nejméně jeden z lidí na poli. Mohl mít u sebe zbraň, to byla jejich výsada a jenom pošetilec by takovou výsadu zanedbával. Pole bylo rozlehlé, s takovou to do večera nestihnou. A nám nezbývalo než v úkrytu žitných klasů počkat na tmu. Proti hladu si můžeme nadrolit zrní a bez vody snad jeden den vydržíme.

Traktor neměl kabinu, řidič seděl na plechové sedačce s beraní kožešinou pod zadkem. Tvářil se pyšně, vždyť nemusel pracovat,

jen si tak pěkně seděl a jel, to není práce, to je taky výsada. Pracující lid mu svěřil traktor, on si toho váží, on si toho užívá. Pýcha z něj šplíchala na všechny strany, divže nás, skrčené mezi stvoly, nepocákala. Museli jsme ustoupit dál od okraje, blíž ke středu lánu. Ještě bylo kam ustupovat.

V poledne traktorista vypnul motor. Muži si sedli na snopy a pustili se do jídla. Namazané krajíce zapíjeli lahvovým pivem, rozprávěli, ale rozumět jim nebylo. Muselo to být šprýmovné, protože se smáli, pivo jim žbluňkalo v hrdlech, až k nám to dolehlo, nebo to byla jenom představa? Polykali jsme suché sliny a měli žízeň v srpnovém poledním slunci. Dnes v osmnáct hodin se stanu vojenským zběhem. Vyhlásí po mně celostátní pátrání?

Muži dojedli a lehli si na snopy. S takovou pole neposečou ani za dva dny, radovali jsme se potichu a zapomněli na žízeň. Za tmy vyklouzneme, hranice je asi dva kilometry odtud, v hustém lese, tam smějí jenom pohraničníci a divá zvěř, té se na povolení neptají. A my dva jsme divá zvěř na útěku.

„Neboj se, truhlíku!“ šeptala mi Růženka do ucha. Věděla, že se bojím. Taky se bála. Kdo by se nebál! Jen jsem jí stiskl ruku a byl rád, že ji mám, že je se mnou, že tu nejsem sám.

„Neboj se, Růženko, nic se nám nestane!“

V tu chvíli se v dáli ozval motor, a nebyl sám. Za chvilku tu byly další dva traktory se samovazy a s nimi tři ženy v šátcích a čiperný dědek opásaný modrou zástěrou. Ti, co už tu byli, si protřeli oči, vstali ze snopů a všichni se pustili do práce.

„To je náš konec,“ špitl jsem zděšeně.

„Ještě ne, ještě nás nemajú! Konec bude, až nás budú mět!“

Šlo jim to od ruky, tři samovazy je víc než jeden. Obilí padalo, panáky se vztyčovaly, motory řvaly, blížily se k nám. Slunce se sunulo jenom zvolna k západu, tam jsme měli namířeno. Stroje objížděly po obvodu, obdélník se zmenšoval, v jeho středu jsme se tiskli k sobě, abychom zabírali co nejmíň místa; cítili jsme spalovanou

naftu, cítili jsme kouř z cigaret, které traktoristé kouřili. Už byli na dosah. Zavřel jsem oči, jako by mě to mohlo schovat, jako bych se stal neviditelným. Pštrosí pošetilost! Hned jsem je otevřel a spatřil nad sebou – Modrého smíška!

Modrý na modrém nebi, plachty zplihlé, kotva zabořená ve strništi, ale provazové žebříky nebyly tentokrát spuštěné. Ani hudbu jsem neslyšel, cestující s hudebníky a posádkou se nahrnuli k zábradlí, taky jsem zahlédl nezaměnitelný knírek a prošedivělou šešulku Karla Krautgartnera, mezi Lapuťany ve špatně ušitých hávech se opíral o zábradlí palič slivovice, konstruktér vodní elektrárny, řidič buldozeru a ras Vladimír Raus senior. Jako by na mne kývnul. – V první chvíli jsem chtěl vyskočit a začít mávat, ale hned jsem si uvědomil naši situaci: samovazy a pomocníky pohraniční stráže kroužící kolem nás. Co kdybychom nebyli přijati na palubu, co kdyby nestihli spustit provazový žebřík… Byli bychom polapeni. Šťouchl jsem do Růženky a ukázal prstem na Modrého smíška.

„Skřivánek," zašeptala Růženka, „to je dobré znamení."

Neviděla ho. Růženka neviděla Modrého smíška! – Zaslechl jsem skřípot řetězu, navíjena vrátkem začala se kotva zvedat, za chvilku visela u přídě, plachty se vzduly a koráb se začal vzdalovat. Karel Krautgartner sáhl po saxofonu, kývl na své chlapce, hudba spustila Bílým šátkem mávám, bělejším než sníh… S plachtami plnými větru odplouval Modrý smíšek na západ, vzdaloval se rychle, rychleji, také hudba se vzdalovala, ztrácela, až se vytratila, loď se zmenšovala, rozmázlá šmouha po obloze, už z ní byla jenom tečka, až zmizela docela. A samovazy se blížily.

Už jsem se rozhodoval, že vystoupíme z žita, které ještě zbývalo poséct, s rukama nad hlavou, aby je nenapadlo střílet, vzdáme se, třeba nám dají napít a budou s námi slušně zacházet, když se jim vydáme dobrovolně… Jakápak dobrovolnost, už jsou tady, za chvilku nás i s tím žitem posečou. Už nás mají…

„Ještě ne!" špitla Růženka a traktory zmlkly, stroje se zastavily.

„Padla!“ zavelel hlavní traktorista. „Zítra to dotneme.“

Správní sedláci by to dosekli teď, co když bude pršet, pomocníkům pohraniční stráže však padla. Dýl ani ň!

Do těchto míst, Mňau, musím vložit příběh vojína druhého ročníku Šiguta, abys porozuměla příštím událostem a uvěřila zdánlivě neuvěřitelnému. Nebýt mazáka Šiguta, můj život by se vyvíjel jinak a prasátko s kníry by se stalo čímsi hodným zmačkání. Jako bezděčná čmáranice průpiskou po okraji reklamního letáku při telefonování s někým užvaněným.

Neméně důležitý je také desátník Zázvorka, velitel dvojčlenné hlídky. Jeho význam pro náš další osud spočívá v tom, že nebyl tam, kde měl být. Vzhledem k tomu, že nebyl přítomen, nemohl konat ani nařídit Šigutovi, aby konal on, jeho podřízený, v souladu s předpisy a posláním jednotky, ke které příslušeli, ani nemohl Šigutovi zabránit v činu, kterého se pak Šigut o své újmě dopustil. Ostatně také vojín prvního ročníku Doleček tu sehrává svou roli tím, že byl někde jinde: na ošetřovně, než měl původně být: na hlídce. Na ošetřovně byl kvůli průjmu. Snědl totiž sám, rychle a v ústraní obsah balíku od rodičů, aby se nemusel dělit. Proto musel v noční košili polykat živočišné uhlí a nemohl na hlídku. Místo něj šel s desátníkem Zázvorkou do služby mazák Šigut.

Kdyby byl vojín Doleček býval schopen služby, nebyl by si desátník Zázvorka dovolil extravaganci hodnou pozornosti vojenského prokurátora. S mazákem Šigutem byli kamarádi, znali se už zpřed vojny, narukovali spolu a pospolu sloužili po celou dobu, už se jim to krátilo, měli to za pár… Spojovalo je cosi ušlechtilého, na vojně nevítaného, odborně označovaného jako falešné kamarádství.

Osudné noci z prvního na druhý srpen, kdy na téměř posečeném poli nepatrný ostrůvek žita čekal na zítřejší dosečení, odešli hlídat hranici desátník Zázvorka s vojínem Šigutem, důvěrní přátelé. V hloubi temného lesa došlo k čítankovému projevu falešného

kamarádství: Zázvorka schoval svůj samopal pod kořenem buku a vydal se na předem dohodnuté místo, do seníku s čerstvým senem pro srnky. Čekala tam na něj krásná Marie, dcera lesníkova. Měl to k seníku dobré tři kilometry prodírání houštinami.

Vojín Šigut, sám na hlídce, zalezl do vyleženého doupátka v mechu a kapradí, zavřel oči a maloval si budoucnost: už jen necelý měsíc v mundúru, dvacet sedm dnů… Ani trochu nezáviděl Zázvorkovi seník s Marií, na něj už doma čeká jeho Marie, dvacet sedm dnů a nocí vydrží i na žiletkách.

Nad ránem jsme se s Šigutem setkali uprostřed lesa. Nervy jsem měl nadranc, už jsem dokonce uvažoval, že vyhledám nádraží, koupím Růžence jízdenku do Spáleného a sám se vydám do Horažďovic. Za jeden zpozdilý den mě snad nezastřelí.

„Nebuď srab, Toníku," povzbudila mě Růženka.

Byl jsem srab, ale nechtěl jsem, aby to Růženka věděla. Abych své srabství utajil, zachoval jsem se jako chlap. Jako Růženka. – Notný díl noci jsme přečkali v hloží na souvrati a pak jsme se vydali do boje. Štípací kleště s izolovanými rukojeťmi jsem svíral v pravici, v levici pravici Růženčinu, předstíral jsem chrabrost. Světla zvolna přibývalo i v temném lese, černé stromy se měnily v buky s šedou kůrou porýpanou rozmanitými nápisy, číslicemi a symboly. Třeba: ZA 365 CIVIL. Nejčerstvější, dnešní, byla rytina Šigutova: ZA 27!!! – A už tu byl vojín Šigut osobně. Vynořil se zpoza buku a mířil samopalem vzor 24. Nezvolal však, jak měl nařízeno: Stůj! Kdo tam! Stůj, nebo střelím. Položil si ukazovák na ústa ve srozumitelném gestu.

„Zdrháte?" zeptal se šeptem.

„Zdrháme," řekla Růženka, než jsem jí v tom stačil zabránit. Chtěl jsem tomu vojákovi říct, že jsme na houbách, brzy zrána se jich najde nejvíc. Teď už se nedalo nic dělat. Se štípacími kleštěmi v ruce, kousek od zadrátované hranice, bych s takovým tvrzením sotva prorazil.

„Tak pojďte," řekl, zbraň si hodil přes rameno a vykročil. „Mám to za dvacet sedm, mám to na háku. Seru jim na opušťák."

Šli jsme poslušně za ním, a bylo zřejmé, že střílet se nebude. Šli jsme jako na procházce nedbajíce praskotu větviček pod nohama, až jsme došli k úctyhodnému plotu z ostnatého drátu a dřevěných sloupů.

„Na nic nešahat!" varoval voják. „Je to pod proudem, signální stěna. Když se spojí drát s očkem, na rotě je poplach. Za deset minut jsou tu se psama." Pak sáhl do kapsy pro klíče, odemkl nenápadnou branku v zátarasu a prostrčil nás na druhou stranu.

„Nepůjdeš s náma?" zeptala se ho Růženka.

„Nemůžu. Zázvorka by měl průser, vojenskýho prokurátora na krku. A průser bych měl s ním, i kdybych vás teď předal policajtům. Protože jsem nenahlásil Zázvorku. Máte kliku, že jsme se Zázvorkou falešní kamarádi…"

„Tak ho od nás pozdravuj."

„To tak. Todle se nesmí dozvědět ani Zázvorka. Až narazíte na potok, jste z toho venku. A ne abyste vykecali, že jsem vám pomáhal."

„Nevykecáme!"

„Díky."

„Není zač," řekl Šigut a zamkl za našima patama.

Pili jsme vodu z potoka, klečeli přitom na kolenou jako při díkůvzdání, tekla nám po bradě, žbluňkala v útrobách, až jsme jí byli plní, až z nás přetékala. Už jsme byli za hraničními kameny, ale ještě v nás bylo napětí, ještě jsme byli na útěku. Co když se z houští vynoří hlaveň, vyřítí pes vycvičený na lidi a za ním přítel člověk v maskovací uniformě?

Dál jsme chvátali nazdařbůh, abychom byli co nejdřív co nejdál od hranice, až jsme vyšli z lesa. Vedla tu podél sklizeného pole polní asfaltka. Už jsme se nemuseli schovávat, i cigaretku jsme si mohli zapálit. Při tom napětí v žitě jsme si na kouření ani nevzpomněli. Šli

jsme po asfaltce pro traktory a napětí z nás s duněním opadávalo. Štípací kleště jsem s rozverností vyhodil do vzduchu, ale pak jsem je raději zvedl, abych nezaneřádil uklizenou krajinu. Z rozvernosti jsme šli krok sun krok jako při tanci, drželi se za ruce a smáli se, aniž by nás napadlo, že docela vyhráno ještě nemáme, protože jsme na počátku a nevíme, co na nás za zatáčkou vybafne. – Nad hlavami nám štěbetal skřivan.

„Je to dobrý, truhlíku," řekla Růženka. „Netušila jsem, že i tady budou skřivánci."

Za zatáčkou na nás vybaflo velikánské pole slunečnic. Lán temně hnědých, skoro černých terčů olemovaných unavenými, stále ještě žlutými okvětními lístky. Všechny květy se dívaly jedním směrem – ke slunci.

XVI

Teď dávej pozor, Mňau, pohádka začíná.

Skřivánek je hrouda s křidélky a s čímsi vytrvalým v hrdle; vzlétne jak vystřelený z praku a cvrliká a cvrliká, až se procvrlikal do čítanek. Už naši předkové si ho oblíbili a my, kteří se občas zatouláme do polí, ho taky máme rádi. Jenže skřivánek je tažný pták, zimuje ve Středomoří a tam ho lapou do sítí. V Itálii prý je vyhledávanou lahůdkou.

Klára Clarissima mě pozvala na kávu. Našel jsem ji na internetu. V neděli odpoledne budeš, Mňau, sama doma. Hlídej dobře, hlavně dřevo na stavbu věže. Zlodějům vyškrábej oči. Klára bydlí na zámku. Na svém zámku! Však to taky trvalo, než jí ho vrátili. Psali o tom v novinách, v televizi se to přemílalo. Naštěstí měla šikovnou právničku, bez ní by ostrouhala kolečka. Teprve ze sdělovacích prostředků jsem se dozvěděl, že moje přítelkyně, švarná šenkýřka Klára Clarissima je hraběnka. I tenkrát ve Spáleném byla hraběnkou, ale nikomu to neřekla. To právnické děvče, které zámek pro Kláru od státu vyhandrkovalo, se jmenuje Věra Mucišková-Johnson. Dcera básníka a krasobruslaře Miloše Mucišky a jeho manželky Soni, provdaná za amerického vibrafonistu Johna Johnsona, bytem v Praze, moje předpotopní žákyně. Naučil jsem ji docela obstojně nakreslit prasátko, ale jí to nikdy k ničemu nebylo.

Neměli jsme tenkrát ve Spáleném tušení, že Klára Clarissima pochází z pobělohorské šlechty původem z Itálie a že jim patřil zámek na Moravě, nemám to k ní daleko, nějaké rybníky a hektary, ne-li čtvereční kilometry lesů. Hraběnka v ušance, s kýblem vody a hadrem na podlahu, za pípami v nálevně…

Seděli jsme pod slunečníkem u zahradníkova domku, kde se Klára ubytovala, protože byl útulnější než zámecké komnaty, pili jsme kávu a dívali se na barokní sochy na zámecké terase; potřebovaly by do restaurace.

„Ještěže mi vrátili taky lesíček. Pár hektarů jsem prodala, aby bylo na opravy chatrče. A ten vykuk stromy sakum pikum vykácel. Vydělal stokrát víc, než mi zaplatil."

Byla z Kláry pěkná šedovlasá dáma, babička bez vnoučátek, nikdy se nevdala, ve Spáleném se pro ni žádný nenašel. Teď jsem si uvědomil, že byla hraběnkou vždycky. I v teplácích, s ušankou na hlavě byla hraběnkou. A my ve Spáleném jsme to nevěděli, nechápali jsme její noblesu. – Všechno zdědí synovci a neteře ze Šlesvicka-Holštýnska a z Paraguaye. Probrali jsme, co se probrat dalo, takže ti teď, Mňau, mohu vyprávět, co se přihodilo ve Spáleném, ačkoli jsme tam už s Růženkou nebyli.

Za dva dny po našem zmizení se u Švarné šenkýřky objevila vojenská lítačka vedená poručíkem. Klára jim řekla, že jsem se 31. července opil jako rekrut a 1. srpna odjel s povolávacím rozkazem v kapse na vojnu. O tom, že se mnou odjela i Růženka, pomlčela. Lítačka navštívila ještě Zdenko Klápště na radnici, ale dlouho se tam nezdrželi, déle pobyli ve vile u řetězárny. Jak to uvnitř vypadá, zjistila Klára ještě téhož dne. Přijeli si pro ni ke Švarné šenkýřce dva silní mužové středního věku a odvezli ji autem, zpátky se vracela až za svítání pěšky. Chtěli vědět, co o mně ví, všechno, všechno, všechno: třeba co mi chutná a co ne, jaké mám číslo nohy a která je moje oblíbená barva ponožek. Nad ránem jí učinili nabídku: budou ji mít rádi, pokud je bude informovat o všem, co zaslechne v hospodě od opilých i střízlivých. Jinak by se mohla ocitnout v řetězárně a chřestit řetězy ve výstupní kontrole, je tam volné místo po Zuzičce Zarašovské. Měli pravdu, koncem září nastoupila Klára Clarissima v řetězárně a švarnou šenkýřkou se stala – Soňa Mucišková. Muži ve vile u řetězárny ji měli rádi a její dcerka Věrka mohla studovat.

„Ještě že tak," zasmála se hraběnka, „kdo by mi vysoudil, co mi náleží? Šikovné děvče, tahle Věrka Mucišková."

„Mělas pak od nich pokoj?"

„Jo. Vůbec mi to nevadilo, člověk si zvykne i na řetězy. Tam jsem se dočkala převratu.“ – Klára mi vyprávěla, jak to bylo s ostatními vylosovanými nepřáteli lidu ve Spáleném. Pan Frost ani profesor Zarašovský se už nevrátili, jejich stopa končí v policejním automobilu. Vladislávka Rause strčili do blázince, Klára ho vypátrala v Kroměříži, tam se musel potkat s mojí maminkou. Rozjela se za ním, ale k Vladislávkovi ji nepustili, protože není jeho příbuznou. Nevíme, jestli se Vladislávek řehtal i v blázinci.

„A co Klápště?“

„Dočkal se penze jako tajemník na radnici, oblékl si šedý plášť a odešel na ryby. Jestli neumřel, je pořád ještě s prutem u vody.“

„Zbývá základ státu, Mucinkovi.“

„Pes Dulina se zatoulal a už se nevrátil. Krasobruslař se stal starostou, vydal sbírku básní Chléb a mír, dostal Státní cenu Klementa Gottwalda, popadl Soňu a zmizel s ní v Praze. Každý rok pak vydával jednu pitomost za druhou, než zmizel docela i se Soňou na básnickém zámku Dobříši v hladomorně. Věrka se po studiích vrátila do Spáleného, v řetězárně bylo volné místo podnikové právničky. Teď má advokátní kancelář v krajském městě,“ uzavřela Klára.

Na Růženčinu rodinu jsem se Kláry neptal. Vím, že bratři krkavci se kamsi rozletěli, o rodičích nevím zhola nic. První dny po převratu, když jsem přijel do Spáleného, zašel jsem do jejich domku, ale ten zeje dodnes prázdnotou, okna vybitá, průvan se tam prohání, v předsíni na hřebíku visí bič. Na zdi v kuchyni tehdy ještě visel obraz svatého Antonína, vyhublého světce s růžovým prasátkem, v pozadí poušť a pyramidy. Už tam nevisí, byl ukraden. Nekradou jenom Cikáni, také my, gádžové, někdy krademe. – Pověsil jsem si Antonína v ložnici, když se probudím, abych na něj viděl.

Ještě bych rád věděl, co se stalo s mým spolužákem Bydžovským a s jeho nohsledem Kvitkem. Ve Spáleném jsem se s nimi dodnes nepotkal. Ani Klára o nich nevěděla, jako by se po nich slehla zem. – A Poradce?

„Nevíš, Kláro, co se stalo s Poradcem?“

„S Poradcem? S jakým Poradcem?“

„Nejdřív byl Komandýr, Poradce až pak…“

„Komandýr? Poradce? O čem to mluvíš?“

„Asi máš pravdu, Kláro Clarissimo, asi to byl přelud, výmysl… Jen aby se nevrátil!“

„Nestraš!“ řekla Klára a vstala od stolu. Takto dávají hraběnky najevo, že návštěva je u konce.

Doma na mne čekal vzkaz na záznamníku od jakéhosi Mrkvičky. Mám prý mu zavolat, nejlíp v podvečer, přes den má spoustu lítání. Anebo na mobil kdykoli, ten má pořád v kapse. Kvůli věži.

Lučištník jsem mizerný, Mňau, a nijak mě to nemrzí. Už jako dítě jsem byl špatný střelec, šíp mi klouzal z prstů, ještě než se mi podařilo napnout tětivu. Proč se mi zdálo zrovna o lukostřelbě?

V dnešním snu jsem neměl na sobě nic jiného než toulec s šípy, v ruce jasanový luk s uvolněnou tětivou, bezradný bič; vypadal jsem jako přestárlý, degenerovaný amorek. Okaté děvče s ještěrkou se mi smálo a ještěrka se také smála, jako bych byl zdařilý kreslený vtip. „Nemohl byste zastřelit mou ještěrku?“ – „Takové milé zvířátko?“ – „Ať ji venčím, jak ji venčím, nemohu ji vyvenčit. Doma udělá hned u dveří loužičku. Není to na zabití?“ – Rád bych jí vyhověl, ale neměl jsem dost rukou, protože jsem musel schovávat ohanbí. Raději jsem utekl. – „Koupaliště je na druhou stranu!“ volala za mnou a nepřestávala se smát. Smála se i její nezbedná ještěrka. Šípy se v toulci natřásaly, chrastily. Minul jsem koupaliště a doběhl na liduprázdné náměstí, jenom tramvaj jednička se zvolna a neslyšně ubírala po úhlopříčce náměstím. Na střeše seděl Vladislávek Raus, řehtal se jako vždycky a volal: „Eyjafjallajökull! Eyjafjallajökull!“ Taky jsem na něj zavolal: „Eyjafjallajökull,“ ale jenom jednou. Rázem bylo náměstí plné, tramvaj s Vladislávkem zmizela v davu. Bylo mi trapně, všichni ve sváteční, jenom já nahý. – Propadl jsem se stu-

dem do hlubiny k havířům. Všichni byli nazí a mně se ulevilo. Jenže havíři odložili lopaty, zastavili těžební stroje, utvořili kolem mne kruh, smáli se, prsty na mě ukazovali… Zjistil jsem, čemu se smějí: už jsem nebyl nahý, měl jsem na sobě smoking s bílou vázankou, na nohou bílé tenisky. – „A ven!“ zvolal štajgr, taky nahý, na hlavě červenou přílbu s lampou a pinďoura měl ve futrálu jako pyšný domorodec z Papuy-Nové Guineje. Vyběhl jsem z šachty rovnou do náruče dvěma profesorům – pradějin a selektivní informatiky. „Za tohle budeš pykati!“ řekli profesoři, prahistorik mi začal kroutit nosem, zatímco druhý mi držel ruce. „Nechte ho! Je nevinný!“ volala z koruny lípy Růženka zruměnělá zlostí. „Pořád musíte někoho popravovat! Je to můj manžel před Bohem i před lidmi!“ Profesoři mě pustili a ten s bradavicí se dokonce omluvil, ale jenom Růžence. „Kde máš bundu, truhlíku?“ zeptala se Růženka s obavami. „Ať se mi nenastydneš.“ – Ano, kde mám bundu? Vězel jsem v nočním tričku s nápisem DOBROU NOC! na hrudi. Nohy jsem měl nepatřičně chlupaté. „Myju si ruce!“ řekla Růženka, slezla z lípy a odebrala se do kabinetu pro učební pomůcky: rovnostranný trojúhelník, kružidlo a barevné křídy. Opět se mě zmocnili profesoři a vlekli na popraviště, špičkami nohou jsem škrtal o dlažbu. Přivázali mě povříslem ke stromu s ufidlanými větvemi, vůkol plné tribuny, zástupy skandovaly: „Kebab! Kebab! Kebab!“ Zavřel jsem oči a uviděl švadronu lučištníků připravených k palbě. Stáli proti mně, mířili mi do očí. Sto dvacet jich bylo a chřípí se jim chvěla dychtivostí. „Oheň!“ zavelel podporučík a sto dvacet opeřených šípů s ocelovými hroty vyrazilo proti mně. Letěly zvolna, odhodlaně, seřadily se do dvojstupu, šedesát a šedesát, jeden za druhým, nepředbíhaly se, prolítly mi očima a mozkem, na druhé straně hlavy vylítly a spadly na zem. Ležela jich tam pěkná hromádka. Ani jsem je nestačil posbírat.

Nediv se, Mňau, že mě bolí hlava ještě teď.

Za polem slunečnic jsme uviděli červené střechy a věž kostela, moderní, s obdélníkovým půdorysem, zvon zavěšený v železné kleci na vrcholu, nad klecí dřevěný kříž. Domy pod červenými střechami byly bílé. Nad věží kroužili dva ptáci, proti slunci nebylo možné určit, jakou mají barvu a jak jsou velicí, podle tvaru těla a způsobu letu to mohli být krkavci. Polní cesta ústila do silnice. Zaslechli jsme auto a už se nemuseli schovávat, a za ním další a taky v protisměru jela auta jedno za druhým. Byla jiná než ve Spáleném, jiných značek, větší a nablýskanější. Žádné si nás nevšimlo, nikdo nezastavil. Ignoroval nás i bílý brouk s nápisem Gendarmerie, plný četníků. Tak jsme došli na počátek úpravného městečka. Když jsme si na ceduli u silnice přečetli, jak se město jmenuje, podívali jsme se na sebe jako spadlí z nebe. Jako bychom nemohli pochopit, co ta dvě slova znamenají. Pak jsme se dali do smíchu. Smáli jsme se jako blázni, řehtali se jako Vladislávek Raus. Na ceduli bylo napsáno: NEU BRENNSTADT.

Nejdřív jsme šli podél drátěného plotu kolem pečlivě poskládaných prken různé tloušťky a velikosti, kolem trámků a trámů, kolem parkoviště plného osobních aut u nízké tovární haly, na které byl nápis… – A tu jsme se s Růženkou zase na sebe podívali v bezmezném údivu: VINZ. TLACH – MÖBELFABRIK.

Copak se dá něčemu takovému uvěřit? To není možné, to se nám jenom zdá, to není pravda… Nevěříš, Mňau? Můžeš si tam zajet, není to zas tak daleko.

Městečko bylo nové, postavené před nemnoha lety a z jedné vody. Domy sice nebyly stejné, lišily se tvarem a velikostí, počtem pater a oken, druhem kytek za okny a v zahradách, ale jako by je vymyslel jeden architekt. Všude plno zeleně, zametené chodníky, mladé lípy podél hlavní ulice. Uprostřed náměstí kašna se zlatými kapry a Bohorodička s dítětem v náručí na pískovcovém sloupu; na náměstí radnice, banka, cukrárna, obchody se vším možným. A pak jsme uviděli knihkupectví HERMANN BÜCHLER BÜCHER a hostinec ZU HÜBSCHER WIRTIN:

„Kam jsme se to dostali?“

„Ze Spáleného do Spáleného,“ smála se Růženka.

Určitě jsme vypadali jinak než lidé v ulicích a na náměstí, odlišně. Vedle úhledných, pěkně oblečených a vymydlených obyvatel jsme vyhlíželi jako trempíři v nádražní hospodě v neděli večer. Ale žádný z místních nedal najevo ani kosým pohledem údiv nebo opovržení. Nevšímali si nás ani četníci, když jsme seděli na okraji kašny a namáčeli si ruce ve vodě.

„Co budeme dělat?“

„Půjdem se pomodlit,“ řekla Růženka. „Pán Bůh stál při nás, musíme mu poděkovat.“

Kostel nebyl starší než to městečko, moderna zvenku i uvnitř, zasvěcený svatému Antonínu opatovi, ochránci zvířátek. Světec tam stál dřevěný, nestylově barokní, bez pravé ruky. Dal jsem ji Vladislávkovi k narozeninám, teď je s ním v blázinci, pokud mu ji někdo nesebral.

Z kostela jsme zamířili na radnici, vydat se světské moci. Měl jsem naučenou větu sestavenou podle česko-německého slovníku.

„Vir laufen, vir vilen blajben hír, vir nicht vilen curyk!“ řekl jsem člověkovi, který seděl v prosklené kukani vedle schodiště. Odpověděl cosi s úsměvem, ale německy. Taky jsme se na něj usmáli a krčili bezradně rameny. Naše příprava na útěk byla trestuhodně nedostatečná.

„Moment,“ řekl člověk za sklem téměř česky a zvedl telefon. Když domluvil, ukázal na lavici vedle kukaně. Chvíli jsme seděli a hleděli před sebe, naše batohy ležely na zemi vedle nás a vypadaly nepatřičně na vypulírovaných kachličkách. Dívali jsme se před sebe a nevěděli, co bychom si řekli. Vzal jsem Růženku za ruku a držel se jí, taky Růženka se mě držela za ruku, jako bychom se oba topili. Na to jsme nepomysleli, když jsme se rozhodli utéct, když se nám útěk za pomoci vojína Šiguta a zázraku podařil. Ani když jsme vykračovali podél slunečnic, nás nenapadlo, co bude dál. Teprve teď,

na radnici v Neu Brennstadtu jsme si uvědomili, že nevíme, kam se ženeme a co tam chceme… Topili jsme se v nablýskaných kachličkách a zachraňovali se navzájem, polykali andělíčky. Po chvíli se ozvaly na schodišti rozvážné kroky. Sestupoval k nám starý pán s pleší a bílým plnovousem, v tmavém obleku, pod krkem znaveného motýla s puntíky.

„To jsou k nám hosté," řekl česky. „Vítejte v Neu Brennstadt!" – Na jeho výslovnosti bylo poznat, že nemluví mateřským jazykem, ale čert vzal výslovnost, bylo mu rozumět! Připadal nám jako anděl sestupující shůry. „Půjdeme raději do hospody, co vy na to?"

„Ano." Řekli bychom ano, i kdyby nám oznámil, že půjdeme do šatlavy, ale hospoda je přece jenom lepší. – Byl to pan starosta a zavedl nás do hostince Zu hübscher Wirtin na protější straně náměstí.

Hostinec patřil postarší dámě s namodralými šedinami, přišla přivítat pana starostu osobně. Vzpomněl jsem si na původní vývěsní štít Švarné šenkýřky ze Spáleného, na jméno, které se psalo jinak, než by člověk předpokládal, proto jsem si je zapamatoval: Johanna Klajn.

„Johanna Klajn," řekl jsem nahlas.

„Trefa!" řekla ta dáma taky česky.

A tak jsme se, Mňau, ocitli v Novém Spáleném, jen se tu mluvilo jinak a místo březových košťat pili jsme Schwechater – taky nic moc, ale guláš byl jako od Kláry. Dobrá hospoda se pozná podle guláše. Byl to dobrý guláš. A ten plešatý pan starosta byl knihkupec a jmenoval se Hermann Büchler, rodák ze Spáleného Brennstadtu. Žena Hildegard mu před pěti lety zemřela a děti se rozutekly do světa už dávno. Ocitli jsme se mezi vyhnanci. Našinci je vyhnali z jejich domovů. Měli by nás kvůli tomu nemít rádi a někteří nás rádi neměli, vždyť jsme vlezli do jejich postelí a cpali se jejich uzeným, povidly a hrachem… Přijali nás tu mezi sebe se vší důstojností, jako krajany. Chtěli vědět, jak to dnes v jejich starém Brennstadtu vypadá. Moc potěšující zprávy jsme pro ně neměli. Nejvíc je rmoutil

rozbitý kostel a domobranný gardista na místě morového sloupu. A já jsem si uvědomil, jaká křivda se jim stala, že byli vyhnáni ze svého domova do ciziny. Ale copak jsem já někoho vyhnal? Vždyť i nás dva vlastně našinci vyhnali… A taky jsem si uvědomil, že i v cizině se dá žít.

Pohádky nemohou být příliš dlouhé, Mňau, vezmeme to zkrátka:

Johanna Klajn nás ubytovala ve svém hostinci v patře; každému přidělila pokoj na opačném konci chodby, i když jsme se zpěčovali, že si vystačíme s jedním, jenže jak by to vypadalo, říkala Johanna Klajn, když nejsme manželé. Pan Büchler nás zavezl do Vídně na cizineckou policii, požádat o povolení k pobytu. Vyřídil to za nás, jenom jsme se podepsali na několik papírů a úředníci s úředními obličeji nás nespolkli, dali nám razítko a podali ruku. Nemuseli jsme do uprchlického tábora, o němž se vyprávěly strašidelné zkazky, pan starosta a knihkupec Hermann Büchler nás odvezl zpátky do Nového Spáleného, do nového domova, do nových dobrodružství.

V Neu Brennstadtu jsme se začali ohlížet po práci, abychom měli na byt a stravu, abychom nemuseli žít z podpory, o níž se zmínil pan starosta, že na ni máme nárok. Vyděsilo mě pomyšlení, že bych mohl být sociální případ se zdravýma rukama. Práci jsem našel u malíře pokojů a natěrače Siegfrieda Löfflera. Uměl říct českou větu: Ja sem Tiger! Naučil ho to dědeček. Při válečkování stěn a natírání zárubní nám počáteční jazyková bariéra nevadila, při malování se spíš hvízdá, a to nám šlo skvěle, dvojhlasně. Růženka nastoupila v továrně na nábytek Vinz. Tlacha mladšího. Výzdobnu tam sice neměli, zpočátku zametala piliny, ale po týdnu zametání jí svěřili psaní adres a lepení známek na dopisy. Tak nádherně jako má Růženka dosud nikdo známku nenalepil. Přitom jsme se učili mluvit. U lidí, Mňau, je to zapotřebí víc než u koček. Vy si vystačíte s jedním mňau a zbytek dopovíte řečí těla, zatímco my jsme bytosti upovídané, proto si moc nerozumíme, i když mluvíme stejným jazykem.

Ještě jsme museli završit to, co jsme si předsevzali a nestačili dokonat. Pro pořádek a taky kvůli tomu, abychom se nemuseli scházet potají, abych nad ránem nemusel ťapkat temnou chodbou z Růženčiny vyhřáté postele do své studené. Johanna Klajn byla dobrotivá, ale prudérní a my jsme byli její hosté. Pan starosta trval na tom, abychom na svatbu pozvali Růženčiny rodiče.

„Vdává se jejich jediná dcera, sluší se pozvat aspoň nejbližší příbuzné."

„Haha!" zasmála se Růženka. „Nejbližší příbuzné… Na cikánskou svatbu se zve celá rodina!"

„Skrz železnou oponu neprojde ani noha," řekl jsem. Přiznám se, Mňau, bez mučení, že mě představa cikánské svatby v naší situaci vyvedla z míry.

„Ať se tam někdo chytne za nos. Budou muset úředně zdůvodnit, proč jim cestu za hranice nepovolí," řekl pan Büchler.

Vaše návštěva Vaší dcery z důvodu její vlastní svatby se zamítá. Není v souladu se státními zájmy. S pozdravem Oldřich Bastl, vedoucí oddělení.

Tak to mému tchánovi Milanu Bandymu napsali z oddělení ministerstva vnitra, které mělo v referátu přidělování pasů a cestovních doložek a zamítání cest občanů do kapitalistické ciziny. Na úřední dotaz starosty městyse Neu Brennstadt Hermanna Büchlera, s jakými zájmy není cesta v souladu, odpověď nedošla.

Naše svatba byla skromná a krásná. Taky svědky jsme měli, to se musí, malířského mistra Siegfrieda Löfflera a majitelku hostince Johannu Klajn. Oddáni jsme byli nejdřív na radnici. Pan starosta měl na prsou znak města Neu Brennstadt – dva černé krkavce a polovinu bílého kola s šesti loukotěmi v červeném poli. Promlouval k nám jenom chvilku a pak se nás na něco zeptal.

„Ja!" odpověděl jsem odhodlaně.

„Ja," špitla Růženka. A přitom jsme nevěděli, jak zněla otázka. Políbili jsme se a vyměnili si prsteny, skoro stříbrné, vymalovali a vyzametali jsme si na ně sami. Pak jsme podepsali, čemu jsme nerozuměli, a to bylo uloženo v matrice města, které tu bylo postaveno snad jenom proto, abychom se v něm zachránili. Prsteny jsme si zase sundali a chvátali do kostela. Bylo tam plno, celé Nové Spálené se přišlo podívat, jak je Růženka krásná v bílých šatech z půjčovny. Obřad v kostele byl barvitější a snad i závaznější, neboť co Bůh spojí, to by mělo držet. Voněly tam kytky a kadidlo, cinkaly zvonky, linula se varhanní hudba a zbožné prozpěvování. Zopakovali jsme své ja před knězem, opět se políbili a navlékli si prsteny už napořád. – Před kostelem na nás čekalo překvapení: sedmero krkavců, Růženčiných bratrů, nás tam zasypalo několika kilogramy rýže – pro štěstí. Kde se tu vzali? Přilétli… A jak přiletěli, tak zase odletěli. – Svatební hostinu přichystala Johanna Klajn u Švarné šenkýřky v extrovně a pak nám dovolila ulehnout v jedné posteli.

V Neu Brennstadtu vydávali tiskovinu s názvem Neubrennstädter Blätter. Redakce byla na radnici a pan starosta občas přispíval. Taky o naší svatbě tu byl odstaveček. Šéfem a autorem většiny článků byl učitel němčiny ze základní školy Hasi Braun, vrstevník a kamarád. Plátek to byl sympatický, dobrá učební pomůcka. Louskali jsme jej se slovníkem v ruce od první až do poslední stránky, dozvěděli jsme se, co se v našem městečku v uplynulém týdnu přihodilo a co se v nejbližší době přihodit má, a navíc jsme přitom pochytili nová slova a větné vazby. Byl tam i dětský koutek: pohádka, básnička, jednoduchá křížovka, rébus, soutěž… Výtvarná úroveň nevalná.

„Nakresli jim tam prasátko s kníry, truhlíku, ať to pozvedneš!" napadlo Růženku. Mohl jsem se tu blýsknout něčím, co umím, ale zanedbávám. – Jak prostě počala má strmá cesta ke hvězdám!

Pustil jsem se do kreslení seriálu pro děti – jeho hrdinou bylo prasátko s kníry. Děj jsme vymýšleli s Růženkou v posteli. Děti byly nadšené a také rodiče si seriálu všimli a našli v něm zalíbení. Náklad časopejsku se zdesaterónásobil, začali ho prodávat i v okresním městě Hollabrunnu. Příběhy ušmudlaného prasátka s kníry od povidel začaly bavit celý okres.

Jednou v neděli odpoledne pro mě přiběhla Johanna, že mám dole telefon. Dringend! Vylezl jsem z postele od Růženky, zrovna jsme vymýšleli další příběh, dobrodružnou plavbu prasátka do Země Františka Josefa na vyvrácených dveřích od chlívku a setkání s tuleni. Volal mi redaktor z celostátního deníku Der neue Kurier a cosi mi naléhavě vykládal. Věděl jsem, že mluví o praseti, ale nevěděl jsem, co mi říká, protože mluvil zbrkle a německy. A tak jsem do pauz s otazníkem, které po jeho tirádách následovaly a nechávaly mi prostor, odpovídal osvědčeným slovem, jež mi přineslo tolik štěstí: ja. – Ja, ja, ja…

„Wunderbar!“ zvolal ten muž z deníku Der neue Kurier a zavěsil. – Od příštího měsíce začalo vycházet prasátko s kníry v rámečku na šesté straně Kurýra a komentovalo politické dění v zemi, v Evropě, na celém světě. A na mém kontě v Rajfajzence se začaly objevovat sympatické sumy.

Bylo to na pováženou. Osud na nás opět kývl přívětivou rukou, museli jsme se zamyslet, co s tím. V Neu Brennstadtu se nám líbilo, lidé tu byli na nás hodní… Jenže svět je veliký, skýtá tolik možností! Přece nezůstaneme v takové díře u hranic po celý život… I když díra je to vlídná.

„Jste mladí, měli byste studovat!“ řekla Johanna Klajn.

„Nic lepšího by mě nenapadlo,“ souhlasil pan starosta. „Jeďte do Vídně na univerzitu!“

„U Švarné šenkýřky vám budu držet místo.“

Moc se nám ulevilo, zrovna tyhle dva jsme nechtěli odchodem zarmoutit, byl to jejich nápad. A nebyl vůbec špatný. Ve Vídni jsme

se zapsali na Univerzitu užitého umění: Růženka na keramiku a mě zlákala – po úspěších s fousatým prasátkem – knižní grafika. V Ottakringu jsme si pronajali malý byt: pokoj, kuchyň, kabinet a sprchový kout a koupili si ojetého citroëna 2CV, kačenu žluté barvy, a stali se z nás zazobaní studenti.

„A co děťátko, manželko má?“ zeptal jsem se Růženky jednou ráno nad vajíčkem naměkko, tyrolským špekem, sýrem a topinkou.

„Až dostudujem!“ – Bylo tedy rozhodnuto. Až dostudujeme – je ti to jasný, Mňau?

Prasátko s kníry v Novém Kurýru nás živilo a šatilo nadstandardně, němčinu jsme zvládali natolik, že jsme mohli studovat. Prožívali jsme ve Vídni šťastné roky, řekl bych, Mňau, že to bylo nejšťastnější období mého života. Ve Vídni pečou dobrý chleba, prodávají skvělé víno a lidé jsou tu veselí. Jezdili jsme na kole, koupali se ve Starém Dunaji, houpali se v Prátru a lyžovali v Alpách. A taky studovali. Uvědomoval jsem si, kolik toho ještě neumím, jak nehorázná to byla drzost začít publikovat. Ani ruku jsem neuměl pořádně nakreslit, vždyť prase má přece kopýtka! Pilně jsem kreslil a kreslil, abych nezůstal trčet v Novém Kurýru s politicky orientovaným prasátkem. Protože jsem tomu člověkovi, který mi jednou v neděli odpoledne zavolal do Neu Brennstadtu a já mu nerozuměl, odkýval nedůstojné podmínky, které mne zotročily. Moje prasátko se v novinách nechovalo tak, jak bych já chtěl, ale říkalo to, co mu nařídili v redakci. Řekl jsem Růžence, že až dostudujeme, smlouvu vypovím.

„Až dostudujem, budeme mít děťátko…“ slíbila mi Růženka.

XVII

V sytě zeleném trávníku rozkvetla bledě fialovými kvítky řeřišnice luční, jaro už je v plném proudu. Z trnek se sypou bílé okvětní lístky, ačkoli je větřík slabý, milosrdný. A také z třešní sněží okvětí, hlohy jsou ještě zakuklené do zelených, droboučkých kuliček. Ze své poustevny nad potokem to mám na náměstí asi čtyři kilometry. To je dobrá vzdálenost; když je potřeba, dojdu pěšky. Bez lidí se neobejdu, ale nemusím je mít pořád. Do města nakouknu jen zřídka, nakupuju hlavně v Penny Marketu, je to tam anonymní a mám ho po ruce, koupím tam i noviny. Kafe si vařím doma v prastaré italské mašince a do hospody mě už nic netáhne. Kdo nepije, nemůže vydržet kecy opilců po třetím pivu. Lezou z nich pořád stejné pitomosti kolem dokola. Jenom k pekaři zajdu, peče dobrý chleba, takový v Penny Marketu neprodávají.

Někdy si udělám sentimentální procházku po starých místech. Místa zůstávají, ale k nepoznání změněná. Události, příběhy, které se tam staly, jsou dávno pryč, uzavřené nebo do ztracena vytroušené, jako by se nikdy nepřihodily; i ten člověk, já, kterému se tu cosi stalo, je už kdosi jiný. A vzpomínky? Jsou to ošidné zapomněnky zaprášené časem, dokreslované představivostí, překroucené, pulírované do bezúhonné krásy. Ani kameny nejsou trvalá hodnota, i s těmi se hýbe. – Domobranný gardista Neprojdou! leží pohozený za plotem pohodnice a hledí na žížaly, které se mu po dešti kroutí kolem nosu. Ještě je odhodlaný postavit se nepříteli dělnické třídy s puškou v ruce, s ohněm v srdci, ale musel by ho někdo zvednout. Morový sloup se vrátil na náměstí. Nechali ho zrekonstruovat podle dobových fotografií občané Neu Brennstadtu, zdejší rodáci a jejich potomci. Největší částkou přispěl Vinz. Tlach junior, majitel továrny na nábytek, kdysi jim tu patřila řetězárna. Vyhnaní krajané přispěli také na obnovu

kostela svatého Antonína a hřbitova, mají na to spolek, ale ještě se do toho nikdo nepustil. Novou Marii s děťátkem přelíbezným vysekal zručný sochař Gajdoš Gajdošík, autor Neprojdou!, se synem Liborem Gajdošíkem, nadaným sochaříkem. Sám by to nezvládl, byl už v letech a síly ho opouštěly, ale takový kšeft si přece nemohl nechat ujít.

Sbratření v parku – sousoší hrdinného osvoboditele v objetí s vděčným osvobozeným se stalo pravidelnou zastávkou pro ty, kdo se na cestě z Dělnického domu domů nutně potřebují zastavit. Sbratřenci si jich nevšímají, křoví vyrostlo natolik, že jim z něho čouhají jenom hlavy. Neznámý neurotik je natřel červeným lakem a městská správa se ještě neodhodlala něco s tím udělat. Čeká se na zub času, ten pracuje zadarmo.

V řetězárně se stále vyrábějí řetězy, řetězů není nikdy dost. Továrna je v soukromých rukou, ale původním majitelům ji nevrátili, protože Tlachovi byli Němci, i přestože jsou Rakušané. A Němci prohráli válku, Němcům se nic nevrací. Řetězárna patří společnosti Chain & Chine, nikdo neví, kdo to je, prý nějací Indové. Důležité je, že továrna vyrábí. Je stále zdrojem obživy pro většinu občanů města a okolí. – Taky pohodnice zůstala, kde byla, ale jmenuje se Kafilerie. Měla být zprivatizována, jenže ji nikdo nechtěl. Stále patří obci, zaměstnává patnáct lidí, dva bagry a nový buldozer, rasův domek přestavěli na administrativní budovu.

Ze Švarné šenkýřky se stal nejdřív hotel Jelen. Za komunistů patřil spotřebnímu družstvu Budoucnost, po převratu předložil jistý Jiří Jelen podnikatelský záměr, banka mu půjčila peníze a Švarná šenkýřka byla jeho. Jenže Jelen byl babral a bordel, který ve Švarné šenkýřce otevřel, neměl ve Spáleném dost zákazníků, podnikatelský záměr zkrachoval a podnikatel prchl před zákonem do zemí bývalého Sovětského svazu, tam se ztratil v tajze. Zůstala po něm jenom cedule Hotel Jelen, visí tam dodnes. Vietnamským obchodníčkům, kteří si hospodu pronajali a místo čepování březových košťat tam prodávají hadříky, botky a všelicos, to nevadí.

Úžasné přírodní kluziště, na němž Zuzička s Muciškou udělali díru do ledu, už komunisti přestavěli na zastřešený zimní stadion. Hraje se tam druhá liga hokeje. Krasobruslení už není to, co bývalo…

Co ti to tu, Mňau, vykládám! Že bych si už rovnal účty, uklízel v myšlenkách? – Tak dobře, kousnu do toho: o Růženčině rodičích nevím zhola nic. Možná je voda vzala nebo jim vrátili koně i s vozem, třeba odjeli do teplých krajin nebo do Země Františka Josefa, na Měsíc, ke všem čertům, co já vím… Co je mi po nich! Obraz Zvěstování Panně Marii visí řádně zarámovaný v kostele svatého Antonína v boční lodi, aby nebyl tolik na očích. Svatý Antonín – jak víš – mi visí v ložnici.

Zajel jsem do Penny Marketu pro kořalku, kávu a cigarety. Jako bych se chystal na mejdan. Koupil jsem irskou whisky Jameson, kávu Dadák a pět krabiček kamelek, pro Mrkvičku. Je to muž, který mi zavolal, ať mu zavolám. Zavolal jsem mu a on se holedbal, že mi postaví věž, že mu o mně řekla Petra, moje zdatná neteř. Měl jsem představu, že muži odhodlaní stavět věže nezřízeně pijou kořalku a kouří. Tak jsem nakoupil, aby Mrkvička nestrádal. Kafe bylo pro mne, abych nestrádal já. Pro tebe, Mňau, jsou konzervy, které se jmenují Louisa, jiné neměli. Když ti to nechutná, běž si ulovit!

Láhev i cigarety zůstaly pro jinou návštěvu, Mrkvička je nekuřák a řidič. Pili jsme kávu a chroustali k ní sušenky nad složkou nákresů a výpočtů.

„Ten Poštovna, to je třída!“ pochvaloval si Mrkvička. „Podle těch plánů by to i slepej postavil.“

„Slepej?“ Tak tohle jsem Mrkvičkovi nespolknul. Pak jsem ho s obavami zavedl za dům k hromadě dřeva, stála hromadu peněz. Co když jsem nakoupil špatně? – Prohlížel si každý trámek, každé prkýnko. Taky kování uskladněné ve sklepě zkoumal jako archeolog vykopávky.

„Oukej,“ řekl po americku a nasedl do otřískané dodávky. „Příští pondělí vám sem pošlu chlapy s jeřábem. V pátek budou hotoví.“ – A odjel.

„Kecáš," zvolal jsem za ním, ale potichu, potichoučku, aby mě neslyšel. Co když nekecá?

Nemohu odpřisáhnout, Mňau, že to, co mě nad ránem pod postelí navštívilo, byl sen, protože jsem nespal. Vím to jistě: na hodinkách bylo 4:42, ciferník světélkuje, v obdélníku okna jsem tušil rozkvetlou větev švestky, první obzor s rozevlátou břízou a prořídlý lesík, hvězda žádná, zataženo, místy déšť. Uvědomoval jsem si teplo pod peřinou o to víc, že jsem musel vylézt. Večerní čaj mě vyhnal, ale vrátil jsem se a setrval v přívětivém teple. Slastný pocit! Nikam se nemusím hnát, nic neočekávám, jen tak jsem. V tu chvíli jsem se domníval, že klid a spokojenost mi zůstane už napořád. Och, jak jsem se mýlil! A přitom se nic nestalo. – Kde je nebe, je i peklo, nosíme to v sobě oboje. V přívětivém teple, bez příčiny, popadl mě strach. Strach z ničeho. Snažil jsem se schovat, přikryl jsem si hlavu peřinou, aby mě nebylo vidět, jako by to mělo přijít zvenku. Mezi matrací a pelestí jsem se protáhl až na podlahu. Na levém boku, s koleny u brady, v prachu a chmýří pod postelí chvěl jsem se děsem, jako by se vrahouni blížili k domu. Strach mi drnkal na žebrech, nebolelo to, bylo to strašné. Propadl jsem se na náměstí mezi básníky. Byli všude, i na tramvajových kolejích, a nebáli se, že by je mohla přejet jednička. Přede mnou se rozestupovali, abych mohl projít, mačkali se na sebe, šlapali si na nohy, ale nereptali, mlčeli. Vyhoupl jsem se na podstavec sochy Neprojdou!, domobranný gardista mi kryl záda připraven vystřelit. Básníci na mne hleděli a čekali, co jim řeknu. Měl jsem jim sdělit cosi podstatného, co nestrpí odklad. Týkalo se to každého a básníci to měli šířit, aby každý věděl a mohl se zařídit, aby se pak nemohl vymlouvat. Dívali se na mne a čekali, co ze mě vyleze. Báli se, že neuslyší, protože básníci mají slabý hlas, jenom špitají, když recitují svoje verše, aby je nebylo slyšet ani v první řadě, aby všem unikla podstata sdělení. Mysleli si, že i já budu nezřetelně špitat. – Stál jsem před básníky a nevěděl

jak začít. Ani jsem nevěděl, co mám básníkům vykládat, snad se to dostaví, až otevřu ústa. Otevřel jsem ústa a začal dávit chuchvalce chlupů. Byly to tvoje chlupy, Mňau, lezly ze mne a padaly na básníky, zatímco básníci mlčeli. Zvedl se vítr a chuchvalce kočičích chlupů se jim vznášely nad hlavami. Básníci se je pokoušeli polapit, ale žádnému se to nepodařilo. Až se jeden pozvedl z davu a rostl, už mu ostatní básníci sahali po prsa, po pás… – Stop! – V ruce držel drúzu namodralých polodrahokamů ukradenou v přírodopisném muzeu. „Co si to dovoluješ, spratku!" zvolal hlasitě, mrskl po mně drúzou a srazil ze soklu mne i gardistu.

Přece jenom to byl sen. Probudil jsem se pod postelí, Mňau, a byla mi příšerná zima.

Naše vídeňská studia se nachýlila ke konci, už byl nejvyšší čas pustit se do diplomové práce, ale nic kloudného mě nenapadalo. Růženka už pilně hnětla z kaolinu komplikovanou abstraktní plastiku, kompozici OP 24, vzepětí ducha, křehký porcelán kombinovaný s hrubým šamotem a chirurgickou ocelí. V noci vyskakovala z postele, jako kdyby hořelo, rozsvěcela a kreslila si u kuchyňského stolu nápady, zapisovala poznámky, a já pořád nic.

Stále jsem práci odkládal, protože jsem si myslel, že bych měl stvořit něco mnohem velkolepějšího, než vytváří má žena. Šovinista ve mně nabyl vrchu, když unesu těžší břemeno než Růženka, měl bych mít taky lepší diplomku. Ale nic velkolepějšího než OP 24 mě ne a ne napadnout. Bloumal jsem kolem Dunaje, plival z Říšského mostu, hleděl do čtvrtky veltlína v hospodě U Vincenta… A nic.

V časové tísni přišlo za mnou v noci prasátko s kníry od povidel a vytrhlo mi trn z paty. V nouzi čert i mouchy lapá. Zručnou rukou vytrénovanou čtyřmi lety studia kresby překreslil jsem a vylepšil to, co vyšlo v dětském koutku regionálního časopisu Neubrennstädter Blätter a udělal z toho knížku. Do té doby ještě nikdo nepřinesl jako diplomovou práci kreslený seriál a myslím, že mi ji pan profesor

uznal jenom proto, aby nevypadal jako zabedněný konzervativec. Růženčin OP 24 vystavili ve dvoraně a nechali ho tam. Byli jsme tomu rádi, protože do bytu v Ottakringu jsme se jen taktak vešli. Nakonec ho koupila banka Creditanstalt pro svoji pobočku v Alberndorfu. Zas bylo na chleba, víno a benzin. Mně objemnou slohu se sedmdesáti sedmi listy veselých, napínavých i dojemných příhod prasátka s kníry vrátili.

„Od vás, pane Bartoši, jsem očekával něco duchovnějšího. Tady máte diplom. Nashledanou!" řekl mi pan profesor, dal mi diplom a podal ruku, shovívavě, žádná srdečnost.

A co s diplomem? – Do šuplíku! Zatímco se Růženka radovala z úspěchu v Prátru na kolotoči, pil jsem U Vincenta veltlín tak dlouho, až se do mne už víc nevešlo. Zvedl jsem se a šel do Prátru za Růženkou, od Vincenta to není daleko. Šel jsem dlouho, šel a šel, žádný Prátr nenašel. Nějaká děvčata na mne pokřikovala, vábila mne:

„Komm! Komm mit, Schatzi!"

„Jděte mi z cesty, temná mračna, hledám Růženku!" odbýval jsem je a klátil se kupředu, do Prátru za Růženkou, prošel jsem mezi střelnicemi, kolotoči a strašidelnými hrady, šel jsem, šel, Růženku jsem nenašel. Ocitl jsem se v temném parku mezi stromy a křovinami, najednou se mne zmocnilo ticho a hluboká lesní tma. V takové tmě není radno bloumat, ale říkejte to opilci! Dostalo se mi důrazného napomenutí od buku.

Když jsem se probral v orosené trávě s boulí na čele, svítalo a rosa se uvelebila i na mně. Z křoví jsem zaslechl prodírání a ještě cosi dosud neslyšené: chrochtání sedmi divokých prasátek. Bál jsem se, že se na mne vrhne jejich maminka, že mě rozsápou a sežerou. Přitiskl jsem se k dubu, kůra byla hladká, nejbližší větve příliš vysoko. Prasátka mi nevěnovala jediný pohled, prošla nevšímavě, hledala jinou potravu. Až to poslední, neukázněný nezbeda, se otočilo, zašklíbilo se a chrochtlo jakési poselství. To prasátko mělo kníry od povidel!

Rozběhl jsem se do Ottakringu. Běžel jsem velice rychle navzdory kocovině, ani mě nenapadlo jet tramvají – musel bych na ni čekat, zbytečné zdržení – proběhl jsem Druhým i Prvním okresem a zastavil se až doma, u postele. Růženka ještě spala znavená kolotočem a radostí. Než mi začala lát, že se toulám po nocích a smrdím, vzal jsem si slovo. Řekl jsem jí, že se mi v Prátru rozsvítilo, že musím do Boloně s prasátkem. Tam je prodám na veletrhu, aby bylo na víno, chleba a na benzin.

„Máme na chleba, víno a benzin, máme i na činži," řekla probuzená Růženka. „Nezapomeň: Prodala jsem OP 24 do banky!"

„Ty máš na chleba, víno a benzin, i na činži! Já mám leda bzum."

„Živils mě celou dobu, teď jsem na řadě já…"

„Mlč, ženská, a vstávej, jedeme prodat prasátko."

Naházeli jsme pár nezbytností do žluté kačeny 2CV, především slohu se sedmdesáti sedmi listy formátu A2, a vyrazili na Innsbruck a pak dále na jih. Růženka řídila, měl jsem ještě v krvi veltlín, v rukou třas a v srdci dychtivost být už tam, nevhodnou k řízení.

Maniakální stav ducha mě přešel v Boloni na veletrhu knížek pro děti a mládež, na výstavišti mezi stánky. Množství vystavených publikací a zástupy zoufalců se slohami podobnými mé sloze mne zarazily do podlahy. Proč jsme sem jezdili! Čí to byl nápad! – Držel jsem se Růženky za ruku a nechal se vláčet v davu výstavištěm. Prodírali jsme se lidmi a knihami, v hlavě mi hučelo: Nezdar je normální, zdar výjimečný, úplný idiot snad nejsem. Nezdar nynější může být zdarem budoucím. Co se dnes jeví zdarem, může vést zítra do záhuby. Nic není, Toníku, ztraceno, třeba se ani ty neztratíš…

„Tady stůj, truhlíku, ani se nehni!" poručila mi Růženka „Mohl by ses mi ztratit." Zmizela v útrobách kóje s nápisem GIUSEPPE INNOCENTI. Stál jsem, ani se nehnul, slohu na zemi opřenou o nohu, každou chvíli jsem se na ni podíval, jestli tam ještě je, aby mi nezmizela, aby mi ji někdo neštípnul nebo nezaměnil za jinou, s něčím ještě nesmyslnějším, než ukrývala ta moje. Davy do mne vrážely a omlou-

valy se všemi jazyky světa. Netrčel jsem tam vhodně, ale co jsem mohl dělat, kdybych si stoupl vhodněji, Růženka by mě mohla nenajít, a co bych si bez ní počal v Boloni na knižním veletrhu s prasátkem. Když jsem se nedíval na slohu, hleděl jsem si do dlaní na čáry života, na každé ruce mám jinou, která vlastně platí? – Mohl bych vydělávat na chleba, víno a benzin třeba ve Vídni na Naschmarktu, tahat bedny s ovocem nebo prodávat kyselé zelí… Nebo jezdit po světě s bleším cirkusem, emigrovat do Ameriky a zabíjet voly v jatkách, sklízet hrozny u Niagary a náhle zbohatnout. Vždyť máme život před sebou a možností neomezené množství. Neúspěch je normální, ale co je to neúspěch, třeba je to jenom výhybka na cestě k vysněnému cíli, o němž nemáme potuchy, jestli stojí za to.

Růženka vyšla z kóje s bledým černovlasým mužem v kožené bundě, jakou nosil Bertík Brecht, popadla mě za rukáv a vlekla k němu. Zakopl jsem o slohu s dílem a natáhl se na podlahu. Dav se prošel po mně a po sloze, než se mi podařilo vstát a sebrat pošlapané dílo. Růženka mi pomohla a odvlekla mě do kóje nakladatelství Giuseppe Innocenti z Livorna.

„Tak to rozbal," řekl mi ten bledý muž srozumitelnou němčinou s italskou dikcí. Ačkoliv mi bylo jasné, co říká, nevěděl jsem, co po mně chce. Díval jsem se na něj, viděl, že má obdélníkové brýle bez obroučeк a přibarvené vlasy, že má úzký frňák a rýhy kolem úst, ale nechápal jsem, co ode mne očekává.

„Tu složku, truhlíku, otevři!" řekla Růženka česky.

V tu chvíli jsem se vzpamatoval. Rázem jsem byl zase na zemi, v Boloni na veletrhu knížek pro děti a jednám s potenciálním nakladatelem. Rozvázal jsem složku a Giuseppe Innocenti se zahleděl závažným pohledem na titulní list. Při bádání nad prvním prasátkovým příběhem se pousmál:

„To je ale pěkné prasátko," řekl a slečna s rudými ústy a nehty v jeho pozadí nám nalila po sklence červeného vína z Bolgheri, to je kousek od Livorna.

Nevěříš, Mňau, myslíš, že si to vymýšlím? Zdá se ti to nevěrohodné? Mně taky. Žádnou smlouvu jsme v Boloni s panem Giuseppem Innocentim nepodepsali. Jenom nám podepsal stvrzenku na převzetí sedmdesáti sedmi pokreslených listů a černých desek s tkalouny, lepenkových, potažených plátnem. Je prý to velmi zajímavé, jenže sám nemůže rozhodnout, řekl Giuseppe Innocenti a dovolil rudoústé slečně, aby ještě nalila.

S návrhem smlouvy přijel asi za měsíc do Vídně. Měl tam jednání: se mnou. Přivezl nabídku převázanou zlatou stužkou, jako dárek z nebe. Kromě výhodných finančních podmínek byl tu ještě k dispozici dům s ateliérem, keramickou dílnou a pecí uprostřed vinic, olivových hájů a ovocných sadů poblíž Bolgheri, v Maremmě jižně od Livorna, k moři co by kamenem dohodil.

„Bereš, Antonio?“

„Beru, Josefe!“

„A co já!“ přihlásila se o svá práva Růženka.

„A co ty?“ zeptali se oba chlapi.

„Beru,“ řekla Růženka po napínavé chvíli. Pak jsme to šli zapít do Švejcárny v Prátru. Kolarik & Buben tam čepujou plzeň, roznášejí vepřová kolena a taky cmundu.

Nakladatelství Giuseppa Innocentiho v Livornu na tom nebylo špatně, když nám mohlo poskytnout něco tak úžasného, jako byla usedlost v katastru městečka Bolgheri.

Uzavřeli jsme kapitolu života ve Vídni. Co nám patřilo, vešlo se do žluté kačeny a ještě tam zbylo místo pro nás dva. Cestou jsme se zastavili v Neu Brennstadtu rozloučit se s Hermannem Büchlerem, Johannou Klajn, Siegfriedem Löfflerem, učitelem Hasim Braunem a všemi dobrými rodáky. Měl jsem pocit nevděčníka, který nesplatil dluhy a táhne za lepším.

„Člověk má povinnost postarat se o sebe,“ odpověděl pan starosta Büchler na mé provinilé omluvy. „Pak se teprv může postarat o jiné.“

„Byli byste blázni, kdybyste…“ řekla Johanna Klajn. „Však neumíráme.“

„Já si z toho vrásky nedělám,“ zasmála se Růženka a napila se neubrennstadtského červeného, rozlučkového. – Vyspali jsme se v hostinci Zu hübscher Wirtin v našem pokojíku a po snídani vyrazili do Itálie. Však neumíráme…

Toskánskem jsme ujížděli po prastaré Aureliově silnici, u kapličky San Guido zabočili doleva a celí zkoprnělí zastavili. Před námi se do úběžníku jako podle pravítka táhla alej cypřišů obletovaných hejny vrabčáků. Básníci o ní píší básně, ale co je báseň o aleji cypřišů proti skutečnosti! Nebyli jsme v Itálii poprvé, už jsme tu prožili pár kulturních šoků a požili spoustu estetických rozkoší, ale takové cypřiše, jaké rostou v aleji od San Guida k Bolgheri, jsme ještě neviděli. Ve dne tu poletují vrabci, v noci tlukou slavíci. Cypřiše nás přivedly až k městské bráně s věží, tam nás uvítaly kočky. Provedly nás městem, které by co do velikosti a počtu obyvatel bylo ve střední Evropě středně velkou vesnicí. Jenže v Itálii žádné vesnice nemají, jenom města.

Naše usedlost měla prejzové střechy, krčila se ve svahu nad vinicemi a sady broskvoní. To oblé na obzoru je poklidná hladina moře Ligurského. Od úzké silničky byl pozemek oddělen vysokou cihlovou zdí porostlou červenými a modrými bugénvileami. Zahrada s olivami a ovocnými stromy rozlehlá, mile zpustlá. Chyběl tu jenom lev s beránkem v objetí. – Dům byl patrový, vedle v menším domečku čekalo na Růženku keramické království s velkou pecí vytápěnou dřevem a s menší elektrickou pícku.

Zabydlel jsem se v patře s výhledem na město a k moři, vytáhl papíry, tužky, tuše a barvičky a začal kreslit prasátko mezi olivami. Všechno, co jsem nakreslil a napsal, patřilo nakladatelství Giuseppe Innocenti, Livorno. Určitě se mnou neprohloupili, knížka o prasátku šla dobře na odbyt, překládala se do všech možných jazyků, a mně přibývalo peněz, protože jsme utráceli málo, malounko, jenom za

chleba, víno a benzin, také za sýry, chobotničky, zmrzlinu a vstupné do galerií po celé zemi. Byl to náramný stav ducha i těla – nemuseli jsme myslet na peníze, jako by se v bance samy rodily. Co jsme chtěli, na to jsme měli, a ještě víc.

Kreslil a vymýšlel jsem další příběhy prasátka, ale už ne v posteli s Růženkou, už jsem je vymýšlel sám ve svém ateliéru a pouštěl si k tomu Mahlera a Janáčka z gramofonu. Připadalo mi nutné, abych za tolik peněz odevzdal co nejvíc práce, a taky jsem chtěl být slavný a ještě slavnější. Dělalo mi dobře, když mi Giuseppe oznámil, že prasátko s kníry znají už i sobi v Grónsku a koalové v Austrálii, že je prodal až do Jižní Koreje.

Jednoho dne k nám přijela dvě auta: Giuseppeho solidní mercedes a nová alfa romeo, bílý kabriolet. Řídil ji neznámý Ital v bílém obleku, v košili pařížské modři, s oranžovou kravatou, chlapík jako z televize. Vyklubal se z něj signor Mahuleni, šéf zábavy televizní stanice RATEI – 3. Růženka si umyla ruce od hlíny, sundala zapatlanou zástěru a nalila aperitiv. Giuseppe Innocenti si nepřestal mnout ruce, rýhy kolem úst se mu proměnily v radostné obloučky. Vypili jsme aperitiv a Růženka nalila další. – Prasátko se dostalo do televize.

Giuseppe byl zvědavý, s čím se umělecky potýká Růženka, a signora Mahuleniho napadlo, že by se mohl natočit dokument o práci atraktivní cizinky v Bolgheri, ale Růženka se vymlouvala, že není ještě s ničím hotova, a nemá tedy co ukazovat, snad až někdy jindy, protože teď je zrovna zaseklá a sama neví, jak z toho.

Návštěva odjela v Giuseppově mercedesu. Zůstal tu po ní klíček a doklady k alfě romeo a alfa romeo jako zpečetění naší dohody o prodeji prasátka s kníry do šoubyznysu. – Vjel jsem s alfou do garáže, žlutá kačena bude bydlet venku. Pak jsem si vylezl do ateliéru a tetelil se blahem, jak jsem úžasný. Co mi ještě chybí? – Děťátko!

Růženka! Zděsil jsem se, Mňau. Vždyť já jsem zapomněl na Růženku, na svou ženu a dobrou vílu. Bez ní bych byl vojínem v zá-

loze, zaměstnancem řetězárny ve Spáleném, opíjel bych se u Švarné šenkýřky březovými košťaty a rumem tuzemákem. Opíjím se tu samoslávou v patře a Růženku jsem nechal dole v hrnčírně. Chodím kolem ní, trousím rozumy o svém díle, z vášnivých objetí zbyla poklidná manželská soulož. Je mi s ní dobře, plaveme spolu v moři a nakupujeme, smějeme se na sebe, jezdíme na výlety, zpíváme pod palmami Co to tam šupoce za tú stodolú… A přitom na ni vůbec nemyslím. Beru ji jako samozřejmost, jako by byla můj majetek. Co je moje, to mi nikdo nevezme. – Seběhl jsem ze schodů a vtrhl za Růženkou do dílny.

Seděla u otevřené pece, z třísek na podpal si v ní udělala malý ohýnek. Přikládala třísky, hleděla do plamenů a zpívala si táhlou cikánskou písničku. Na hrnčířském kruhu stál trpaslík v nadživotní velikosti, kolorovaný, v hnědých kalhotách a žluté jupce, se zelenou zástěrou a červenou čepičkou, pohled upřený do zdi.

Ten trpaslík měl moji tvář.

XVIII

V pondělí v sedm hodin ráno mi pod okny zahoukal zaoceánský parník. Dům se zachvěl v základech. Zrovna jsem cvičil každodenní rozhýbávací prostocviky. Odlepil jsem zadek od podlahy a vyhlédl z okna. Před bránou stála otřískaná dodávka a za ní zánovní autojeřáb. Vozidla se domáhala vstupu na můj pozemek. Hodil jsem na sebe župan a šel otevřít bránu. Ze strojů vyskákalo sedm snědých mužů v letech, měli na sobě modré overaly s bílým nápisem Mrkvička a červenou mrkví na zádech.

„Tak jsme tady kvůlivá tej věži, švagře," řekl nejstarší.

„Sedmero krkavců!" spráskl jsem ruce. Léta letoucí jsme se neviděli.

„Trefa do černého," zasmál se Pišta. Popadli mě, vyhodili do vzduchu a zase chytili, protože měli radost. Taky jsem je rád viděl po takové době, jenom jsem se bál, aby nepošramotili moje staré kosti.

„Říkals švagře?" zeptal jsem se Pišty Bandyho, když mě postavili na zem a svalili se do trávy pod rozkvetlou jabloní. „To už dávno neplatí."

„Jednúc švagr, dycky švagr. Takové případy se stávajú aji v lepších rodinách…" řeklo sedmero krkavců. – Teď bych měl říct: A co Růženka? Jak se má? Vdala se? Je zdravá? Kolipak má děcek? Ale neřekl jsem nic a oni sami od sebe o ní nezačali. Tak jsem zašel pro slivovicu a něco na sebe hodit, abych tu neběhal v rozvázaném županu. Slivovicu švagři odmítli, prý až pak. Chtěli jenom plány a dokumentaci k věži. Chtěli vědět, kde mám záchod, kde je zásuvka a venkovní vodovod. Prohlédli si místo a materiál, pak setrvali chvíli nad plány v zadumání.

„Kurva, tomu říkám architekt!" pochválili. „Podle teho se to samo postaví."

„Tak na co máte ten jeřáb?“

„Tož trochu se temu pomoct musí.“

Potom bratři vybalili z otřískané dodávky nástroje: trumpetu, basu, klarinet, harmoniku, housle, tubu a buben. Jenom tamburína jim chyběla. Zahráli oblíbenou Vladislávkovu Skákal pes přes oves a po ní ještě jednu jejich, Joj mamo dado.

„Teď, švagře, bude nejlepší, když odjedeš kamsi do řiti a necháš nás tu robit. Ještě bys nám do teho kecal. Vrať se v pátek odpoledne, bude hotové.“

Obul jsem si pevné boty a sundal z věšáku nepromokavý plášť – kdyby pršelo. Do batohu naházel svetr, náhradní prádlo, nůž, baterku, provázek a dalekohled, svačinu, termosku s čajem a kreditní kartu, nechal krkavcům rezervní klíče a neodjel, vykročil jsem pěšky. Na prvním obzoru jsem se ohlédl a zamával, ale nevšimli si toho, kopali už základy pro věž, od níž jsem si bůhvíco sliboval. Když nic jiného, aspoň pěkný výhled.

Brodil jsem se dorůstající otavou a vyděšení koníci prchali před mými kroky, poschovávali se v ostrůvku letošní druhé směny kopretin a na mezi mezi vratiči a přerostlými kopřivami. Jmelí na jabloni užíralo dozrávajícím jablkům mízu a klíněnce jírovcové se už podařilo usušit listí kaštanům.

Když jsem dorazil na třetí obzor a minul ohořelý vrak Helebrantovy maringotky, když jsem se prodral lesem, ocitl jsem se na kopci a pode mnou ležela krajina s poli a rybníkem, s lesy a vesnicemi, konec brala až daleko na čtvrtém obzoru. Tam jsem nikdy nebyl, ani autem. Větrné mlýny mlely vítr na elektriku, povznesené a nevšímavé, s takovými se nedá bojovat.

Šel jsem a šel, až na mne padl soumrak a nikde nic k přenocování. Když nastala tma, zahlédl jsem světýlko, lákavé, přátelsky poblikující. Byl to zájezdní hostinec Červená krčma. – Červená krčma, Červená krčma… To už jsem někde slyšel, ale v jaké souvislosti? Vzpomněl jsem si až uvnitř, až mi dveře zaklaply za patama. Za šen-

kem se na mne kabonil vrahoun s vyholenou hlavou a purpurovou jizvou od temene kolem oka po bradu. Vrahoun od pohledu. Začal jsem couvat, hmatat po klice, ale nic jsem nenahmatal. Jsem v pasti – dovnitř ano, ven kdepak! Výčep byl prázdný, jen hostinský za pípami si mne prohlížel.

„Chováte prasátka?“ zeptal jsem se tenkým hláskem. Třeba ho vybrané způsoby znejistí, ukonejší, třeba upustí od svých úmyslů.

„Kdo by se piplal s prasátkama. Co potřebuju, nakoupím v Kauflandu. Tygry chovám. Chcete je vidět? Když se nažerou, nikomu nic neudělají.“

„Ani ne…“ špitl jsem a raději se neptal, čím je krmí.

„Mám taky kanárka, umí zapískat písničku. Jenom jednu, ale i to je na kanárka dost,“ řekl hospodský rozněžněle. „Jmenuje se Pepík.“

„Dal bych si něco na zub,“ řekl jsem odhodlaně, ale obavy mě neopouštěly. – A už tu byla kupa knedlíků s vejci posypaná smaženou cibulkou a čerstvou pažitkou, kyselá okurka a kofola – nápoj bohů. A taky klec s Pepíkem. Byl to nádherně vybarvený ptáček, žlutý jako pampeliška.

„Pivo došlo,“ řekl vrahoun omluvně.

„Nevadí, alkohol nepiju.“

„To vám, pane, schvaluju. Nechcete heřmánkovej čaj?“

„Děkuji, stačí kofola.“ – Upil jsem ze sklenice a pustil se do jídla. Pepík se načepýřil, pozvedl hlavičku, zobáčkem namířil ke stropu a spustil: Skákal pes přes oves, přes zelenou louku, šel za ním myslivec, pero na klobouku… Zpíval tak krásně, že bys, Mňau, neměla to srdce ho zakousnout.

Vyspal jsem se v čistě povlečených peřinách, posnídal chleba s máslem a medem, zapil čerstvě nadojeným kozím mlékem, prohlédl si tygry – krmí je kozami v celku a zbytky od oběda – a provázen jejich řevem vyrazil jsem na další cestu. Hostinský na prahu Červené krčmy mával na rozloučenou červeně kostkovaným

šátkem, jaký mívá Kecal v Prodané nevěstě, než jsem zmizel za zákrutem cesty.

Putoval jsem rovnou za nosem, pomáhal žábám přes dálnice, obcházel skladiště a překladiště zboží, procházel opuštěnými zrezivělými továrnami a vyhýbal se novým, ještě nezrezivělým, plným pracovního úsilí, vdechoval vůni hlíny, naslouchal skřivanům, přespával v hotelích i hostincích, v kůlnách se starým senem, v krmelcích v lese, kde rostly jenom pařezy po vykácených stromech, až jsem dorazil do Spáleného z druhé strany. Byl pátek odpoledne a podrážky mých bot už byly prošlapané.

Nad mým domem se tyčila vzdušná věž z ušlechtilého dřeva. Helebrant měl pravdu, bylo to jako klec pro ptáky, ale krásná. Ptáci mohli dovnitř i ven, kdykoli se jim zamanulo; lidé, kočky a trpaslíci jakbysmet.

Švagři krkavci se svými stroji už tam nebyli. Ve schránce na dopisy jsem našel klíče, účet za hotové dílo a vzkaz na vizitce firmy Mrkvička napsaný tesařskou tužkou: *Růženka se má dobře. Má 1 syna a 2 vnučky*, *dvojčata Tonču a Růženku. Užij si věže, švagře, je moc pěkná. – Krkavci Bandyti*

Dnešní sen začal uprostřed pouště větrem fičákem. Přiválo mě to pod horu Rebarboru, na hoře stál větrný mlýn a mlel vítr na písek vhodný pro pouště. Písek se kupil pod mlýnem a soudruh učitel Králíček, matematik, se mu věnoval s pečlivostí sobě vlastní; dřepěl na hromadě a počítal zrnka, broukal si přitom: „Tolik dětí mám, tolik mi jich umřelo, tolik mi jich zůstalo…“ Nesl jsem mu radostnou zprávu od školského úřadu, že toho má nechat, hrozí mu zasypání. Skutečně mu hrozilo, on totiž nedřepěl, to se jen tak zdálky jevilo, vězel v hromadě písku po pás a další záplavy se na něj sypaly z mlýnského násypníku. Kdyby fičák písek nerozfoukával, byl by už soudruh učitel Králíček zasypaný. Na tváři jsem mu poznal, jak ho hněte, že nemůže dojít k výsledku. Zdálky jsem na něj volal, ať

toho nechá, že mu nesu vysvobození, ale buď mě neslyšel, nebo nedbal. Písku přibývalo a soudruh učitel Králíček už v něm vězel po prsa. Na mé volání nereagoval, vybíral zrníčka písku z namleté hromady a kladl je na svoji směšně malou hromádku, mumlal cosi nesrozumitelného a pak docela srozumitelně zvolal: „Do prkenné ohrady, zase jsem se spletl o desetinnou čárku! Znovu, Bydžovský, znovu, Bartoši, chlapci nezvedení!“ – Mával jsem na soudruha učitele Králíčka papírem s kulatým razítkem školského úřadu: *Králíčku, nech toho a pojď už*, bylo tam napsáno modrým inkoustem. Už už jsem dokument Králíčkovi podával, když tu mi ho z ruky vyrval Bydžovský a strčil do pytle plného nakřečkovaných syslů. Soudruh učitel Králíček byl nadobro ztracen. Bez písemného příkazu nehodlal toho nechat. Pokusil jsem se vzlétnout, ale nešlo to za nic na světě. Obával jsem se, že sysli v pytli záchranný přípis školského úřadu sežerou. Dal jsem se do běhu a doběhl Bydžovského v temné sluji pod podlahou tanečního sálu v Hranicích na Moravě, v objektu kasáren. Byl tam také jeho nohsled Kvitko, dělili se o sysly jak loupežníci: jeden sysel Bydžovskému, druhý sysel Kvitkovi, jeden sysel Bydžovskému, druhý sysel Kvitkovi… Jenže syslů bylo liše, posledního museli přetrhnout vejpůl, kvůli spravedlnosti. Odhodlal jsem se ke skoku, jenže jsem uvízl v kasárenském dehtu a nemohl z něho vytáhnout nohy, jen jsem jednu povytáhl, dehet si ji vzal zpátky. V poslední chvíli mi starý Bydžovský, otec Bydžovského, zařval do ucha: „Nebuděš hajotem! Hajoči se žimne vody něboja!“ – Byl jsem pionýrem s rudým šátkem kolem krku, s nohama v téru. Kroutil jsem hlavou a zvolna se propadal, až jsem se propadl do postele, a hned mě napadlo, že bych mohl vystoupit na svoji krásnou novou věž, Mňau, a podívat se, jak vychází slunce. Jenže slunce už bylo vyšlé, stačilo se podívat oknem z postele. Viselo nad žlebem a dělalo na mě kyškyš!

Některé věci bych neřekl ani spící kočce, kočko. Ani tobě, Mňau, neřeknu všechno. Některým věcem nepřijdu nikdy na kloub, ačkoli se mě bytostně týkají. Růženka se mě bytostně týkala a nikdy jsem se toho nezbavil, ani teď, ve Spáleném, po tolika letech. Co jednou odejde, už se nevrátí, i kdyby se vrátilo. Vrátí-li se, už to není ono, už je to cosi jiného. Lépe je nevracet se, zůstat tam a jít dál, kamsi pryč… Nic není jisté. Nic není napořád.

Zatímco jsem vězel u pracovního stolu v patře pod prejzovou střechou a oddával se pracovnímu opojení, Růženka se toulala. Přitom mohla hníst a vypalovat, co hrdlo ráčilo; takové podmínky k práci neměla ani ve Vídni na univerzitě. Mohla si tu tvořit abstraktní opusy od OP 25 až po OP nekonečno, vzepětí ducha nebo hrnce, ba i trpaslíky, vždyť jeden je málo, jednomu je smutno, ještě mu nějací braši chybějí do počtu. Jenomže kdykoli jsem sestoupil ze svých výšin do její dílny, nebyla tam. Žlutá kačena však stála na dvorku nepoužitá. Růženka se musela toulat pěšky, jen tak v sandálkách, maremmou, vinicemi a olivovím, trním a hložím, prachem prašných cest. Když jsem se jí večer zeptal, kde se celý den toulala, odpovídala:

„Ále, jenom tak…“

„A copak jsi vjenomtaku potkala, ženo má?“

„Ále, jenom kudlanku nábožnou, modlila se u cesty.“

„A co ještě?“

„Ještě jednu kudlanku.“

Taková s ní byla řeč, zatímco já jsem ze sebe potil další a další příběhy toho přiblblého prasátka – už se tisklo na trička a na snídaňové hrnky i na hrnky nočníčky, vyráběla se z chlupatého textilu k mazlení, chrochtající i mlčenlivá a peněz na kontě přibývalo, aniž bych to stačil sledovat. Giuseppe Innocenti chtěl po mně stále nové a nové příhody, nevěděl jsem, jak dál, lámal jsem si hlavu a Růženka mi s nimi nepomohla, nechtěla mi s tím pomáhat. Měl jsem už toho vepře plné zuby. Nabízel jsem Giuseppovi fialového králíka,

zarytého individualistu, kvůli barvě srsti vyřazeného z králičího společenství, outsidera, cestovatele a dobrodruha. Už jsem ho měl nakresleného, ale pan nakladatel ho odmítl.

„Přece nevyměníme jisté prasátko, které snáší zlatá vejce, za nejistého králíka vyřazeného ze společnosti, o kterém nevíme, bude-li něco snášet."

Takže mi nezbylo nic jiného než si dál nechat pít krev tím roztomilým prasátkem a nakladatelem Giuseppem Innocentim. Růženka se dál toulala vinicemi a olivovými háji, dunami pod piniemi, pískem a černými kamínky na plážích Ligurského moře od Bibiony po San Vincenzo. A do své hrnčírny se ani nepodívala.

Jednou v noci, vracel jsem se od prasátka do ložnice, Růženka chyběla v posteli. Vždycky už tam bývala zachumlaná v prostěradle, jenom černý chomáč vlasů a hluboké, klidné oddechování mě vítávalo z roboty. Posadil jsem se na bílou, prázdnou postel a uvažoval o tom, co je špatně, a vzpomněl jsem si, že nemáme děťátko. Po tolika letech manželství jsme pořád ještě sami. Sami dva s prasátkem živitelem; ale to se Růženky netýká, prasátko je se mnou a Růženka je sama. Taková krásná Růženka bloumá krajem a modlí se s kudlankami. Protože je sama. Je to moje vina. Zanedbávám Růženku.

„Kdes byla!" zeptal jsem se zhurta, když se po půlnoci vrátila s mokrými vlasy a voněla solí. Neměl jsem se ptát zhurta, já vím, Mňau, že jsem se neměl ptát zhurta. Měl jsem se radovat, že se vrátila. Měl jsem říct polehounku: Už jsem měl o tebe strach… Protože to byla pravda.

„Stalo se něco?" zeptala se Růženka.

„Nebylas doma."

„Já vím. Stalo se něco?"

„Ne, nestalo. Jenoms nebyla doma…"

„Tys byl."

„Tohle nemá cenu!"

„Nemá. Dobrou noc," řekla Růženka, svlékla ze sebe šaty, zabalila se do prostěradla a usnula. Neměl jsem jinou možnost než udělat to samé. Nedala mi šanci promluvit, ani se zmínit o děťátku. Když jsem se ráno probudil ze sna, který nestojí za vyprávění ani ospalé kočce, byla pryč.

V kuchyni chyběl chleba, máslo, olivy, taky káva došla, v ledničce koral kousek sýra a patka salámu s červenobílým provázkem čekala na vyhození. V té domácnosti nebylo nic k jídlu. Taky víno jsme vypili. Na dvorku nebyla žlutá kačena, služebný automobil nakupovací, Růženka odjela nakupovat. S největší pravděpodobností… Když se ale nevrátila do jedenácti, o půl dvanácté mě neklid a hlad vyhnaly do Donoratika. Jel jsem alfou romeo a cestou měl oči jenom pro žlutou kačenu, nikde jsem ji však nezahlédl.

V Donoratiku byl trh. Nejdřív jsem nakoupil v supermarketu potraviny a taky kbelík vanilkové zmrzliny pro Růženku; sladké prý uklidňuje. Pak jsem zašel na trh a koupil jí tam červenou pentli. Takovou pentličku nosila Růženka ve vlasech před lety, když se po záplavách objevila ve Spáleném, když jsem ji poprvé uviděl v řetězárně. Nechali jsme tu pentličku červenou tenkrát v rozmláceném a uklizeném kostele svatého Antonína ležet na oltáři. Byla úplně stejná, barevný odstín, šířka i materiál. Prodal mi ji statný Rom, mluvil špatně italsky a volvo, které stálo opodál a zjevně patřilo k němu, mělo španělskou poznávací značku.

„To pro ženu?" zeptal se mě s šibalským úsměvem.

„Ano, pro ženu. Začala se mi toulat."

„To kouzelná pentle," smál se trhovec, „ty uvážeš k postel, ona neuteče."

„Ano, zrovna takovou potřebuju!" Uvěřil jsem tomu šejdíři, ode dneška budu Růženku uvazovat k posteli červenou pentlí, aby mi neutekla. Protože jsem cítil, věděl jsem, že cosi je špatně, že tu číhá nebezpečí. – Jako by už kouzlo začalo působit, ucítil jsem zezadu na lokti levé paže jemný stisk.

„Tady jsem, truhlíku!“

„To je dobře, Růženko, tolik jsem se bál…“

„Čerta?“

„O tebe…“

„Byla jsem nakoupit a trochu se zdržela na trhu,“ omlouvala se léčivým hlasem a mně bylo jako čerstvě napapanému a přebalenému miminku, dušička v peří, i když jsem měl hlad.

Na jídlo jsme si zajeli – každý jedním autem – do Castagneta Carducci ke komunistovi Brunovi, je tam výhled na maremmu a k moři, zpod střechy vyletují jiřičky a čiřikají jako doma. Dával se králík na rozmarýnu. Tuze chutný králík, ale víno za moc nestálo, v Bolgheri je lepší. – Cestou domů jsme se pro ně stavili, hned za městskou bránou: Bolgheri Superiore Castello di Bolgheri barvy temně rubínové a ta chuť! Hned při prvním doušku se v nose soustředí ovocná harmonie třešní a bezinek, za nimi přikvačí ostružina a špetka máty. Věčná škoda polykat… Tohle ti, Mňau, potvrdí každý, kdo se ho napil třeba jen jednou jedinkrát.

Tak nám začal večer toho dne, kdy jsme se potkali na tržišti v Donoratiku u stánku statného španělského Roma s mašličkami a povečeřeli v Castagnetu Carducci. První láhev castella jsme vypili v obývacím pokoji, druhou jsme si vzali do ložnice. Ani jsme ji neotevřeli.

Růženka se na mne vrhla, jen tak, holýma rukama. Už dlouho jsme se nemilovali, skoro celý týden. Bývalo to vždy poklidné, manželské milování, pěkné a jakoby dostačující, dobře se mi po něm spalo. Za léta soužití jsme se znali tak dobře, že nás už v posteli nic nedokázalo překvapit, domníval jsem se. A najednou tohle! Jak vichřice podzimní listí ze stromu servala ze mne košili, zakousla se mi do krku a s nehty zarytými do zad pila, až se zalykala. Padl jsem naznak do řeřavého uhlí požářiště a zaryl se do Růženky, plameny vzplály, olízly nás, vzňali jsme se, jako vích hořeli, jak požár benzinové stanice, ohnivá křídla nám narostla, vyrazili jsme

vzhůru, vyrazili jsme strop, zpřeráželi krovy, prejzy ze střechy vyletěly s námi, lítaly na všechny strany a s třeskotem se rozbíjely o sebe, o zbytek střechy, o zem při dopadu. Letěli jsme ke hvězdám rozžhavení milováním, jež postrádalo láskyplnou něhu, hltali jsme se nenasytně, vyhládlí jsme se polykali po velkých kusech, zalykali se těmi sousty, ještě, ještě, Růženko, kde se to v tobě bere! Krev se dobývala z tepen, slila se s temným duněním v jeden krevní oběh, s údy propletenými letěli jsme temnou nocí vzhůru, stále výš a výš, a když už to výš nešlo a rozkoš byla nejvyšší, narazili jsme – beng! – o klenbu nebeskou a zřítili se dolů. V tom pádu jsem umřel, ještě než jsme dopadli.

Když jsem vstal z mrtvých na vyhaslém požářišti, slunce už dávno hledělo z výšky lidem na temena hlav. Jedna láhev prázdná, druhá nedopitá, obě unavené, Růženka pryč. Růženka nikde. Kde je Růženka? Kam zmizelo to děvče úžasné? Také žlutá kačena byla pryč. Pryč… Pryč skýtá spoustu možností, ale jen jednu jedinou vylučuje. Pryč má velkou a zároveň mizivou vypovídací hodnotu. Když ne tady, kde tedy? – Tělo jsem měl rozbolavělé a mozek potažený bílou mázdrou bránící v přemýšlení. Srdce bláznivě poskakovalo mezi plicemi a v žaludku se uhnízdily temné obavy; rostly, zvětšovaly se s každým nadechnutím, až se změnily v strach. Vyběhl jsem z ložnice a začal chvíli nesystematicky a pak systematicky prohledávat dům. Střecha nebyla proražená, pod krovy na půdě byl jenom prach a staré krámy po generacích Toskánců prachem pokryté. Má žena nebyla v patře, v přízemí ani ve sklepě. Nebyla v žádné skříni ani mezi knihami. Nenašel jsem ji ani v její keramické dílně, tam se na mne zubil trpaslík Antonín Vezekmín, měl červenou pentli, ozdobnou pentličku do černých ženských vlasů uvázanou kolem krku jako oprátku. Neposlechl jsem trhovce, který mi ji včera prodal, a neuvázal jsem Růženku kouzelnou pentlí k posteli.

Růženka odešla. Už se mi nevrátí. I kdyby nakrásně přišla zpátky, bude to někdo jiný… Jenomže já jsem chtěl Růženku.

Odvázal jsem Vezekmínovi pentličku a šel ji vrátit romskému trhovci ze Španělska, který mi ji včera prodal. Peníze od něj chtít zpátky nebudu. Peněz mám ažaž, prodávám přece vepře. Šel jsem pěšky maremmou, po mořském břehu plážemi obsazenými slunečníky, páchnoucím opalovadly, prodíral se pokřikem a zakopával o písečné hrady, až jsem došel do Donoratika na tržiště, jenže ten stužkař tam nebyl, ani jeho volvo jsem v tom malém městečku nenašel. Hrůza na mne sáhla. Kdoví, co všechno si odvezl s sebou do Španělska…

Domů jsem se vrátil po prašných cestách vinicemi, ovocnými sady a olivovými háji, ale Růženku jsem tam nepotkal; jenom kudlanka nábožná se modlila ve stínu korkového dubu, o Růžence – ačkoli se znaly – mi nic nepověděla. – Červenou stužku jsem vrátil Vezekmínovi a z třísek na podpal rozdělal jsem ve velké keramické peci malý ohýnek, abych si v tom vedru italského léta aspoň trochu ohřál zkřehlou duši.

Asi po týdnu mě našel signore editore Giuseppe Innocenti ve společnosti trpaslíka v nadživotní velikosti. Nalil do mě deci grappy a chtěl nový příběh s prasátkem, které má u rypáku kníry od povidel. Ukázal jsem mu prostředník vztyčený v pěsti. Ukázal mi ukazovák a malíček vztyčené v pěsti a odjel do Livorna. Láhev grappy nechal stát v pozoru u trpasličích nohou. – Když se vrátil smlouvat, byla prázdná. Trpaslík ji vypil. Giuseppe uvařil kávu a nalil ji do mne bez cukru. Káva opilost nezmenší, jenom ji promění, učiní schůdnější.

„Tak dobře, ukaž mi tedy toho fialového králíka," couvl Giuseppe v domnění, že to je příčina mého postoje, že takovýmto způsobem prosazuji svou vůli. Růženka ho nenapadla, jemu sebekrásnější Růženky nic neříkaly. – Fialového králíka jsem mu neukázal, protože mi vůbec nedošlo, co ten člověk po mně chce. Zas odjel s nepořízenou.

Když přijel Giuseppe potřetí – nechal mi měsíc času na usebrání –, vyhodil mě z toho krásného domu v Bolgheri, protože byl jeho a se mnou nebylo žádné pořízení. Ještě jsem se neusebral. – Uvažoval

jsem, že se vrátím domů, do Neu Brennstadtu, zas budu pracovat u malíře a natěrače Löfflera a s Hasim Braunem budeme vydávat v Neubrenstädter Blätter příběhy fialového králíka, outsidera, který dovede skvěle prohrávat, protože nic jiného než prohrávání neumí. Protože prohrávat je normální.

Našel jsem si v údolíčku za Castagnetem Carducci bílý vinařský domek na zpustlém pozemku zarostlém ostružiním a všelijakým bejlím, prosekal si k němu stezku a nastěhoval se tam, aniž bych se pídil po majiteli. Rozhodl jsem se zůstat v Toskánsku, je to krásná země. Taky jsem si myslel, že by se Růženka mohla vrátit, a kdyby se k tomu odhodlala, kam jinam by se vracela? I kdyby už to nebyla ta Růženka, která mě opustila, o kterou jsem si řekl jejím rodičům, bral bych. Bylo mi bez ní smutno. Temný smutek v mé zraněné dušičce uzavřel pakt s vínem castagnetského ševce Bernnardina Scarpetty. Bylo nejlevnější v celém kraji a k opilosti stačilo. Nalívat se bolgherským superiore bylo by škoda. Víno a smutek mi rozpatlaly rozum na kašičku narůžovělé barvy. Čekal jsem na Růženku v odlehlém údolí zarostlý ostružinami a vyhlížel každou chvíli, jestli už jde. I kdyby se nakrásně vrátila, i kdyby se ten zázrak stal a Růženka mě hledala, v té pustině mě najít nemohla. Když jsem se jí nedočkal, vyrážel jsem ven, ploužil se krajem s baňatou flaškou ševcova červeného v opletení vylisovaném z umělé hmoty, močil jsem na veřejnosti a pátral po šlépějích Růženčiných sandálů.

Jednou jsem se takto doploužil až k Populonii a vyptával se tamních Etrusků, jestli neviděli krásnou Růženku s červenou stužkou ve vlasech. Poslali mě k šípku. Prodral jsem se šípkovím a trsy papyru na divokou pláž. Našel jsem tam žlutou kačenu už rezivějící, s koly zabořenými v písku, dvířka jako dvě křídla dokořán. Moře na ní pilně pracovalo a vítr mu pomáhal. Dívala se rozbitými reflektory k jihojihozápadu; dívala se směrem, kterým uplavala Růženka. Byl jsem o tom přesvědčen. Nikdo s použitelným rozumem nebyl

nablízku, aby mi to rozmluvil. Švec se smál, když jsem mu o tom vyprávěl, a nabídl mi za levný peníz zachovalou loďku s vesly.

„Pusť se za ní, Tonino, třeba ji doženeš," smál se švec a já jsem si od něj koupil vachrlatou lodičku. Ševcův dědeček prý v ní rybařil.

Vyplul jsem brzy zrána vybaven několika lahvemi Scarpettova vína. Moře bylo klidné, snadno jsem překonal čáru příboje a pak už poklidně vesloval směrem jihojihozápadním, jak mi ukázala žlutá kačena. Na Elbě jsem doplnil zásoby vína a plavil se dál. Abych nezbloudil, řídil jsem se domněnkami a náhodou, chvílemi vesloval, chvílemi pil víno ševcovo i víno z Elby a nechal se unášet vlnami a proudy. Nebo jsem, znaven vínem a veslováním, spal s rukou přes okraj loďky, až jsem se jednoho dne probudil v zátoce s nepatrnou plážičkou pod žulovými skalisky. Dopil jsem poslední hlt z poslední láhve a rozhlédl se kolem. Už jsem nebyl v Ligurském moři, nýbrž v moři Tyrhénském. Venuše se tu kdysi koupala a jeden z jejích sedmi šperků upadl do vody. Tak vznikl ostrov Montecristo vonící tymiánem. Ostrov, který není, protože se na něj nesmí. Ale já jsem na něj přesto vstoupil.

Vytáhl jsem plavidlo na plážičku, taktak se na ni vešlo, a vydal se hledat svoji ženu. Potkával jsem jenom divoké kozy, čmeláky a sarančata, slunce se na mne šklíbilo. Po pravé ruce jsem měl ruinu kláštera zbořeného už dávno piráty. Vyštrachal jsem se na vrcholek kopce a kolem byla voda, samá voda, od obzoru k obzoru.

„Růženko!" volal jsem z vršku na všecky čtyři světové strany, pokaždé třikrát: „Růženko! Růženko! Růženko!" – Ale Růženka se nevynořila zpoza klášterních ruin ani ze křoví, ani z vod, ani se neozvala. Potřeboval jsem se napít.

Prodíral jsem se rostlinstvem a přál si narazit na nějakého ševce s vínem nebo na tratoriu, bar, supermercado, přinejhorším potůček, pramínek, louži vody z nebe napršené… Jazyk se mi lepil na patro a nikde žádný švec, ani kaluž neosolené vody. Plahočil jsem se pichlavými rostlinami, až jsem konečně v temném stínu skalní

průrvy hluboko přehluboko zahlédl zrcátko vodní hladiny. Asi to bude kus zatoulaného moře, ale co když je to pramen sladké vody… Bylo to krkolomné, riskantní a naděje malá, nic jiného mi však nezbylo. Vždyť přece kozy, které tu žijí, musí někde pít! Sešplhal jsem uzounkou průrvou a ocitl se v jeskyni s jezírkem. Ochutnal jsem, voda nebyla slaná. Udělalo se mi nevolno. Zhluboka jsem se napil, kus žízně uhasil, ale bylo mi ještě hůř. Voda je málo, potřeboval jsem víno. Anebo… Kořalku! Voda rozpoutala peklo v mých útrobách. Po několika týdnech těžkého chlastu jsem se najednou ocitl bez alkoholu. Dávil jsem vypitou vodu a s ní odporně hořké, páchnoucí žaludeční šťávy a kousky potrhaných útrob. Chvěl jsem se zimnicí, zuby drnčely, jako když telegrafista vysílá naléhavou depeši. Jenže jí nikdo nedbá, k nikomu nedorazí. Tak zle mi, Mňau, nikdy předtím a nikdy potom nebylo. Modlil jsem se k Bohu, aby si mne vzal, aby mě nedával ďáblům pekelným, aby to skončilo. Sliboval jsem, že s chlastem přestanu, tentokrát doopravdy, pokud mě ponechá naživu. Jenže kdyby tam byla flaška chianti, určitě bych začal smlouvat. Na ostrově Montecristo byla k pití jenom voda. Bůh mi dal šanci: nevzal si mě k sobě ani neodeslal do horoucích pekel, obdaroval mě spánkem.

Probudil jsem se další žízní. Tentokrát to však byla žízeň po životě, organismus potřeboval vodu, aby mohl fungovat. Obyčejnou vodu. A té tu bylo dost. Stezka z rokliny mi už nepřipadala krkolomná, byla poseta kozími bobky, pil jsem z kozího napajedla. Vypité láhve od vína jsem naštěstí nenaházel do moře; všechny jsem je naplnil vodou, abych na zpáteční cestě nestrádal. Pak jsem se ještě vrátil do rokle pro zlato, stříbro a klenoty, které Edmond Dantes tenkrát nestačil pobrat. Taky jsem nevzal všechno, aby se loďka nepřevrátila, aby zůstalo pro další zoufalce, kteří sem připlují hledat Růženku; na ostrov, který není, protože se na něj nesmí. – Nevěříš, Mňau?

Od té doby nepiju. Ani Bolgheri Superiore Castello di Bolgheri, ani grappu, ani tu lacinou ševcovinu. Nic! Ani pivo, Mňau, nepiju.

Vrátil jsem se ke křížku, dovesloval do Livorna ke svému nakladateli Giuseppu Innocentimu a opět mu nabídl své služby.

„Ale bude to prasátko s kníry!“ řekl se vztyčeným ukazovákem.

„Nemohl by to být fialový králík?“ pokusil jsem se smlouvat.

„Nemohl. Toho outsidera nikdo nezná. Prasátko je oblíbené, jde dobře na odbyt,“ rozhodl fikaný editore a já jsem se mohl vrátit zpátky do vily v Bolgheri.

Růženka tam chyběla. V její hrnčírně se na mne zubil trpaslík Antonín Vezekmín s červenou stužkou kolem krku. Kdyby Růženka chtěla, kdyby měla potřebu, nemusela by hledat po všech čertech, našla by mě doma. Kdyby mi chtěla aspoň napsat, znala adresu.

XIX

V Bolgheri jsem zvolna stárnul nad papírem a čajovou konvicí, zatímco trpaslík Vezekmín byl pořád stejně mladý. Růženky ani zprávy od ní nebo o ní jsem se nedočkal. Dočkal jsem se chvíle, kdy ministři zahraničí navzájem sousedících zemí vyšli do přírody se speciálními nůžkami a začali pospolu přestříhávat ostnatý drát dělící svět na dva světy. Ani nevím, co mě to popadlo. Žádné vnější okolnosti mě do ničeho nenutily, v Bolgheri mi bylo tak dobře, že jsem tam klidně mohl umřít. Naložil jsem trpaslíka do alfy romeo, usadil ho na sedačku spolujezdce i s červenou stužkou kolem krku, rozžehnal jsem se s Giuseppem a rozjel se do Spáleného.

Proč zrovna tam? Vždyť jsem mohl – když už – rovnou do Prahy. Nebo třeba do Olomouce, do Havlíčkova Brodu, do Vanovic, do Ostravy… Proč zrovna do Spáleného? To mi řekni, Mňau! Abych tam potkal tebe, svoji trpělivou kočičí posluchačku? Abych měl komu vyprávět, co mě cestou potkalo?

Cestou jsem se zastavil v Neu Brennstadtu. Pan starosta Büchler i Johanna Klajn už spali na hřbitově a můj byvší šéf, malíř a natěrač ve výslužbě Siegfried Löffler mě nepoznal; nepamatoval si ani, co měl dneska k obědu. Přesto mi nabídl zelený veltlín, ale nemohl jsem a nedokázal jsem mu vysvětlit, že nemůžu, vždyť přece víno pijou všichni, i když řídí auto. Aspoň trošku, je to letošní.

„Tut mir leid, aber…“

„Ich verstehe,“ řekl pan Löffler, ale nerozuměl. Díval se na mne, jako bych nakopl jeho milovaného psa. Najednou se usmál celým obličejem a řekl mi svoji českou větu: „Ja sem Tiger.“ Naučil ho to dědeček.

Hasi Braun už v Neu Brennstadtu nebydlel. Učitelování pověsil na hřebík, odešel do Hollabrunnu a stal se okresním dopisovatelem

celostátního deníku Der neue Kurier. Naučil se kreslit čipernou, politicky orientovanou veverku, která každé úterý na šesté straně v rámečku komentovala politické dění v zemi, v Evropě a po celém světě. Do Hollabrunnu jsem za Hasim nejel, Antonín Vezekmín už byl netrpělivý, už se nemohl dočkat, až budeme ve Spáleném. – Ani jsme si nevšimli, že jsme přejeli, co bylo ještě nedávno zadrátované. V lese u potoka nám tu kdysi vojín Šigut odemykal vrátka.

Pak už nic nestálo v cestě.

Prší třetí týden, a když přestane, je to jenom na chvilku, než se dostaví další naplněná mračna a vylijou nám na hlavu, co s sebou přinesla. Včera si to od severozápadu přihasila vichřice, trhala listí a květy ze stromů, ustýlala si v mokré trávě, a když ulehla, zůstala po ní spoušť. Ve vykáceném lese pařezů a čerstvých sazenic vítr povyvracel vzrostlé stromy, které káceči nestačili ještě pokácet: modříny, smrky a jedle se špičkami zuráženými při pádu se povalují mezi pařezy, kořání s vlhkou hlínou ční z kráterů. Zem je napitá vodou jak houba vytažená z vany. Na louce za domem, na poloviční cestě k prvnímu obzoru, leží kostra loňského srnečka, na lebce má dvě špičky, tráva jí prorůstá. – Co mě to vyhnalo do deště… Není lepší dívat se na to z odstupu? Z výšky?

Už jsem byl na schodech do věže, když tu zazvonil zvonek od vrátek z ulice. Prudce a odhodlaně. Většinou to bývá někdo s reklamami. Otevírám jim nerad, reklamy nejsou k ničemu, na vyhození, ale je to jejich obživa. Jedna z mnoha prací, která vůbec nic užitečného nepřináší. Jen tu trochu peněz pro potřebného. – Tentokrát to byl urostlý, asi čtyřicetiletý snědý muž v dokonalém obleku, s pestrou kravatou. Přijel passatem s německou poznávací značkou, vypůjčeným na frankfurtském letišti. V ruce držel žlutou obálku. Promluvil na mě angličtinou, jakou se v Oxfordu ani v Cambridgi nemluví. Z toho, co mi řekl, jsem se dozvěděl, že se jmenuje Anthony Smith a že má pro mne žlutou obálku. Je na evropské cestě, není to zrovna

výlet, má tu také obchodní poslání, ale to není důležité. Hledal mě v Itálii, v Bolgheri; tuze pěkné městečko, a ta alej cypřišů, takovou nemají ani v USA. Odtud ho poslali do Livorna, tam ho nějaký obchodník s knihami o vepřích jménem Innocenti poslal sem, do Spáleného. V telefonní knize pak našel moji adresu.

„A to jenom kvůli dopisu?"

„Ano. Moje maminka tomu přikládá velký význam."

„Neutrpěly tím vaše obchody?" zeptal jsem se věcně.

„Ale vůbec ne. Cestou jsem uzavřel několik slušných kontraktů." Rozhlédl se kolem sebe. „Na té vaší zahradě cosi chybí," řekl ten člověk a vytáhl z auta nabídkový katalog rozmanitých keramických trpaslíků v několika velikostech. I v nadživotní. „Některý z nich by se vám tady pěkně vyjímal…"

„Děkuju. Jednoho už mám, bydlí se mnou ve věži – aby nezmokl – a jmenuje se Antonín Vezekmín. Vyřiďte to mamince." – Vzal jsem mu obálku z ruky a nechal ho na ulici i s katalogem. Určitě si o těch Evropanech pomyslel něco nelichotivého.

Adresa na obálce byla: Antonín Bartoš, někde v Evropě. Odesílatel: Rosemary Bandy-Smith, někde v Americe. Tu obálku jsem uložil do šuplíku a nikdy neotevřel.

Když byl dům postaven a v oknech zavěšeny záclony, aby se pošetilí ptáci nemýlili a přestali prolétat zavřenými okny, přišla jsi za mnou, Mňau, udělala zrzavý límec na opěradle medově a zeleně pruhovaného křesla a trpělivě naslouchráš mému krákorání. Tady bychom mohli skončit a zítra začít o něčem jiném. Ale ještě mám cosi za lubem.

Takovou dobu už vězím v tomhle Spáleném, a ještě jsem si netroufl do města, odkud nás sem na počátku vyprávění přihnali: hraběnku Kláru, pana profesora Zarašovského se Zuzičkou, pana Frosta muzikanta, otce a syna Rausovy, manžele Muciškovy s Věrkou a psem Dulinou, odporné Klápště a taky Antonína Vezekmína

Bartoše, hýčkatele zrzavých koček. Odtud, z Katerajnu, přišli taky Bydžovský a Kvitko, ale později a z jiných důvodů. Rozhodl jsem se, že se tam podívám. Vyrazil jsem brzy zrána, bez snídaně.

Město je to zanedbané, otřískané, nemyté a nečesané… Měl jsem představu espressa s mlékem a větrníku o velikosti krtince naplněného krémem… Ale komu to vykládám, kočko, ty bys raději krtka, že. Nebo myš. Jenže cukrárnu zrušili a do boudy po ní vecpali hospodu. Co s hospodou v devět ráno? V devět ráno se snídá. Snídá se v bufetu na náměstí, pivo a kořalka – převážně vodka. Jenže já nepiju. Ne ne, žádný doktor mi nic nezakázal, sám sebe měl jsem dost. V bufetu na náměstí měli taky kávu; dva druhy: turka nebo rozpustnou. Turek je lžička rozemleté kávy přelitá horkou vodou. Jako vlastenec dal jsem si turka: sedm korun, s mlékem o dvě koruny víc. Za pultem stála dáma celá bílá, vtěsnaná v tílko s dekoltem, velmi přiléhavé, obepínající a zdůrazňující faldy, faldíky a do těla zařezané gumové postroje, ňadra nezanedbatelná. Sukénka také bílá, s šesti chromovanými přezkami po levé straně, obepínala boky a hned pod Venušiným pahrbkem jí byl konec; mezi tílkem a sukničkou nahé povislé břicho s okrasným řetízkem zapraveným v pupíku. Bílé kozačky až pod kolena s velmi vysokými podpatky. Bílá paní z druhé ruky, paní nad zoufalci, kteří sem chodí posnídat: láhev piva, smíš si ji sám otevřít otvírákem na řetízku, vodku naleje osobně. Občas poodejde kamsi do ústraní, hosté sahají po lahvích a otvíráku sami. Prázdné ukládají do drátěného vozíku a berou si plné. Když se s tím jednou začne, konec v nedohlednu. Jejich tváře jsou pórovité, zarudlé nebo bílé, nezdravé, rysy strhané, provinilé pohledy. Ruce se jim třesou, ale nebudou, po druhém pivu už je to lepší a po třetím zkrásní svět, kohouti zakokrhají, trubači zadují: Už je to tady!

Jeden měl vyražené zuby, druhý přišel s mokrým flekem na zadku a mezi nohama, z dalšího trčela kapsa naruby, někteří se smáli, jiní byli zasmušilí…

„Že tys je Bartoš?“ řekl mi nejošoupanější z opilců. „Le, je to Bartoš. Hned jsem tě poznal, Bartoš, jak si vlez do dveři. Jak je to dluho, co jsme se neviděli? Deset roku? Dvacet roku? Sto roku? – Tys je muj nejlepši kamoš, Bartoš, a dycky si byl. Dej velku, Bartoš. Sto roku uběhlo jak voda.“

Poznal jsem v odulém, pochcaném nejlepším kámošovi zlotřilce Kvitka. Myslel jsem, že cosi takového už neexistuje. Požádal jsem bílou paní, aby mu nalila největší vodku, jakou v bufetu najde. Nebo jsem mu měl dát pěstí? Vždyť bych to už nikdy neumyl… – Pak vstoupil pán s břichem a červenou tváří, v kožené bundě a vyčištěných botách, obešel pult a zmizel s bílou paní v jejím ústraní. Tam nikdo nesmí, tam je nebe, opilci nemají vstup do nebe povolen. Zakázáno! – Zatímco pán v kožené bundě byl s bílou paní v nebi, přicházeli další zákazníci, brali si pivo, otevírali je otvírákem na řetízku, pamatovali si, kolik piva do sebe nalili, aby až bílá paní mezi ně sestoupí, mohli zaplatit. – Když se bílá paní doprovázená tlustým pánem vrátila z ústraní, otevřela mu pivo speciálním otvírákem pro vážené zákazníky, chromovaným, a ochomejtala se kolem něj, otírala se mu ňadry o koženou bundu. Vyčištěné boty toho pána byly teď pošlapané a matné.

Obloha padla na krajinu a zavalila ji tmou tmoucí, ve tmě je možné vše. Nastalo ticho, bojíme se promluvit, šoupnout botou, vydat zvuk. Zůstali jsme sami, sami pro sebe; jako kdyby nic nebylo, jako kdyby bylo nic. Ten pán v kožené bundě byl můj spolužák a druhý nejlepší kamarád Bydžovský. Objednal jsem si velkou vodku. Když jsem ji vypil, jako by se mi pročistil zrak a já jsem v té uvadlé obstarožní bufetářce poznal – Zuzičku Zarašovskou.

Mám žízeň, Mňau. Moc jsem toho nevypil, vždyť jsem tam byl autem, vždyť už tolik let nepiju, jenom tři vodky, vodečky… Nebo čtyři? Do garáže jsem se trefil, trochu odřený levý přední blatník, to se zalakuje. Ale teď mám žízeň, Mňau. Však ono nic, jednou to nevadí. Einmal ist keinmal, zweimal ist einmal und einmal ist keinmal… Je tu ta flaška slivovice pro stavitele věží, neotevřená, stárne, skrz

špunt vyprchává, je jí škoda a já mám žížeň, Mňau. Taky Jameson z Irska tu je, pro Mrkvičku.

No co, cococo… co se na mě tak blbě díváš, blbé zvíře… Kdo tě to, kočko, prověřil… pověřil? Jsi snad moje manželka, milenka, družka moje životní? Nejsi, tak mlč, zvíře, jsi zvíře, Mňau. Tak drž tlamu, zvíře, tlamičku. Jenom blbá kočka myšilovka jsi, nic víc. Nemáš ani volební právo, podle zákona jsi věc, ale ty nejsi věc, ty jsi výčitka, Mňau. Ty nejsi Mňau, ty jsi němá výčitka, Mňau. Tak. Němá výčitko, trhni si nohou. Tlapkou… Nebo capkou? Packou. Trhni si packou, Výčitko. – Ty mi nebudeš vykládat, jestli možu nebo nemožu, a s kým možu nebo nemožu, cype. Bo ja možu, kdy chcu a s kym chcu. – Roky sem, roky tam, však jich máme dost. Neboj se, já to zvládám, já vím, kdy mám dost. A nemudruj, nemudruj, mudrlante, radit može každy nad šedesat, anebo kdo byl v Rusku. Máš nad šedesát, Mňau? Nemáš. Bylas v Rusku, Výčitko, nebyla, tak drž tlamu, zvíře. Scher du dich! Vyčítat by mohl eventuáálně, nebo eventuéélně? tatínek, Němá výčitko. Ale tatínek není, tatínek bohužel… Oběsil se na copánku. Už dávno, Mňau, tak dávno, že to ani není pravda, že už se to nepočítá, že už to nikoho nezajímá… Maminka, vyčítat by mohla maminka, určitě by, Němá výčitko, maminka mohla říkat: Tytyty, tytyty! Ale maminka taky bohužel. V blázincu se rozplynula v bláznovství. V Kroměřížu. Proč ju ti cypi zavezli do Kroměříža, když mohla v Opavě, ulice Olomoucká, číslo, číslo ne-zná-mé… Sám si ho upletl. Prý prý prý! Můj tatínek prý upletl copánek. Můj gramlavý tatínek upletl copánek. Padám padám padám, copánek. Jednoho dne byla maminka pryč. Fuč byla, co já vím, kde fuč byla? Jak to mám vědět, Mňau, kde byla, po tolika letech, to je irele-vantní, Němá výčitko, v lázních byla nebo se zdržela u kadeřnice či co… Tolik roků jsem to svinstvo nevzal do huby, tolik roků jsem se nenapil! To nestačí? Zdržela se u švadleny a můj tatínek pletl Ance copánek do školky. To bylo řevu! Za půl hodiny vyhodil hřeben oknem do zahrady, Mňau, a nechal to tak. Můj tatínek si sám ani chleba

neukrojil. To vykládáte mně, jeho synovi, že můj tatínek sám natrhal prostěradlo na pruhy, že si můj tatínek, můj, upletl copánek… To vám tak akorát spolknu, cypi. – Aa a Anku dali dodo… dodomova… dosi… do sirot-čin-ce, kurva, protože naše Anka byla sirotek. Ze dne na den. Včera ještě nic, dneska sirotek. A já též. Není to směšné? Tak teď pozor, Němá výčitko! Dododneška sirotek, Mňau, s tím už se nedá nic dělat. Bo jak jsi raz sirotek, je to na furt, s tym nic nenarobiš. – A teď pozor, teď to přijde. Bomba: JUDr. Antonín Bartoš, Antonín Bartoš senior, Antonín Bartoš starší, můj otec, milující tatínek, můj fotr jebal pionýry. Kdyby jebal pionýrky, ale ne, pionýry prý jebal můj tatínek. V bílých košilkách, kurva, s červenými šátky na krku je jebal. – Rudé šátky na slunci hoří jako rozkvetlý vlčí mák a po celé zemi letí píseň za skřivánkem vzhůru do oblak. Tak. Jak se jebou pionýři, Mňau? Tak a tak, sejou mák. Tak se jebou pionýři, tak tak tak. Pio-ný-ry jebal pan doktor Bartoš. Růžolící chlapečky. A ten zkurvysyn Bydžovský svědčil na policii, že když byl pionýrem, JUDr. Antonín Bartoš i jeho jebal, pojebaného Bydžovského, Antonín Bartoš senior. Ab-surd-ní! A ten pojebaný Kvitko jakbysmet. – Žádný soud z toho nebyl, tatínek se ve vazbě pověsil na copánku z prostěradla a celé město bylo auf. Copánek, copánek, copánek… Z roztrhaného prostěradla co? Copánek. Maminka v Kroměříži. Cvokhaus. Ireparabilní stav. – Co ty víš o životě, blbé zvíře! A mě dodo… dodomova nedali, na sirotčinec už jsem byl velký sirotek. Mě vyhnali, hnali a přihnali dodo… Kam? Ano, Mňau, správně, Mňau. Do Spáleného Brennstadtu, Mňau. A já se sem, blbec, zase vracím, ačkoli nemusím. Na staré koleno jak vrah na místo činu, Němá výčitko. Tolik roků nic, a za tolik roků zas jako kdysi… Ožralý jako kkkryka. Anka už má tři vnuky, ani jeden pionýr. Samí piráti. Tak je to, kočko pitomá, pionýrové už nejsou. Pionýr brání mír, pionýrka brání Mirka. Můj tatínek JUDr. Antonín Bartoš starší senior prý, kurva, jebal pionýry… Pionýři, pionýři, malované děti, nasedají do lodiček, jako šipka letí, letí, letí, letí… Můj tatínek… Tohle nemáš, Němá výčitko, že ne? Cosi takového s sebou netaháš,

nevláčíš, kočko, životem. No co? Běž chytat myši, zvíře, a nečum tak na mě. Co co co? Tak jsem se ožral, no a? Po tolika letech na suchu to jde, ne? Se Zuzičkou Zarašovskou jsem se a s Bydžovským, mám se snad z toho… A aaa s Kvitkem. – Šibuj, kočko, ven, je tam pěkně!

To bylo probuzení! V obývacím pokoji, v pruhovaném křesle, ani do postele jsem se nedoštrachal. A tys mě nezachránila, Mňau. Obě flašky prázdné, ani jsem do ložnice nedolezl. A to jsem si myslel, že se mi to už nikdy nestane. Bylo to horší než kdykoli jindy, pokud si vzpomínám. A jak to bývalo tenkrát zlé. Skončil jsem s tím, abych neumřel hrůzou a sklíčeností. Abych mohl fungovat a probouzet se s čistým svědomím, aby mi chutnalo jíst; abych se nemusel plížit podél zdí, abych se nebál potkat pamětníka mého včerejška. Abych se nemusel bát, že vypustím duši na pochcaném záchodě, na chodníku v psí hromádce. Skončil jsem s tím a začal machrovat: Přestaňte chlastat, ožralkové, kdo vás nutí? Já taky nechlastám! Že se nestydíte, opilci opilí, smrdět kořalkou, zvratky, chcánkama a zoufalstvím! – A je to tu zas. Andělíčku, můj strážníčku, kde se flákáš? Maminko! Proč mě nedržíš za ruku! Bože, jaký já mám strach! Sebe se bojím… Bojím se, že umřu. Ne, bojím se, že až umřu, bude to dál, bude to trvat navěky, navěky budu trvat vyprázdněný v prázdnu nicoty. Není to díra v něčem, je to díra v ničem, nic v nicotě, nic na věky věků. Nic!

Pršet přestalo pozdě večer, mírný větřík rozfoukal mračna, pustil se do sušení trávy a napité země. Zatímco Antonín Bartoš vyspával v křesle svoje třeskuté selhání a přivandrovalá zrzavá kočka Mňau spočívala dekorativně a netečně na opěradle za jeho hlavou, objevily se na obloze hvězdy. Konečně hvězdy po takové době! A pak nad žlebem mezi větvemi stromů vyšlo slunce. Bylo už hodně vysoko, když se Antonín Bartoš probudil, když zjistil, v jakém je stavu, nevěděl, co si počít. Připadalo mu, že to, čeho se dopustil, nelze napravit. Jako by ublížil celému světu. Jako by někoho zabil.

Donutil se ke studené sprše. Vzal si čisté prádlo, oblékl se jako do kostela, obul vyblýskané boty a vystoupal na vrchol věže. Na východě viděl siluetu Beskyd, na západě méně zřetelné Jeseníky; obzory na severu a jihu jsou zcela rozmazané, zem tu splývá s oblohou. Dva krkavci – Lukáš s Gábinou? Nejspíš to budou jejich potomci – obletují věž a láskyplně na sebe volají. Věrní sobě až do skonání, člověček na věži je nezajímá. Docela nahoře je prosklená místnost a v ní stojí Antonín Vezekmín, keramický trpaslík v nadživotní velikosti. Dívá se na západ, stále jenom tam, ale není to proto, že se mu Jeseníky líbí víc než Beskydy, není v tom žádný záměr, Vezekmín je neživý a nedokáže se hýbat. Kolem prosklené místnosti je ochoz jako na tvrzi, s bytelným zábradlím.

Když se Antonín Bartoš naklonil, viděl pod sebou kolem věže dláždění z břidlice a betonu, vypadá jako řez tlačenkou. A potom trávník, už by potřeboval posekat. Kdyby se Antonín předklonil trochu víc, mohl by přepadnout, a to by to dopadlo! Na břidlici a beton, z takové výšky!

Lukáš s Gábinou zakrákorali hlasitě, možná radostně, možná znepokojeně. Upoutali Antonínovu pozornost. Sledoval je, jak uhánějí vzduchem k východu, Lukáš o několik délek před Gábinou. Nebo Gábina před Lukášem? U krkavců v letu se pohlaví a věk těžko rozlišuje. Ptáci zmizeli v oslnivém kotouči, do nějž bez očazeného sklíčka není radno patřiti, ani tečky po nich nezbyly. Antonín se zahleděl znovu dolů, do břidličné tlačenky a na pampelišky, začínaly se po dešti a pošmournu uplynulých dnů rozevírat – některé oslnivě žluté, mnohé už po proměně, načechrané bílé koule z pápěří. Antonín zaslechl hudbu. Zprvu jí nevěnoval pozornost v domnění, že místní rozhlas oznámí obyvatelům Spáleného a přilehlých obcí, že v superhypermegamarketu mají zlevněné jogurty Yogobello s kousky opravdového ovoce. O sedmdesát haléřů kelímek! Ale taková hudba to nebyla, bylo to Real the Blues, sólo na sopransaxofon. Zvedl hlavu, na modrém nebi nad ním, přímo proti slunci kotvil Modrý smíšek obletovaný dvěma

krkavci. Kotva byla zabodnutá ve skvrně nedovyvinuté trávy, která zbyla po uskladněném materiálu na stavbu věže. Viděl nad sebou lodní kýl, omšelý trup ohlazený vichřicemi. Přímo nad Antonínovou hlavou se z lodního boku zvolna spouštěl provazový žebřík. U zábradlí se tísnili Lapuťané ve špatně střižených oděvech zdobených hudebními nástroji a nebeskými tělesy, chrastili měchuřinami naplněnými hrachem a drobnými kamínky, mezi Lapuťany zahlédl Antonín taky Vladislávka Rause v pruhovaném kulichu s otcem Vladislavem, vynálezcem perpetua mobile, pana Frosta, profesora Zarašovského s vlaštovkami obletujícími jeho šedivou hlavu, a pokud ho nešálil zrak, uviděl tam také oba svoje rodiče radostně se usmívající.

„Už můžeš, Toníku, dneska ti neucukneme!“ volali na něj Lapuťané.

Antonín zamával na rozloučenou trpaslíku Vezekmínovi a ten mu na rozloučenou pokynul hlavou, usmál se na něj souhlasně. Antonín Bartoš ve svátečních šatech se chytil provazového žebříku a s obtížemi začal šplhat vzhůru po způsobu akrobatů, jak to odkoukal v cirkusu Bouda. Není snadné pro letitého neartistu šplhat po volně zavěšeném provazovém žebříku. Sotva zdolal několik příček, zaryly se mu do nohou kočičí drápky.

„Au! Neblázni, Mňau, slez dolů,“ řekl kočce přes rameno. Mňau však nedbala, vyšplhala po zádech a uvelebila se mu za krkem po způsobu kožešinových límců. „Tohle není pro kočky, tohle je navždycky!“ rozmlouval jí tu pošetilost Antonín. „Ještě jsi mladinká, ani koťátka’s neměla…“

„Na pořádné lodi mívají lodního kocoura,“ řekla Mňau. „Pročpak by na Modrém smíšku nemohli mít lodní kočku?“

Dá se proti takovému argumentu něco namítnout? – Kotva se zdvihla, se skřípotem stoupala vzhůru, Antonín Bartoš se zrzavou kočkou za krkem se přehoupl přes zábradlí na palubu Modrého smíška.

Dopsáno ve Vlkovicích 19. května 2010

Ediční poznámka

V kapitolách IV a XV jsou použity úryvky z básně Giosuè Carducciho *Před San Guido* v překladu Zdeňka Kalisty.

Ivan Binar
Jen šmouha po nebi

Fotografie na obálce ArchonCodex/Shutterstock.com
Redakce Markéta Teuchnerová

Vydala Městská knihovna v Praze
Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 1. elektronické vydání
Verze 1.0 z 11. 3. 2022

ISBN 978-80-274-2190-9 (epub)
ISBN 978-80-274-2191-6 (pdf)
ISBN 978-80-274-2192-3 (prc)